

माटो व्यवस्थापन कार्यक्रमको वार्षिक प्रगति विवरण २०७२/०७३

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय

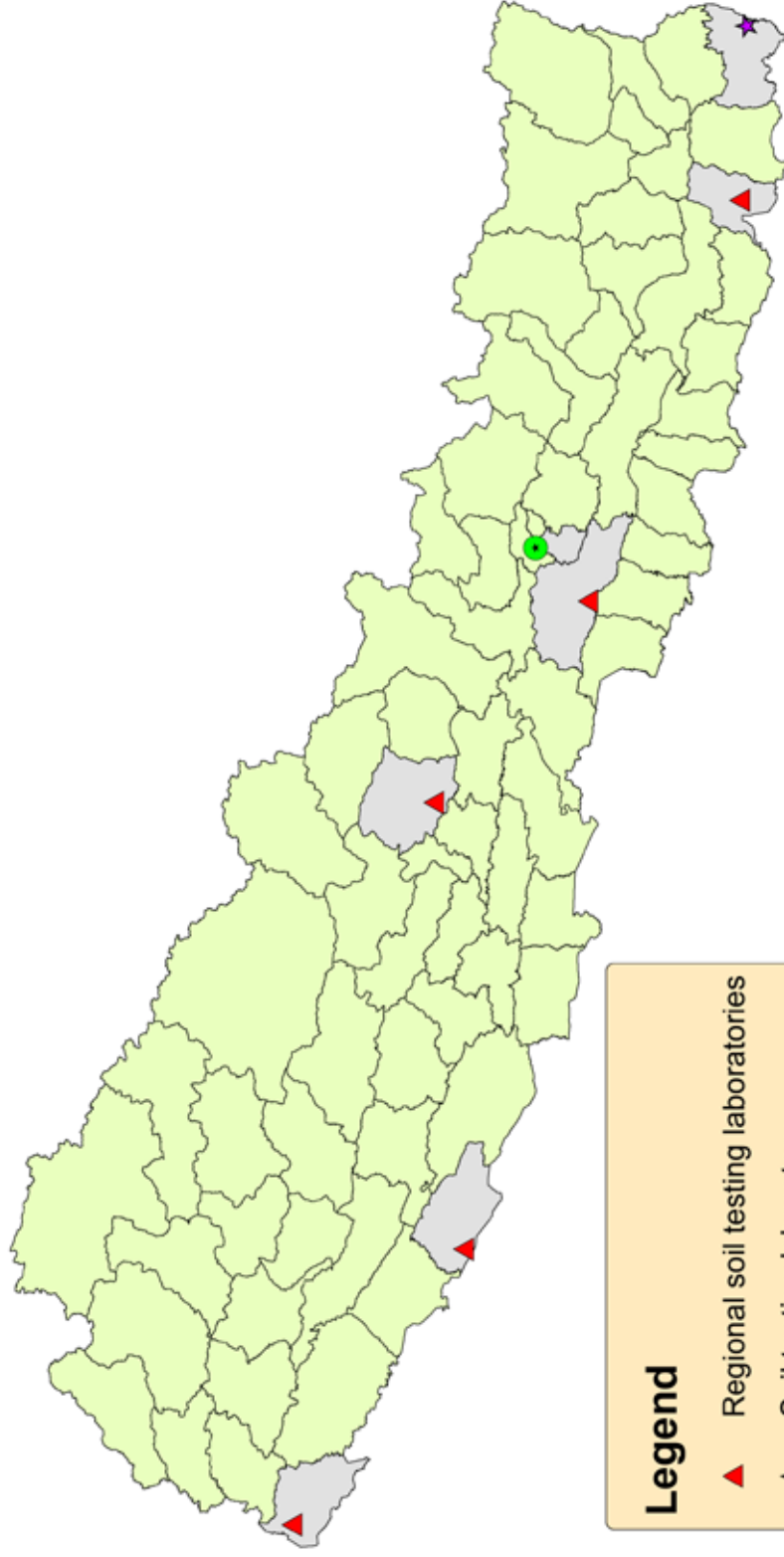
हरिहरभवन, ललितपुर

फोन : ५५२०३१४, फ्याक्स : ५५५३७९१

website: www.doasoil.gov.np

Email : smdhariharbhawan2013@gmail.com

Soil testing laboratories under soil management directorate

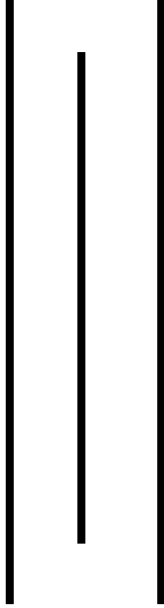
Legend

- Regional soil testing laboratories
- Soil testing laboratory
- Soil management directorate

माटो व्यवस्थापन कार्यक्रमको वार्षिक प्रगति विवरण

आ.व. ०७२/०७३

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालय

कृषि विभाग

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय

हरिहरभवन, ललितपुर

फोन : ५५२०३१४, फ्याक्स : ५५५३७९१

website: www.doasoil.gov.np

Email : smdhariharbhawan2013@gmail.com

दुई शब्द

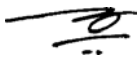

कृषि विभाग अन्तर्गत माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयले राष्ट्रिय स्तरमा माटो तथा मलखाद व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति नियम तर्जुमा गर्ने, क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्रयोगशालाहरु मार्फत जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको समन्वयमा कृषकहरुलाई माटो तथा मलखाद व्यवस्थापन सम्बन्धी प्राविधिक सहयोग र प्रयोगशाला सेवा उपलब्ध गराउने काम गर्दै आएको छ । यस्तैगरि बजारमा उपलब्ध विभिन्न प्रकारका मलहरुको गुणस्तर नियन्त्रण गर्न आधिकारिक प्रयोगशालाको रुपमा समेत काम गर्दै आएको छ ।

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय र अन्तर्गतका समेत गरि ७ वटा प्रयोगशालाहरुबाट प्राविधिक तथा प्रयोगशाला सेवा पुर्‍याउँदै आइएको छ । निर्देशनालय र अन्तर्गतका प्रयोगशालाबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरु, प्राप्त नतिजा र उपलब्धिहरुलाई समेटेर हरेक वर्ष वार्षिक प्रतिवेदन पुस्तिका तयार गरिदै आएको छ ।

आ.व. २०७२/७३ मा माटो परिक्षण तथा सुधार सेवा कार्यक्रम र विशेष कृषि उत्पादन कार्यक्रम गरी दुईवटा आयोजना सञ्चालित थिए । यस पुस्तिकामा आ.व. २०७२/७३ मा सञ्चालित कार्यक्रमहरुको वार्षिक प्रगति स्थिति, प्राप्त बजेट तथा खर्च विवरण, जनशक्ति विवरण, आ.व. २०७३/७४ मा सञ्चालन हुने कार्यक्रमको विवरण, माटो तथा मलखाद विश्लेषण नतिजाको साथै केहि प्राविधिक विषयवस्तुहरु पनि समेटिएको छ । मलाई आशा छ, यो पुस्तिकामा समेटिएका विवरण, कृषकवर्ग, कृषि प्राविधिक लगायत कृषि विकासमा संलग्न सबै पक्षलाई उपयोगी हुनेछ ।

अन्तमा, यो पुस्तिका तयार गर्न पुर्‍याउनु भएको सहयोगको लागि माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय तथा मातहतका प्रयोगशालाका साथीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस अध्ययन प्रतिवेदनलाई सकभर सरल, स्पष्ट र सर्व साधारणलाई समेत उपयोगी बनाउन कोशिस गरिएको छ । तर पनि यसमा सुधारका प्रशस्त संभावनाहरु हुन सक्छन । तसर्थ आगामी वर्षमा यसलाई अरु उपयोगी बनाउन पाठकबृन्दबाट सल्लाह र सुझावको अपेक्षा गरिएको छ ।

(दुर्गाप्रसाद दवाडी)
प्रमुख माटो विज्ञ

विषय सूचि

१. माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको परिचय	१
२. बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन (२०७२/७३)	९
३. आर्थिक प्रगति प्रतिवेदन (आ.व. २०७२/७३)	१६
४. प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको प्रगति विवरण	१८
५. विशेष कृषि उत्पादन कार्यक्रम	२२
६. आ.व. २०७२/७३ मा भएका मुख्य क्रियाकलापहरूको विश्लेषण	२९
७. माटो तथा मलखाद परीक्षण	३२
८. माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय र अन्तर्गतका प्रयोगशालाहरूको आ.ब. २०७३/७४ को स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रम	३९
९. माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय तथा मातहतका प्रयोगशालाहरूबाट प्रदान गरिने प्रमुख कार्यहरूको विवरण	५२
१०. प्रविधि प्रसारण	५३
११. माटो व्यवस्थापन कार्यक्रम सम्बन्धी नर्मस	८०

१. माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको परिचय

१.१ पृष्ठभूमि :

नेपाल सरकारको २०४९ र २०५२ को संरचनात्मक सुधार अनुरूप कृषि विभाग अन्तर्गत माटो परीक्षण तथा सेवा शाखा र ५ विकास क्षेत्रमा क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशालाको स्थापना भैसकेको थियो । सङ्गठनात्मक सुधारकै क्रममा (२०६१) आएको संरचना सुधारबाट यस कार्यालयको नामाकरण माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय भएको छ । केन्द्रीयस्तरमा माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय र यसको मातहतमा ५ वटा क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशालाहरू र भाषाको सुरुङ्गामा औद्योगिक बालीहरू (अलैंची, चिया आदि) को लागि एउटा माटो परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना भई सेवा दिने काम भइरहेको छ ।

१.२ माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको उद्देश्य :

- देशको बदलिँदो परिस्थितिलाई मध्यनजर राख्दै समयसापेक्ष मल तथा माटो व्यवस्थापन प्रविधिको विकास गर्ने र प्रविधिलाई कृषकस्तरसम्म पुऱ्याई कृषि उत्पादन बढाउने ।
- विविध बालीमा देखिएको माटोको उर्वराशक्ति ह्रास तथा सो समस्याको पहिचान एवम् निराकरणमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- भौगोलिक विशेषताको आधारमा नेपालको माटोको समस्याको पहिचान गरी दिगो भू-व्यवस्थापन प्रति जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।
- सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गरी माटो व्यवस्थापन कार्यक्रम तथा सेवालाई व्यापक गर्दै जाने ।
- कृषिमा बाली विविधिकरण तथा व्यवसायीकरणको कारणले देशमा देखिएको माटोको समस्यालाई न्यूनिकरण गर्दै कृषि उत्पादनमा टेवा पुऱ्याउने ।

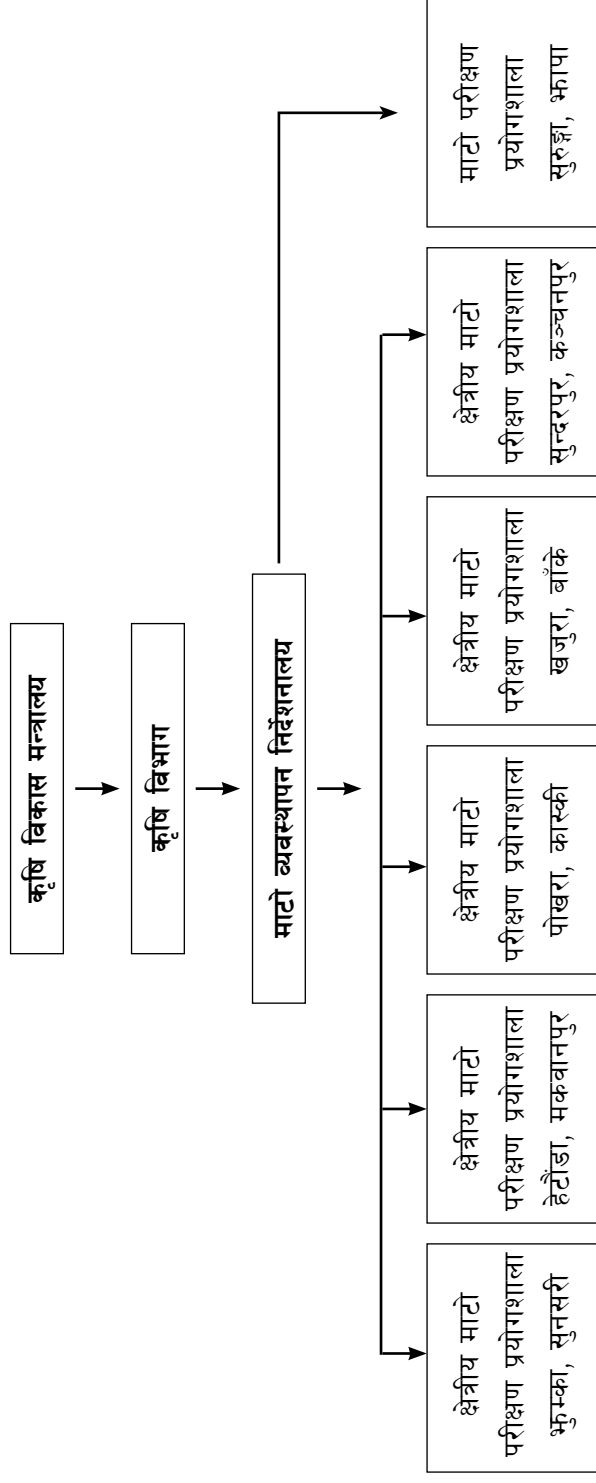
१.३ रणनीति :

- अध्ययन, अनुगमन तथा सर्वेक्षण गरी माटोको समस्या पहिचान गर्ने ।
- समस्यायुक्त माटोको अध्ययन विश्लेषण गरी सोको आधारमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने/गराउने ।

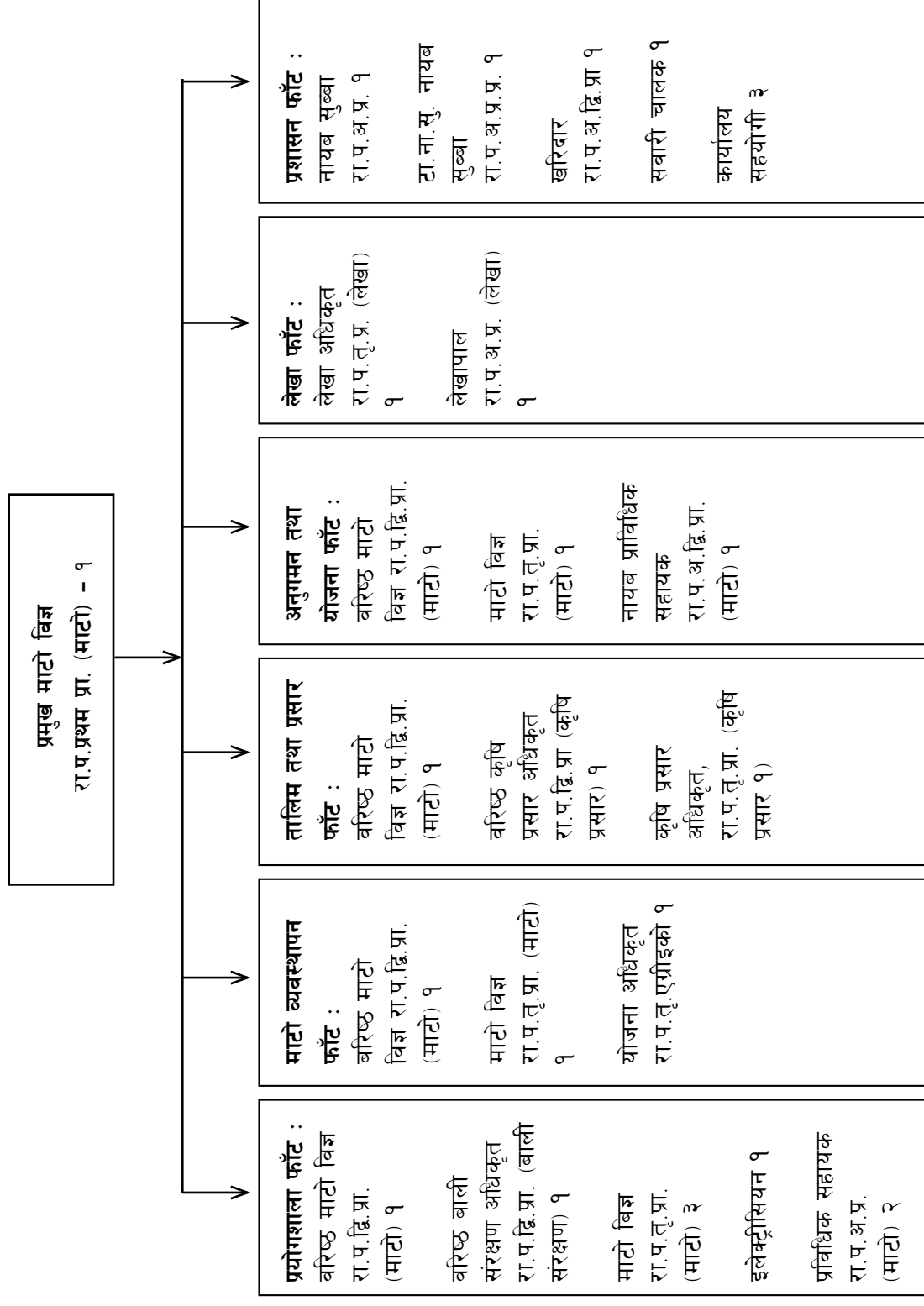
१.४ माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय तथा अन्तर्गतका प्रयोगशालाहरूमा सञ्चालन हुने मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू

■ माटो विश्लेषण तथा मलखाद सिफारिश	■ गोठेमल/कम्पोष्ट मल सुधार
■ मलखाद विश्लेषण	■ अध्ययन, अनुगमन
■ जैविक मल उत्पादन, परीक्षण तथा प्रदर्शन	■ प्राँगारिक मल कारखाना स्थापनाको लागि प्राविधिक सर सल्लाह तथा अनुदान सहयोग
■ सूक्ष्मतत्व विश्लेषण	■ भर्मिबेड निर्माणको लागि कृषकहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउने
■ माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार	■ माटो परीक्षण घुम्ती प्रयोगशाला मार्फत माटो जाँच शिविर सञ्चालन ।
■ माटो जाँच शिविर सञ्चालन	
■ एकीकृत बाली खाद्यतत्व व्यवस्थापन-कृषक पाठशाला	
■ भकारी सुधार	

१.५ माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय र मातहतका कार्यालयहरूको संरचना

१.५.१. माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको आन्तरिक संरचना तथा दरबन्दी

१.६.१ माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

क्र. सं.	पद	श्रेणी	कार्यरत कर्मचारीको नाम	स्थायी ठेगाना	कैफियत
१	प्रमुख माटो विज्ञ	रा.प.प्र.प्रा.	श्री दुर्गा प्रसाद दवाडी	पटियानी, चितवन	
२	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	रिक्त		
३	ब. बाली संरक्षण अधिकृत	रा.प.द्वि.प्रा.	श्री राम चन्द्र पौडेल	रुपाकोट- ५, तनहु	
४	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	श्री किरणहरी मास्के	ठमेल,काठमाडौं-२९	
५	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	श्री वामदेव पनेरु	धनगढी, कैलाली	
६	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	श्री सुनिल पाण्डे	पोखरा, कास्की	फागुनमा पदस्थापना
७	वरिष्ठ कृषि प्रसार अधिकृत	रा.प.द्वि.प्रा.	श्री दिपक बहादुर प्याकुरेल	चितवन	
८	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	श्री धुब ढकाल	बोर्लाङ्ग -८, गोरखा	अध्ययन विदा
९	कृषि प्रसार अधिकृत	रा.प.तृ.प्रा.	श्री मनिता थापा	दिक्तेल - ६, खोटाङ्ग	
१०	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	श्री बलराम रिजाल	घतान - २, म्याग्दी	
११	लेखा अधिकृत	रा.प.तृ.प्र.	श्री आत्माराम थापा	लामाटार, ललितपुर	
१२	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्र.	श्री टुक बहादुर थापा	पर्वत	
१३	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्र.	श्री नेत्र प्रसाद भट्ट	चितवन	
१४	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्र.	रिक्त		
१५	योजना अधिकृत	रा.प.तृ.प्र.	श्री बच्चु कैलाश कोईराला		
१६	लेखापाल	रा.प.अनं.प्र.प्र.	श्री शारदा कोईराला		
१७	ना.सु.	रा.प.अनं.प्र.प्र.	रिक्त		
१८	टाइपिष्ट ना.सु.	रा.प.अनं.प्र.प्र.	श्री शारदा पौडेल	भैसीपाटी ललितपुर	करारमा
१९	प्रा.स. (माटो)	रा.प.अनं.प्र.प्रा.	श्री राजु ढकाल	बांसबारी-१, सिन्धुपाल्चोक	अध्ययन विदा
२०	प्रा.स. (माटो)	रा.प.अनं.प्र.प्रा.	श्रीमती कल्पना कार्की	गोदामचौर-४, ललितपुर	
२१	ना.प्रा.स.(माटो)	रा.प.अनं.द्वि.प्रा.	रिक्त		
२२	खरिदार	रा.प.अनं.द्वि.प्र.	श्री लक्ष्मी बराल	पोखरा, कास्की	
२३	इलेक्ट्रीसियन	श्रेणी विहीन	रिक्त		
२४	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहीन	श्री मधु मरड्वा	गोर्खा	करारमा
२५	ह्याभी सवारी चालक	श्रेणी विहीन	श्री मन कुमार नगरकोटी	सुन्दरीजल, काठमाडौं	करारमा
२६	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	श्री कमलकृष्ण भण्डारी	इमाडोल-५, ललितपुर	
२७	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	श्री केदारबहादुर कार्की	भरुवारासी-८, ललितपुर	
२८	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	श्री त्रिभुवन चौधरी	बनरभुला-१, सप्तरी	करारमा

१.६.२ निर्देशनालय अन्तर्गतका प्रयोगशालामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

क) क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्रयोगशाला, भुम्का, सुनसरी

क्र.स.	पद	श्रेणी	कार्यरत कर्मचारीको नाम	कैफियत
१.	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प. द्वितीय	डा. जनार्दन खड्का	
२.	माटो विज्ञ	रा.प.तृतीय	सुनिल कुमार सिंह	
३.	माटो विज्ञ	रा.प.तृतीय	राम अशिष यादव	
४.	प्राविधिक सहायक	रा.प. अनं. प्रथम	राजेन्द्र प्रसाद यादव	
५.	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं. प्रथम	सूर्यदेव मण्डल	
६.	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं. प्रथम	योगेन्द्र यादव	
७.	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं. प्रथम	रामएकवाल साह	
८.	नायब सुब्बा	रा.प. अनं. प्रथम	रेवती पोखरेल	
९.	लेखा पाल	रा.प. अनं. प्रथम	रामहरी देवकोटा	
१०.	नायब प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं. द्वितीय	तीर्थमाया राई	
११.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	हरिहर मेहता	
१२.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	कल्पना भट्टराई	सेवा करार
१३.	हल्का सवारी चालक	श्रेणी विहीन	गंगा प्रसाद यादव	सेवा करार

ख) क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्रयोगशाला, हेटौँडा, मकवानपुर

सि.नं.	पद	श्रेणी	कर्मचारीको नाम	कैफियत
१	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	श्री राम दुलार यादव	
२	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	श्री हेमन्त कुमार महतो	
३	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	रिक्त	
४	प्रा.स.	रा.प.अन.प्र.	श्री दिल बहादुर श्रेष्ठ	
५	प्रा.स.	रा.प.अन.प्र.	श्री गणेश प्रसाद साह	
६	प्रा.स.	रा.प.अन.प्र.	रिक्त	
७	ना.सु.	रा.प.अन.प्र.	श्री दान बहादुर विष्ट	
८	ना.प्रा.स.	रा.प.अन. द्वि.	श्री शिवबाबु जोशी	
९	ना.प्रा.स.	रा.प.अन. द्वि.	श्री राजेन्द्र रुपाखेती	
१०	ना.प्रा.स.	रा.प.अन. द्वि.	श्री अमरनाथ आचार्य	
११	स.ले.पा.	रा.प.अन. द्वि.		
१२	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	श्री वीरमान श्रेष्ठ	
१३	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	श्री शंभु खतिवडा	

ग) क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्रयोगशाला, पोखरा, कास्की

क्र.सं.	पद	श्रेणी	कार्यरत कर्मचारीको नाम	कैफियत
१.	ब.माटो विज्ञ	रा.प.द्वितीय प्रा.	श्री इन्द्र बहादुर ओली	
२.	माटो विज्ञ	रा.प.तृतीय प्रा.	श्री निसार अहमद खा	
३.	माटो विज्ञ	रा.प.तृतीय प्रा.	रिक्त	
४.	प्रा.स.	रा.प.अनं.प्रथम प्रा.	श्री बाबू राम जि.सी.	
५.	प्रा.स.	रा.प.अनं.प्रथम प्रा.	श्री टिका दत्त घिमिरे	
६.	प्रा.स.	रा.प.अनं प्रथम प्रा.	श्री हरी राम श्रेष्ठ	
७.	प्रा.स.	रा.प.अनं प्रथम प्रा.	श्री प्रयोग बहादुर शाही	
८.	खरिदार	रा.प.अनं.द्वितीय	श्री नारायण प्रसाद पौडेल	
९.	ना.प्रा.स.	रा.प.अनं.द्वितीय प्रा.	श्री खूब राज बराल	
१०.	स.ले.पा.	रा.प.अनं.द्वितीय	विजयराज रोकाया	
११.	का.स. (पांचौ)	श्रेणी विहिन	श्री कृष्ण प्रसाद पौडेल	
१२.	का.स (चतुर्थ)	श्रेणी विहिन	श्री गोविन्द ब.अधिकारी	

घ) क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्रयोगशाला, खजुरा, बाँके

क्र.सं.	पद	श्रेणी	कार्यरत कर्मचारीको नाम	कैफियत
१.	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प. द्वि. प्रा	टंक बहादुर कार्की	
२.	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्रा	पशुराम शर्मा	
३.	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्रा	रिक्त	
४.	प्रा.स.	रा.प. अ.प्रथम	रिक्त	
५.	प्रा.स.	रा.प. अ. प्र	देवबहादुर के.सी	
६.	ना.प्रा.स	रा.प.अ. द्वि. प्रा	तिलक बहादुर के.सी	
७.	ना.सु	रा.प.अ.प्र	धर्मराज भंडारी	
८.	लेखापाल	रा.प.अ.प्र	तुलसी राम ओली	
९.	कार्यलय सहयोगी	श्रेणीविहीन	प्रेम बहादुर खड्का	
१०.	कार्यलय सहयोगी	श्रेणीविहीन	जय बहादुर शाही	

ड) क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कञ्चनपुर

क्र.सं.	पद	श्रेणी	कार्यरत कर्मचारीको नाम	कैफियत
१.	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	श्री नुनलाल उराव	
२.	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	रिक्त	
३.	माटो विज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	रिक्त	
४.	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्र.प्रा.	श्री गोविन्दसिंह साउद	
५.	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्र.प्रा.	श्री दल बहादुर खड्का	
६.	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्र.प्रा.	श्री धनराज भट्टराई	
७.	नायब प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.द्वि.प्रा.	रिक्त	

क्र.सं.	पद	श्रेणी	कार्यरत कर्मचारीको नाम	कैफियत
८.	नायब प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.द्वि.प्रा.	श्री हेमप्रसाद न्युरे	
९.	ना.सु.	रा.प.अनं.प्र.प्र.	तिलक सिंह खत्री	
१०.	सह-लेखापाल	रा.प.अनं.द्वि.प्र.	कृष्ण प्रसाद बोहरा	
११.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	श्री नानु धामी	
१२.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	रिक्त	

च) माटो परिक्षण प्रयोगशाला, सुरुङ्गा, भुपा

क्र.सं.	पद	श्रेणी	कार्यरत कर्मचारीको नाम	कैफियत
१.	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	श्री हरि बहादुर भुजेल	
२.	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्र.प्रा.	श्रीमती अन्जु बुढाथोकी	
३.	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्र.प्रा.	श्रीमती सिता खरेल	
४.	लेखापाल	रा.प.अनं.प्र.प्र.	रिक्त	
५.	नायब प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.द्वि.प्रा.	रिक्त	
६.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	श्री गोपाल बहादुर थानी	

१.६.३ कृषि विभाग अन्तर्गतका माटोविज्ञहरूको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	श्रेणी	हाल कार्यरत कार्यालय
१.	श्री दुर्गा प्रसाद दवाडी	प्रमुख माटोविज्ञ	रा.प.प्र.प्रा.	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन
२.	श्री गंगादत्त आचार्य	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	कृषि विकास मन्त्रालय (पुल दरवन्दी)
३.	श्री टंकबहादुर कार्की	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्र., नेपालगञ्ज
४.	श्री रामदुलार यादव	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्र., हेटौँडा
५.	श्री इन्द्रबहादुर ओली	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्र., पोखरा
६.	डा. चन्द्रप्रसाद रिसाल	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, मुगु
७.	श्री किरणहरि मास्के	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन
९.	डा. जनार्दन खड्का	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्र., भुम्का
८.	श्री वामदेव पनेरू	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन
१०.	श्री नुनलाल उराव	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्र., सुन्दरपुर
११.	श्री सुनिल पाण्डे	वरिष्ठ माटो विज्ञ	रा.प.द्वि.प्रा.	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन
१२.	श्री ध्रुव ढकाल	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन
१३.	श्री बलराम रिजाल	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन
१४.	श्री परशुराम शर्मा	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्र., नेपालगञ्ज
१५.	श्री टुक बहादुर थापा	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन
१६.	निसार अहमद खाँ	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्र., पोखरा

क्र. सं.	नाम	पद	श्रेणी	हाल कार्यरत कार्यालय
१८.	सुनिल कुमार सिङ	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्र., भुम्का
१९.	नाथु प्रसाद चौधरी	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	जि.कृ.वि.का. इलाम
२०.	दानालाल शाह	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	जि.कृ.वि.का. धनुषा
२१.	दिगम्बर यादव	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	जि.कृ.वि.का. दाङ
२२.	शुरेस कुमार चौधरी	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	जि.कृ.वि.का. सुर्खेत
२३.	नेत्र भट्ट	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन
२४.	अश्विनी शर्मा	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	जि.कृ.वि.का. रुपन्देही
२५.	भिस्मकान्त घिमिरे	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान तथा विकास कोष, सिंहदरवार
२६.	राम अशिष यादव	माटोविज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्र., भुम्का

२. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन (२०७२/७३)

क) माटो परिक्षण तथा सुधार सेवा कार्यक्रम (३१२११८-३/४)

२.१ माटो परीक्षण तथा सुधार सेवा कार्यक्रम : (एकमुष्ट)

क्र.सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			आ.व. २०७२/७२ को वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	
क. पुँजिगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू								
१	प्रयोगशाला भवन निर्माण	संख्या	१	५.१	४९	१	५.१	
२	Oven	जना	१	०.१८	१.७	१	०.१८	
३	टिजिटल ब्यालेन्स	संख्या	१	०.०६	०.६	१	०.०६	
४	फोटोकपी मेशिन खरिद	संख्या	१	०.०८	०.८	१	०.०८	
५	प्रिन्टर	संख्या	२	०.०४	०.४	२	०.०४	
६	Nitrogen distillation	संख्या	२	१.६९	१६.२	२	१.६९	
७	टर्बोसपक	संख्या	१	०.३६	३.५	१	०.३६	
८	Digestion tube	संख्या	२०	०.१७	१.६	२०	०.१७	
९	Acid Dispenser	संख्या	२	०.१	१	२	०.१	
१०	Auto pippette	संख्या	४	०.१७	१.६	४	०.१७	
११	Pippette Sucker	संख्या	४	०.०६	०.६	४	०.०६	
१२	Block Digester	संख्या	२	१.४८	१४.२५	२	१.४८	
१३	Water distillation tube	संख्या	१	०.६२	६	१	०.६२	
१४	ल्यापटप कम्प्यूटर	संख्या	२	०.१४	१.३	२	०.१४	
१५	म्याग्नेटिम स्टीरर	संख्या	१	०.०७	०.६५	१	०.०७	
१६	Spectrophotometer	संख्या	२	१.६१	१५.५	२	१.६१	
१७	PH meter	संख्या	१	०.०६	०.६	१	०.०६	
१८	Auto Burette	संख्या	२	०.०३	०.२७	२	०.०३	
१९	Mechanical Mixture	संख्या	१	०.०४	०.४	१	०.०४	
२०	Stand Fan	संख्या	२	०.०१	०.१	२	०.०१	
२१	एसी	संख्या	१	०.०७	०.६५	१	०.०७	
२२	Seive	संख्या	१	०.०२	०.१५	१	०.०२	
२३	Altimeter	संख्या	१	०.०३	०.३	१	०.०३	
२४	Hygrometer	संख्या	१	०.०१	०.०५	१	०.०१	
२५	USB Microscope	संख्या	१	०.१४	१.३	१	०.१४	
२६	Camera	संख्या	१	०.०४	०.३५	१	०.०४	
२७	Generator	संख्या	१	०.०७	०.७	१	०.०७	
२८	Stabilizer	संख्या	१	०.०२	०.१५	१	०.०२	
२९	Magnifying lens	संख्या	१		०.०२	१		

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			आ.व. २०७२/७२ को वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	
३०	फ्याक्स मेशीन	संख्या	१	०.०५	०.५	१	०.०५	
३१	इन्वर्टर ब्याट्री समेत	संख्या	१	०.२१	२	१	०.२१	
३२	जि.पि.एस.मेशीन	संख्या	६	०.१६	१.५	६	०.१६	
३३	Titration set	संख्या	१	०.१२	१.२	१	०.१२	
३४	डेक्सटप कम्प्युटर	संख्या	२	०.१४	१.३	२	०.१४	
३५	ल्याब निर्माण टायल फिटीङ्ग, PSh:6 फ्यानफिटीङ्ग, रंगरोगन	प्र.श.	१००	०.५२	५	१००	०.५२	
३६	पानी पाइप फिटिङ तथा मर्मत व्यवस्थापन	प्र.श.	१००	०.२१	२	१००	०.२१	
३७	ग्यास च्याम्बर निर्माण	प्र.श.	१००	०.०६	०.६	१००	०.०६	
३८	प्रयोगशाला फ्लोर निर्माण	प्र.श.	१००	०.५२	५	१००	०.५२	
३९	प्रिप्याब स्टोर घर निर्माण भवन निर्माण प्रयोजन	संख्या	१	०.६४	२	१	०.६४	
४०	AAS (Atomic Absorption Spectrophotometer) खरिद	संख्या	३	१५	९४.५५	३	१५	
	पूँजिगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमको जम्मा			३०.१	२३५.३९		३०.१	

ख. चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू

१	बैठक संघ	पटक	५१	०.३२	१.४	५१	०.३२	
२	प्राङ्गारीक मलप्राविधिक उपसमितिको बैठक	पटक	५	०.०१	०.१	५	०.०१	
३	प्राङ्गारीक मल निर्देशन समितिको बैठक	पटक	५	०.०१	०.१	५	०.०१	
४	आकास्मिक प्राङ्गारीक मल गुस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी सरोकारवालाहरुको बैठक	पटक	५	०.०१	०.१	५	०.०१	
५	पुराना सामानको लिलाम सम्बन्धि बैठक	पटक	२५	०.०९	०.८२	२५	०.०९	
६	खरिद समिति तथा अन्य बैठक सन्चालन	पटक	२१	०.०६	०.५८	२१	०.०६	
७	कृषि चुन प्राविधिक उपसमितिको बैठक	पटक	१०	०.०३	०.५	१०	०.०३	
८	कृषि चुन निर्देशन समितिको बैठक	पटक	१०	०.०३	०.३	१०	०.०३	

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			आ.व. २०७२/७२ को वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	
९	कृषि चुन मुल्यांकन समितिको बैठक	पटक	१०	०.०४	०.४	१०	०.०४	
१०	स्थायी कर्मचारीहरुको पोशाक भत्ता	संख्या	७४	०.५८	५.५७	७४	०.५८	
११	बिजुली महसुल	महिना	७५०	०.२	७.१७	७५०	०.२	
१२	प्रयोगशाला विश्लेषणका लागि बिद्युत खर्च महसुल	महिना	३४५५	०.४३	४.१५	३४५५	०.४३	
१३	बिजुली महसुल		२६००	०.३२	३.१२	२६००	०.३२	
१४	जारको पीउने पानी	वटा	२९९	०.२२	२.११	२९९	०.२२	
१५	टेलिफोन महसुल	महिना	२४	०.२	१.८९	२४	०.२	
१६	इमेल, /इन्टरनेट /वेबसाइट	महिना	१	०.०४	०.२४	१	०.०४	
१७	इन्टरनेट शुल्क	महिना	६	०.१२	१.१८	६	०.१२	
१८	सह सचिव संचार सुविधा	महिना	१		०.०२	१		
१९	हुलाक /कुरीयर खर्च	महिना	७३	०.१	०.९४	७३	०.१	
२०	जग्गाको भाडा		१२	०.०४	०.३६	१२	०.०४	
२१	माटो ब्यवस्थापन निर्देशनालय	लिट्र	१५५०४	३.४१	१५	१५५०४	३.४१	
२२	मोटरसाइकलका लागि पेट्रोल	लिट्र	३९१२	०.४५	४.३६	३९१२	०.४५	
२३	गाडीका लागि डीजेल	लिट्र	६२४०	०.५९	५.६२	६२४०	०.५९	
२४	मोवाइल सोयल टेस्टीङ्ग भ्यानको लागि डीजेल	लिट्र	१०८००	१.०१	९.७२	१०८००	१.०१	
२५	जेनेटरको लागि डीजेल	लिट्र	१२६०	०.११	१.०२	१२६०	०.११	
२६	मोविल	लिट्र	६२६.४	०.२५	२.३७	६२६.४	०.२५	
२७	मोवाइ सोयल टेस्टीङ्ग भ्यान मर्मत	पटक	५	०.१३	१.२५	५	०.१३	
२८	सवारी साधन मर्मतका लागि पाटपुर्जा	संख्या	२२	०.२१	२.०६	२२	०.२१	
२९	प्रयोगशाला उपकरण मर्मत	पटक	२१	०.४४	४.२४	२१	०.४४	
३०	मोवाइ सोयल टेस्टीङ्ग भ्यानमा जडीत उपकरण मर्मत	पटक	१०	०.१	१	१०	०.१	
३१	मेशिनेरी उपकरण मर्मत ज्याला	पटक	८४	०.०८	०.७४	८४	०.०८	
३२	फर्निचर तथा अन्य मर्मत	पटक	६	०.०८	०.७७	६	०.०८	
३३	बीमा सवारी साधन	पटक	२२	०.१२	१.१५	२२	०.१२	
३४	अन्य बीमा तेश्रो पक्ष	संख्या	२२	०.०३	०.३३	२२	०.०३	
३५	कार्यालय मसलन्द सामान खर्च	पटक	१२०	०.४४	४.२	१२०	०.४४	

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			आ.व. २०७२/७२ को वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	
३६	प्रयोगशालाको लागि एप्रोन खरिद	वटा	५६	०.२	१.८८	५६	०.२	
३७	चालु खर्च कार्यालयको लागि मसलन्द सामान खर्च	पटक	१५६	०.५३	५.०८	१५६	०.५३	
३८	कृषि चुन कारखाना स्थापना गर्नका लागि अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यालय संचालन खर्च	पटक	४	०.१	१	४	०.१	
३९	पत्रपत्रिका तथा पुस्तिका खरिद		८४	०.१४	१.३३	८४	०.१४	
४०	पत्रपत्रिका तथा पुस्तिका खरिद	महिना	१२	०.०८	०.३६	१२	०.०८	
४१	ग्यास सिलिण्डर	संख्या	६३	०.१	०.९५	६३	०.१	
४२	सिलिण्डर खरिद	संख्या	३७	०.०९	०.८६	३७	०.०९	
४३	सिलिण्डर खरिद	संख्या	३३	०.०८	०.७४	३३	०.०८	
४४	Ady	संख्या	६	०.०४	०.१८	६	०.०४	
४५	Ntras qide	संख्या	५	०.०२	०.१	५	०.०२	
४६	माटो उर्वराशक्ति नक्सा तयारको लागि विशेषज्ञ सेवा करार	महिना	९	०.१९	१.८	९	०.१९	
४७	प्रयोगशाला उपकरण मर्मतको लागि विशेषज्ञ सेवा करार	पटक	३६	०.२३	२.२५	३६	०.२३	
४८	कम्प्यूटर मर्मत तथा विद्युतिय मर्मतका लागि विशेषज्ञ सेवा करार	पटक	१२	०.०६	०.६	१२	०.०६	
४९	व्यक्ति करार				४.६५			
५०	कार्यालय सहयोगी करार	जना	३	०.४३	४.१६	३	०.४३	
५१	कम्प्यूटर अपरेटर	जना	१	०.१८	१.७	१	०.१८	
५२	हलका सवारी चालकको रिक्त पदको सेवा करारमा लिने	संख्या	२	०.३४	३.२८	२	०.३४	
५३	हेम्भी सवारी चालक व्यक्ति करार	जना	१	०.३८	१.६८	१	०.३८	
५४	प्रयोगशाला सहयोगी व्यक्ति करार	जना	५	०.७१	६.८	५	०.७१	
५५	सेवा करार				१.३८			
५६	सरसफाई सेवा करार	जना	१	०.०५	०.२४	१	०.०५	
५७	प्रयोगशाला शिप विकास तालिम अधिकृत स्तर	पटक	६	०.१२	१.१३	६	०.१२	
५८	आई पि.एन.एस. तालिम प्रा.स.ना. प्रा. स. स्तर	पटक	७	०.३१	२.९५	७	०.३१	
५९	प्रयोगशाला संचालन तालिम नीजिस्तर	पटक	१	०.०९	०.९	१	०.०९	

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			आ.व. २०७२/७३ को वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	
६०	माटो जाँच प्रयोगशाला संचालन तालिम प्रा. स. ना प्रा. स. स्तर	पटक	२	२.५५	८	२	२.५५	
६१	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम	पटक	१	०.०९	०.९	१	०.०९	
६२	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा उपयोगिता सम्बन्धी तालिम	पटक	१	०.०५	०.५	१	०.०५	
६३	माटो नमुना विश्लेषण	संख्या	५००	०.१३	०.४	५००	०.१३	
६४	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार अभिमुखीकरण गोष्ठी	जिल्ला	३	०.१४	१.३५	३	०.१४	
६५	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा उपयोग गोष्ठी	जिल्ला	१	०.०५	०.४५	१	०.०५	
६६	घुम्ती प्रयोगशाला मार्फत शिविर संचालन	संख्या	२४	०.१२	१.२	२०	०.१	
६७	मलखादको गुणस्तर विश्लेषण	संख्या	६२०	०.१४	१.३	५९७	०.१३	
६८	माटो र विरुवाको नमुना संकलन तथा सूक्ष्म तत्व विश्लेषण	संख्या	२००		०	२००		
६९	पकेट क्षेत्र विशेष माटो परीक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	जिल्ला	१८	०.९४	९	१८	०.९४	
७०	माटो परीक्षण शिविर संचालन	संख्या	११५	३.७४	३५.९४	११५	३.७४	
७१	एकिकृत खाद्य तत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशाला	संख्या	६	०.२९	२.७६	६	०.२९	
७२	विरुवाको खाद्यतत्व समस्या अध्ययन	संख्या	४	०.१९	१.८४	४	०.१९	
७३	प्राङ्गारिक मल अध्ययन परीक्षण	संख्या	४	०.१२	१.२	४	०.१२	
७४	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार	जिल्ला	४	०.८३	८.८	४	०.८३	
७५	माटोको विशेषण तथा व्यवस्थापन तालिम	पटक	६	०.६९	६.६	६	०.६९	
७६	विश्व माटो दिवस कार्यक्रम	पटक	७	०.३६	३.५	७	०.३६	
७७	मदखाद सम्बन्धी सारोकारवालाहरु संग अन्तरक्रिया गोष्ठी	पटक	३	०.१६	१.५	३	०.१६	
७८	माटो जाँच कस चेक	पटक	७	०.१५	१.४	७	०.१५	
७९	वार्षिक प्रगति तथा माटो विशेषाङ्क प्रकाशन	पटक	२	०.१६	१.५	२	०.१६	
८०	प्रचारप्रसार सामग्री छपाई	पटक	१३	०.३४	३.३	१३	०.३४	
८१	प्रयोगशाला उपकरण मर्मत संभार	पटक	१४	०.६९	६.६	१४	०.६९	
८२	टी भी कार्यक्रम उत्पादन वितरण र प्रचारप्रसार	पटक	घ	०.४९	४.७	३	०.४९	

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			आ.व. २०७२/७२ को वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	
८३	सन्तुलित मलखाद प्रयोग प्रदर्शन	पटक	३५	०.०७	०.७	३५	०.०७	
८४	हरियो मल प्रदर्शन	पटक	४०	०.०८	०.८	४०	०.०८	
८५	कृषि चुन प्रदर्शन	पटक	६०	०.१२	१.२	६०	०.१२	
८६	सुक्ष्मतत्वयुक्त मलखाद तथा निजी प्रयोगशाला अनुगमन नियमन	पटक	३	०.०६	०.५४	३	०.०६	
८७	इन्टरनेट जडान तथा टि भी कार्यक्रम उत्पादन प्रसारण	संख्या	१२	०.३१	३	१२	०.३१	
८८	वार्षिक प्रगती तथा अध्ययन प्रतिवेदन प्रकाशन	पटक	६	०.३१	३	६	०.३१	
८९	जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा माटो परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना गर्न सामाग्री खरिद तथा ढुवानी	जिल्ला	३५	१८.२३	७२.४५	३५	१८.२३	
९०	कच्चा पर्दाथ विउ विजन तथा अन्य सामाग्री खरिद गर्ने				३०.६९			
९१	माटो जाँचको लागि रसायन तथा ग्लासवायर खरिद	पटक	१४८	१.४९	१४.३२	१४८	१.४९	
९२	घुम्ति माटो परीक्षण प्रयोगशाला मार्फत शिविर संचालनका लागि रसायन तथा ग्लासवायर खरिद	पटक	२०	०.२९	२.७५	२०	०.२९	
९३	मलखादको गुणस्तर विश्लेषणका लागि रसायन खरिद	पटक	४०	०.४	३.८२	४०	०.४	
९४	सुक्ष्मतत्व विश्लेषणका लागि रसायन तथा ग्लासवायर खरिद	पटक	१८	०.१९	१.८	१८	०.१९	
९५	उर्वराशक्ति नक्सा तयारिको लागि रसायन तथा ग्लासवायर खरिद	पटक	१६	०.८३	८	१६	०.८३	
९६	माटो जाँचको लागि समन्वय तथा अनुगमन भ्रमण	पटक	२८	०.३५	३.३२	२८	०.३५	
९७	मलको नमुना संकलन तथा अनुगमन भ्रमण	पटक	२७	०.३४	३.२५	२७	०.३४	
९८	सुक्ष्मतत्व नमुना संकलन तथा अनुगमन भ्रमण	पटक	७	०.०७	०.६८	७	०.०७	
९९	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार कार्यक्रम संचालन भ्रमण	पटक	३०	०.५४	५.१९	३०	०.५४	
१००	जिल्लाहरुमा संचालीत माटो सेवा कार्यक्रमको अनुगमन	पटक	४०	०.५	४.८१	४०	०.५	
१०१	नीजि प्रयोगशालालाई रसायन तथा उपकरण सहयोग कार्यक्रम सन्चालन भ्रमण	पटक	३	०.०६	०.५८	३	०.०६	

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			आ.व. २०७२/७२ को वार्षिक प्रगति		कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	
१०२	एकिकृत खाद्य तत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशाला अनुगमन भ्रमण	पटक	२६	०.२८	२.६८	२६	०.२८	
१०३	विरुवाको खाद्यतत्व समस्या अध्ययन कार्यक्रम कार्यान्वयन	पटक	१२	०.१४	१.३६	१२	०.१४	
१०४	प्राङ्गारिक मल अध्ययन परीक्षण कार्यक्रम कार्यान्वयन	पटक	३	०.०२	०.२	३	०.०२	
१०५	प्रदर्शन कार्यक्रम कार्यान्वयन भ्रमण	पटक	१३५	०.१८	१.७१	१३५	०.१८	
१०६	कृषि चुन कारखाना अनुगमन भ्रमण	पटक	१०	०.२१	२	१०	०.२१	
१०७	घुम्टि प्रयोगशाला मार्फत शिविर संचालन भ्रमण	पटक	९६	०.८३	८	९६	०.८३	
१०८	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा उपयोग तालिम संचालन भ्रमण	पटक	१३	०.३२	२.१	१३	०.३२	
१०९	केन्द्रीय तथा क्षेत्रिय स्तर योजना तर्जुमा तथा समिक्षा गोष्ठीमा सहभागी हुने	पटक	३९	०.४८	४.६५	३९	०.४८	
११०	शुक्ष्मतत्व युक्त मलखाद तथा निजी प्रयोगशाला नियम	पटक	३	०.०६	०.६	३	०.०६	
१११	कार्यक्रम संचालन भ्रमण	पटक	३८	०.३६	३.४५	३८	०.३६	
११२	कार्यालयका कर्मचारीहरुका लागि विविध खर्च	जना	४१	०.१३	१.२३	४१	०.१३	
११३	प्रयोगशालाका कर्मचारीका लागि विविध खर्च	जना	३९	०.१२	१.१२	३९	०.१२	
११४	कृषि चुन कारखाना स्थापना गर्न चाहने फर्म कम्पनिलाई ५० प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराउने	प्र.श.	ज्ञ	१..४२	१००	१	१..४२	
चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमको जम्मा					५४.५६	५२३.६	५४.५३	
कार्यक्रम खर्चको जम्मा (क+ख)					५८५.७२			
कार्यालय संचालन खर्च (ग)					३७४.३६			
कूल खर्च जम्मा (कखंग)					९६०.०८			

३. आर्थिक प्रगति प्रतिवेदन (आ.व. २०७२/७३)

३.१ जम्मा बजेट निकास र खर्च

३.१.१ माटो परीक्षण तथा सेवा सुधार कार्यक्रम (३१२११८-३/४)

आ.व. ०७२/७३ वार्षिक निकास तथा खर्चको विवरण

क्र.सं.	कार्यालय	वार्षिक बजेट (०००)	वार्षिक	
			निकास	खर्च
१	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन	४४०१२	३९६४४९६०।०	३९६४४९६०।०
२	माटो परीक्षण प्रयोगशाला, सुरुङ्गा, भापा	९६७३	८९३१०६०।०	८९३१०६०।०
३	क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, भुम्का	९१३३	८९३४२००।०	८९३४२००।०
४	क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, हेटौँडा	९७०९	८९९६०८०।०	८९९६०८०।०
५	क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, पोखरा	९५४१	८७४३४६०।०	८७४३४६०।०
६	क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, खजुरा	५९५१	५५५६०००।०	५५५६०००।०
७	क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, सुन्दरपुर	७९८९	७२२८०५२।०	७२२८०५२।०
	जम्मा	९६००८	८७९५३०९२।०	८७९५३०९२।०

३.२ बेरुजु विवरणः

माटो व्यवस्थापन तथा सुधार सेवा कार्यक्रम (ब.शि.नं. ३१२११८/३-४)

आ.व. ०७२/७३ वार्षिक

बेरुजु विवरणः

क्र. सं.	कार्यालय	आ.व.को शुरुमा कायम	वार्षिक फछैट रकम	बाँकी बेरुजु रकम
१	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन	१२१५६४२।९६	१२१५६४२।९६	०
२	माटो परीक्षण प्रयोगशाला, सुरुङ्गा	१६८०	१६८०	०
३	क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, भुम्का	७५११६।९८	६०९३६।०३	१४१८०।९५
४	क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, हेटौँडा	१३४५०२।८७	११८६९०।००	१५८१२।८७
५	क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, पोखरा	२६८९३९।२३	२६८९३९।२३	०
६	क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, खजुरा	३०९३१	०	३०९३१
७	क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, सुन्दरपुर	०	०	०
	कुल जम्मा	१७२६८१३।०४	१६६५८८८।२२	६०९२४।८२
		बेरुजु फछैट प्रतिशत	९६।४७५	

३.३ राजश्व विवरण

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन
आ.व. ०७२/७३ वार्षिकराजश्व विवरण:

क्र.सं.	कार्यालय	हाल सम्म जम्मा भएको राजश्व
१	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन	५०५३८
२	क्षेत्रिय माटो परिक्षण प्रयोगशाला, भुम्का, सुनसरी	१४०९४४
३	क्षेत्रिय माटो परिक्षण प्रयोगशाला, मकवानपुर	१८३२३०
४	क्षेत्रिय माटो परिक्षण प्रयोगशाला, कास्की	७५११०
५	क्षेत्रिय माटो परिक्षण प्रयोगशाला, बाँके	२१३८८
६	क्षेत्रिय माटो परिक्षण प्रयोगशाला, कञ्चनपुर	९१५००
७	माटो परिक्षण प्रयोगशाला, झापा	४२३२३
	जम्मा	१०५९८८०

४. प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको प्रगति विवरण

४.१ माटो परीक्षण तथा सुधार सेवा कार्यक्रम

४.१.१ आयोजना नाम : माटो परीक्षण तथा सुधार सेवा कार्यक्रम

४.१.२ मन्त्रालय/विभाग/संस्था : कृषि विकास मन्त्रालय, कृषि विभाग

४.१.३ स्थान (जिल्ला) : माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशालाहरू र माटो परीक्षण प्रयोगशाला

४.१.४ आयोजनाको अवधि : सालवसाली

विवरण	आयोजना शुरू भएको मिति	आयोजना पुरा हुने मिति
क) आयोजना प्रस्ताव अनुसार:	२०४९।५०	सालवसाली
ख) खास आयोजना शुरू भएको:	२०५०।५१	सालवसाली

४.१.५ आयोजनाको मुख्य उद्देश्य

- समय सापेक्ष मल तथा माटो व्यवस्थापन प्रविधि विकास गर्ने र कृषक स्तरसम्म पुऱ्याइ कृषि उत्पादन बढाउने ।
- विविध बालीमा माटोको उर्वराशक्ति तथा सो सम्बन्धी समस्याको पहिचान/निराकरणमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- भौगोलिक विशेषताको आधारमा नेपालको माटोको समस्या पहिचान गरि दिगो भु-व्यवस्थापन प्रति जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।
- सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गरी माटो व्यवस्थापन कार्यक्रम तथा सेवालाई व्यापक गर्ने ।

४.१.६ आयोजनाको मुख्य काम (परिणात्मक उपलब्धी सूचक/लाभान्वित वर्ग समेत):

- माटो विश्लेषण तथा मलखाद सिफारिश
- मलखाद विश्लेषण
- सूक्ष्मतत्व विश्लेषण
- जैविक मल उत्पादन, परीक्षण तथा प्रदर्शन
- विभिन्न बालीमा मलखाद प्रयोग अध्ययन
- माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार
- माटो शिविर सञ्चालन
- निजी स्तरमा माटो परीक्षण तथा माटो व्यवस्थापन तालिम
- अनुसन्धानात्मक कार्यहरु (विरुवाको खाद्यतत्व समस्या अध्ययन)
- सन्तुलित मलखाद प्रयोग अभियान
- दिगो माटो व्यवस्थापनका लागि भकारो सुधार अभियान
- क्षेत्रीय तथा जिल्ला स्तरीय माटो सेवा कार्यक्रम अनुगमन तथा समस्या अध्ययन
- एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशाला
- माटो परीक्षण घुम्ती प्रयोगशाला मार्फत माटो जाँच शिविर सञ्चालन ।

सम्बन्धित निकायका मुख्य उपलब्धिहरु (आ.ब. २०७२।७३)

- देशको बदलिँदो परिस्थितिलाई मध्यनजर राख्दै समयसापेक्ष मल तथा माटो व्यवस्थापन प्रविधिको विकास गर्ने र

प्रविधिलाई कृषकस्तरसम्म पुऱ्याई कृषि उत्पादन बढाउनुका साथै विविध बालीमा देखिएको माटोको उर्वराशक्ति ज्ञास तथा सो समस्याको पहिचान एवम् निराकरणमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यकासाथ यो कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ । यस कार्यक्रमका मुख्य क्रियाकलापहरुमा माटो विश्लेषण तथा मलखाद सिफारिश, मलखाद विश्लेषण, सूक्ष्मतत्व विश्लेषण, माटो जाँच शिविर सञ्चालन, भकारी सुधार आदि पर्दछन् ।

- कृषिमा बाली विविधिकरण तथा व्यवसायीकरणको कारणले देशमा देखिएको माटोको समस्यालाई न्यूनिकरण गर्दै कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्नका लागि यस आ.व. मा कृषकहरुको खेतबारीबाट संकलित माटो नमुनाहरु प्रयोगशाला तथा माटो परीक्षण शिविर संचालन गरी कुल २०,००० कृषकहरुको माटो नमुना परीक्षण गरिएको थियो जसबाट कृषकहरुले खेतबारीको माटोको अवस्था थाह पाउनुका साथै आवश्यक सुधारको लागि सुझाव प्राप्त गरेका छन् । प्रयोगशाला तथा माटो शिवीर मार्फत कृषकहरुले माटो तथा मलखाद परीक्षण सेवा प्राप्त गरी सन्तुलित मलखाद प्रयोग बाट दिगो माटो व्यवस्थापनको साथै उत्पादन तथा आम्दानीमा वृद्धि गर्न सक्षम भएका छन् । प्रयोगशाला तथा माटो शिवीरबाट कृषकहरुले माटो तथा मलखादको उचित व्यवस्थापन गरेका छन् ।
- त्यसैगरी यस आ.व.मा यस निर्देशनालय र अन्तर्गतका कार्यालय गरी जम्मा ५९७ वटा विभिन्न प्राङ्गारिक तथा रासायनिक मलको गुणस्तर विश्लेषण गरिएको छ । रासायनिक तथा प्राङ्गारिक मलको गुणस्तर विश्लेषण बाट जिल्ला कृषि विकास कार्याल तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको समन्वयमा मलको गुणस्तर नियन्त्रण गर्न सहयोग पुगेको छ ।
- २१ दिनको प्रयोगशाला सम्बन्धी निजस्तर तालिम संचालन पश्चात तालिममा सहभागीले विभिन्न जिल्लामा माटो परीक्षण शिविर संचालन गर्न सक्षम भएका छन् ।
- सोलुखुम्बु, ईलाम, भक्तपुर र कपिलवस्तु जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरी ति जिल्लाको समग्र माटोको स्थिति प्रस्तुत गरिएको । हालसम्म माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय र मातहतका प्रयोगशालाबाट ४४ र सिंचाइ तथा जलस्रोत व्यवस्थापन आयोजनाबाट ४ जिल्ला गरि कुल ४८ जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार तयार भैसकेको ।
- कृषि चुन कारखाना स्थापना गर्न चाहने फर्म कम्पनीलाई ५० पतिशत अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यक्रम अर्न्तगत छत्रे देउराली ७ धादिङमा श्री देउराली उर्वरा कृषि चुन तथा शक्ति ग्रीट उद्योगमा क्षमता विस्तार भई कृषि चुनको वार्षिक उत्पादन ३००० मे.टन बाट १२००० मे.टन पुगेको छ । अम्लीय माटो व्यवस्थापनका लागी कृषि चुन माग अनुसार उपलब्ध हुने अवस्थामा पुगेको छ ।
- यस आ.व.मा देशभरका ३५ जिल्लामा माटो परिक्षण मिनि ल्याब स्थापनाका लागि मेसिनरि उपकरण तथा ग्लासवयरहरु खरिद भई जिल्ला जिल्लामा पुगीसकेको छ । कतिपय जिल्लाहरुले प्रयोगशाला संचालनमा ल्याईसकेका छन् भने कतिपयले आगामी आ.व. देखि संचालनमा ल्याउने तयारीमा छन् ।

४.१.७ आयोजनाको कुल लागत (रु. हजारमा)

नेपाल सरकार	वैदेशिक		कुल जम्मा
	ऋण	अनुदान	
आ.व. २०४९/५०			०।००
आ.व. २०५०/५१			५४।००
आ.व. २०५१/५२			१२००।००
आ.व. २०५२/५३			३३८३।००

नेपाल सरकार	वैदेशिक		कुल जम्मा
	ऋण	अनुदान	
आ.व. २०५३/५४			३३९९।००
आ.व. २०५४/५५			२७८४।००
आ.व. २०५५/५६			१४५६।००
आ.व. २०५६/५७			३९९५।००
आ.व. २०५७/५८			१३०५३।००
आ.व. २०५८/५९			६०४४।००
आ.व. २०५९/६०			२७८९।००
आ.व. २०६०/६१			२३२७।२५
आ.व. २०६१/६२			२७५५।००
आ.व. २०६२/६३			१४४४।७००
आ.व. २०६३/६४			१५११५।००
आ.व. २०६४/६५			२४१३४।००
आ.व. २०६५/६६			२२५०४।००
आ.व. २०६६/६७			२२६४२।००
आ.व. २०६७/६८			३१३२१।००
आ.व. २०६८/६९			३५३३८।००
आ.व. २०६९/७०			२९०४२।६५
आ.व. २०७०/७१			१०६६०।७३०
आ.व. २०७१/७२			५३४९१।८८९
आ.व. २०७२/७३			८७९५३।०१२
कुल जम्मा			४८५८३५।१०१

४.१.८ आयोजनाको मुख्यमुख्य उपलब्धी (आ.व. २०७१/७२)

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य	वार्षिक प्रगति
१	माटोको नमूना विश्लेषण	संख्या	३५००	४८७२
२	रसायनिक मल विश्लेषण	संख्या	६२०	५९७
३	माटो परीक्षण शिविर	पटक	११५	११५
४	सुक्ष्मतत्व विश्लेषण	संख्या	२००	२५०
५	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार	जिल्ला	४	४
६	जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा माटो जाँच मिनि ल्याब स्थापना गर्ने	जिल्ला	३५	३५
७	कृषि चुन कारखाना स्थापना गर्न चाहने फर्म कम्पनीलाई ५० प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराउने	संख्या	१	१

४.१.१० आयोजनाको वार्षिक वित्तीय प्रगति : आ.व. २०७२/७३ (रु.)

कुल बजेट	निकासा	यथार्थ खर्च
९६००८०००।००	८७९५३०९२।००	८७९५३०९२।००
वित्तीय प्रगति प्रतिशत		९१।६९

४.१.११ यस आ.व.मा आयोजनाको स्थलगत निरीक्षण भए/नभएको, भएको भए निरीक्षण गर्नेको नाम, दर्जा र कार्यालय

यस आयोजना अन्तर्गत सञ्चालित क्रियाकलापहरूको स्थलगत निरीक्षण माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयका प्रमुख माटो विज्ञ, वरिष्ठ माटो विज्ञ, व. वाली संरक्षण अधिकृत, व. कृषि प्रसार अधिकृत , माटो विज्ञहरू, कृषि प्रसार अधिकृत एवम् अन्य सहयोगी कर्मचारीहरूबाट समय-समयमा गरिएको थियो । निरीक्षण क्रममा पाइएका समस्याहरूलाई समय सापेक्ष समाधान गर्ने प्रयासहरू भएका थिए ।

४.१.१२ आयोजनाको कामको गुणस्तरबारे आयोजना प्रमुखको मन्तव्य

विगत देखि नै माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय र अन्तर्गतका कार्यालयहरूले विभिन्न किसिमबाट माटो व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै आइरहेको छ । आ.व. २०७२।७३ मा प्रयोगशाला, शिविर तथा जिल्लाको नक्साकन्न तथा घुम्ती माटो परीक्षण प्रयोगशालामार्फत करीव विस हजार जति माटोको नमुना विश्लेषण भएका छन् । कृषकहरूलाई माटो जाँचबाट प्राप्त नतिजाबारे जानकारी गराई उक्त माटो व्यवस्थापनको लागि आवश्यक प्रविधिसमेत सिकाइने गरिएको छ । यस माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय र अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरू आफ्नो कामप्रति संवेदनशील छन् । आ.व. २०७२।७३ मा संचालित भकारो सुधार कार्यक्रमबाट कृषकहरू सन्तुष्ट छन् । यस कार्यक्रमले गर्दा कृषकहरूले रसायनिक मलको सट्टा संकलित मल तथा मुत्र प्रयोग गर्न सुरुवात गरेका छन् । यसै गरी निर्देशनालयबाट संचालित प्रयोगशाला संचालन तालिम पश्चात सहभागीले चितवन तगायत अन्य जिल्लामा प्रयोगशाला संचालनमा ल्याएका छन् । तालिमा सहभागीहरूलाई तालिम पश्चात माटो परीक्षण शिविर संचालन गर्न आवश्यक पर्ने किट बक्स तथा अन्य प्रयोगशाला उपकरण पनि हस्तान्तरण गरिएको थियो । यसैगरी आ.व. २०७२।७३ मा सोलुखुम्बु, ईलाम, भक्तपुर र कपिलवस्तु जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएको थियो । समग्रमा अनुगमनको आधारमा हालसम्म सञ्चालन गरिएका कार्यक्रमहरूको विश्लेषण गर्दा सन्तोषजनक पाईएको छ ।

४.१.१३ आयोजना प्रमुखको नाम र सम्पर्क फोन नं.

श्री दुर्गा प्रसाद दवाडी, फोन नं.: ०१-५५२०३९४

५. विशेष कृषि उत्पादन कार्यक्रम

५.१ आ.व. २०७२।७३ को प्रगति विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	आ.व. २०७१/७२ को वार्षिक लक्ष्य			आ.व. २०७१/७२ को वार्षिक प्रगति	
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार
१	२	३	१०	११	१२	१८	१९
अ	पूँजिगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु						
क	पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमको जम्मा						
आ	चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु						
१। कृषि विभाग/माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय							
१	रासायनिक मल निरिक्षक तालिम	पटक	१	०।२२	४२५	१	०।२२
२	भर्मिबेड निर्माण एवम् भर्मिकम्पोष्ट मल उत्पादन कृषक तालिम	संख्या	३२	०।२५	४८०	३१	०।२४
३	भर्मिबेड निर्माणका लागि अनुदान	संख्या	८५०	१०।९३	२१२५०	७८८	१०।१३
४	भकारो सुधार कार्यक्रम सञ्चालन (५९ जिल्ला)	संख्या	१२९५०	३४।६५	६७३४०	१२१८१	३२।५९
५	कृषि चुन डुवनि	मे.टन	२८०	०।२६	५०५	१०१	०।०९
६	भकारो सुधार कार्यक्रमको अनुगमन	संख्या	१२९५०	१।६६	३२३६	१२१८१	१।५६
७	स्थानीय स्तरमा कृषक समुह र सहकारी मार्फत भर्मिकम्पोष्ट मल उत्पादनका लागि सञ्चालित सहयोग कार्यक्रमको अनुगमन	जिल्ला	१५	०।५७	११२५	१५	०।५७
८	कृषकहरुलाई प्रांगारिक मलमा अनुदान उपलब्ध गराउने	मे.टन	१००००	५१।४५	१०००००	४०५३	२०।८५
ख)	चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमको जम्मा			१००।००	१९४३६१		
(ग)	कार्यक्रम खर्चतर्फको जम्मा (क+ख)			१००।००	१९४३६१		६६।५२
(घ)	उपभोग खर्च						
(ङ)	कार्यालय संचालन खर्च						
(च)	कूल जम्मा खर्च (गंघंड)				१९४३६१		

५.२ विशेष कृषि उत्पादन कार्यक्रम आ.व. २०७२।७३ को निकासा तथा खर्च विवरण

कार्यालय	वार्षिक बजेट (०००)	वार्षिक (०००)	
		निकासा	खर्च
माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन	१९४३६१	१२७७०९	१२७७०९
		वित्तिय प्रगति प्रतिशत	६५।७

५.३. माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयबाट अनुदान प्राप्त प्राङ्गारिक मल कारखाना

नेपालमा रासायनिक मलको उत्पादन नभएको र आयातित रासायनिक मल पनि पर्याप्त मात्रामा उपलब्ध हुन नसकेकोले माटोको उर्वराशक्तिलाई कायम राख्दै रासायनिक मलको परिपूरकका रूपमा प्राङ्गारिक मलको उत्पादन प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने भएकोले र प्राङ्गारिक मलको उत्पादन कृषकस्तरमा व्यवसायोन्मुख हुदै गएको तथ्यलाई समेत मध्य नजर गर्दै नेपाल सरकारले स्वदेसमा उत्पादित प्राङ्गारिक मलमा अनुदान दिई यसको व्यवसायीकरण प्रवर्द्धन गर्ने आ.ब. २०६७/६८ बाट प्राङ्गारिक मल उत्पादन गर्न चाहने फर्म कम्पनीहरूलाई मेसिनरी उपकरण खरिदमा ५०५ अनुदान दिँदै आएको छ । आ.ब. २०६७/६८ बाट २०७१/७२ सम्म आइपुग्दा विभिन्न २३ वटा फर्म कम्पनीहरूले जम्मा रु ८८१३३१९/- लगिसकेका छन् । हालसम्म नेपालको पाँचै विकास क्षेत्रमा कम्तीमा एउटा प्राङ्गारिक मल कारखाना स्थापना भई सकेको अवस्था छ । माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयबाट हालसम्म अनुदान प्राप्त गरेका फर्म र कम्पनीहरूको नाम र अनुदानित रकम निम्नानुसार छ ।

क्र. सं.	कम्पनीको नाम	उत्पादन क्षमता (मे. टन बर्ष)	अनुदानित रकम(रु.)					कम्पनीको जम्मा
			आर्थिक वर्ष					
			०६७।६८	०६८।६९	०६९।७०	०७०।७१	०७१।७२	
१	वनसुन एग्रो अर्गानिक्स प्रा.लि., जुगेडी, चितवन	५०००	८८९५००	२५८५२८४				३४७४७८४
२	त्रिवेणी बायो रिसर्च एण्ड डेभलपमेन्ट सेन्टर प्रा.लि., रामपुरटोक्नी,३, बारा	१०००	८५२६६४					८५२६६४
३	प्राकृतिक शक्म जिवाणु मल उद्योग, कोटीहवा, रुपन्देही (हाल सौभाग्य प्राङ्गारिक मल उद्योग, कोटीहवा, रुपन्देही)	३०००	३१००००				२६५७९५०	२९६७९५०
४	साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि., धनुषा	१०००		१३४७०००				१३४७०००
५	सहयोगी वचत तथा ऋण सहकारी संस्था, बसन्तीपट्टी, ७ रौतहट	१०००		१६८४८००				१६८४८००
६	प्राङ्गारिक कृषि उत्पादन केन्द्र, फूलवारी(३, चितवन	५०००		३९०७५००	१२७००००			५१७७५००
७	लुम्बिनी एग्रो प्रोडक्ट्स एण्ड रिसर्च सेन्टर, भैरहवा	५०००		४०७५०७०				४०७५०७०
८	जनकपुर फर्टिलाइजर्स इण्डस्ट्रिज, भोराहाट, मोरंगा	१००००		१८८३०००				१८८३०००
९	बुद्ध प्राङ्गारिक मल उद्योग, जनकपुर, धनुषा	१००००		१८१३०००	४१३०२००			५९४३२००
१०	प्रारम्भ बायो टेक प्रा.लि. रामकोट ६, काठमाण्डौ	३००			१४००००	१८७००००		२०१००००
११	लुम्बिनि एग्रो अर्गानिक फर्टिलाइजर प्रा. लि., मकहर द रुपन्देही	१०००			२०६२०००			२०६२०००
१२	नेपाल इन्टिग्रेटेड मोडल एग्रो फर्म प्रा. लि., उग्रचण्डि १ नाला, काभ्रे	५०००			३२३०४००	८१५००५५		११३८०४५५
१३	युनिक बायो टेक अर्गानिक प्रा.लि., जगतपुर, चितवन	२००००			१४००१२५	१५५३३१५६		१६९३३२८१
१४	कन्चन प्रांगारिक मलखाद उद्योग, भलारी-३, कंचनपुर	२०००			१९५००००			१९५००००
१५	किसान कृषि सहकारी संस्था लि., विष्णुपुर ७, सिराहा	२०००			२०२५०००			२०२५०००
१६	श्री मनकामना एग्रो अर्गानिक फर्टिलाइजर उद्योग प्रा.लि., पितुवा	१०००				१००६५९५		१००६५९५

क्र. सं.	कम्पनीको नाम	उत्पादन क्षमता (मे.टन बर्ष)	अनुदानित रकम (रु.)					कम्पनीको जम्मा
			आर्थिक वर्ष					
			०६७।६८	०६८।६९	०६९।७०	०७०।७१	०७१।७२	
१७	श्री सुर्य शक्ति सुपर जैविक प्राङ्गारिक मल उत्पादन केन्द्र, घोराहि-४	५०००				१५६३०९४		१५६३०९४
१८	श्री नेप्लीज वेष्ट मेनेजमेन्ट प्रा.लि., लेले-१२	५००				११७२३३१		११७२३३१
१९	श्री अन्नपूर्ण कृषि मलखाद उद्योग, विराटनगर	१००००				८५३२०००		८५३२०००
२०	श्री बुद्ध प्राङ्गारिक मल उद्योग, महेन्द्रनगर-१					१९२८३००		१९२८३००
२१	इको नेक्स्ट टेक्नोलोजिज प्रा.लि., पोखरा, कास्की	२८००					२१८१२८०	२१८१२८०
२२	उचित जैविक मल उद्योग, ठेचो, ललितपुर	७००					२४२३८५०	२४२३८५०
२३	नेशनल बायोटेक प्रा.लि. नेपाल, ललितपुर	५०००					२९७५४८	२९७५४८
२४	नर्थफिल्ड प्राङ्गारिक मल कारखाना, छेपेटार, गोरखा	४०००					२५८७४१७	२५८७४१७
	जम्मा	१००३००	२०५२१६४	१७२९५६५४	१६२०७७२५	३९७५५५३१	१२८२२०४५	८८१३३१९

५.४. आ.व. २०७२/७३ मा संचालित विशेष कृषि उत्पादन कार्यक्रमको जिल्लागत प्रगति विवरण

आ.व. २०७२/७३ मा विशेष कृषि कार्यक्रम अन्तर्गत कृषकहरुलाई प्रांगारिक मलमा अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यक्रम, भकारो सुधार कार्यक्रम र भर्मिकम्पोष्ट निर्माणमा कृषक समुह तथा सहकारीलाई अनुदानको कार्यक्रम राखिएको थियो । ७५ जिल्लामा कुल १०००० मे.टन. प्रांगारिक मलमा अनुदान उपलब्ध गराउने लक्ष रहेकोमा ४०५३ मे.टन. मलमा मात्र अनुदान उपलब्ध गराउन सकिएको थियो । ५४ जिल्लामा कुल १२९५० भकारो निर्माण गर्ने लक्ष रहेकोमा १२९८१ वटा सम्पन्न भएका थिए । यसैगरी २१ जिल्लामा ८५० वटा भर्मिबेड निर्माणमा अनुदान दिने कार्यक्रम रहेकोमा जम्मा ७८८ वटा निर्माण भएका थिए । वृस्तुत विवरण तलको तालिकामा दिएको छ ।

आ.व.२०७२/७३ मा प्रांगारिक मल, भकारो सुधार र भर्मिकम्पोष्ट मा अनुदान कार्यक्रमको प्रगति अवस्था

क्र स	कार्यालय र जिल्लाको नाम		वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			प्रांगारिक मल	भकारो सुधार	भर्मिकम्पोष्ट	प्रांगारिक मल	भकारो सुधार	भर्मिकम्पोष्ट
			मे. टन.	संख्या	संख्या	मे. टन.	संख्या	संख्या
१	जि.कृ.वि.का.	ताप्लेजुङ	३०	५०		३०	५०	
२	जि.कृ.वि.का.	कैलाली	२००	५००		२००	५००	
३	जि.कृ.वि.का.	चितवन	३००	२००	५०	२१०	२००	५०
४	जि.कृ.वि.का.	रुपन्देही	३००	२००	५०	१००	२००	५०
५	जि.कृ.वि.का.	काठमाडौं	२००	१००		१९९	०	
६	जि.कृ.वि.का.	धनकुटा	१५०			१४९		
७	जि.कृ.वि.का.	सर्लाही	२००	१००	२५	०	०	०
८	जि.कृ.वि.का.	रसुवा	१००	२००		५	१७२	
९	जि.कृ.वि.का.	रामेछाप	१००	५००		०	५००	
१०	जि.कृ.वि.का.	ललितपुर	२००	३००	२५	०	२४२	१८
११	जि.कृ.वि.का.	दैलेख	५०	३००		५०	३००	
१२	जि.कृ.वि.का.	खोटाङ	३०		२५	६		२५
१३	जि.कृ.वि.का.	बर्दिया	२००	१००		१६	१००	
१४	जि.कृ.वि.का.	उदयपुर	५०	५०		५०	५०	
१५	जि.कृ.वि.का.	गुल्मी	१००	३००		०	३००	
१६	जि.कृ.वि.का.	सप्तरी	१००			५४	०	
१७	जि.कृ.वि.का.	धनुषा	१००	१००	५०	३१	१००	५०
१८	जि.कृ.वि.का.	इलाम	१५०	२५०	५०	०	२५०	५०
१९	जि.कृ.वि.का.	सिन्धुपाल्चोक	१००	२५०	२५	१००	२५०	२५
२०	जि.कृ.वि.का.	मकवानपुर	२००	२५०	१००	२८	२३६	९५
२१	जि.कृ.वि.का.	धादिङ	२००	२५०		३	२५०	
२२	जि.कृ.वि.का.	गोरखा	३००	२५०		२००	१८०	
२३	जि.कृ.वि.का.	मनाङ	५			०		
२४	जि.कृ.वि.का.	लमजुङ	२००	३००			३००	

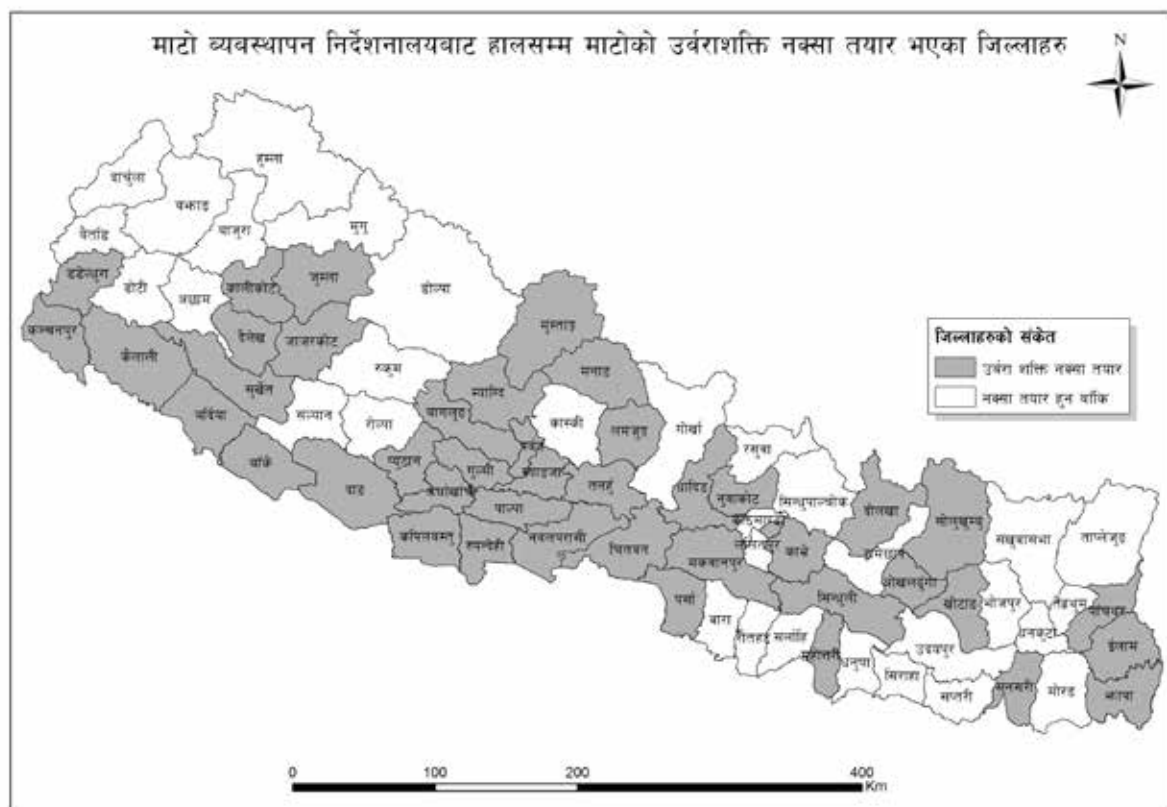
क्र स	कार्यालय र जिल्लाको नाम		वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			प्रांगारिक मल	भकारो सुधार	भर्मिकम्पोष्ट	प्रांगारिक मल	भकारो सुधार	भर्मिकम्पोष्ट
			मे. टन.	संख्या	संख्या	मे. टन.	संख्या	संख्या
२५	जि.कृ.वि.का.	स्याङ्जा	२००	२००		७५	२००	
२६	जि.कृ.वि.का.	मुस्ताङ्	५०			१३		
२७	जि.कृ.वि.का.	जाजरकोट	५०	३००		०	३००	
२८	जि.कृ.वि.का.	म्याग्दी	१००	२००		११	२००	
२९	जि.कृ.वि.का.	नवलपरासी	२००	२००		९८	२००	
३०	जि.कृ.वि.का.	महोत्तरी	१००	१००		०	०	
३१	जि.कृ.वि.का.	सुर्खेत	१५०	३००	५०	१९	३००	५०
३२	जि.कृ.वि.का.	पाल्पा	२००	२००		४५	२००	
३३	जि.कृ.वि.का.	कास्की	३००	३००		३००	३००	
३४	जि.कृ.वि.का.	अर्घाखाँची	१००	५००		२१	५००	
३५	जि.कृ.वि.का.	सल्यान	१००			३०		
३६	जि.कृ.वि.का.	दाङ्	३००			२७९		
३७	जि.कृ.वि.का.	कंचनपुर	२००	२५०	५०	२००	२२१	५०
३८	जि.कृ.वि.का.	बैतडी	१००	२५०		६०	२५०	
३९	जि.कृ.वि.का.	डडेल्धुरा	१००			५०		
४०	जि.कृ.वि.का.	दार्चुला	३०			१		
४१	जि.कृ.वि.का.	बझाङ्	३०	१००		१५	१००	
४२	जि.कृ.वि.का.	सिन्धुली	१००	३००	२५	२५	३००	२५
४३	जि.कृ.वि.का.	बागलुङ्	१००	३००		९	३००	
४४	जि.कृ.वि.का.	संखुवासभा	५०			५०		
४५	जि.कृ.वि.का.	बारा	२००			२८		
४६	जि.कृ.वि.का.	ओखलढुङ्गा	३०	३००	५०	०	३००	५०
४७	जि.कृ.वि.का.	तनहुँ	२००	२००		२००	२००	
४८	जि.कृ.वि.का.	डोल्पा	३०			०		
४९	जि.कृ.वि.का.	सोलुखुम्बु	४०	३००	५०	३८	३००	५०
५०	जि.कृ.वि.का.	रुकुम	१००	२००		८	२००	
५१	जि.कृ.वि.का.	बाजुरा	३०	५०		०	२५	
५२	जि.कृ.वि.का.	हुम्ला	३०			१२		
५३	जि.कृ.वि.का.	मुगु	३०			०		
५४	जि.कृ.वि.का.	कालीकोट	२५			०		
५५	जि.कृ.वि.का.	भापा	२००	२००		४८	२००	
५६	जि.कृ.वि.का.	कपिलबस्तु	२००			०		
५७	जि.कृ.वि.का.	जुम्ला	३००			२७		

क्र स	कार्यालय र जिल्लाको नाम		वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			प्रांगारिक मल	भकारो सुधार	भर्मिकम्पोष्ट	प्रांगारिक मल	भकारो सुधार	भर्मिकम्पोष्ट
			मे. टन.	संख्या	संख्या	मे. टन.	संख्या	संख्या
५८	जि.कृ.वि.का.	काभ्रे	३००	५००	५०	२७७	४५५	५०
५९	जि.कृ.वि.का.	अछाम	५०	२५०		४२	२५०	
६०	जि.कृ.वि.का.	तेह्रथुम	५०	२५०		०	२५०	
६१	जि.कृ.वि.का.	पर्वत	१००	३००		२६	३००	
६२	जि.कृ.वि.का.	मोरङ	३००	५००	२५	२९२	५००	२५
६३	जि.कृ.वि.का.	सुनसरी	२००	५०		९१	५०	
६४	जि.कृ.वि.का.	सिराह	१००		२५	०		०
६५	जि.कृ.वि.का.	भक्तपुर	२००			४४		
६६	जि.कृ.वि.का.	पाँचथर	५०	२५०	२५	०	२५०	२५
६७	जि.कृ.वि.का.	प्युठान	१००	५०		५०	५०	
६८	जि.कृ.वि.का.	भोजपुर	३०	२५०		२५	२५०	
६९	जि.कृ.वि.का.	बाँके	२००			१२		
७०	जि.कृ.वि.का.	नुवाकोट	१००	२००	५०	०	२००	५०
७१	जि.कृ.वि.का.	डोटी	३०	२५०	२५	७	२५०	२५
७२	जि.कृ.वि.का.	पर्सा	२००			२६		
७३	जि.कृ.वि.का.	रौतहट	१५०	२००				
७४	जि.कृ.वि.का.	रोल्पा	१००	३००		०	३००	
७५	जि.कृ.वि.का.	दोलखा	२००	३००	२५	६८	३००	२५
जम्मा			१००००	१२९५०	८५०	४०५३	१२१८१	७८८

६. आ.व. २०७२/७३ मा भएका मुख्य क्रियाकलापहरूको विश्लेषण

६.१ माटोको सर्भेक्षण (Soil Survey)

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय हरिहरभवनले माटो व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरू जस्तै माटोको नमूना विश्लेषण, विश्लेषणका आधारमा मलखाद सिफारिश गर्ने र रसायनिक मल विश्लेषण गरी मलको गुणस्तर नियन्त्रणमा टेवा पुऱ्याउने, एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापनमा कृषक पाठशालाको अनुगमन, निरीक्षण र सञ्चालनमा समेत सहयोग गरि दिगो माटो व्यवस्थापनमा टेवा पुऱ्याउँदै आउनुको साथै विभिन्न जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्दै आइरहेको छ । यसै अनुरूप यस आर्थिक वर्ष २०७२/७३ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार सोलुखुम्बु, इलाम, भक्तपुर र कपिलवस्तु जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएको छ । सो समेत हालसम्म माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयबाट ४४ र IWRMP बाट ४ वटा गरि कूल ४८ वटा जिल्लाको माटो उर्वराशक्ति नक्सा तयार भएको छ ।

माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार भएका जिल्लाहरूको माटोको उर्वराशक्ति स्थिति यस प्रकार छ ।

माटो ब्यबस्थापन निर्देशनालय र मातहतका प्रयोगशालाहरूबाट हालसम्म उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएका जिल्लाहरूको माटोको उर्वराशक्ति स्थिति

क्र. सं.	जिल्ला	खाद्यतत्व					तयार गरिएको वर्ष
		नाईट्रोजन	फस्फोरस	पोटास	प्राङ्गारिक पदार्थ	पि.एच.	
१	भापा	-	-	-	-	अम्लीय	२०५२
२	सुनसरी	कम-मध्यम	कम-अधिक	मध्यम	धेरै कम-कम	अम्लीय	२०५३
३	नुवाकोट	मध्यम	मध्यम	मध्यम-अधिक	मध्यम	अम्लीय	२०५४
४	कञ्चनपुर	कम	मध्यम-अधिक	कम	कम	हल्का अम्लीय	२०५५
५	बर्दिया	कम	कम	मध्यम	कम	तटस्थ-क्षारीय	२०५६
६	कैलाली	कम	मध्यम	मध्यम	कम	तटस्थ-क्षारीय	२०५७
७	पर्वत	मध्यम	मध्यम	मध्यम-अधिक	मध्यम	अम्लीय	२०५८
८	बाँके	कम	कम-मध्यम	मध्यम	कम	तटस्थ	२०५८
९	पर्सा	कम	मध्यम	कम	कम	हल्का अम्लीय-तटस्थ	२०५८
१०	स्याङ्जा	मध्यम	कम-मध्यम	मध्यम	मध्यम	अम्लीय	२०५९
११	महोत्तरी	कम	कम	कम	कम	हल्का अम्लीय	२०६०
१२	नवलपरासी	कम	कम	कम-मध्यम	कम	अम्लीय	२०६०
१३	काभ्रे	कम-मध्यम	कम	मध्यम	कम-मध्यम	हल्का अम्लीय-तटस्थ	२०६०
१४	चितवन	कम	कम	कम	कम	हल्का अम्लीय-तटस्थ	२०५९
१५	ओखलढुंगा	मध्यम-अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम	अम्लीय	२०६१
१६	सुर्खेत	मध्यम-अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम	तटस्थ-अम्लीय	२०६१
१७	धादिङ	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	हल्का अम्लीय	२०६१
१८	गुल्मी	मध्यम-अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम	अम्लीय	२०६२
१९	रूपन्देही	कम	कम	मध्यम-कम	कम	तटस्थ	२०६३
२०	दोलखा	अत्याधिक	अत्याधिक	मध्यम	मध्यम	अम्लीय	२०६४
२१	दाङ	धेरै कम	मध्यम-धेरै	मध्यम	मध्यम	हल्का अम्लीय	२०६५
२२	सिन्धुली	कम	मध्यम-अधिक	कम-मध्यम	कम	अम्लीय	२०६५
२३	बागलुङ	मध्यम	अत्यधिक	धेरै-मध्यम	मध्यम	हल्का अम्लीय	२०६६
२४	जुम्ला	अधिक	मध्यम	अधिक	मध्यम	अम्लीय	२०६७
२५	अर्घाखाँची	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	तटस्थ	२०६७
२६	डडेल्धुरा	मध्यम	मध्यम-अधिक	अधिक	कम-मध्यम	हल्का अम्लीय-तटस्थ	२०६७
२७	पाल्पा	अधिक	कम	मध्यम	मध्यम	हल्का अम्लीय	२०६९
२८	पाँचथर	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम	अम्लीय	२०६९
२९	रामेछाप	मध्यम	अधिक-अत्यधिक	अत्यधिक	मध्यम	हल्का अम्लीय	२०७०
३०	खोटाङ	मध्यम	अधिक	अधिक	मध्यम	हल्का अम्लीय	२०७०
३१	दैलेख	मध्यम	अधिक	अधिक	मध्यम	अम्लीय	२०७०

क्र. सं.	जिल्ला	खाद्यतत्व					तयार गरिएको बर्ष
		नाईट्रोजन	फस्फोरस	पोटास	प्राङ्गारिक पदार्थ	पि.एच.	
३२	म्याग्दी	अधिक	अत्यधिक	मध्यम	अधिक	हल्का अम्लिय	२०७१
३३	मुस्ताङ्ग	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक	क्षारीय	२०७१
३४	मकवानपुर	कम-मध्यम	कम-मध्यम	अत्यधिक	मध्यम	अम्लिय- हल्का अम्लिय	२०७१
३५	कालीकोट	मध्यम	अधिक-अत्यधिक	अधिक-अत्यधिक	मध्यम	हल्का अम्लिय	२०७१
३६	जाजरकोट	मध्यम	कम	अधिक	मध्यम	अम्लिय	२०७१
३७	लमजुङ्ग	मध्यम	मध्यम -अधिक	मध्यम	मध्यम	अम्लिय	२०७१
३८	प्युठान	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक	मध्यम	हल्का अम्लिय	२०७२
३९	तनहुँ	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम	अम्लिय	२०७२
४०	सोलुखुम्बु	अधिक	अत्यधिक	अधिक	अधिक	अम्लिय	२०७३
४१	कपिलवस्तु	मध्यम	अत्याधिक	मध्यम	मध्यम	क्षारीय	२०७३
४२	ईलाम	मध्यम - अधिक	अत्याधिक	अधिक	मध्यम	हल्का अम्लीय - अम्लीय	२०७३
४३	भक्तपुर	मध्यम	अत्याधिक	मध्यम	कम-मध्यम	हल्का अम्लीय - अम्लीय	२०७३
४४	रुकुम	मध्यम	अत्याधिक	अत्याधिक	अधिक	हल्का अम्लीय	२०७३

IWRMP आयोजनाबाट उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएका जिल्लाहरूको माटोको उर्वराशक्ति स्थिति

क्र.सं.	जिल्ला	खाद्यतत्व					तयार गरिएको बर्ष
		नाईट्रोजन	फस्फोरस	पोटास	प्राङ्गारिक पदार्थ	पि.एच.	
१	रोल्पा	अधिक	मध्यम	मध्यम	मध्यम	हल्का अम्लीय	२०७०
२	सल्यान	कम	अधिक	मध्यम	कम	हल्का अम्लीय	२०७०
३	ताप्लेजुङ	कम	अधिक	मध्यम	मध्यम	हल्का अम्लीय	२०७०
४	तेह्रथुम	कम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अम्लीय	२०७०

७. माटो तथा मलखाद परीक्षण

७.१ आ.व. २०७२/७३ मा प्रयोगशालामा जाँचिएका माटोको नतिजा

आ.व. २०७२/७३ मा प्रयोगशालाहरु बाट कुल ४६३९ नमुनाको २२४८७ वटा परिक्षणहरु गरी कृषक, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, विद्यार्थी तथा विभिन्न सँघ सँस्थाहरुलाई सेवा पुर्याइएको थियो। उक्त सेवा प्राप्त गर्ने कृषकहरुले आफ्नो माटोको उचित व्यवस्थापनको साथै सन्तुलित मलखाद प्रयोगबाट बाली उत्पादन बढाउनुको साथै अन्य कृषकहरुलाई पनि माटो जाँच सेवा तथा यसको महत्व बारे बुझाउन सहयोगि भएको पाईएको छ। जसको फलस्वरूप विगतमा निशुल्क माटो जाँच गर्दा पनि कृषकहरु माटो जाँचाउन अनिच्छुक देखिन्थे भने हाल स्वयम् कृषकहरु पैसा तिरेर समेत माटो जाँच गराउन प्रयोगशालामा आउने गरेको पाईन्छ। हुन त हाल सम्म सँस्थागत तथा व्यक्तिगत रुपमा प्रयोगशालामा माटो जाँच गराउन आउने सेवाग्राहिको सँख्या हेर्नो भने व्यक्तिगत रुपमा आउने कृषकहरु मुस्किलले १० देखि १५ प्रतिशत पाईन्छ भने अन्य सबै जिल्ला कृषि विकास कार्यालय तथा अन्य सँस्थामार्फत आएको पाईन्छ। जे होस व्यक्तिगत कृषकको सहभागिता बढ्दै रुपमा नै भएको पाईएको छ। तर समस्या के छ भने व्यक्तिगत रुपमा आउने कृषकहरु ब्यवसायिक कृषकहरु हुने र उनीहरुको समस्या तथा सेवाको माग पनि अलि उच्च स्तरको हुने तर प्रयोगशालाहरुको हालको भौतिक तथा जनशक्तिको अवस्थाबाट विशिष्टकृत सेवा दिन कठिनाई भएको कारण कर्मचारी तथा प्रयोगशालाको क्षमता अभिवृद्धि तथा भौतिक सुविधा बिस्तारमा समेत ध्यान दिई कृषकको मागलाई सम्बोधन गर्नुपर्ने अवस्था छ।

तालिका: आ.व. २०७२/७३ मा गरिएका माटो जाँचको कार्यालयगत विवरण :

		माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	क्षे.मा.प.प्र. भुम्का	क्षे.मा.प.प्र. हेटौडा	क्षे.मा.प.प्र. पोखरा	क्षे.मा.प.प्र. खजुरा	क्षे.मा.प.प्र. सुन्दरपुर	मा.प.प्र. सुरक्षा	जम्मा
प्रांगारिक पदार्थ	कम	४५४	२८४	५६१	१३८	४४४	३००	१६६	२३४७
	मध्यम	३०६	१९०	५६१	२३२	१५१	२७९	५७	१७७६
	अधिक	२४५	१६	३०	१३३	५	६३	२४	५१६
नाईट्रोजन	कम	३०१	२५२	३६५	८२	३७६	२२६	१६६	१७६८
	मध्यम	४०२	१९४	५१०	१५४	२१६	२९०	५७	१८२३
	अधिक	३०२	४४	१४०	२४०	८	१२६	२४	८८४
फस्फोरस	कम	३५८	१६१	१२६	१०१	२९४	११	६३	१११४
	मध्यम	१३०	५४	९९	६९	२००	१०८	८२	७४२
	अधिक	५१७	२७५	७९०	२९१	१०६	५२३	६९	२५७१
पोटास	कम	२२१	९१	२८४	१२१	१२८	५३	१७३	१०७१
	मध्यम	४२२	१५२	३७७	१६१	३०५	२९५	४४	१७५६
	अधिक	३६२	२४७	३५४	१८४	१६७	२९४	३०	१६३८
पि.एच.	अम्लिय	५५७	४०४	६९०	३०५	२७२	१६७	१९१	२५८६
	तटस्थ	२२६	८५	२३४	८६	२५७	४२९	५१	१३६८
	क्षारिय	२२२	१	९१	९१	७१	४६	५	५२७

यस निर्देशनालयको प्रयोगशालामा परिक्षण गरिएको माटोको नमुनाको विस्तृत विवरण र प्राप्त नतिजा अनुसुचि १मा उल्लेख गरिएको छ।

७.२ स्थलगत माटो शिवीर तथा शिवीरमा जाँच गरिएको माटो विश्लेषणको नतिजा:

आ.व. २०७२/७३ मा ११५ वटा माटो परीक्षण शिवीर सञ्चालन गर्ने लक्ष भएकोमा जम्मा ११५ वटै शिवीर सञ्चालन गरिएको थियो । उक्त शिवीरमा विभिन्न प्रयोगशालाबाट जम्मा १२७२७ माटोको नमुना सँकलन तथा जाँच गरिएको थियो । नियमित कार्यक्रमको साथै कृषि विभाग जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, स्थानीय निकायहरु तथा गैरसरकारी संस्थाहरु समेतको सहकार्यमा माटो परीक्षण शिवीरहरु सञ्चालन भएका थिए । स्थलगत माटो परीक्षण शिवीर हरूको नतिजा र प्रयोगशालामा जाँच भएका नतिजाहरुको प्रकृति एकै खालको पाईएको छ । यसले के अनुमान गर्न सकिन्छ भने सबै प्रकृया पुरा गरी सञ्चालन गर्न सके स्थलगत माटो शिवीरहरुमा जाँच भएको माटोको नतिजा बाट पनि माटो तथा मलखाद व्यवस्थापनमा उल्लेखनिय उपलब्धि हासिल गर्न सकिन्छ ।

तालिका: आ.व. २०७२/७३ मा गरिएका स्थलगत माटो शिवीरमा माटो जाँचको कार्यालयगत विवरण :

		क्षे.मा.प.प्र. भुम्का	क्षे.मा.प.प्र. हेटौडा	क्षे.मा.प.प्र. पोखरा	क्षे.मा.प.प्र. खजुरा	क्षे.मा.प.प्र. सुन्दरपुर	मा.प.प्र. सुरक्षा	जम्मा
नाईट्रोजन	कम	२१७९	१८१९	११६४	१२५७	८७९	५८४	७८८२
	मध्यम	४३८	९४२	९८५	५२५	५९४	१०६	३५९०
	अधिक	१३२	१३३	५४९	९९	२७४	१२	११९९
फस्फोरस	कम	१९९३	१७५३	८३४	१०५९	८६४	२५०	६७५३
	मध्यम	६४८	१०१३	९५४	५९७	५५६	३२३	४०९१
	अधिक	१०८	१२८	९०१	२२९	३२७	१२९	१८२२
पोटास	कम	१७५५	२१४३	१४२२	७१५	७२५	५७१	७३३१
	मध्यम	६७४	५९४	७९८	६३८	५५३	७६	३३३३
	अधिक	३२०	१५७	४७८	५२८	४६९	४७	१९९९
पि.एच.	अम्लिय	१३७९	२१४५	१३४०	३२५	२२४	६६०	६०७३
	तटस्थ	१२३६	६५५	८४८	११५१	११५४	४२	५०८६
	क्षारिय	१३४	८९	५७१	४०५	३६९	०	१५६८

७.३. घुम्ती माटो परीक्षण प्रयोगशालाको विवरण:

आ.व. २०७२/७३ मा माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार जम्मा २४ ठाउँमा (एकएक हप्ते) घुम्ती माटो परीक्षण प्रयोगशालामार्फत शिवीर संचालन गर्ने कार्यक्रम रहेको थियो । यो कार्यक्रम विशेष गरी व्यवसायिक पकेट र विभिन्न बालीको प्राथमिकता तोकिएको क्षेत्रमा लक्षित गरिएको थियो । तर आर्थिक वर्षको सुरुमा तराई क्षेत्रमा भएको अवरोधका कारण पहाडी क्षेत्रबाट सुरु गरि वर्षको अन्त्य सम्म जम्मा २० वटा मात्र शिवीर संचालन गरिएको थियो । उक्त २० शिवीरमार्फत कूल १८९४ माटोको नमुनाको ९४७० परिक्षणहरु गरिएको थियो । माटोको नमुना विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजा तलको तालिकामा दिइएको छ ।

आ.ब. २०७२/७३ मा संचालित घुम्ती माटो परीक्षण प्रयोगशालाबाट जाच गरिएको माटोको नमुनाको विवरण

पी. एच.		प्रांगारिक पदार्थ		नाइट्रोजन		फस्फोरस		पोटास	
क्षारीय	३३०	अति कम	६८४	अति कम	६८४	अति कम	२११	अति कम	१५३
तटस्थ	४०२	कम	९३६	कम	७६६	कम	३८२	कम	५८२
हल्का अम्लीय	९१७	मध्यम	२२८	मध्यम	३६०	मध्यम	३२८	मध्यम	७७२
अम्लीय	२४५	अधिक	४५	अधिक	८३	अधिक	४०४	अधिक	२१८
	०	अत्याधिक	१	अत्याधिक	१	अत्याधिक	५६९	अत्याधिक	१६९
जम्मा	१८९४		१८९४		१८९४		१८९४		१८९४

भकण्डे काभ्रे (१) १०४, धादिङ्गवेस धादिङ्ग (१) ६८, जोगिमारा धादिङ्ग (१) ५५, पालुडटार गोर्खा (२) २०४, पनौति काभ्रे (१) १०४, भाँगाभुली सिन्धुली (१) १०६, रत्ननगर चितवन (२) २१८, बुटवल रुपन्देहि (१) १२५, देवदह रुपन्देहि (१) ७४, जि.कृ.वि.का. रुपन्देहि (१) ७०, सिन्धुपाल्चोक (६) ५९९, बालुवापति देउपुर काभ्रे (१) ११९, कावासोति नवलपरासी (१) ४८

घुम्ती प्रयोगशालाको आवश्यकता:

नेपालमा रहेका सरकारी तथा निजि प्रयोगशालाहरुबाट माटो परिक्षण सेवा प्रवाह भए पनि यो सेवा देशको सम्पूर्ण भागमा चुस्त रूपमा पुग्न सकीरहेको छैन। कृषि विभाग अन्तर्गतका सातवटा माटो परिक्षण प्रयोगशालाहरुले क्षमता अनुसार माटो परिक्षण सेवा दिईरहेका छन्। केही जिल्लाहरुमा भएका मिनिल्याबहरुले पनि माटो परिक्षण सेवाको सुरुवात गरेका छन्। नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषदका विभिन्न केन्द्रहरुमा रहेका प्रयोगशालामा अनुसन्धानका नमुनाको चाप बढि हुँदा कृषकले सेवा पाउन कठिन भइरहेको अवस्था छ। निजि स्तरमा खुलेका माटो परिक्षण प्रयोगशालाहरुमा पनि प्राय काठमाण्डौ उपत्यका भित्र मात्र सीमित छन्। तसर्थ माटो परिक्षण सेवा लाई विस्तार गर्न र यो सेवालाई सकेसम्म कृषकको नजिक पुर्‍याई माटो परीक्षण सेवामा कृषकको पहुँच बृद्धि गर्न र बिग्रदै गएको माटोको अवस्था र उर्वराशक्ति साथै असन्तुलित मलखादको प्रयोगलाई दीर्घकालीन रूपमा व्यवस्थापन गर्नका निमित्त यस माटो परिक्षण घुम्ती प्रयोगशाला एउटा अत्यन्त उपयोगी माध्यम देखिन्छ।

भावी योजना:

चालु आ.ब. २०७३/७४ मा माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार जम्मा निर्देशनालयबाट ३२ र क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्रयोगशाला खजुराबाट १२ गरि कूल ४४ स्थानमा (एकएक हप्ते) घुम्ती माटो परीक्षण प्रयोगशालामार्फत शिविर संचालन गर्ने कार्यक्रम रहेको छ। यो कार्यक्रम विशेष गरी व्यवसायिक पकेट र विभिन्न बालीको प्राथमिकता तोकिएको क्षेत्रमा केन्द्रीत गरिने छ। यो लक्षलाई यति मै सीमित नगरी अन्य ठाउँबाट यथार्थपरक माग आएको खण्डमा थप गर्न सकिने छ।

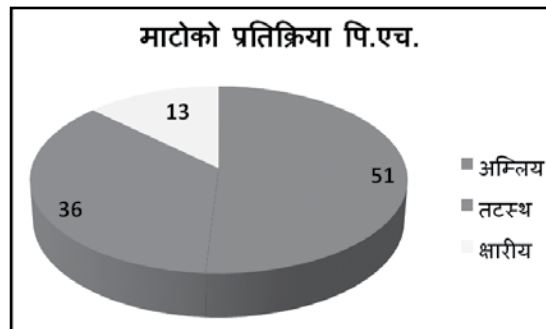
समस्याहरू:

- बढि खर्चिलो (इन्धन, रसायन र कम्तीमा प्राविधिकसहित ५ जनाको टोली चाहिने)
- जनशक्ति अभाव (घुम्ती माटो परीक्षण प्रयोगशाला थपिए पनि प्रयोगशालामा काम गर्ने जनशक्ति यथावत रहेको)
- नेपालको सबै ठाउँमा पुर्‍याउन नसकिने (भौगोलिक हिसाबले विकट र फराकिलो बाटो नभएका जिल्लाहरुमा लान असजिलो)

७.४ माटोको उर्वराशक्ति अवस्था

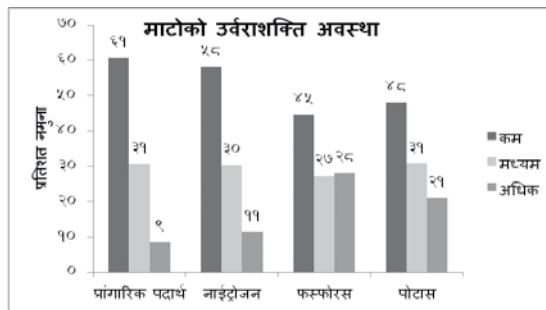
७.४.१ माटोमा पि.एच. को अवस्था

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय तथा मातहतका प्रयोगशालाहरु बाट विभिन्न जिल्ला कृषि विकास कार्यालय तथा कृषकहरुबाट प्राप्त ४८७२, माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयमा रहेको घुम्ति प्रयोगशालाबाट २० वटा सिविर मार्फत १८९४, विभिन्न प्रयोगशालाले ११५ स्थलगत सिविरमार्फत १२७२७ र पकेटक्षेत्र विसेष माटो व्यवस्थापन कार्यक्रम समेत गरी कूल लगभग २०००० माटोको नमुना विश्लेषण गरिएकोमा ५१ प्रतिशत माटो अम्लिय, ३६ प्रतिशत तटस्थ तथा १३ प्रतिशत माटो क्षारीय प्रकारको पाईएको थियो ।

७.४.२ प्रांगारिक पदार्थको अवस्था:

आ.व. २०७२/७३ मा प्रयोगशालामा प्राप्त र घुम्ती प्रयोगशाला मार्फत जम्मा ६५३३ वटा नमुनाको प्रांगारिक पदार्थको जाँच गरिएको थियो । अधिकांश नमुनामा कम (६१ प्रतिशत) र मध्यम (३१ प्रतिशत) प्रांगारिक पदार्थको मात्रा कम पाईएको थियो । जाँच गरिएको नमुना मध्ये ९ प्रतिशत नमुनामा मात्र बढी प्रांगारिक पदार्थ पाईएको थियो ।

७.४.३ माटोमा नाईट्रोजनको अवस्था :

आ.व. २०७२/७३ मा प्रयोगशालामा प्राप्त, घुम्ती प्रयोगशाला र स्थलगत माटो परिक्षण सिविर मार्फत जम्मा १९०४० वटा नमुनाको नाईट्रोजन जाँच गरिएको थियो जसमध्ये धेरैजसो नमुनामा नाईट्रोजनको मात्रा कम (५८ प्रतिशत) र मध्यम (३० प्रतिशत) पाईएको थियो । तसर्थ बाली लगाउँदा माटोमा नाईट्रोजन मलको प्रयोगमा विशेष ध्यान दिनपर्ने देखिन्छ । नाईट्रोजन मलको व्यवस्थापन गर्न पिना, बाली प्रणालीमा कोशे बालीको प्रयोग, इपिल इपिल जस्ता डाले घाँस लगाउने, राम्ररी पाकेको गोबर मल, कम्पोष्ट वा गड्यौला मल र गहुँत वा पिसावको प्रयोग पनि गर्न सकिन्छ । तर व्यवसायिक खेती गर्दा र बढी खाद्यतत्व आवश्यक पर्ने बालीमा युरीया तथा अन्य रासायनिक मलबाट नाईट्रोजन दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।

७.४.४ माटोमा फस्फोरसको अवस्था:

आ.व. २०७२/७३ मा प्रयोगशालामा प्राप्त, घुम्ती प्रयोगशाला र स्थलगत माटो परिक्षण सिविर मार्फत जम्मा १८९८७ वटा नमुनाको फस्फोरस जाँच भएको थियो । जाँच गरिएका नमुनामध्ये ४५ प्रतिशतमा फस्फोरसको मात्रा कम पाईएको थियो भने २७ प्रतिशतमा मध्यम र २८ प्रतिशत नमुनामा फस्फोरसको मात्रा अधिक पाईएको थियो । अधिकांश कृषकहरुले डि.ए.पी. को प्रयोग गर्ने गर्दछन् । मलको रुपमा प्रयोग भएको १० देखि १५ प्रतिशत फस्फोरस मात्र तत्काल बिरवालाई प्राप्त हुन्छ भने बाँकी माटोमा जम्मा भएर रहन्छ ।

७.४.५ माटोमा पोटासको अवस्था:

जाँच गरिएको १९०२२ माटोको नमुनामा अधिकांश माटोमा पोटासको मात्र मध्यम देखि कम पाईएको थियो । जाँच गरिएका नमुनामध्ये ४८ प्रतिशतमा पोटासको मात्रा कम पाईएको थियो भने ३१ प्रतिशतमा मध्यम र २१ प्रतिशत नमुनामा पोटासको मात्रा अधिक पाईएको थियो । विगत लामो समयसम्म नेपालको माटोमा पोटासको मात्रा राम्रो पाईएको थियो तसर्थ कृषकहरुले पोटासयुक्त मलको प्रयोग विनानै राम्रो उत्पादन लिईरहेका थिए तसर्थ बाली लगाउँदा पोटास मलको सिफारिस मात्राको आधा मात्रा मात्रै प्रयोग गर्न र आलु, उखु तथा फल खाने तरकारी हरुमा भने प्रशस्त पोटासको आवश्यक पर्ने हुँदा सिफारिस मात्रामा प्रयोग गर्नको लागि सिफारिस गरिएको थियो । तर हालको माटो जाँचमा पोटासको मात्रा दिन प्रतिदिन घटेको स्पष्ट देखिन्छ । त्यसैले कृषकहरुले अन्य मलखाद सँगसँगै पोटासमा ध्यान दिन अत्यावश्यक देखिन्छ ।

७.५ मलखाद विश्लेषण:

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय र मातहतका प्रयोगशालाबाट आ.व. २०७२/७३ मा कूल ५९७ थान मलखादको गुणस्तर विश्लेषण गरि मलखाद गुणस्तर नियन्त्रणमा सहयोगी भूमिका निर्वाह गरिएको थियो । यस आ.व.मा माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयमा जाँच गरिएका मलखाद र प्राप्त विवरण अनुसुचि २ मा दिइएको छ ।

७.६ तालिम तथा प्रदर्शन कार्यक्रम :

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको आयोजनामा सञ्चालित विभिन्न किसिमका तालिमहरु तथा प्रदर्शन कार्यक्रमहरुमा निम्न अनुसारको सहभागिता रहेको थियो ।

आ.व. २०७२/७३ बैसाख २६ देखि ३१ गतेसम्म सम्म माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय बाट संचालित प्रयोगशाला संचालन तालिमका सहभागीहरु

क्र.सं.	नाम	पद	कार्यालय
१	धिरेन्द्र बहादुर बि.सी.	ना.प्रा.स.	जि.कृ.वि.का., दैलेख
२	नृप नाथ योगी	ना.प्रा.स.	जि.कृ.वि.का., डडेल्धुरा
३	मदन बहादुर खड्का	ना.प्रा.स.	जि.कृ.वि.का., डोटी
४	दामोदर पोखरेल	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का., इलाम
५	हरि नारायण राई	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का., खोटाङ
६	शत्रु यादव	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का., उदयपुर
७	विश्व राज वाग्ले	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का., तनहुँ
८	थुकरन मिश्र	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का., रौतहट
९	रामचन्द्र पोखरेल	कृ.प्र.अ.	जि.कृ.वि.का., प्यूठान
१०	विद्यासागर	बाली वि.अ.	जि.कृ.वि.का., सप्तरी
११	मन कुमारी राई	ना.प्रा.स.	जि.कृ.वि.का. सल्यान
१२	जितेन्द्र यादव	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का. गुल्मी
१३	मोहन सिंह महत	ना.प्रा.स.	जि.कृ.वि.का. जुम्ला
१४	राजेन्द्र प्रसाद यादव	प्रा.स.	क्षे.मा.प.प्र. , भुमिका
१५	राम कृष्ण अर्याल	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का. पर्वत
१६	खगेन्द्र बहादुर खत्री	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का. सुर्खेत

आ.ब. २०७२/७३ जेष्ठ २ देखि ७ गतेसम्म सम्म माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय बाट संचालित प्रयोगशाला संचालन तालिमका सहभागीहरू

क्र.सं.	नाम	पद	कार्यालय
१	सूर्य प्रसाद सेठाई	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, लमजुङ्ग
२	गोविन्द बहादुर मल्ल	ना.प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, चितवन
३	किशोर कुमार मण्डल	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, धनुषा
४	धर्म बहादुर शाही	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, मुगु
५	सरद लामा	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, डोल्पा
६	कल बहादुर शाही	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, कालीकोट
७	चन्द्र सोभा कडेल	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, कैलाली
८	राज नारायण चौधरी	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, मोरङ्ग
९	राम नारायण चौधरी	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, रुपन्देही
१०	गंगा बली	ना.प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, बारा
११	सुजित पौडेल	वा.सं.अ.	जि.कृ.वि.का, बाग्लुङ्ग
१२	टिका प्रसाद काफ्ले	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, सिन्धुपाल्चोक
१३	देविन्द्र शाहु	वा.सं.अ.	जि.कृ.वि.का, सिन्धुली
१४	लाल बहादुर भण्डारी	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, रुकुम
१५	दिगम्बर यादव	माटो विज्ञ	जि.कृ.वि.का, दाङ्ग
१६	अम्बिका प्रसाद लुईटेल	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, पाँचथर
१७	राम चन्द्र राम	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, तेह्रथुम
१८	मोहन कुमार सिंह	प्रा.स.	जि.कृ.वि.का, पाल्पा

आ.ब. २०७२/७३ फागुन २ देखि २२ गतेसम्म माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय बाट संचालित निजिस्तर प्रयोगशाला संचालन तालिमका सहभागीहरू

क्र.सं.	प्र. प.न.	नाम	ठेगाना
१	७२/७३-०७-२८	राम नगिना गुप्ता	प्रतापपुर-३, नवलपरासी
२	७२/७३-०७-२९	प्रदिप कुमार भट्टराई	सिर्सेनी -८, गुल्मी
३	७२/७३-०७-३०	राजन प्रसाद रेग्मी	वालिङ्ग -७, स्याङ्जा
४	७२/७३-०७-३१	लोकेन्द्र प्रसाद जैसी	धनगढी -७, कैलाली
५	७२/७३-०७-३२	गिता अधिकारी	उग्रतारा -९, काभ्रेपलाञ्चोक
६	७२/७३-०७-३३	लक्ष्मीकान्त पनेरु	भद्रपुर -५, डडेल्धुरा
७	७२/७३-०७-३४	राम कुमार राई	कुभिण्डे -८, खोटाङ्ग
८	७२/७३-०७-३५	करुणा लोहनी	विराटनगर -११, मोरङ्ग
९	७२/७३-०७-३६	मिन प्रसाद आत्रेय	हर्दिनेटा -३, गुल्मी
१०	७२/७३-०७-३७	कृष्ण राज तिमल्सिना	कुमरी - ९, नुवाकोट
११	७२/७३-०७-३८	पुष्पलाल महतो	लक्ष्मी निवास -५, धनुषा
१२	७२/७३-०७-३९	विष्णु प्रसाद भण्डारी	नर्जामण्डप -२, नुवाकोट

क्र.स.	प्र. प.न.	नाम	ठेगाना
१३	७२/७३-०७-४०	अजय कुमार चौधरी	कोल्हवी -११, बारा
१४	७२/७३-०७-४१	यादव प्रसाद पन्थी	सैनामैना -६, रुपन्देही
१५	७२/७३-०७-४२	राम कुमार श्रेष्ठ	डडुवा-४, रामेछाप

अधिकृत स्तरीय मल नीरिक्षक आधारभुत तालीम

मिति २०७२/१०/०३ देखि २०७२/१०/०८ गते सम्म

क्र. स.	प्रशिक्षार्थिको नाम थर	पद	कार्यालय
१	माधव प्रसाद लम्साल	कृषि प्रसार अधिकृत	जि. कृ. वि. का. , कास्की
२	धनराज गौतम	बागवानी विकास अधिकृत	जि. कृ. वि. का. दाङ
३	सालीकराम पौडेल	कृषि प्रसार अधिकृत	जि. कृ. वि. का. ,डडेल्धुरा
४	चन्द्र बहादुर बुढा	बाली विकास अधिकृत	जि. कृ. वि. का. ,जुम्ला
५	मुकेश रामजाली नेपाली	कृषि प्रसार अधिकृत	जि. कृ. वि. का. ,जाजरकोट
६	गणेश प्रसाद पोखेल	बाली विकास अधिकृत	जि. कृ. वि. का. ,नुवाकोट
७	देव नारायण साह	कृषि प्रसार अधिकृत	जि. कृ. वि. का. ,सुनसरी
८	योगेन्द्र यादव	बाली विकास अधिकृत	जि. कृ. वि. का. , सिराहा
९	राम चन्द्र गौतम	कृषि प्रसार अधिकृत	जि. कृ. वि. का. , चितवन
१०	राम सुरत पाल	कृषि प्रसार अधिकृत	जि. कृ. वि. का. ,मुगु
११	अरविन्द मणि त्रिपाठी	बाली विकास अधिकृत	जि. कृ. वि. का. ,कपिलवस्तु
१२	सुरेश कुमार चौधरी	माटो विज्ञ	जि. कृ. वि. का. ,सुर्खेत
१३	बलराम रिजाल	माटो विज्ञ	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरहिरभवन
१४	नेत्र प्रसाद भट्ट	माटो विज्ञ	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरहिरभवन

८. माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय र अन्तर्गतका प्रयोगशालाहरूको आ.ब. २०७३/७४ को स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रम

माटो परीक्षण तथा सुधार सेवा कार्यक्रम : (एकमुष्ट)

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेश्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
अ	पूँजिगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू											
८.२.९	पूजिगत सुधार खर्च											
८.२.९.१२०	प्रयोगशाला भवन थप	२९२३१	प्र.श	१००	३२	१०	३.२	५०	१५	४०	१३.८	
८.३.१	कार्यालयको लागि फर्निचर फिक्स्											
८.३.१.१०३	रिभल्भिग कुर्सी खरिद	२९३११	संख्या	१०	१.११	४	०.४८	६	०.६३	०	०	
८.३.१.१०५	ल्याब स्टुल खरिद	२९३११	संख्या	८	०.२४	८	०.२४	०	०	०	०	
८.३.१.१०७	प्वाष्टिकको कुर्सी खरिद	२९३११	संख्या	५	०.१५	०	०	५	०.१५	०	०	
८.३.१.११	पलगं दरिद	२९३११	संख्या	२	०.२४	०	०	२	०.२४	०	०	
८.३.१.१२३	सोफासेट	२९३११	संख्या	१	०.६	०	०	१	०.६	०	०	
८.३.१.१२५	दराज	२९३११	संख्या	३	०.४५	०	०	३	०.४५	०	०	
८.३.१.४५	ल्याब टेवल खरिद	२९३११	संख्या	४	०.४	०	०	४	०.४	०	०	
८.३.१.४७	याक	२९३११	संख्या	४	०.५	०	०	४	०.५	०	०	
८.३.१.५६	स्टिल दराज	२९३११	संख्या	२	०.२८	२	०.२८	०	०	०	०	
८.४.४	मोटरसाइकल रस्कुटर										०	
८.४.४.५	मोटरसाइकल	२९४११	संख्या	३	८	१	३	२	५	०	०	
८.५.१	कार्यालयको सचालन सम्बन्धि यन्त्र उपकरण तथा मिशीनरी औजार ल्यापटप खरिद											
८.५.१.१	ल्यापटप कम्प्युटर	२९५११	संख्या	२	१.६	०	०	१	०.८	१	०.८	
८.५.१.२२	भ्याकूम क्लिनर खरिद	२९५११	संख्या	१	०.२	०	०	१	०.२	०	०	

क्र. सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
८.५.१.२२१	इन्भटर ब्याटी खरिद	२९५११	संख्या	१४	५	१४	५	०	०	०	०	
८.५.१.३७१	कम्प्युटर विथ एसेसरिज	२९५११	संख्या	३	२.८	२	२	१	०.८	०	०	
८.५.१.६२९	Bak Dgste	२९५११	थान	१	७	०	०	१	७	०	०	
८.५.१.६३०	Dstill water	२९५११	थान	२	४	०	०	२	४	०	०	
८.५.१.६७७	सोलार खरिद तथा जडान	२९५११	थान	४	२	०	०	४	२	०	०	
८.५.५	अनुसन्धान तथा वैज्ञानिक अन्वेषण प्रयोगशालाको प्रयोजनका उपकरण तथा मेशिन औजार											
८.५.५.१०	ph meter	२९५११	संख्या	२	०.३५	०	०	२	०.३५	०	०	
८.५.५.८२	पंखा	२९५११	संख्या	२	०.२	०	०	२	०.२	०	०	
८.५.१६	अन्य उपकरण तथा मेशिन औजार										०	
८.५.१६.१०१	पीक अपलाई मोडेल परिवर्तन गरी कीटबक्स लगायत अन्य ग्लासयेर जडान गरी माटो जाच शिविरमा प्रयोग गर्ने	२९५११	प्र.श	१००	६	१००	६	०	०		०	
८.५.१६.१०४	Muffle furnace	२९५११	संख्या	१	०.८	०	०	१	०.८	०	०	
८.५.१६.१०५	soil moisture meter	२९५११	संख्या	२	२.४	०	०	२	२.४	०	०	
८.५.१६.११३	Atomatic titrator	२९५११	संख्या	१	१.६	०	०	१	१.६	०	०	
८.५.१६.११४	Electrical conductivity	२९५११	संख्या	१	०.६५	०	०	१	०.६५	०	०	
८.७.१२	कम्पाउण्ड याल सम्बन्धी पुँजीगत सुधार						०				०	
८.७.१२.२	कम्पाउण्ड वाल मर्मत	२९६२१	पटक	१००	४.५	०	०	१००	४.५	०	०	
८.७.२९	अन्य पुँजीगत सुधार					०	०					
८.७.२९.१०७	ग्यारेज निर्माण	२९६२१	संख्या	१०१	७	०	०	५१	५	५०	२	

क्र. सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
८.७.२९.१६०	कार्यालय भवन तथा प्रयोगशाला रंगरोगन	२९६२१	प्र.श.	२००	६	०	०	१००	२	१००	४	
८.७.२९.१६४	अधुरो भर्याङ्ग तथा रेलिड निर्माण प्लास्टर तथा रंगरोगन	२९६२१	प्र.श.	१००	१०	०	०	५०	५	५०	५	
८.७.२९.१६७	माटो तथा मलको स्टोर कोठा निर्माण	२९६२१	प्र.श.	१००	४	०	०	१००	४	०	०	
८.७.२९.१६९	प्रयोगशाला तथा कार्यालयको भ्याल ढोका निर्माण	२९६२१	प्र.श.	१००	३.४३	०	०	१००	३.४३	०	०	
८.७.२९.१७०	प्रयोगशाला फ्लोर तथा स्ल्याब निर्माण	२९६२१	प्र.श.	१००	५	०	०	१००	५	०	०	
८.७.२९.१७४	फलामे गेट निर्माण	२९६२१	संख्या	१	१.५	०	०	१	१.५	०	०	
८.७.२९.३९	प्रयोगशाला फ्लोर निर्माण	२९६२१	प्र.श.	१००	५	०	०	१००	५	०	०	
क)	पूजिगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमको जम्मा				१२५.००		२०.२०		७९.२०		२५.६०	
आ	चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू											
१.१.१	स्थायी कर्मचारी											
१.१.१.११	रा.प. अनं.द्वितिय (प्रा.)	२११११	जना	५	१३.९४	०	५.३६	०	४.२९	०	४.२९	
१.१.१.१२	रा.प. अनं.द्वितिय (प्रा.)	२११११	जना	७	१९.४६	०	७.४९	०	५.९९	०	५.९९	
१.१.१.१३१	रा.प. अनं.द्वितिय (प्रा.)	२११११	जना	१	२.७४	०	१.०६	०	०.८४	०	०.८४	
१.१.१.१४३	रा.प. अनं. प्रथम (प्रा.)	२११११	जना	९	२६.२५	०	१०.१	०	८.०८	०	८.०८	
१.१.१.१४४	रा.प. अनं. प्रथम (प्रा.)	२११११	जना	४	११.७	०	४.५	०	३.६	०	३.६	
१.१.१.१४५	रा.प. तृ	२११११	जना	१२	४४.३६	०	१७.०७	०	१३.६५	०	१३.६५	
१.१.१.१४७	रा.प. द्वितिय	२११११	जना	८	३४.८	०	१३.३९	०	१०.७१	०	१०.७१	
१.१.१.१५२.१	प्रथम	२११११	जना	१	४.८	०	१.८५	०	१.४८	०	१.४८	
१.१.१.१६	रा.प. अनं.चतुर्थ (प्रा.)	२११११	जना	१	२.७७	०	१.०७	०	०.८५	०	०.८५	
१.१.१.१६८	रा.प. अनं.द्वितिय (प्रा.)	२११११	जना	२	५.२८	०	२.०३	०	१.६२	०	१.६३	

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
१.१.१.२२	का. स. पाचौ	२११११	जना	१०	२७.३५	०	१०.५२	०	८.४२	०	८.४१	
१.१.१.४	रा.प. द्वितिय (प्रा.)	२११११	जना	३	१२.७२	०	४.९	०	३.९२	०	३.९१	
१.१.१.६	रा.प. तृ (प्रा.)	२११११	जना	६	२२.६२	०	८.७	०	६.९६	१२.६१	६.९६	
१.१.१.८	रा.प. अतं. प्रथम(प्रा.)	२११११	जना	३	८.९८	०	३.४६	०	२.७६	०	२.७६	
१.१.१.९	रा.प. अतं. प्रथम(प्रा.)	२११११	जना	९	२७.२५	०	१०.४९	०	८.३९	०	८.३८	
१.२.२	महंगी भत्ता											
१.२.२.१	महंगी भत्ता	२१११३	संख्या	८०	९.६	०	३.२	०	३.२	०	३.२	
१.२.४	बैठक भत्ता											
१.२.४.२३	खरिद सिमित र अन्य बैठक	२१११९	पटक	१०	०.७४	३.३३	०.२४	३.३३	०.२६	३.३३	०.२४	
१.२.४.४	खरिद सिमित लगायत कार्यालयमा हुने अन्य बैठक भत्ता	२१११९	पटक	३	०.१३	१	०.०४	१	०.०५	१	०.०४	
१.२.४.५६	खरिद कमिटि बैठक	२१११९	पटक	३	०.११	१	०.०३	१	०.०४	१	०.०४	
१.२.४.५८	स्पेसिफिकेसन तयारि evaluation and verification कमिटि बैठक	२१११९	पटक	८	०.४	२.६६	०.०८	२.६६	०.१६	२.६६	०.१६	
१.२.८	अन्य											
१.२.८.५८	जैविक मल उत्पादन तथा निजी प्रयोगशाला स्थापनाका लागि दिइने अनुदानका लागि मुल्यांकन सिमितको बैठक	२१११९	पटक	१०	०.३	३	०.१	४	०.१	३	०.१	
च	खरिद समिति तथा अन्य बैठक सन्चालन	२१११९	पटक	१३	०.३५	०	०.१५	०	०.१५	०	०.०५	
१.२.८.६.४	पुराना सामानको लिलाम सम्बन्धि बैठक	२१११९	पटक	१८	०.५९	१.६६	०.२६	१.६६	०.१३	१.६६	०.२	
१.२.८.६.३	आकासमिक प्राङ्गरीक मल गुस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी सरोकारवालाहरुको बैठक	२१११९	पटक	८	०.२४	२.६६	०.०८	२.६६	०.०८	२.६६	०.०८	

क्र. सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
१.३.१	पदाधिकारी एवं निजामती कर्मचारी						७					
१.३.१.८	स्थायी कर्मचारीहरूको पोशाक भत्ता	२९१२१	संख्या	८०	६.०१	०	०	०	०	२३	६.०१	
२.१.१	धाराको महसुल											
२.१.१.१	धारा महसुल	२२९११	महिना	२४	०.९५	८	०.३१	८	०.३२	८	०.३२	
२.१.१.५	विजुली महसुल	२२९११	महिना	२४	१.०९	८	०.३६	८	०.३६	८	०.३७	
२.१.२	विजुली महसुल											
२.१.२.१	विजुली महसुल	२२९११	महिना	४८	१.३८	१६	०.३८	१६	०.४६	१६	०.५४	
२.१.२.२	प्रयोगशाला विश्लेषणका लागि विद्युत खर्च महसुल	२२९११	महिना	६०	२.३८	२०	०.७८	२०	०.८१	२०	०.७९	
२.१.३	पिउने पानी											
२.१.३.२	जारको पीउन पानी	२२९११	वटा	८४	२.२	२८	०.७२	२८	०.७४	२८	०.७४	
२.२.१	टेलिफोन महसुल											
२.२.१.१	टेलिफोन महसुल	२२९१२	महिना	४२	१.५२	१३.८	०.४८	१४.१	०.५४	१३.९	०.५	
२.२.१.१०	सह सचिव संचार सुविधा	२२९१२	महिना	१२	०.०६	४	०.०२	४	०.०२	४	०.०२	
२.२.२	इमेल, /इन्टरनेट /वेबसाइट											
२.२.२.१	इमेल, /इन्टरनेट /वेबसाइट	२२९१२	महिना	२४	०.७२	८	०.२४	८	०.२४	८	०.२४	
२.२.२.५	इन्टरनेट शुल्क	२२९१२	महिना	१६	०.७५	५.२	०.२३	५.५	०.२५	५.२	०.२७	
२.२.४	हुलाक /कुरीयर खर्च											
२.२.४.१	हुलाक /कुरीयर खर्च	२२९१२	महिना	७८	०.६५	२६	०.२१	२६	०.२३	२६	०.२१	
२.३.५	जग्गा कत भडा											
२.३.५.३	हेटौडा औद्योगिक क्षेत्रलाई जग्गाको भडा दिने	२८१४१	महिना	१२	१.८	०	०.६	०	०.६	०	०.६	
२.४.१	कार्यालयको इन्धन											
२.४.१.१	मोटरसाइकलका लागि पेट्रोल	२२२९१	लीटर	६००	०.५५	२००	०.२	२००	०.२	२००	०.१५	

क्र. सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
२.४.१.१७.५	मोबिल	२२२११	लीटर	१९७	१.०६	५९	०.३३	६९	०.४४	६९	०.२९	
२.४.१.१७.१	मोटरसाइकलका लागि पेट्रोल	२२२११	लीटर	२६५२	२.५	७६०	०.९	८९६	०.९	८९६	०.७	
२.४.१.१७.२	गाडीका लागि डीजेल	२२२११	लितर	३१२०	२.६	८००	०.९	९६०	०.९५	९६०	०.७५	
२.४.१.१७.४	जेनेटरको लागि डीजेल	२२२११	लितर	१०८०	०.९	३००	०.३	३९०	०.४	३९०	०.२	
२.४.१.१७.३	मोबाइ सोयल टेस्टीङ्ग भ्यानको लागि डीजेल	२२२११	लितर	६०००	४.९९	२०००	१.८	२०००	१.८	२०००	१.३९	
२.४.१.२	गाडीका लागि डीजेल	२२२११	लितर	२४००	१.७८	८००	०.६४	८००	०.६४	८००	०.५	
२.४.१.५	मोटरसाइकलका लागि मोबिल	२२२११	लितर	१२	०.०६	४	०.०२	४	०.०२	४	०.०२	
२.४.१.८५	इन्धन मोबिल	२२२११	लितर	२४	०.१८	८	०.०८	८	०.०८	८	०.०२	
२.४.१.९	जेनेटरको लागि डीजेल	२२२११	लितर	३६०	०.२७	१२०	०.०७	१२०	०.१५	१२०	०.०५	
२.५.१	सवारी साधन मर्मत											
२.५.१.१	चार पाग्रे सवारी साधन मर्मत	२२२१२	संख्या	१	०.८	०	०.२	०	०.३	०	०.३	
२.५.१.१६	मोबाइ सोयल टेस्टीङ्ग भ्यान मर्मत	२२२१२	पटक	१	१	०	०.२	०	०.४	०	०.४	
२.५.१.१७	सवारी साधन मर्मतका लागि पाटपुर्जा	२२२१२	संख्या	२४	२.३५	६.५	०.५९	८.८	१.१३	६.८	०.६३	
२.५.१.२१	गाडी मर्मत	२२२१२	संख्या	१	०.३	०.३	०.१	०.४	०.१	०.३	०.१	
२.५.१.२६	मोटरसाइकल मर्मत	२२२१२	संख्या	१४	१.४	३.६	०.३५	६.७	०.७	३.७	०.३५	
२.५.१.३	सवारी साधन मर्मत	२२२१२	संख्या	७	०.६९	१.५	०.२१	१.८	०.२३	१.८	०.२५	
२.५.१.४१	मोटरसाइकल सर्भिसिड तथा मर्मत	२२२१२	पटक	२	०.२	०.६	०.०५	०.७	०.१	०.७	०.०५	
२.५.१.६	फर्निचर मर्मत	२२२१२	पटक	५	०.०५	०	०	५	०.०५	०	०	
२.५.१.७	मेशिनरी उपकरण मर्मत	२२२१२	पटक	६	०.४५	२	०.१३	२	०.२	२	०.१२	
२.५.२	मेशिनरी उपकरण मर्मत	२२२१२	संख्या									
२.५.२.१	मेशिनरी उपकरण मर्मत	२२२१२	पटक	२७	०.५७	७	०.१८	९	०.२	९	०.१९	
२.५.२.१४	प्रयोगशाला उपकरण मर्मत	२२२१२	पटक	८	१.५	१.३	०.२	५.३	१.१	१.३	०.२	

क्र. सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
२.५.२.१५	मोवाइ सोयल टेस्टीङ्ग भ्यानमा जडीत उपकरण मर्मत	२२२१२	पटक	१०	१	२	०.२	६	०.६	२	०.२	
२.५.२.१६	मेशिनरी उपकरण मर्मत ज्याला	२२२१२	पटक	६०	०.६८	१६	०.२३	१६	०.२४	१६	०.२१	
२.५.२.३१	प्रयोगशाला उपकरण मर्मत	२२२१२	संख्या	३	०.४५	५	०.१५	५	०.१५	५	०.१५	
२.५.३	अन्य मर्मत											
२.५.३.२	फर्निचर तथा अन्य मर्मत	२२२१२	पटक	१९	०.४६	४	०.०८	१३	०.३	४	०.०८	
२.६.३	बीमा सवारी साधन											
२.६.३.१	बीमा सवारी साधन	२२२१३	पटक	२६	१	०	०.१८	०	०.२	३	०.६२	
२.६.५	अन्य बीमा तेस्रो पक्ष											
२.६.५.१	अन्य बीमा तेस्रो पक्ष बीमा	२२२१३	संख्या	२४	०.४७	०	०.०८	०	०.१२	३	०.२७	
२.६.५.२	सवारी साधनहरुको तेस्रो पक्ष बीमा	२२२१३	पटक	२	०.०५	०	०	०	०	०	०.०५	
२.७.१	कार्यालय मसलन्द सामान खर्च											
२.७.१.१	कार्यालय मसलन्द सामान खर्च	२२३११	पटक	९६	८.०४	३२	२.६४	३२	२.६८	३२	२.७२	
२.७.१.१२	चालु खर्च कार्यालयको लागि मसलन्द सामान खर्च	२२३११	पटक	८७	३.३१	२९	१.१	२९	१.११	२९	१.१	
२.७.३	पत्रपत्रिका तथ पुस्तिका											
२.७.३.१	पत्रपत्रिका तथ पुस्तिका खरिद	२२३११	महिना	८४	१.६८	२४	०.५६	२४	०.५६	२४	०.५६	
२.१०.१	इन्धन अन्य प्रयोजन											
२.१०.१.१२	ग्यास सिलिण्डर	२२३१४	संख्या	२४	०.३६	८	०.१२	८	०.१२	८	०.१२	
२.१०.१.२	ग्यास सिलिण्डर	२२३१४	संख्या	४५	०.६८	१०	०.२२	११	०.२३	११	०.२४	
२.१०.१.६	सिलिण्डर खरिद	२२३१४	संख्या	१८	०.६१	४	०.१७	६	०.२७	४	०.१८	
२.१०.१.७	सिलिण्डर खरिद	२२३१४	संख्या	१७	०.५४	३	०.१३	६	०.२६	३	०.१५	
२.१२.१	सेवा करार											

क्र. सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
२.१२.१.२५३	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयारीको लागि विशेषज्ञ सेवा करार	२२४११	महिना	६	१.३	०	०	६	१.३	०	०	
२.१२.१.२५४	प्रयोगशाला उपकरण मर्मतको लागि सेवा करार	२२४११	महिना	७	१.१	०	०	७	१.१	०	०	
२.१२.१.४२	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयारीको लागि विशेषज्ञ सेवा करार	२२४११	महिना	३	०.४५	०	०	३	०.४५	०	०	
२.१२.१.४३	प्रयोगशाला उपकरण मर्मतको विशेषज्ञ लागि सेवा करार	२२४११	महिना	६	०.२४	२	०.०८	२	०.०८	२	०.०८	
२.१२.२	व्यक्ति करार											
२.१२.२.१००	सुरक्षा गार्ड राख्ने	२२४११	संख्या	१	१.३	०	०.४५	०	०.४५	०	०.४	
२.१२.२.९७	सरसफाई सेवा करार	२२४११	संख्या	१	०.३	०	०.१	०	०.१	०	०.१	
२.१२.२.९८	प्रयोगशाला सहयोगी व्यक्ति करार	२२४११	संख्या	१	१.७४	०	०.५८	०	०.५८	०	०.५८	
२.१२.२.९९	ह्मी सवारी चालक सेवा करार	२२४११	पटक	१	१.८	०	०.६	०	०.६	०	०.६	
२.१३.१	व्यक्ति करार											
२.१३.१.१	कार्यलय सहयोगी करार	२२४१२	जना	२४	३.१२	४	१.०४	१	१.०४	१	१.०४	
२.१३.१.१७	स्थिर करार	२२४१२	जना	१२	०.१८	४	०.०६	४	०.०६	४	०.०६	
२.१३.१.१९	कार्यलय सहयोगीको रिक्त पदको सेवा करारमा रिक्त	२२४१२	संख्या	९	१.५६	०	०.४	०	०.४	०	०.७६	
२.१३.१.२	सवारी चालक करार	२२४१२	जना	१३	३.१२	०	१.०४	०	१.०४	०	१.०४	
२.१३.१.२०	हल्का सवारी चालकको रिक्त पदको सेवा करार रिक्त	२२४१२	संख्या	२	३.३४	०	१.१३	०	१.१५	०	१.०६	
२.१३.१.२३	ह्मी सवारी चालक व्यक्ति करार	२२४१२	जना	१	१.७४	४	०.५८	४	०.५८	४	०.५८	
२.१३.१.२४	प्रयोगशाला सहयोगी व्यक्ति करार	२२४१२	जना	३	३.८८	०	१.३	०	१.२९	०	१.२९	
२.१३.१.५९	कम्प्युटर अपरेटर	२२४१२	जना	१	१.८	०	०.६	०	०.६	०	०.६	

क्र. सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
२.१३.२	सेवा करार											
२.१३.२.७	सरसफाई सेवा करार	२२४१२	जना	४	०.५७	०	०.१९	०	०.१९	०	०.१९	
२.१५.१	उद्यमशीलता /रोजगारी मुलक /सशक्तिकरण /शीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम						०					
२.१५.१.१२३	प्रयोगशाला संचालन तालिम नीजिस्तर	२२५१२	पटक	१	५	०	०	१	५	०	०	
२.१५.१.६५३	प्रयोगशाल संचालन तालिम प्रा.स.ना प्रा.स.स्तर	२२५१२	पटक	२	१३	०	०	१	६.५	१	६.५	
२.१५.२	गोष्ठी तथा कार्यशाला								०			
२.१५.२.५९	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार अभिमुखिकरण गोष्ठी	२२५१२	जिल्ला	४	२.३५	३	२.३५	०	०	०	०	
२.१५.२.६०	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा उपयोग गोष्ठी	२२५१२	जिल्ला	४	१.९५	२	१.३५	०	०	१	०.६	
२.१५.४०	अन्य											
२.१५.४०.१९४	माटोको नमुना विश्लेषण	२२५२२	संख्या	३५००	२.२७	७३०	०.४६	१३८५	०.९१	१३८५	०.९	
२.१५.४०.१९५	घृष्टि प्रयोगशाला मार्फत शिविर संचालन	२२५२२	संख्या	४४	२.२	६	०.४	१९	०.९	१९	०.९	
२.१५.४०.१९६	मलखादको गुणस्तर विश्लेषण	२२५२२	संख्या	५७५	१.४८	११५	०.३३	२३०	०.५८	२३०	०.५७	
२.१५.४०.१९७	माटो र विरुवाको नमुना संकलन तथा सुक्ष्म तत्व विश्लेषण	२२५२२	संख्या	२००	०.४	५०	०.१	७५	०.१५	७५	०.१५	
२.१५.४०.१९८	पकेट क्षेत्र विशेष माटो परीक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	२२५२२	संख्या	१२	६	०	०	६	३	६	३	

क्र. सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
२.१५.४०.१९९	माटोको परीक्षण शिविर संचालन	२२५२२	संख्या	९६	२७.३६	१५	४.३२	४०	११.३४	४१	११.७	
२.१५.४०.२००	एकिकृत खेदाद्यतत्व व्यवस्थापन वृषक पाठशाला	२२५२२	संख्या	९	४.१४	१.२	०.६	५.४	२.४२	२	१.१२	
२.१५.४०.२०४	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार	२२५२२	जिल्ला	३	५.४	०.२	०.३	२.४	४.४	०.४	०.७	
२.१५.४०.२०६	विश्व माटो दिवस कार्यक्रम	२२५२२	पटक	७	३.५	०	०	७	३.५	०	०	
२.१५.४०.२०८	माटो जाँच क्रस चेक	२२५२२	पटक	७	१.३५	०	०	६	१.२	१	०.१५	
२.१५.४०.२१२	प्रचारप्रसार सामग्री छपाई	२२५२२	पटक	२	०.७	०	०	०	०	२	०.७	
२.१५.४०.२१३	प्रयोगशाला उपकरण मर्मत संभार	२२५२२	पटक	९	३.०५	६	०	७	२.२	२	०.८५	
२.१५.४०.२१४	टिभि कार्यक्रम उत्पादन तथा वितरण र प्रचारप्रसार	२२५२२	पटक	१	१.५	०	०	१	१.५	०	०	
२.१५.४०.२१८	इन्टरनेट जडान तथा टिभि कार्यक्रम उत्पादन प्रसारण	२२५२२	संख्या	३१	२.२३	९.९	०.६६	१०.६	०.८३	१०.५	०.७४	
२.१५.४०.२४२	वार्षिक प्रगति तथा अध्ययन प्रतिवेदन प्रकाशन	२२५२२	पटक	६	३	६	३	०	०	०	०	
२.१५.४०.५५४	जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा माटो परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना	२२५२२	जिल्ला	१०	३०	०	०	१०	३०	०	०	
२.१५.४०.८१०	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार 'मुगु'	२२५२२	जिल्ला	१	२.५	०	०	०	०	१	२.५	
२.१५.४०.८११	विश्व माटो दिवसमा सडक नाटक उत्पादन तथा प्रचारप्रसार	२२५२२	पटक	१	१.५	०	०	१	१.५	०	०	
२.१५.४०.८१२	वार्षिक प्रगति पुस्तिका प्रकाशन	२२५२२	पटक	१	०.८	१	०.८	०	०	०	०	
२.१५.४०.८६५	कृषि चुन ढुवानीमा अनुदान	२२५२२	मै.टन.	६००	१५.१	०	०	३००	७.५५	३००	७.५५	
२.१६.२	कच्चा पदार्थ विउ विजन तथा अन्य सामग्री खरिद खर्च											

क्र. सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
२.१६.२.२०	माटो जाचको लागि रासायनिक तथा ग्लासवयर खरिद	२२५२२	पटक	८५	९.५६	२५	२.९१	३०	३.३४	३०	३.३१	
२.१६.२.२१	घुम्टि माटो परिक्षण प्रयोगशाला मार्फत शिबिर संचालनका लागि रसायन तथा ग्लासवयर खरिद	२२५२१	पटक	४४	७.१६	१४	२.१८	१५	२.४८	१५	२.५	
२.१६.२.२२	मलखादको गुणस्तर विश्लेषणका लागि रसायन खरिद	२२५२१	पटक	३९	३.१८	१३	१.०६	१३	१.०६	१३	१.०६	
२.१६.२.२३	सुक्ष्मतत्व विश्लेषणका लागि रसायन तथा ग्लासवयर खरिद	२२५२१	पटक	१३	१.३	४	०.४	५	०.५	४	०.४	
२.१६.२.२४	उर्वराशक्ति नक्शा तयारिको लागि रसायन तथा अन्य सामग्री खरिद नक्सा खरिद	२२५२१	पटक	१६	६.८	५	२.१	६	२.६	५	२.१	
२.१९.१	अनुगमन मुल्यांकन तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन भ्रमण खर्च											
२.१९.१.२१५	माटो जाँचको लागि समन्वय तथा अनुगमन भ्रमण	२२६११	पटक	३५	३.३२	११	१.०५	१४	१.३	१०	०.९७	
२.१९.१.२१६	मलको नमुना संकलन तथा अनुगमन भ्रमण	२२६११	पटक	२९	२.७१	९	०.८५	११	१.०३	९	०.८३	
२.१९.१.२१७	सुक्ष्मतत्व नमुना संकलन तथा अनुगमन भ्रमण	२२६११	पटक	६	०.५४	४	०.१८	२	०.१८	२	०.१८	
२.१९.१.२१८	माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार कार्यक्रम संचालन भ्रमण	२२६११	पटक	३०	४.८२	१०	१.५५	१०	१.६१	१०	१.६६	
२.१९.१.२१९	जिल्लाहरूमा संचालीत माटो सेवा कार्यक्रमको अनुगमन	२२६११	पटक	३९	३.८७	१०	१.१	१६	१.४८	१३	१.२९	
२.१९.१.२२१	एकिकृत खाद्य तत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशाला अनुगमन भ्रमण	२२६११	पटक	८	२.८	१	०.४६	५	१.६२	२	०.७२	

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
२.१९.१.६५४	निज स्तरमा सुक्ष्म जिवाणु मल उत्पादन तथा माटो परीक्षण प्रयोगशाला स्थापनाको लागि मेशिनरी उपकरणमा ५० प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी अनुगमन भ्रमण	२२६११	पटक	८	०.८	२	०.२	३	०.३	३	०.३	
२.१९.१.६७३	मसुरो खेतीका लागि राइजोवियम मलमा अनुदान कार्यक्रमको अनुगमन भ्रमण	२२६११	जिल्ला	७	३.६७	०	०	४	२	४	१.६७	
२.१९.१.६९६	जिल्लामा स्थापित माटो परीक्षण प्रयोगशाला अनुगमन तथा प्राविधिक सहयोग	२२६११	जिल्ला	३५	३.५	९	०.७	१३	१.४	१३	१.४	
२.१९.१.७०५	भकारी सुधार कार्यक्रमको अनुगमन	२२६११	जिल्ला	११२	१४.९६	२६	३.५१	४३	५.६५	४३	५.८	
२.१९.१.७०६	भर्मिक कम्पोष्ट कार्यक्रमको अनुगमन	२२६११	जिल्ला	४७	६.८४	१०	१.७	२०	२.७६	१७	२.३८	
२.१९.२	आन्तरिक भ्रमण						०				०	
२.१९.२.२२०	माटोको उर्वराशक्ति नक्शा उपयोग तालिम संचालन भ्रमण	२२६१२	पटक	२	०.४			२	०.४			
२.१९.२.२२१	केन्द्रीय तथा क्षेत्रीयस्तर योजना तर्जुमा तथा समिक्षा गोष्ठीमा सहभागि हुने	२२६१२	पटक	१६	१.६	४	०.४	६	०.६	६	०.६	
२.१९.२.२२८	कार्यक्रम संचालन भ्रमण	२२६१२	पटक	९	०.९	३	०.३	३	०.३	३	०.३	
२.१९.२.५१९	केन्द्रीय तथा क्षेत्रीयस्तर योजना तर्जुमा तथा समिक्षा गोष्ठीमा सहभागि हुने	२२६१२	पटक	२८	३.२	७	०.८	१४	१.६	७	०.८	
२.१९.२.५२५	घुमि माटो परीक्षण प्रयोगशाला मार्फत शिविर संचालन भ्रमण	२२६१२	पटक	४४	१३.२	६	१.८	१९	५.७	१९	५.७	

क्र. सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		प्रथम चौमासिक		दोस्रो चौमासिक		तेस्रो चौमासिक		कैफियत
				परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	
१	२		३	१०	१२	१३	१५	१६	१८	१९	२१	२२
२.२०.३	अन्य विविध खर्च											
२.२०.३.६	कार्यालयका कर्मचारीहरुका लागि विविध खर्च	२२७१	जना	५४	१.३८	४	०.४३	४	०.५	४	०.४५	
२.२०.३.७	प्रयोगशालाका कर्मचारिका लागि विविध खर्च	२२७१	जना	४७	१.२	४	०.३९	४	०.४२	४	०.३९	
५.१.१०	अन्य											
५.१.१०.१४२	मसुरो खेतीका लागि राइजोवियम मलमा अनुदान	२६४१३	केजी	५२५	७.८८	०	०	५२५	७.८८	०	०	
चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमको जम्मा					६१०.४		१७०.७०		२४८.४३		१९१.३८	
कुल जम्मा खर्च					७३५.४३		१९०.९०		३२७.६३		२१६.९८	

६. माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय तथा मातहतका प्रयोगशालाहरूबाट प्रदान गरिने प्रमुख

कार्यहरूको विवरण

सि. नं.	कार्य विवरण	उद्देश्य	सेवाग्राही व्यक्ति	सेवा उपलब्ध हुने प्रकृया	लाग्ने शुल्क	काम सम्पन्न गर्ने लाग्ने समय	जिम्मेवारी व्यक्ति	गुनासो सुन्ने व्यक्ति
१	माटो, विरूवा, मलको गुणस्तर विश्लेषण गर्ने र मल तथा माटो सुधारको सिफारिश गर्ने	गुणस्तर पत्ता लगाई उपयुक्त प्रविधिको प्रसार गर्ने	कृषक जि.कृ.वि.का. र अन्य संस्था	जि.कृ.वि.का. मार्फत तथा सोभै नमूना प्रयोगशालामा पठाउने	शुल्क लाग्ने	नमूना दर्ता भएको एक हप्ता भित्र	प्रयोगशाला प्रमुख	कार्यालय प्रमुख
२	क्षेत्रीय, जिल्ला स्तरमा सञ्चालित प्रयोगशालाहरूको अनुगमन गर्ने	कार्यक्रम सञ्चालनमा देखा परेका बाधा-व्यवधान हटाई कार्यक्रम को कार्यान्वयनमा गतिशिलता ल्याउने	कृषक जि.कृ.वि.का. सेवा केन्द्र, कृषक	स्थलगत भ्रमण, नमूना सङ्कलन, प्राविधिक सुझाव दिने	निःशुल्क	एक आर्थिक वर्ष	शाखा प्रमुख र तोकिएको व्यक्ति	कार्यालय प्रमुख
३	योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा प्रगति प्रतिवेदन	कार्यक्रम सञ्चालन तथा प्रभावकारी रूपमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	क्षे.मा.प. प्रयोगशाला जि.वि.का. सेवा केन्द्र, कृषक	वार्षिक कार्यक्रम गोष्ठीबाट छलफल भै रा.यो.आ.वाट स्विकृती प्राप्त भै कार्यान्वयन हुने	निःशुल्क	एक आर्थिक वर्ष	योजना शाखा प्रमुख र सम्बन्धित निकायहरू	कार्यालय प्रमुख
४	शिविर, अभियान, सप्ताह परिचालन	जन जागरण स्थलगत सेवा प्रदान गर्ने	कृषक, सेवा केन्द्र, जि.कृ.वि.का. र क्षे.मा.प. प्रयोगशाला	जिल्लाले पकेट क्षेत्रमा प्रचार प्रसार र स्थान तोकन प्रयोगशालाहरूले कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	निःशुल्क	७-१० दिनमा	प्रयोगशाला प्रमुख	कार्यालय प्रमुख
५	IPNS कृषक पाठशाला सञ्चालन	आफैले गरेर निर्णय लिने क्षमता बढाउन	कृषक, जि.कृ.वि.का., गैर सरकारी संस्था, प्रयोगशाला	जिल्ला तथा संस्थाले लक्ष्य तोकने	निःशुल्क	बाली अवधि	कार्यालयले तोकिएको व्यक्ति	कार्यालय प्रमुख
६	प्रणारिक मल कारखाना स्थापनाको लागि प्राविधि सल्लाह तथा अनुदान सहयोग							

१०. प्रविधि प्रसारण

१०.१ माटोको नमूना सँलन गर्ने तरिका

माटोको नमूना सङ्कलन गर्ने भन्ने वित्तिकै, किन सङ्कलन गर्ने, के को लागि सङ्कलन गर्ने, कसरी सङ्कलन गर्ने र सङ्कलन गरिसके पछि के गर्ने आदि प्रश्नहरू अगाडी आउनु स्वभाविकै हो । माटोको नमूना सङ्कलन किन गर्ने भन्ने तर्कमा जाँदा माटो परीक्षण गर्न र माटो परीक्षण गर्दा माटोको उर्वराशक्ति पत्ता लगाउन सकिने भएकाले माटोको नमूना सङ्कलन गर्नु परेको हो । माटो परीक्षण पश्चात विरूवालाई चाहिने खाद्यतत्वहरू कुन कुन कति मात्रामा छ भनि पत्ता लगाउन सकिन्छ । यो एउटा सजिलो तरिका हो । यो संसार भरि नै लागु छ । माटोको नमूना सङ्कलन गर्नु भन्दा पहिला माटो परीक्षणको उद्देश्य प्रस्ट हुनु पर्दछ ।

माटोको नमूना कसरी लिने ?

माटोको नमूना कसरी लिने भन्ने प्रश्नमा पनि धेरै उत्तरहरू पाइन्छन् । माटोको नमूना सङ्कलन गर्ने उद्देश्य प्रस्ट थाहा हुनु पर्दछ । माटोको सर्वेक्षणको लागि हो या मल या माटो सुधार सामग्री प्रयोग के कति मात्रामा आवश्यक पर्दछ भनि जानकारी लिन हो या समस्यायुक्त जग्गाको समस्या पत्ता लगाउनको लागि हो या फलफुल बगैँचा स्थापनाको लागि हो प्रस्ट हुनु पर्दछ ।

आ-आफ्नो उद्देश्य अनुरूप माटोको नमूना सङ्कलन प्रक्रिया पनि फरक पर्दछ । यहाँ फलफूल, तरकारी बाली र अन्न बालीको लागि माटोको नमूना सङ्कलन गर्ने विधि उल्लेख गरिएको छ ।

सर्वप्रथम माटोको नमूना सङ्कलन गर्दा बढीभन्दा बढी ध्यान दिनु पर्दछ । माटोको परीक्षण नतिजा सम्पूर्ण माटोको नमूना सङ्कलनमा निर्भर रहनेछ । त्यसो हुँदा माटोको नमूना सङ्कलन गर्दा त्यस क्षेत्र (जग्गा) को पूर्ण प्रतिनिधित्व हुने गरी गर्नु पर्दछ । किनकी माटोको नमूना सङ्कलन गर्दा नै ध्यान दिइएन भने त्यो विश्लेषणको कुनै अर्थ रहँदैन । नमूना सङ्कलनमा त्यो जग्गाको बाली रूखो, मलिलो, पहिला बाली लगाएको वा नलगाएको, मल प्रयोग गरेको वा नगरेको अथवा चून या जिप्सम आदिको प्रयोग भएको वा नभएको प्रस्ट पारेर लिनु पर्दछ । अर्थात् जग्गाको इतिहास छाड्न हुँदैन । यी चीजको जानकारी लिएर मात्र नमूना सङ्कलन गर्नु पर्दछ । नमूना सङ्कलन गर्दा उद्देश्य प्राप्त गर्ने गरी माटोको नमूना सङ्कलन गर्नुपर्दछ ।

नमूना लिने जग्गाको छनौट

यो प्रस्ट छ कि माटोको उर्वराशक्ति सबै ठाउँको एकै प्रकारको हुँदैन । माटोको नमूना सङ्कलन गर्ने स्थानको माटोबारे कृषकस्तरबाटै पनि केही जानकारी लिन सकिन्छ । कृषकले रूखो माटो र मलिलो माटोको नामाकरण गरेको पाइन्छ । यस्तो फरक जग्गाहरूबाट नमूना सङ्कलन गर्दा अलग-अलग रूपमा गर्नु पर्दछ । रङ्गको आधारमा पनि नमूना सङ्कलन स्थान (ठाउँ) लाई हामीले अलग्याउन सकिन्छ । माटोको रङ्गले प्राङ्गारिक पदार्थको अवस्था र माटोको प्रतिक्रियामा फरकपना दर्शाउँदछ । कालो माटो, रातो माटो, सेतो माटो, फुस्रो (खैरो) माटोको आ-आफ्नै गुणहरू हुन्छन् । सतहको माटोको उर्वराशक्ति र उपसतहको उर्वराशक्ति पनि फरक फरक हुन्छ । जमिनको मोहडा, जमिनको भुकाऊ (ढलान) अर्थात पानीको निकास, माटोको प्रकार (मसिनो कण या खस्रो कण) आदिको आधारमा २ देखि ८ हेक्टर अथवा त्यो भन्दा बढी जग्गाबाट समानताको आधारमा एउटा मिश्रित नमूना मिसाएर मिश्रित नमूना तयार पार्न सकिन्छ । नमूना सङ्कलन गर्दा सानो क्षेत्रबाट लिँदा पनि ७/८ ठाउँबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी गर्नु पर्दछ अर्थात् कति जग्गाको माटोको नमूना लिने भन्ने कुरामा पनि निर्भर रहन्छ । जग्गाको एक रूपतालाई भूलु हुँदैन । विषम जग्गाको नमूना मिसाउनु हुँदैन । जग्गाको प्रकृतिको आधारमा सानो/ठूलो क्षेत्र अलग्याएर नमूना सङ्कलन गर्न सकिन्छ ।

नमूना सक्तलन गर्ने औजारहरू

औजारको छनौट गर्दा सतहदेखि आवश्यक दूरीसम्म एकैनासको नमूना सङ्कलन गर्न सक्ने खालको हुनु पर्दछ। नमूना सङ्कलन एकरूपतामा माटो पाउन सकियोस् (सबै ठाउँको माटोको कणहरू बराबरी पाउन सकियोस् भनि माटोको नमूना सक्तलन दा सुइरो प्रयोग गर्नु पर्दछ।) सुइरो नभएको खण्डमा माटो भित्रको अगर, खुपी, कोदालो आदिको सहायताले पनि नमूना सङ्कलन गर्न सकिन्छ।

नमूनाको गहिराइ र सङ्ख्या

नमूना सङ्कलन गर्दा कति गहिरोसम्म जाने कुराको निक्यौल गर्दा बालीको जराको लम्बाईमा ध्यान दिनु पर्ने हुन्छ। केही बालीहरूको जरा सतहमा नै निर्भर रहन्छन् भने कुनै बालीको जरा धेरै गहिराइसम्म जान्छन्। सतह खन्नुवा जराहरूको लागि हलोको सियोको गहिराइसम्म बाट नमूना सङ्कलन गर्न सकिन्छ। यस्तो नमूना हामीले १५-२० से.मी. अर्थात् ६ देखी ९ इञ्चसम्मको गहिराइबाट सङ्कलन गर्न सकिन्छ। गहिरो जरा जाने बालीहरूको लागि नमूना सङ्कलन गर्दा हामीले ३ फीट गहिराइसम्मको लिनै गर्दछौं। फलफूल र वृक्षारोपण गर्ने स्थानको माटोको नमूना सङ्कलन गर्दा सतहदेखि ६ इञ्चसम्म सबै खाँडलको लागि एक नमूना सङ्कलन गरिन्छ। ६ इञ्च देखि १२ इञ्चसम्म दोस्रो नमूना १२ इञ्च देखि २४ इञ्चसम्म तेस्रो नमूना २४ इञ्च देखि ३६ इञ्चसम्म चौथो नमूना सङ्कलन गर्ने गरी नमूना लिनु पर्दछ। यसरी नमूना सङ्कलन गर्दा कुनै पनि तहमा चट्टान परेको खण्डमा फलफूल विरूवा लगाउन उपयुक्त देखिदैन। यसरी ४ तहको नमूनाहरू आवश्यकता अनुरूपको सम (एकरूपको) ठाउँको नमूना ४ वटा मिश्रित रूपमा तयार पार्न सकिन्छ।

माथि उल्लेख गरी सकिएको छ कि नमूना सङ्कलनको खास उद्देश्य अनुरूप नमूनाहरूको गहिराइ हुन्छ। घाँसे मैदान अथवा चउरहरूको नमूना सङ्कलन गर्दा हामीले सतह देखी २ इञ्चसम्म एक नमूना र सतह देखि ८ इञ्चसम्मको अर्को नमूना सङ्कलन गरिन्छ।

समस्यायुक्त स्थानको नमूना सङ्कलनको लागि ०-१० से.मी.को लिइएको पाइन्छ। यसरी नै नाइट्रेट परीक्षण गर्नको लागि सतह देखि एक फीट (०-१ फीट) र (१-२ फीट) गरी दुई वटा नमूना सङ्कलन गर्ने सिफारिश गरेको पाइन्छ। जति गहिराइसम्म नमूना सङ्कलन गर्ने प्रयास गरिन्छ, त्यति नै सावधानी अपनाउनु पर्दछ। किनकी जति गहिराइमा गयो त्यति नमूना राम्रोसँग सङ्कलन भएको पाइदैन र नतिजा उपयुक्त निस्कन गान्छो पर्दछ। हाल सतहदेखि ३० से.मी.को गहिराइबाट नमूना सङ्कलन गर्ने सुझाव पनि दिइएको पाइन्छ।

नमूना सक्तलन समयको अन्तर र उपयुक्त समय (Time interval for soil sampling)

नमूना सङ्कलन कुन समयमा गर्न उपयुक्त हुन्छ भन्ने गर्दा प्रायः नमूना जहिले पनि सङ्कलन गर्न सकिन्छ। तर बाली लगाउनु भन्दा करिब १ महिनाभित्रमा नमूना सङ्कलन गरी माटो जाँच गराई विश्लेषणको सिफारिशको आधारमा मलको प्रयोग गर्न सकेमा विरूवालाई आवश्यकता अनुरूप खाद्यतत्व प्रदान गरी उत्पादन बढाउन सकिन्छ। माटोको नमूना सङ्कलन गर्दा जग्गा खाली भएको समयमा गर्नु उपयुक्त हुन्छ। बाली लगाएको ठाउँबाट नमूना सङ्कलन गर्नु आवश्यक परेको खण्डमा दुई लाइनको बीचबाट लिन उपयुक्त हुन्छ। एकपटक माटो परीक्षण गराई सकेपछि पुनः अर्को पटकको माटो परीक्षणको लागि कहिले नमूना सङ्कलन गर्ने भन्ने कुरामा बालीको सघनता, बालीको स्वभाव, जमिनमा प्रयोग गरिने रसायनिक र प्राङ्गारिक मलको मात्रा आदिले प्रभाव पारेको पाइन्छ। माटोको नमूनाहरू सघन बाली लगाएको ठाउँमा हरेक वर्ष बाली लगाउनु अगावै सङ्कलन गराई माटो जाँच गराई मल प्रयोग पनि गर्न सकिन्छ। तर हरेक ३/३ वर्षमा माटोको उर्वराशक्ति पत्तालाउन माटो परीक्षण गराइराख्नु आवश्यक हुन्छ। जमिन खाली भएको ठाउँबाट नमूना सङ्कलन गर्दा त्यो जग्गाले अर्को बालीलाई कति खाद्यतत्व दिन सक्दछ भन्ने जानकारी लिन सकिन्छ भने बाली लगाएको ठाउँबाट नमूना सङ्कलन गर्दा विरूवाले माटोबाट खाद्यतत्वहरू लिइरहेको हुने हुँदा अर्को बालीलाई यति खाद्यतत्व प्रदान गर्दछ भनि जानकारी लिन सकिदैन।

नमूना सक्तलन गर्दा अपनाउनु पर्ने सावधानी (Precaution for sampling)

- नमूनाले त्यस जग्गाको पूर्ण प्रतिनिधित्व हुनेगरी लिने ।
- मिश्रित नमूना तयार गर्दा, विषम स्थानको नमूना मिसाउनु हुँदैन । फरक माटोको गुण भए फरक नमूना तयार पार्ने ।
- बाली लगाएको अवस्थामा नमूना सङ्कलन गर्दा बालीभन्दा टाढा अथवा दुई लाइनको बीचबाट (माझबाट) लिने, मल प्रयोग क्षेत्र हटाएर लिनु पर्दछ ।
- ठिक्क बाली लगाउने बेलामा नमूना सङ्कलन गरी परीक्षण गराउन उपयुक्त हुन्छ ।
- नमूना लिने गहिराईको छनौट गर्दा प्रयोगशालाको सुझाव, बालीको प्रकृति, खनजोतकै आधारमा गहिराई निर्धारण गर्नु बेश हुन्छ ।
- जमिनको अवस्था पत्ता लगाउन बर्षेपिच्छे माटो परीक्षण गराउनु उपयुक्त हुन्छ ।
- आलीबाट नमूना सङ्कलन गर्न हुँदैन ।
- सिमखेत, ढाप खेतको नमूना अलगगै सङ्कलन गर्ने ।
- धेरै उप-नमूनाहरूलाई एउटा मिश्रित नमूनामा परिणत गर्दा ४ भाग लगाएर विपरित दिशाको फालेर करिब १ के.जी. नमूना राम्ररी मिसाएर तयार पार्नु पर्दछ ।
- माटोको नमूना तयार गर्दा घाममा सुकाउनु हुँदैन ।

१०.२ रसायनिक मलको नमूना सङ्कलन गर्ने तरिका

(यो तरिका रसायनिक मल नियन्त्रण आदेश, २०५५ को दफा २६ को उपदफा १ सँग सम्बन्धित छ र यसलाई उक्त आदेशको अनुसूची ९ मा उल्लेख गरिएको छ)

१. रासायनिक मल परीक्षण गर्न निरीक्षकले नमूना लिदा गर्नुपर्ने सामान्य कार्यविधि देहाय बमोजिम छ :

- (क) घाम/पानी भएको ठाउँको नमूना लिनु हुँदैन ।
- (ख) नमूना लिने सामग्री/औजार (Sampling Instrument) सफा र सुख्खा हुनु पर्छ ।
- (ग) नमूना लिइएको वस्तु, नमूना राख्ने भाँडा वा बोरा (ब्याग) मा अन्य कुनै बाहिरी वस्तु हुनुहुँदैन ।
- (घ) प्रतिनिधि (Representative) नमूना लिँदा नमूना निकाल्न छानिएका प्रत्येक बोराको सामान उपयुक्त तरिकाले राम्ररी मिलाई नमूना लिनु पर्दछ ।
- (ङ) करिब ४०० ग्राम अटाउने कस्सिएको बिको लगाउन सकिने हावा नछिर्ने पोलिथिनको बट्टा वा पोलिथिनको बाक्लो थैलोमा नमूना राख्नु पर्छ । नमूना राखेको बट्टा वा थैलोमा निरीक्षकले सिलबन्दी गरेको बट्टा वा थैलोलाई छुट्टै पोका पार्नु पर्छ ।
- (च) प्रकरण (ङ) बमोजिमको पोकालाई मलको किसिम र ब्राण्ड, बिक्रेता/उत्पादक/निकासीकर्ता र नमूना लिने निरीक्षकको नाम समेत उल्लेख गरी नमूना सम्बन्धी विवरण सहित हावा नछिर्ने गरी सिलबन्दी गरी आफ्नो नम्बर राखी अनुसूची १० बमोजिम विवरण भरी सो को विवरण साथ सिलबन्दी गरेको बट्टा वा थैलोलाई छुट्टै पोका पार्नु पर्दछ । र जाँचाको लागि सावधानी पूर्वक सम्बन्धित प्रयोगशालामा पठाउनु पर्दछ ।

२. बोरा (ब्याग) बाट नमूना लिने विधि

(अ) नमूनाको आकार (साइज)

(क) लट कायम गर्नु पर्ने (डिलरको लागि मात्र):-

यस अनुसूचीको प्रयोजनका लागि "लट" भन्नाले कुनै निश्चित ठाउँमा एकसय टनसम्मको परिमाणमा राखिएका एकै किसिमको रसायनिक मलको कुनै खास परिमाण सम्भक्तनु पर्छ। बन्द गरेको बोराको देखिने भाग, त्यसको प्याकिङ तथा राखेको ठाउँमा अवस्थाको आधारमा निरीक्षकले "लट" निर्धारण गर्नु पर्छ। कुनै डिलरले एकसय टनभन्दा कम परिमाणमा कुनै रसायनिक मल राखेको भए त्यस्तो मल विभिन्न स्रोत र ब्राण्डका भएमा सोको परिमाणलाई पनि एक वा एकभन्दा बढी लट मानिनेछ।

(ख) नमूनाको लागि बोरा छनौट गर्ने विधि

कुनै नमूनाको लागि बोराको संख्या छान्नु पर्दा लटको आकारको आधारमा देहाय बमोजिम छान्नु पर्दछ:

लटको आकार (बोराको सङ्ख्या)	नमूनाको लागि छनौट गर्नु पर्ने बोराको सङ्ख्या
१० थानसम्म	१
११ देखि १०० थानसम्म	२
१०१ देखि २०० थानसम्म	३
२०१ देखि ४०० थानसम्म	४
४०१ देखि ६०० थानसम्म	५
६०१ देखि ८०० थानसम्म	६
८०१ देखि १००० थानसम्म	७
१००१ देखि १३०० थानसम्म	८
१३०१ देखि १६०० थानसम्म	९
१६०१ देखि २००० थानसम्म	१०

एक लटका सम्पूर्ण बोराहरू सिलसिला मिलाएर राख्नु पर्छ। कुनै बोराबाट १,२,३,... गर्दै शुरू गरी अन्तिम बोरा बराबर हुने बोरा "क" कायम गरी गन्दै जानु पर्छ। प्रत्येक "क" बोरा छान्नु पर्छ र त्यसैबाट नमूना लिनु पर्छ। उदाहरण: कुनै लटमा ३० वटा बोराहरू भएमा त्यसलाई दुईले भाग गर्दा १५ हुन्छ। तसर्थ, नमूनाको लागि प्रत्येक १५ औं बोरा छान्नु पर्छ र त्यसैबाट नमूना फिक्नु पर्छ।

(आ) सानो गोदामबाट नमूना लिने

प्रत्येक उत्पादनकर्ताबाट भिन्न-भिन्न मितिमा भएका एकै खालका एकै किसिमका सम्पूर्ण बोराहरूलाई अलग-अलग छुट्टयाई थुपार्नु पर्छ। भिन्न-भिन्न कारखानाबाट उत्पादन भएका एकै खालका र एकै किसिमका रसायनिक मलका सम्पूर्ण बोराहरूलाई त्यस्ता बोराको भौतिक अवस्थाको आधारमा छुट्टा-छुट्टै लट मान्न सकिने छ। प्रकरण २(१) को (ख) (लटकायम गर्ने कति बोरा छ) र ४ अनुसार (सुइरोद्वारा अथवा खन्याएर) नमूना फिक्नु पर्छ।

(इ) क्षती भएको बोराबाट नमूना लिने विधि

(क) च्यातिएका, डल्ला परेका, क्षती भएको वा धुलोमूलो भएको रसायनिक मल भएको बोराबाट नमूना लिँदा रसायनिक मलको मौज्जातलाई निर्धारित लटको आधारमा राख्नु पर्छ। प्रत्येक लटको बोराको सङ्ख्याबाट

प्रकरण २ (१) को (ख) बमोजिम नमूना लिनु पर्छ । सुइरो घुसाई बोराबाट नमूना लिने विधि अपनाउन सकिने भएमा सुइरो घुसाएर नमूना लिनु पर्छ ।

(ख) सुइरो घुसाएर नमूना लिने विधि अपनाउन सम्भव नभएमा बोरा खोल्न सकिने छ र रसायनिक मल डल्ला फोरी उपयुक्त उपकरण प्रयोग गरी नमूना लिनु पर्छ ।

३. सुइरोद्वारा नमूना लिने विधि

- (क) नमूना सङ्कलन गर्नको लागि निरीक्षकले प्रयोग गर्ने नमूना लिने उपयुक्त साधनलाई सुइरोद्वारा नमूना लिने विधि भनिन्छ । एउटा नलीमा स्टेनलेश स्टील वा पीतलबाट बनेको खँदिलो एकातिर ढल्केको टुप्पो भएको नलीबाट यो विधि प्रयोग गर्नु पर्छ । सुइरोको लम्बाई करिब ४० देखि ६५ से.मी. सम्म र त्यसको व्यास करिब १.५ से.मी. हुनु पर्छ । रसायनिक मल राखेको ठाउँको स्थिति तथा प्याकिङ्ग गरिएको वस्तु सो अनुकूल भएमा सुइरोबाट नमूना निकाल्ने विधि अपनाउनु पर्छ ।
- (ख) हाइड्रेन्सिटीको पोलिथिनबाट प्याकिङ्ग गरिएको तथा रसायनिक मल सजिलैसँग नभर्ने अवस्थामा सुइरोबाट नमूना निकाल्ने विधि प्रयोग गर्नु हुँदैन । त्यस्तो अवस्थामा छानिएका बोराहरू खोली नमूना लिनु पर्छ र सफा तथा सुख्खा ठाउँमा फिजाउनु पर्छ । यसरी नमूना लिँदा नमूना निकाल्ने उपयुक्त उपकरणको सहायता लिनुपर्छ र उपकरण स्टेनलेश स्टील वा पीतलको कचौरा जस्तै भाँडो हुनुपर्छ ।

४. बोराबाट नमूना लिने विधि

- (१) रसायनिक मल भर्ने गरी बोराको एउटा कुनाबाट छड्के पारेर अर्को कुनासम्म सुइरो घुसाने र बोराबाट प्लाष्टिकको कचौरा जस्तो भाँडोमा मल जम्मा गरी खाली भाँडोमा वा पोलिथिन सीटमा वा सफा भूँईमा राखी नमूनाको मिश्रण बनाउनु पर्छ ।
- (२) सुइराको प्रयोगबाट बोराबाट नमूना लिन नसकिने भएमा बोराबाट रसायनिक मल सफा पोलिथिन सीट वा भूँईमा खसाल्नु पर्छ र प्रकरण ५ मा उल्लेख भए (मिश्रित नमूना तैयार पार्ने) बमोजिमको प्रक्रियाबाट चार भाग लगाई मिश्रित नमूना फिक्नु पर्छ ।

५. मिश्रित नमूना तयार गर्ने विधि

- (क) छानिएका विभिन्न बोराहरूबाट निकालिएको मिश्रित नमूनाको तौल १.५ किलो ग्रामभन्दा बढी भएमा, खण्ड (ख) को विधि अपनाई चार भाग लगाई यसको परिमाण घटाउन पर्छ ।
- (ख) सफा तथा कडा भाग भूँईमा मिश्रित नमूना फिँजाई त्यसलाई चार बराबर भाग लगाउनु पर्छ र छड्के परेका दुई भाग हटाई बाँकी रहेका दुई छेउबाट दुई भाग मिसाउनु पर्छ । यही विधि अपनाउँदै मिश्रित नमूनाको मात्रा १.५ किलोग्राम कायम गर्नु पर्छ ।

६. परीक्षण वा सान्दर्भिक नमूनाको तयारी

- (१) प्रकरण ५ (मिश्रित नमूना बनाउने तरिका) बमोजिम प्राप्त भएका मिश्रित नमूनालाई सफा मसिनो तथा कडा सतह भएको भूँई वा कुनै वस्तुमाथि फिँजाई करिब ४०० ग्रामका ३ वटा बराबर भाग लगाउनु पर्छ । यसरी ३ भाग लगाइएका प्रत्येक नमूनालाई परीक्षण नमूना भनिन्छ ।
- (२) प्रत्येक नमूनालाई तत्कालै प्रकरण १ (घ) मा उल्लेख गरिएको (प्रतिनिधि नमूनालाई हावा नपस्ने गरी) उपयुक्त भाँडोमा राख्नु पर्दछ । डिलरलाई सो कुराको जानकारी गराई निजले बुझेको भरपाई साथ राख्नु पर्छ ।
- (३) नमूना राखेको भाँडो आधिकारिक रूपमा सिलबन्दी गर्नु पर्छ ।

१०.३ परीक्षणका लागि पठाउने नमूनासँग संलग्न रहने विवरणको ढाँचा

(यो ढाँचा रसायनिक मल नियन्त्रण आदेश, २०५५ को दफा २७ को उपदफा २ सँग सम्बन्धित छ र यसलाई उक्त आदेशको अनुसूची १० मा उल्लेख गरिएको छ)

श्री आधिकारिक विश्लेषक,
रसायनिक मल विश्लेषण प्रयोगशाला

.....

देहायको विवरण भएको रसायनिक मलको नमूना परीक्षणको लागि त्यस प्रयोगशालामा पठाइएको छ । सो नमूना यथाशीघ्र परीक्षण गरी सो को दुई प्रति प्रतिवेदन पठाउनु हुन अनुरोध गर्दछु ।

१. पदार्थ, ग्रेड र ब्राण्डको नाम :
२. नमूना लिइएको मिति :
३. नमूना लिइएको ठाउँको नाम र ठेगाना :
४. कारोबारको किसिम :
५. नमूना लिँदाको पदार्थको भौतिक स्थिति :
६. नमूनाको कोड नम्बर :
७. अन्य कुनै कुरा भए सो को विवरण :

निरीक्षकको नाम :

सही :

मिति :

१०.४ विभिन्न बालीहरूको लागि सिफारिश मलखादको मात्रा

बाली	प्राङ्गारिक मल मे.टन/हे.	नाईट्रोजन कि.ग्रा./हे.	फस्फोरस कि.ग्रा./हे.	पोटास कि.ग्रा./हे.
धान: सिंचित	६	१००	३०	३०
असिंचित		६०	२०	२०
गहुँ: सिंचित	६	१००	५०	२५
असिंचित		५०	५०	२०
मकै वर्षे+ हिउँदे	६	६०	३०	३०
जौ, उवा, फापर	६	३०	२०	१०
कोदो	६	२०	१०	१०
उखु मुख्य बाली	१०	१२०	६०	६०
उखु खुट्टी बाली	१०	१५०	६०	४०
अदुवा	२४	३०	३०	६०
आलु	३०	७०	५०	४०
सुर्ति	१०	३५	२३	६०
तोरी, रायो, कपास	६	६०	४०	२०
सूर्यमुखी	६	६०	४०	२०
तरकारी बाली	३२	७०	५०	४०
मास, मसुरो, मुंग	४-६	२०	२०	२०
बोडी, रहर	४-६	२०	४०	३०
चना	४-६	२०	४०	२०
केराउ	४-६	१५	४०	१०
भटमास	४-६	१०	४०	३०
बदाम	६	४०	६०	२०
किम्बु				
तराई: सिंचित	-	३००	१४०	१८०
असिंचित	-	१५०	७०	९०
पहाड: सिंचित	-	२००	८०	१२०
असिंचित	-	१००	४०	६०

१०.५ अम्लीय माटो सुधार गर्न कृषि चुनको सिफारिश

माटोको पि.एच.मान	कृषि चुनको सिफारिश मात्रा (किलोग्राम प्रति रोपनी)					
	पहाड			तराई		
	बलौटे दोमट	दोमट	चिम्ट्याइलो दोमट	बलौटे दोमट	दोमट	चिम्ट्याइलो दोमट
६.५	१५	२०	२४	८	१४	२२
६.३	२९	४०	४८	१५	२४	४४
६.२	४३	६०	७२	२३	३४	६४
६.१	५८	७८	९८	२०	४४	८६
६.०	७१	९२	१२०	३८	५२	१०६
५.९	८५	११०	१४६	४५	६२	१२८
५.८	९७	१२८	१६६	५२	७२	१४६
५.७	१०८	१४२	१८८	५८	८२	१६६
५.६	११९	१५८	२०८	६४	९०	१८४
५.५	१३०	१७०	२३०	७०	१००	२००
५.४	१४०	१८८	२५२	७६	११०	२२०
५.३	१५०	२०४	२७४	८१	११८	२३८
५.२	१६०	२१८	२९४	८६	१२६	२५४
५.१	१६९	२२८	३१४	९१	१३६	२७०
५.०	१७६	२४०	३३४	९६	१४२	२८६
४.९	१८४	२५२	३५४	१०१	१५०	३०२
४.८	१९१	२६२	३७४	१०६	१५८	३१६
४.७	१९९	२७२	३९०	१११	१६६	३३०
४.६	२०५	२८०	४०६	११५	१७४	३५०
४.५	२१०	२९०	४२०	१२०	१८०	

१०.६ विरूवाको एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन

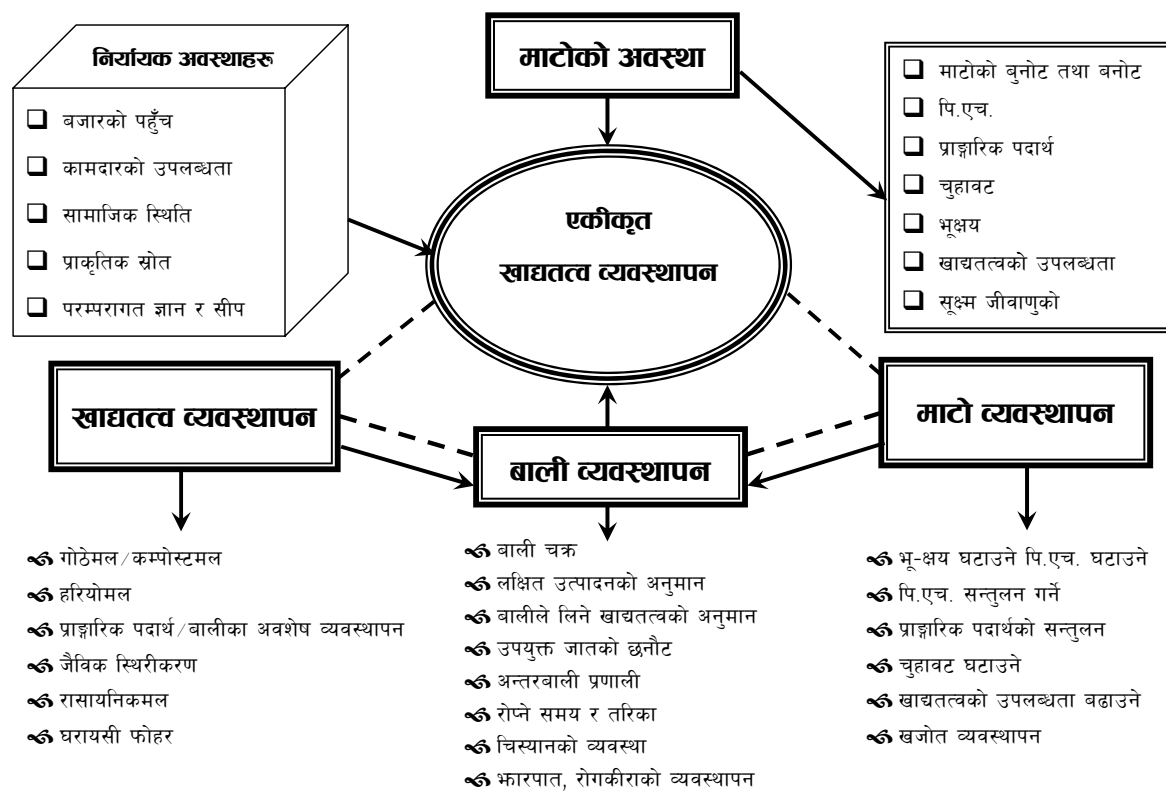
१०.६.१ विरूवाको एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन भनेको के हो त ?

एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन भनेको एक पद्धति हो जसमा विरूवालाई आवश्यक पर्ने सबै खाद्यतत्वहरू आवश्यकता अनुरूप, न्यायोचित रूपमा उपलब्ध गराउन, रसायनिक मल सहित प्राङ्गारिक मलहरूमा सबै सम्भाव्य स्रोतहरूलाई अधिकतम उपभोगमा ल्याई बाली व्यवस्थापन, माटो व्यवस्थापन र खाद्य तत्व व्यवस्थापनलाई टेवा दिदै वातावरणमा न्यून असर पार्दै माटोको दिगो उर्वराशक्ति व्यवस्थापन गर्दै जाने प्रक्रियालाई एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन भनिन्छ। यो पद्धति खासगरी मुल्याङ्कन, निर्णय र कार्यान्वयनमा आधारित हुन्छ। यो माटोको उर्वराशक्तिको दीर्घकालीन व्यवस्थापन

गर्ने भरपर्दो उपायको साथै माटो, मल, पानी र बालीको उचित व्यवस्थापनद्वारा जमीनबाट बढी तथा दिगो उत्पादन लिन सकिन्छ, भने कृषकले आइजिनो खेतबारीको लागि आफैले परीक्षण गरी सो को मूल्याङ्कनद्वारा निर्णय लिने क्षमताको वृद्धि गराउँदछ, र यसले स्थानीय तथा वाह्य स्रोतहरूको प्रभावकारी उपयोगद्वारा उत्पादन बढाउनुका साथै माटोको दिगोपनामा जोड दिँदै सुधार गर्ने मात्र नभई खाद्य तत्वहरूको सदुपयोग तथा तिनको प्रभावकारिता बढाउन मद्दत गर्दछ ।

एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापनको अवधारणा माटोको उर्वराशक्ति कायम गर्न तथा व्यवस्था गर्न एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापनले विभिन्न स्रोतलाई एकीकृत रूपमा माटोको अवस्था, माटो व्यवस्थापन, बाली व्यवस्थापन, खाद्यतत्व व्यवस्थापनको साथै निर्णयको अवस्थालाई मध्यनजर गरी कार्यक्रमलाई कार्यान्वयनमा ल्याउँदछ ।

एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापनको उद्देश्य लक्षित बाली उत्पादन हासिल गर्न र दीर्घकालीन रूपमा माटोको उर्वराशक्ति कायम राख्नको लागि स्थानीय र वाह्य स्रोत स्थानीय अवस्था अनुकूल प्रभावकारी रूपमा आवश्यकता अनुरूप प्रयोगमा ल्याउने हो । यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशाला सञ्चालन गरिँदै आइएको छ ।

स्रोत: दिगो भू-व्यवस्थापन कार्यक्रमको एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन एक परिचय पुस्तिका

१०.६.२ एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- बाली प्रणालीको छनौट
- स्थलको छनौट
- वस्तुस्थितिको विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन
- सिफारिश प्रविधिको जानकारी
- लक्षित उत्पादनको अनुमान
- माटो परीक्षण
- बालीले लिने खाद्यतत्वको अनुमान
- खाद्यतत्वको सन्तुलनको हिसाब
- खाद्यतत्वको स्रोत र प्रयोग गर्ने समय
- दिगो रूपले कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्न र माटोको उर्वराशक्ति कायम राख्न उपलब्ध सबै वैकल्पिक उपायहरूको एकीकृत प्रयोग गरी माटोको उर्वराशक्ति बढाउने यसको मुख्य उद्देश्य हो ।
- माटोको उर्वराशक्ति क्षीण हुन नदिई उत्पादनमा वृद्धि गर्ने ।
- उपलब्ध स्थानीय वा बाह्य मलखादका स्रोतहरूको प्रयोगबाट अधिकतम प्रतिफल प्राप्त गर्ने ।
- दिगो उर्वराशक्ति कायम गरी वातावरणीय प्रदूषणमा कमी ल्याउने ।
- कृषकहरूलाई दिगो भू-व्यवस्थापनबारे आ^०नै हातले गरेर सिकने अवसर दिन ।

१०.६.३ कार्यक्रमको सम्भाव्य प्रतिफल

जिल्लाले निर्धारण गरेका पकेट क्षेत्रहरूमा कृषक समूह मार्फत कृषिमा प्रमाणित भएका प्रविधिहरू स्थलगत रूपमा अध्ययनरत परीक्षणहरू राखी सहभागीता र छलफलबाट आ-आफ्नो खेतको उर्वराशक्तिको अध्ययन गरी बढी मात्रामा रसायनिक मलको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्ने र रसायनिक मलको अधिकतम विरूवाले पाउने गरी प्रयोगमा ल्याउन लगाउने, स्थानीय स्रोतका प्राङ्गारिक मलको अधिकतम प्रयोग गर्न लगाउने र पर्यावरण प्रदूषित हुनबाट जोगाई कृषि उत्पादनमा वृद्धि ल्याउन कृषक स्वयंलाई दक्ष बनाउनु हो । यसरी स्थानीय स्रोत र रसायनिक मलको एकीकृत रूपमा समुचित मात्रामा, समयमा प्रयोग हुन पुगेको खण्डमा यसबाट माटाको दिगो उर्वराशक्तिको व्यवस्थापनको साथसाथै उत्पादनमा समेत दिगोपना आउने, वातावरणलाई न्यून असर पार्दै मल आयत खर्चमा समेत कमी ल्याउन सकिनेछ ।

पाठशाला सञ्चालनमा लाग्ने खर्चको व्यवस्था स्विकृत नभएसम्म राखिए अनुसार हुनेछ ।

१०.६.४ IPNS कृषक पाठशाला र सञ्चालन विधि

कृषि प्रसारका विभिन्न तरिकाहरू मध्य कृषककै अगुवाईमा दक्ष कृषि प्राविधिकको सहयोगबाट कृषकको खेतबारीमै व्यवहारिक प्रयोग तथा सैद्धान्तिक छलफलबाट कृषकहरूलाई कृषि उत्पादन र माटो तथा मलखाद व्यवस्थापन सम्बन्धि ज्ञान दिन स्थापना भएको स्थल नै कृषक पाठशाला हो । कृषक पाठशालालाई छानो र भित्ता बिनाको पाठशाला पनि भन्ने गरिन्छ किन भने कृषकहरूले खुल्ला आकाश मुनी खेत बारीमा नै कृषि सम्बन्धि ज्ञान सिक्ने र सिकाउने काम गर्दछन् ।

कृषक पाठशालाको सफल शुरुवात इन्डोनेसियामा धान बालीको रोग किराको व्यवस्थापन गर्न शुरु भएको भएता पनि हाल विभिन्न देशहरूमा यसले एकिकृत बाली व्यवस्थापनको रूपमा फड्को मारी सकेको छ । नेपालमा पनि सामुदायिक एकिकृत शत्रु जीव व्यवस्थापनको रूपमा कृषक पाठशालाले धेरै प्रगति गरेको छ । यसरी कृषक पाठशाला एक सशक्त कृषि प्रसारको माध्यमको रूपमा स्थापित भैसकेको कारण दिगो भू-व्यवस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गतका सहभागी संस्था, माटो परीक्षण सेवा शाखा र माटो विज्ञान महाशाखा खुमलटारले पनि आ.ब. २०५८।५९ बाट खाद्यतत्वको उचित व्यवस्थापन गरी दिगो कृषि उत्पादनको लागि एकिकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशालाको शुरुवात गरेको छ ।

IPNS कृषक पाठशाला किन ?

भारतमा भएको हरित क्रान्तिको प्रभाव, बढ्दो जनसंख्या र आधुनिक कृषि प्रविधिमा पहुँचको कारण ७० र ८० को दशकमा नेपालमा पनि उन्नत जातको खेती, बाली सघनता, रासायनिक मलको बढ्दो प्रयोग आदि कारण उत्पादन र उत्पादकत्व केही मात्रामा बढेको पाईन्छ तर त्यस पछिका वर्षहरूमा कृषि उत्पादनमा अघोगति आउन थालेको देखिन्छ । यसको मूल कारण तराईमा प्राङ्गारिक पदार्थको अत्याधुनिक ह्रास पहाडी क्षेत्रमा भू-क्षयको प्रकोप, जमिनको उर्वराशक्ति (खाद्यतत्व भण्डार) मा ह्रास, असन्तुलित र अवैज्ञानिक मलखादको प्रयोग आदि हुन् । तसर्थ वैज्ञानिक रूपमा मलखादको सन्तुलित व्यवस्थापन नगर्ने हो भने यो समस्याले अरु बिकराल रूप लिन सक्छ । नेपालमा प्राङ्गारिक र गोठेमल खाद्यतत्वको प्रमुख श्रोत हो तर हालको बाली सघनता र बालीको उत्पादन क्षमतालाई ध्यान दिने हो भने प्राङ्गारिक मलले मात्र बालीको आवश्यकता पुग्ने देखिदैन । तसर्थ प्राङ्गारिक तथा रासायनिक मलको एकिकृत रूपमा व्यवस्थापन गर्न सके मात्र दिगो माटो व्यवस्थापन हुनुको साथै आशा गरे अनुसारको कृषि उत्पादन पनि लिन सकिन्छ । यही सन्देश कृषक माझ लैजानको लागि IPNS कृषक पाठशाला संचालन गर्न शुरु गरिएको हो । यसरी IPNS कृषक पाठशालाको प्रमुख उद्देश्य दिगो माटो व्यवस्थापन भएता पनि IPNS कृषक पाठशालामा बाली लगाउने देखि थन्काउने बेला सम्म नै अपनाउने पर्ने आधुनिक प्रविधि बारे कृषकहरूलाई सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक ज्ञान दिईन्छ ।

कृषक पाठशालामा के गरिन्छ ?

कृषक पाठशालामा २५-३० जना कृषक सहभागी हुन्छन् । सहजकर्ताको सहयोगमा कृषकहरूले कृषक- पाठशाला शुरु हुनु अघि आफ्नो क्षेत्रको बाली पद्धतिमा आधारित रही त्यहाँको औषत उत्पादन, राष्ट्रिय औषत उत्पादन र उक्त बालीले दिन सक्ने अधिकतम उत्पादन आदि बारेमा छलफल गरिन्छ । यसो गर्दा आफ्नो क्षेत्रमा उत्पादन कम छ भन्ने लागेमा उत्पादन कम हुनाको कारण के हुन सक्छ भन्ने बारेमा छलफल गरिन्छ । यसरी छलफल गर्दा माटोको अवस्था र व्यवस्थापन, बाली व्यवस्थापन र मलखाद व्यवस्थापनको विविध पक्षहरूमा व्यापक छलफल गरिन्छ । यसरी छलफल गर्दा माटोको उर्वराशक्तिको जानकारी लिने क्रममा, प्रयोगशाला सुविधा भएको ठाउँमा प्रयोगशालामा माटो विश्लेषण गरेर नभएको ठाउँमा किटबक्स वा अन्य सरल माध्यमको प्रयोग (pH-paper, NO₃-stip, H₂O₂) गरेर कृषकलाई जानकारी गराउन सकिन्छ । अन्य कुरा (बाली तथा मलखाद व्यवस्थापनको हकमा) कृषकसंगको छलफलबाट जानकारी लिन सकिन्छ । यसरी विविध पक्षहरूमा (तालिका-१) व्यापक छलफल गरेपछि समूह कृषकले नै बाली उत्पादन कम हुनाको कारणहरूको सुचि तयार गर्दछन् र उक्त कारण/समस्या निराकरणको लागि सहजकर्ताको सहयोगमा आधुनिक प्रविधिको खोजी गरी कृषक पाठशाला संचालन गर्ने योजना तर्जुमा गर्दछन् ।

तालिका १ : एकिकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशाला संचालन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

माटोको अवस्थाको जानकारी र अवसरको खोजी	बाली पद्धतिको जानकारी र अवसरको खोजी	खाद्यतत्वको प्रयोग र सुधारको खोजी
१. कमसल माटो २. भू-क्षयको सम्भावना ३. प्राङ्गारिक पदार्थको कमी ४. पि.एच.	१. जात- बढी र कम फल्ने, छिटो र ढिलो फल्ने २. बीउको शुद्धता ३. गोडमेल र सिंचाई र लगाउने समय ४. रोग किराको प्रकोप	१. कमसल गोठेमल २. गोठेमलको कमी ३. रासायनिक मलको प्रयोग नभएको ४. असन्तुलित र समय नमिलाई प्रयोग गर्ने गरेको ५. शुष्कतत्वको कमी ६. मलखाद प्रयोग गर्ने तरिका

माथिको विवरण सङ्कलन तथा छलफल पश्चात कृषक पाठशाला संचालन गर्दा के के कुरामा ध्यान दिई संचालन गर्ने भन्ने तय गरिन्छ । एकिकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशाला संचालन गर्दा के के कुरामा ध्यान दिनु पर्छ भन्ने केहि उदाहरण तल दिईएको छ ।

माटो र बालीको अवस्था	सम्भावित समस्या	समाधानको उपाय
बलौटे माटो	संचित खाद्यतत्वको कमि	बालीको आवश्यकता अनुसार खाद्य तत्व प्रयोग गर्ने (calculator को प्रयोग)
	खाद्यतत्वको चुहावटको संभावना	नाइट्रोजन मल एकैचोटि प्रयोग नगर्ने पोटास पनि दुइपटक प्रयोग गर्दा फाइदा हुन्छ
	प्राङ्गारिक पदार्थको कमी	प्राङ्गारिक मलको प्रयोग बढाउने ।
भिरालो जमिन	भू-क्षयको संभावना	गह्रा सुधार गर्ने ।
		वर्षा याममा खनजोत नगर्ने
धेरै अम्लीय / क्षारिय माटो	खाद्यतत्वको उपलब्धता कम हुने	कृषि चूनको प्रयोग गर्ने
	विरुवा राम्ररी नहुर्कने	प्राङ्गारिक मल बढाउने
असन्तुलित मल खादको प्रयोग	बालीको वृद्धि र उत्पादनमा कमी	बालीको आवश्यकता र माटोमा निहित खाद्यतत्वको आधारमा सन्तुलित मलखादको प्रयोग गर्ने
उचित समयमा मलखाद प्रयोग नहुनु	अपेक्षित उत्पादन/बाली विकास नहुने	उपयुक्त समयमा उचित तरिकाले मलखाद दिने
उपयुक्त जातको खेती नहुनु	उत्पादनमा कमी	उपयुक्त जातको छनौट गर्ने (सम्बन्धित बाली विषयको बुकलेट, पुस्तिकाको प्रयोग गर्ने)
राम्रो विउ प्रयोग नहुनु	आशातित उत्पादन नहुनु	शुद्ध नश्लको विउ प्रयोग गर्ने
उपयुक्त समयमा गोडमेल नगरेको	बाली वृद्धिमा कमी उत्पादनमा कमी	रोपेको ३-४ हप्तामा र धानचमरा निकाल्नु अघि गोडमेल गर्ने
रोग किराको प्रकोप	बाली वृद्धिमा कमी उत्पादनमा कमी	रोग अवरोधकजातको खेती रोग/किटनाशक विषादीको सुरक्षित प्रयोग
भण्डारणमा कमी	भण्डारणमा क्षति बढी	बाली राम्ररी सुके पछि भण्डारण गर्ने, सुरक्षित भण्डारको प्रयोग, सुरक्षित विषादीको प्रयोग

यसरी संकलित विवरणको सुची तयार गरि सके पछि प्राथमिकीकरण गरि मुख्य समस्यामा केन्द्रित रहि कृषक

पाठशाला तर्जुमा गर्ने । कृषक पाठशाला संचालन गर्दा एक रोपनी जग्गा छनौट गरि आधा भागमा कृषककै तरिकाले खेती गर्ने र आधा रोपनीमा शिफारिश गरिए अनुसार गर्ने । कृषक पाठशाला नजिकै स-साना अध्ययन परिक्षण पनि गर्न सकिन्छ, जस्तै :

- विभिन्न जातहरुको तुलनात्मक अध्ययन
- प्रति इकाइ बोट संख्या कम र बढी
- लगाउने समयमा अन्तर
- यूरिया र गहुँतको प्रयोगको तुलना आदि

माथि व्याख्या गरिए अनुसार कृषकहरु सँगको परम्परागत खेती प्रणालि बारेको विवरण टिपिसके पछि, यसमा भएका कमी कमजोरीहरुको बारेमा कृषकसँगै बसेर छलफल गरि परम्परागत कृषि प्रणालिमा बालीको उत्पादन कम हुनुको कारणहरु पत्ता लगाउन सहजकर्ताले कृषकहरुलाई सहयोग गर्नु पर्दछ । यसरी उत्पादन उत्पादकत्व कम हुनाको कारण पत्ता लगाइ सकेपछि सहजकर्ताले यी समस्या समाधानको लागि उपलब्ध आधुनिक कृषि प्रविधि, उन्नत बीउ, मलखाद र यिनको उचित प्रयोगकोबारेमा सहभागी कृषकहरुलाई जानकारी गराउनु पर्दछ ।

(नोट: यो छलफलमा जानु अघि सहजकर्ताले दिगो माटो व्यवस्थापन र त्यहा प्रचलित बाली प्रणालीमा संलग्न बालीहरुको वैज्ञानिक व्यवस्थापन र स्थानीय स्तरमा तिनको उपलब्धता र प्रयोग हुन सक्ने सम्भाव्यताकोबारेमा समेत विस्तृत अध्ययन गर्नु पर्दछ ।)

परम्परागत प्रणालीमा भएका कमजोरीहरु पत्ता लगाउने र तिनको समाधानको लागि उपलब्ध प्रविधि र श्रोत साधनको बारेमा निर्णय लिने काम सकभर सहभागी कृषकहरु मध्य बाटै आओस भन्ने प्रयास गर्नु पर्दछ । सहजकर्ताले यसमा उत्तेजकको भूमिका मात्र निर्वाह गर्नु पर्दछ । यदि सहभागी हरूको ज्ञानको स्तर धेरै कम छ र समस्या पहिचान तथा समाधानका उपाय खोज्न नसक्ने अवस्था छ भने त्यस्ता अवस्थामा सहजकर्ताले विभिन्न वैकल्पिक उपायहरु प्रस्तुत गरि समूहमा विस्तृत छलफल पश्चात मात्र निर्णयमा पुग्नु राम्रो हुन्छ । यसो गर्दा कृषकको निर्णय क्षमतामा विकास हुनको साथै हामी पनि केहि जान्दा रहेछौ भन्ने भावनाको विकास हुन्छ । यसरी कृषक पाठशाला तर्जुमाको लागि कृषकसंग सहभागितात्मक छलफलबाट निस्केको निचाडको आधारमा एकिकृत खाद्वतत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशाला तर्जुमा कसरी गर्ने भन्ने २ वटा उदाहरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

बाली प्रणाली :- मकै - गहुँ

माटोको अवस्था :- प्राङ्गारिक पदार्थ १००, फस्फोरस २० के.जी.रहे., पोटास ५० के.जी.रहे., पि.एच. ५.०

१	बाली	मकै	गहुँ
२	जात	स्थानिय सेतो	आर आर - २१
३	बीउको गुणस्तर	छनौट नगरेको	१५-२० वर्ष पुरानो
४	रोप्ने समय	जेष्ठ	कार्तिक
५	गोड्ने समय	४०-५० दिन पछि एक पटक	-
६	सिंचाई	-	१ पटक ४०-५० दिनमा
७	मलखादको प्रयोग		
	गोठेमल ढोको/रोपनी	२०	१०
	यूरिया के.जी./रो.	-	-
	डि.ए.पि. के.जी./रो.	-	-
	पोटास के.जी./रो.	-	-
८	प्रयोग गर्ने समय र तरिका	चैत्रमा लगेर थुपार्ने	गहुँ छरी सकेपछि माथिबाट छर्ने
		बैशाख अन्तमा माटोमा मिलाउने	
९	रोग	फेद कुहिने	सिन्दुरे
		घोगाको कालो पोके	-
१०	किराहरु	खुम्रे, गवारो	धमिरा
११	रोग किरा नियन्त्रण गरे/नगरेको	नगरेको	नगरेको
१२	उत्पादन	१०० के.जी. प्रति रोपनी	५० के.जी. प्रति रोपनी

समस्याहरु :

मकै	गहुँ
उत्पादनमा कमी	उत्पादनमा कमी
माटो कम उब्जाउ	माटो कम उब्जाउ
मलखादको प्रयोग कम र गलत तरिका	मलखादको प्रयोग कम र गलत तरिका
कमसल बीउ	कमसल बीउ
गोडमेल समयमा नभएको	सिंचाई ढिला भएको
रोग किराको प्रकोप	रोग किराको प्रकोप

सुधारको सम्भावना :

मकै	गहुँ
नयाँ जातको राम्रो बीउ	नयाँ जातको राम्रो बीउ
बीउ उपचार	बीउ उपचार
पहिलो गोडाई २५-३० दिन र दोश्रो गोडाई ४०-५० दिनमा	पहिलो सिंचाई २०-३० दिन र दोश्रो ४०-५० दिनमा
उचित तरिकाबाट सन्तुलित मलखादको प्रयोग	उचित तरिकाबाट सन्तुलित मलखादको प्रयोग
रोग किरा नियन्त्रण गर्ने	रोग किरा नियन्त्रण गर्ने

खाद्यतत्व सन्तुलनको वर्तमान अवस्था

विवरण	मात्रा	सन्तुलन के.जी. प्रति रोपनी				
माटो		प्रां.प.	ना.-१	ना.-२	फस्फोरस	पोटास
प्राङ्गारिक पदार्थ, प्रतिशत	१	-६०	१.५	०.७	-	-
फस्फोरस के.जी./ हे.	२०	-	-	-	०.५	-
पोटास के.जी./ हे.	५०	-	-	-	-	१.७
सन्तुलन १ माटो		-६०	+१.५	+०.७	+०.५	+१.७
बाली उत्पादन						
मकै के.जी./रो	१००	+५.५	-२.३	-	-१.०	-२.०
गहुँ के.जी./रो	५०	+२	-	-१.२	-०.४	-१.०
सन्तुलन २ बाली		+ ७.५	-२.३	-१.२	-१.४	-३.०
पहिलो बालीलाई मल						
सामान्य कम्पोष्ट मल डोको/रो	२०	+ ७०	+१.२	+०.३	+०.६	+१.६
दोश्रो बालीलाई मल						
सामान्य कम्पोष्ट मल डोको/रो	१०	+३५		+०.६	+०.३	+०.८
सन्तुलन ३ मलखाद		+१०५	+१.२	+०.९	+०.९	+२.४
सन्तुलन जम्मा		+५२.५	+०.७	+ ०.४	+०	+१.१

निष्कर्ष:- माटोको उर्वराशक्तिमा वृद्धि देखिन्छ तर उत्पादन धेरै कम छ। तसर्थ उत्पादन वृद्धि गर्न बाली व्यवस्थापन तथा रोग किरा व्यवस्थापनमा बढी जोड दिनु पर्दछ। यसरी उत्पादन वृद्धि गर्दा खाद्यतत्व नपुग भएमा खाद्यतत्वको पनि व्यवस्था गर्नु पर्दछ।

नयां उत्पादन लक्ष अनुसारको खाद्यतत्व सन्तुलन

विवरण	मात्रा	सन्तुलन के.जी. /रोपनी				
माटो		प्रा.प.	ना.-१	ना.-२	फस्फोरस	पोटास
प्राङ्गारिक पदार्थ, प्रतिशत	१	-६०	१.५	०.७	-	-
फस्फोरस के.जी./हे.	२०	-	-	-	०.५	-
पोटास के.जी./हे.	५०	-	-	-	-	१.७
सन्तुलन १ माटो		-६०	+१.५	+०.७	+०.५	+१.७
बालीलाई आवश्यक पर्ने खाद्यतत्व						
मकै के.जी./रो	२००	+१०	-४.६	-	-१.९	-४.०
गहुँ के.जी./रो	१००	+४	-	-२.४	-०.८	-२.०
सन्तुलन २ बाली		+१४	-४.६	-२.४	-२.७	-६.०
पहिलो बालीलाई मल						
गोठेमल डोको /रो	२०	+७०	+१.२	+०.३	+०.६	+१.६
डि.ए.पी.के.जी./रो	२		+०.३	-	+०.७	-
यूरिया के.जी./रो	५		१.६५	-	-	-
पोटास के.जी./रो	३		-	-	-	+१.३५
दोश्रो बालीलाई मल						
गोठेमल डोको /रो	१०	+३५	-	+०.६	+०.३	+०.८
डि.ए.पी.के.जी./रो	२	-	-	+०.३	+०.७	-
यूरिया के.जी./रो	२	-	-	+०.६६	-	-
पोटास के.जी./रो	३	-	-	-	-	१.३५
सन्तुलन ३ मलखाद		+१०५	+३.१५	+१.८६	+२.३	+५.१
जम्मा सन्तुलन		+५९	+०.०५	+०.१६	+०.१	+०.८

यहां राम्रो बाली व्यवस्थापन गरी, डि.ए.पी.-४ के.जी., यूरिया- ७ के.जी. र पोटास- ६ के.जी. (अनुमानित थप खर्च ३००/-) प्रयोग गर्दा थप १०० के.जी. मकै र ५० के.जी. गहुँ (अनुमानित थप १२००/- २ ८ / के.जी.) उत्पादन बढ्ने देखिन्छ ।

IPNS कृषक पाठशालाको तर्जुमा

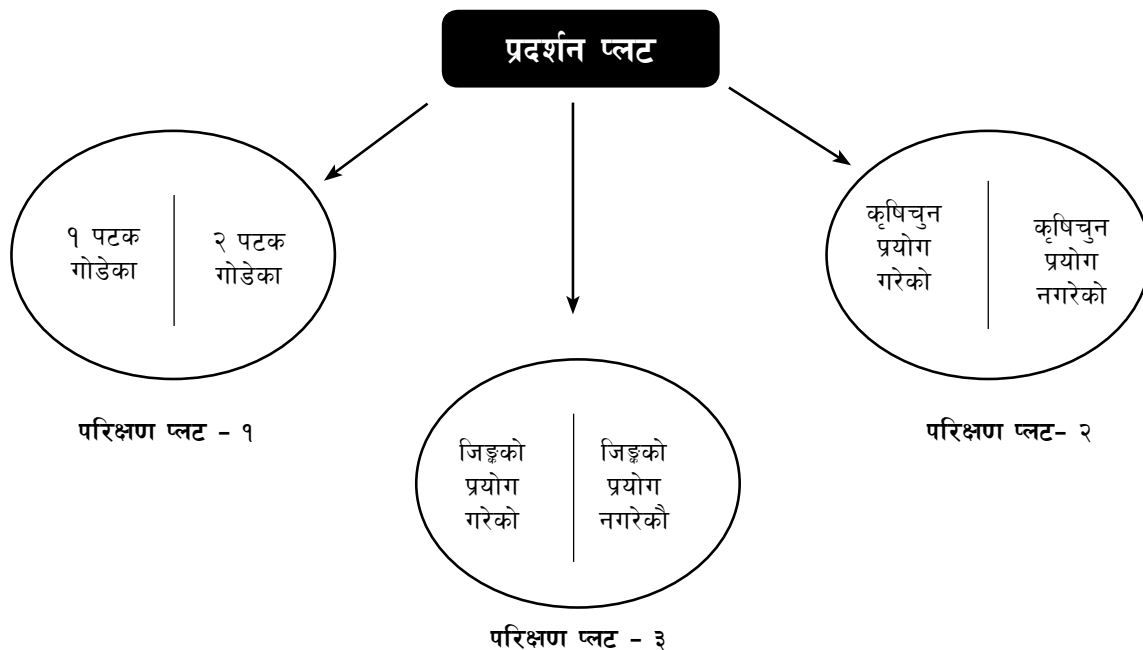
अवस्था विश्लेषण (situation analysis) को आधारमा बाली पात्रो तयार गर्ने र बाली पाकत्रोको आधारमा समस्या पहिचान गरी सकेपछि कृषक पाठशाला मार्फत कृषकलाई सिकाउनको लागि के के कुराहरु समावेश गर्न सकिन्छ भनी सुधारको संभावनाको खोजी गरिन्छ । जुन पहिले नै व्याख्या गरी सकिएको छ । तसर्थ कृषक पाठशाला संचालन गर्दा १ रोपनी जग्गा छनौट गरी आा क्षेत्रमा कृषककै तरिकाबाट खेती गरिन्छ र आधा क्षेत्रफलमा उन्नत प्रविधिको प्रयोग गरी बाली उत्पादन बढाउनको साथै माटो सुधार समेत गर्ने प्रयास गरिन्छ । जसलाई IPNS (एकिकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन) तरिका भनिन्छ ।

प्रदर्शन प्लटको तयारी (अवस्था बिश्लेषण गरी समस्या पहिचान गरेको आधारमा)

मकै खेतीको लागि

IPNS तरिका - II	क्षुल्क तरिका - I	कृषक तरिका- I	कृषक तरिका - II
<ul style="list-style-type: none"> उन्नत बीउ अन्य सबै IPNS-I तरिका अनुसार गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> पुरानो बीउ मलखाद बढाउने (सन्तुलित मात्रामा) र उचित तरिकाले प्रयोग गर्ने २ पटक गोडमेल गर्ने २०-२५ र ४०-५० दिनमा आवश्यकता अनुसार रोग किरा नियन्त्रण गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> पुरानो बीउ परमपरागत मलखादको प्रयोग परमपरागत गोडमेल 	<ul style="list-style-type: none"> उन्नत बीउ अन्य सबै तरिका-I अनुसार

- उत्पादन बढाउन उन्नत बीउ तथा थप मलखाद व्यवस्थापन गर्नु पर्ने हुँदा ४ वटा प्लट बनाईएको छ तर राम्रो बीउ प्रयोग भईरहेको ठाउँमा २ वटा मात्र प्लट बनाएमा पनि पुग्दछ ।
- उपसमूह बनाएको भए हरेक उपसमूहलाई बराबर भाग पर्ने गरी क्षेत्रफल विभाजन गर्ने र प्रत्येक बैठकमा हरेक प्लटबाट ५,५ वटा बोटको उचाई, पात संख्या, रङ्गको गाढा पन, रोग किरा वा खादतत्व कमीको लक्षण आदि बारेमा तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न लगाउने ।
- क्षुल्क प्रदर्शन प्लटमा सकभर मुख्य मुख्य समस्या समाधानको लागि मात्र प्रयास गर्नु पर्दछ । यदी थप कुराहरुको अध्ययन गर्नु परेमा मुख्य प्रदर्शन प्लटको वरीपरी स-साना परिक्षण प्लटहरु स्थापना गरी अध्ययन कृषकको अगुवामा गरीने परीक्षण (FLE) गर्न सकिन्छ । जस्तै :
 - कृषि चुनको प्रयोग गरेको / नगरेको
 - जिङ्को प्रयोग गरेको / नगरेको
 - १ पटक मात्र गोडेको र २ पटक गोडेको आदि ।

अवस्था -२

बाली प्रणाली	मकै-काउली	
माटोको अवस्था:- प्राङ्गारिक पदार्थ २ प्रतिशत, P2 O5 . ३० के.जी. K2O . १५० के.जी./हे.,pH . ४.५		
१. बाली	मकै	काउली
२. जात	मनकामना - १	काठमाण्डौ लोकल
३. बीउको गुणस्तर	राम्रो C-1	एग्रोभेट
४. रोप्ने समय	चैत्र	बीउ राख्ने भदौ -१५
		बिरुवा रोप्ने कार्तिक- १
६. गोड्ने समय	१ पटक २५-३० दिन पछि	आवश्यकता अनुसार (२ पटक)
७. बोट संख्या प्रति रोपनी	२०००	१८००
८. सिंचाइ	-	गाग्रीमा बोकेर बोट बोटमा राख्ने ।
९. मलखाद		
गोठेमल	२० डोको प्रति रोपनी	३० डोको प्रति रोपनी
यूरिया	२ के.जी.प्रति रोपनी	५ के.जी. प्रति रोपनी
डि.ए.पी.	१ के.जी. प्रति रोपनी	३ के.जी.प्रति रोपनी
पोटास		
१०. प्रयोग गर्ने समय		
रोप्ने बेला	गोठेमल + डि.ए.पी. + १ के.जी. यूरिया	गोठेमल + डि.ए.पी.+ २ के.जी. यूरिया + बोरेक्स (रोप्ने बेलामा)
टपड्रेसिङ्ग	१ के.जी. यूरिया	२ पटक १.५, १.५ के.जी. यूरिया
११. किराहरु	गवारो, खुम	पात खाने लाभ्रे, लाही
१२.रोगहरु	x	थोप्ने, फेद कुहिने
१३. रोग किरा नियन्त्रण	नगरेका	किटनासक तथा दुसीनासक विषादी २-३ पटक प्रयोग गर्ने गरेको ।
१४.उत्पादन	१५० के.जी. प्रति रोपनी	१००० के.जी. प्रति रोपनी

खाद्यतत्व सन्तुलनको वर्तमान अवस्था

माटोको अवस्था	के.जी. प्रति हेक्टर					
	मात्रा	प्राङ्गारिक पदार्थ	ना.- १	ना.- २	फस्फोरस	पोटास
प्राङ्गारिक पदार्थ %	२	- १२०	+२.३	+१.०	-	-
फस्फोरस के.जी./हे	३०	-	-	-	+०.७५	-
पोटास के.जी./हे	१५०	-	-	-	-	+५.०
सन्तुलन- १, माटो		-१२०	+२.३	+१.२	+०.७५	+५.०
बाली उत्पादन						
मकै के.जी. /रोपनी	१५०	+७.५	-३.४	-	-१.४	-३.०
काउली के.जी./रोपनी	१०००	+८.०	-	-८.०	-३.०	-९.०
सन्तुलन -२, बाली	-	+१५.५	-३.४	-८.०	-४.४	- १२.०

माटोको अवस्था	के.जी. प्रति हेक्टर					
	मात्रा	प्राङ्गारिक पदार्थ	ना.- १	ना.- २	फस्फोरस	पोटास
पहिलो बालीमा मलखाद						
साधारण गोठेमल डोको/रो	२०	+७०	+१.२	+०.३	+०.६	+१.६
यूरिया के.जी. /रो	२	-	+०.७०	-	-	-
डि.ए.पी. के.जी. /रो	१	-	+०.१०	-	+०.४	-
दोश्रो बालीलाई मल						
कमसल गोठेमल डोको/रो	३०	+१०५	-	+१.८	+०.९	+२.४
यूरिया के.जी. /रो	५	-	-	+१.६	-	-
डि.ए.पी. के.जी. /रो	३	-	-	+०.४	+१.०	-
सन्तुलन - ३, मलखाद	-	+१७५	+२.०	+४.१	+२.९	+४.०
जम्मा सन्तुलन		+७०	+०.९	-२.८	-०.७	-३.०

- उक्त अवस्थामा माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थको सुधार हुन्छ । मकै बालीलाई नाईट्रोजन मल बढी भएको छ ।
- काउलीमा नाईट्रोजन, फस्फोरस र पोटास तिनै मल नपुग्ने देखिन्छ । तसर्थ यस्तो अवस्थामा मकै बालीमा नाईट्रोजन घटाउनुका साथै काउलीको लागि थप मलको व्यवस्था गर्नु पर्दछ । अन्यथा बाली उत्पादन घट्नुको साथै माटोको उर्वराशक्ति पनि घट्दै जान्छ ।
- यदि क्यालकुलेटरको प्रयोग गर्ने सम्बन्धि तालीम लिएको छैन भने माटो जाँचको आधारमा आई.पि.एन.एस. तरिकामा माटो धेरै मलिलो भए सिफारिस खाद्यतत्वको एक चौथाई मात्रा, मध्यम भए आधा मात्रा र कम भए सिफारिस खाद्यतत्वको पुरै मात्रा प्रयोग गर्ने र कृषक तरिकामा चेक लिष्ट अनुसार परम्परागत रुपमा प्रयोग गर्ने मात्रा नै राख्ने ।

IPNS तरिकामा खाद्यतत्वको सन्तुलन :

माटोको अवस्था	के.जी. प्रति हेक्टर					
	मात्रा	प्राङ्गारिक पदार्थ	ना.- १	ना.- २	फस्फोरस	पोटास
प्राङ्गारिक पदार्थ %	२.०	- १२०	+२.३	+१.२	-	-
फस्फोरस के.जी. /हेक्टर	३०	-	-	-	+०.७५	-
पोटास के.जी. /हेक्टर	१५०	-	-	-	-	+५.०
सन्तुलन- १, माटो		-१२०	+२.३	+१.२	+०.७५	+५.०
बाली उत्पादन						
मकै के.जी. /रोपनी	२००	+१०.०	-४.६	-	-१.४	-३.०
काउली के.जी. /रोपनी	१०००	+८.०	-	-८.०	-३.०	-९.०
सन्तुलन -२, बाली	-	+१०.०	-४.६	-८.०	-४.९	- १२.०
मकैमा मलखाद						
साधारण गोठेमल डोको/रोपनी	२०	+७०	+१.२	+०.३	+०.६	+१.६
यूरिया के.जी. /रोपनी	३	-	+१.०	-	-	-
डि.ए.पी. के.जी. /रोपनी	२	-	+०.३	-	+०.७	-
पोटास	२	-	-	-	-	०.९०

माटोको अवस्था	के.जी. प्रति हेक्टर					
	मात्रा	प्राङ्गारिक पदार्थ	ना.- १	ना.- २	फस्फोरस	पोटास
काउलीमा मलखाद						
कमसल गोठेमल डोको/रोपनी	३०	+१०५	-	+१.८	+०.९	+२.४
यूरिया के.जी. प्रति रोपनी	१२	-	-	+३.९	-	-
डि.ए.पी. के.जी. प्रति रोपनी	६.०	-	-	+०.९०	+२.१	-
पोटास	५.०	-	-	-	-	+२.३
सन्तुलन - ३, मलखाद	-	+१७५	+२.५	+६.९	+४.३	+७.२
जम्मा सन्तुलन	-	+७३	+०.२	+०.२	+०.१५	+०.२

नोट :

- मकैमा थप १ के.जी. युरिया, १ के.जी. डि.ए.पी., र २ के.जी. पोटास प्रयोग गर्दा ५० के.जी. उत्पादन बढाउन सक्ने देखिन्छ ।
- काउलीको खाद्यतत्वको आवश्यकता पुरा गर्न ७ के.जी. युरिया, ३ के.जी. डि.ए.पी. र ५ के.जी. पोटासको आवश्यकता पर्दछ ।

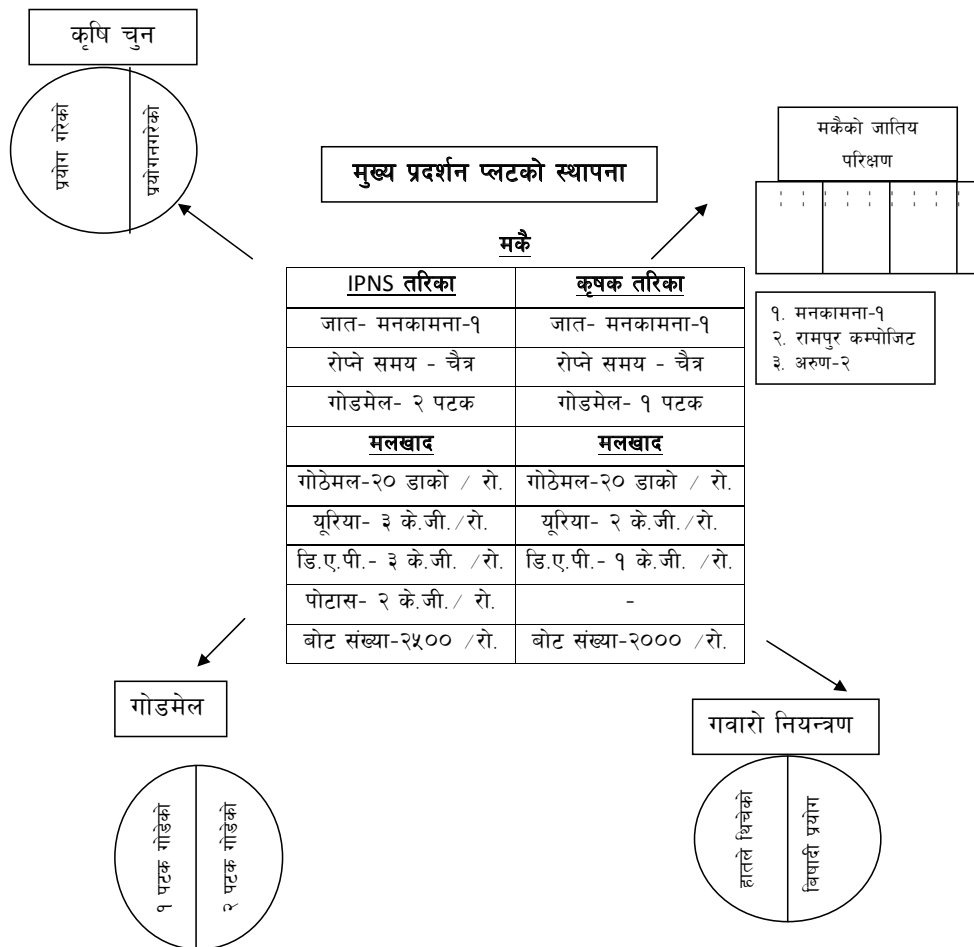
माथि दिईएको बाली पात्रो अनुसार खाद्यतत्वको सन्तुलन र अन्य अवस्था विश्लेषण गरी हेर्दा उक्त बाली प्रणालीमा तपसिल अनुसारको समस्या देखिन्छ ।

समस्याहरू

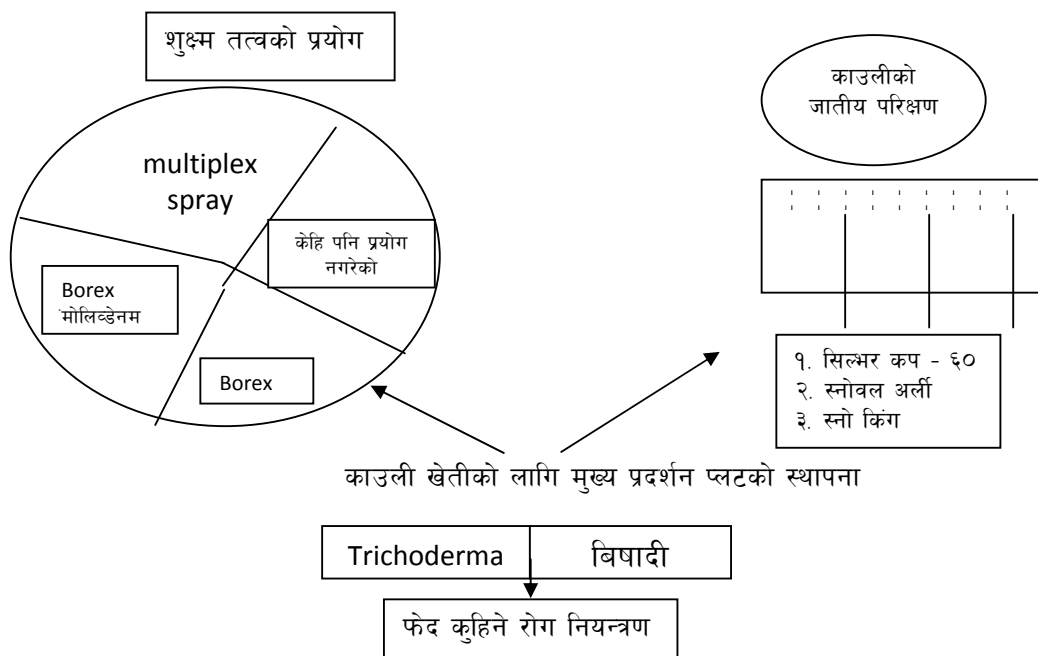
मकै	काउली
गोडमेल एक पटक मात्र भएको	मलखादको कमी
गवारो तथा खुम्चे किराको समस्या, बोट संख्या कम	सिंचाईको असुविधा
उत्पादनमा कमी	रोग किराको प्रकोप

सुधारको सम्भावना

मकै	काउली
२ पटक गोडमेल गर्ने	यूरिया, डि.ए.पी. र पोटास आवश्यकता अनुसार बढाउने ।
बोट संख्या २५०० प्रति रोपनी राख्ने	थोपा सिंचाई जडान गर्ने
थप मलखादको प्रयोग गरी उत्पादन बढाउने	रोग किराको नियन्त्रण/विषादीको सुरक्षित प्रयोग

यसरी मुख्य प्रदर्शन प्लटको साथै कृषक द्वारा गरिने थप परिक्षण संचालन गर्न सकिन्छ ।

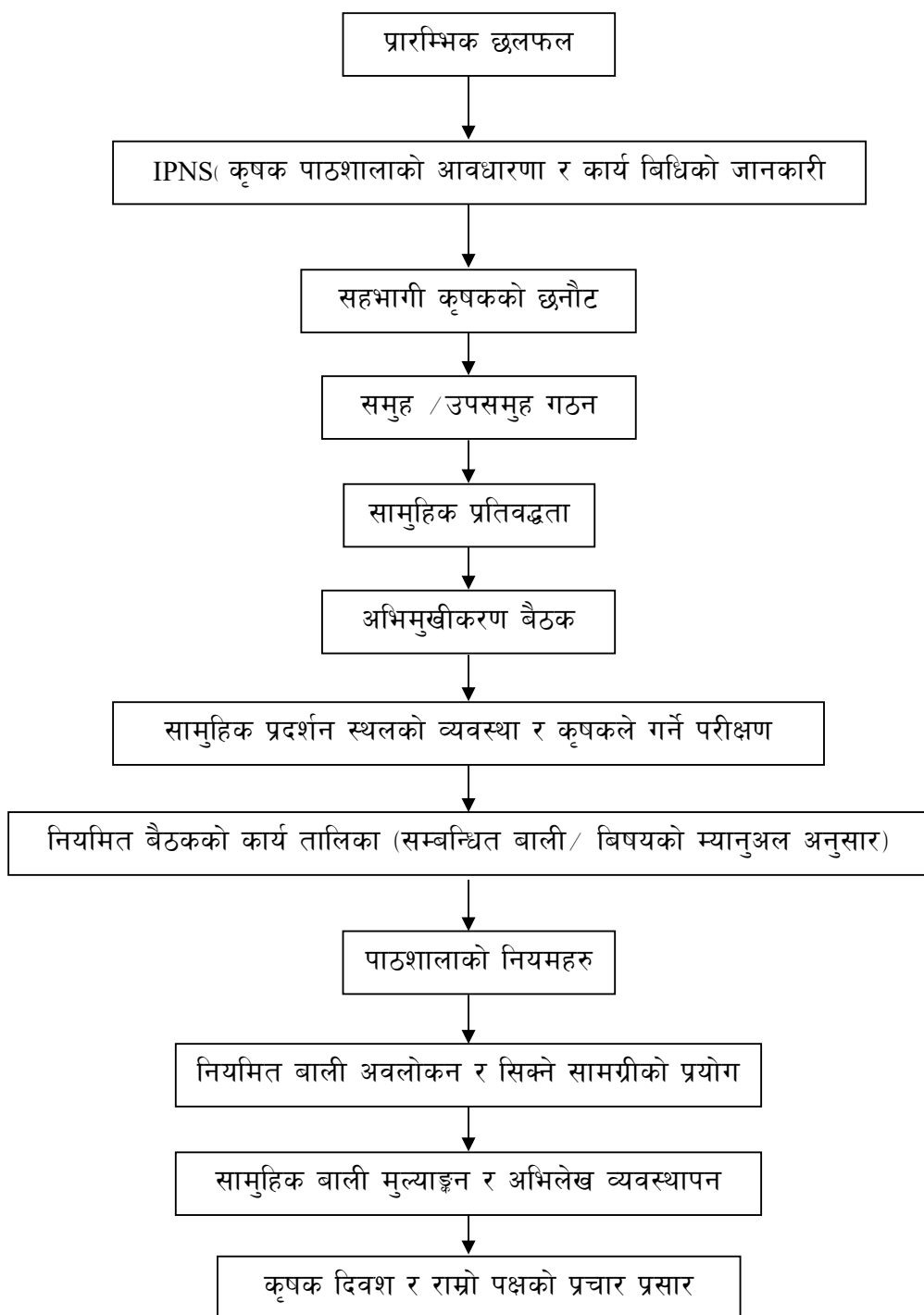

IPNS तरिका	कृषक तरिका
जात- का.लोकल	जात- का.लोकल
रोप्ने समय - भाद्र-कार्तिक	रोप्ने समय - भाद्र-कार्तिक
गोडमेल- २ पटक	गोडमेल- २ पटक
सिंचाई - थोपा सिंचाई	सिंचाई- गाग्रीमा बोकेर
मलखाद	मलखाद
गोठेमल-३० डाको / रो.	गोठेमल-३० डाको / रो.
यूरिया- १२ के.जी./रो.	यूरिया- ५ के.जी./रो.
डि.ए.पी.- ६ के.जी. /रो.	डि.ए.पी.- ३ के.जी. /रो.
पोटास- ५ के.जी./ रो.	बोरेक्स- १ के.जी./ रो.
बोरेक्स- १ के.जी./ रो.	रोग किरा नियन्त्रण
रोग किरा नियन्त्रण	विषादीको प्रयोग
विषादीको सुरक्षित प्रयोग	

मुख्य प्रदर्शन प्लटको साथै कृषकहरुलाई विभिन्न परिक्षण गर्न सिकाउन सकिन्छ । जस्तै :

१. अगौटे काउलीको विभिन्न जातिय परिक्षण
२. फेद कुहिने रोगको जैविक तथा रासायनिक नियन्त्रण
३. विभिन्न शुष्म तत्वको प्रभाव अध्ययन ।

कृषक पाठशालाको योजना तर्जुमा तथा संचालन विधि

नियमित बाली अवलोकन र छलफलको कार्य तालिका

समय	विषयवस्तु	तरिका/सामग्री	श्रोत व्यक्ति
७-७:१५	हाजिरी र कृषक समूहबाट सहजकर्ताको चयन	समूह छलफल	
७:१५-७:३०	सहजकर्ताबाट खेल प्रस्तुत गर्ने	उखान, टुक्का	
७:३०-७:४५	कुनै एक सहभागीबाट गत बैठकको पुनरावलोकन गन	प्रस्तुती	
७:४५-८:१५	समूहबाट बाली अवलोकन गरी Data sheet प्रयोग गरेर बालीको अवस्था, रोग, किरा खाद्यतत्वको समस्या आदि तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने	अवलोकन, कापी, कलम	
८:१५-८:४५	ठुलो कागजमा आफ्नो समूहको अवलोकन, पहिचान गरेको समस्या र समस्या समाधानको सुझाव समेत हरेक उपसमूहले प्रतिवेदन तयार गर्ने ।	मार्कर, ब्राउन पेपर	
८:४५-९:१५	समूहको प्रस्तुती सामूहिक छलफलबाट समस्या पहिचान तथा समाधानको निष्कर्ष निकाल्ने (सहजकर्ताले आवश्यक वातावरण तयार गरी निचोड निकाल्न सहयोग गर्ने)	प्रस्तुती तथा सामूहिक छलफल	
९:१५-९:३०	सहजकर्ताबाट समूह परिचालनको लागि खेल चुट्किला प्रस्तुत गर्ने / चियापान	समूह परिचालन सम्बन्धि ज्ञानबर्द्धक खेल	
९:३०-१०:३०	समयानुकूल विशेष कक्षा र छलफल	प्रस्तुती तथा सामूहिक छलफल	
१०:३०-११:००	सिफारिशको कार्यान्वयन तत्काल गर्ने सामूहिक रुपमा ^१	व्यवहारिक प्रयोग	
	अर्को बैठकको मिति तोक्ने र अर्को बैठकमा छलफल हुने विशेष कक्षाको विषय पनि तोक्ने । ^२	छलफल	

^१यसो गर्दा कृषक तरिकामा आफ्नै परम्परागत काम मात्र गर्ने र IPNS तरिकामा मात्र छलफलको निष्कर्षबाट आएको सिफारिश अनुसार गर्ने, यदी तत्काल गर्न सम्भव नभएमा त्यसको भोलीपल्ट वा पर्सिपल्ट (सकभर छिटो) गर्न सकिन्छ ।

^२विषयवस्तुमा कुन कुन विषयवस्तु समावेश गर्ने भन्ने कुरो अवस्था विश्लेषणबाट पहिचान भएका मुख्य समस्या र तिनको समाधानको बारेमा केन्द्रित हुनु आवश्यक छ । जस्तै : उन्नत वीउको महत्व, सिंचाई र गोडमेल, सन्तुलित मलखादको आवश्यकता, उचित मात्रा र प्रयोग गर्ने समय, माटो बिग्रनुको कारण र सुधारको उपाय, गोठमलको सुधार, मुख्य मुख्य रोग किरा र रोकथामका उपाय आदि ।

यसरी बैठक बस्दा वा पाठशाला संचालन गर्दा बाली अवलोकन, माटो जांच आदिको लागि सहयोगी हुने सामग्रीहरु जस्तै : नाईट्रेट स्ट्रिप, रोग किराको नमुना (चित्र), खाद्यतत्वको कमीको लक्षण देखाउने चित्र, मतदान वाक्स, हाईड्रोजन पराक्साईड, भू-क्षय वाक्स जस्ता सामग्रीहरुको प्रयोग गरी पाठशालालाई सकभर बढी व्यवहारिक र रमाईलो वातावरण सिर्जना गर्न सक्नु पर्दछ ।

नियमित बाली अवलोकन र छलफलको कार्य तालिका (कृषक पाठशालाको एक दिन)

■ **हाजिरी तथा सहजकर्ताको चयन :**

IPNS कृषक पाठशाला कृषकहरूको अगुवाई र सहभागीता संचालन हुने भएको हुँदा हाजिरी पश्चात उक्त दिनको कार्यक्रम संचालन गर्न १ जना सहजकर्ताको चयन गरिन्छ। यसो गर्दा कृषकहरूमा आत्मा विश्वास बढाउनुको साथै नेतृत्वको गुण पनि विकास हुन्छ।

■ **सिकने वातावरण तयारी :**

पाठशालाको काम सुरु हुन अघी प्रशिक्षकबाट शिक्षाप्रद खेल, चुङ्किला आदि सुनाएर सहभागीहरूलाई फुर्तिलो बनाउनु पर्दछ। यसो गर्दा पाठशाला प्रति सहभागीहरूको ध्यानाकर्षण बढ्दछ।

■ **गत बैठकको पुनरावलोकन :**

सहजकर्ताले सहभागी मध्यबाट १ जनालाई बोलाई अधिल्लो बैठकमा भए गरेका कामहरूको पुनरावलोकन गर्न लगाउनु पर्दछ। यसो गर्दा गत बैठकमा के काम गरियो र उक्त कामबाट बालीमा के कस्तो प्रभाव पयो भन्ने कारण खोतल्न सघाउ पुग्दछ।

■ **समूहबाट बाली अवलोकन, समस्या पहिचान र प्रतिवेदन तयार :**

यदि बाली लगाई सकेपछि पाठशालाको बैठक बसेको छ भने समूहबाट बाली अवलोकन गर्ने काम हुन्छ। बाली अवलोकन गर्दा हरेक उपसमूहले आ-आफ्नो प्लटमा गई बालीको वृद्धि (उचाई, पात संख्या, पातको चौडाई), खाद्यतत्वको कमीको लक्षणहरू (बोट पहेलिनु, बढ्न नसक्ने, पात/बोटको रंग आदि) र रोग किराको प्रकोप आदिको अवलोकन गर्दछन्। हरेक उपसमूहले अवलोकनको आधारमा कुनै समस्या भए पहिचान गरी समस्या समाधानको लागि सुझाव समेत राखी आफ्नो उपसमूहको प्रतिवेदन तयारी गर्दछन्।

■ **सामूहिक छलफल तथा निचोड :**

हरेक उपसमूहले बाली अवलोकन पश्चात तयार गरेको प्रतिवेदन ठुलो समूहमा प्रस्तुत गरिन्छ र अन्य उपसमूहका सदस्यहरूले उक्त प्रस्तुतिमा आ-आफ्नो कृया-प्रतिकृया दिईन्छ। यसरी हरेक उपसमूहको प्रस्तुति सकिएपछि सामूहिक रूपमा समस्याको पहिचा गरी समाधानको उपायहरू खोज्नेकाम हुन्छ। समस्याको समाधान निकाल्ने काममा प्रहिक्ष/श्रोत व्यक्तिले विभिन्न बैकल्पिक उपाय प्रस्तुत गरी कृषक बाटै निचोड निकाल्न लगाउनु पर्दछ। यसो गर्दा निचोडको कार्यान्वयन गर्न सहभागीहरू अग्रसर हुन्छन्।

■ **प्रशिक्षकबाट समूह परिचालन :**

समूहको कृयाता बढाउन सामूहिक भावनाको विकास हुने खालका शैक्षिक खेल खेलाउने तथा चुङ्किला भन्ने गर्दा समूहका सदस्यहरूको घनिष्टता बढ्नुको साथै मनोरन्जन पनि हुन्छ।

■ **विशेष कक्षा :**

गत बैठकमा तय गरे अनुसारको विषयमा प्रशिक्षक/श्रोत व्यक्तिले नै विशेष कक्षा संचालन गर्दछन्। यसरी विशेष कक्षा संचालन गर्दा दिगो माटो व्यवस्थापनका विविध पक्षहरू माटोको उर्वराशक्ति व्यवस्थापन, अम्लियपना र सुधार, शुद्ध बीउको आवश्यकता र महत्व, रसायनिक मलहरू र तिनमा पाईने खाद्यतत्व, सन्तुलित मलखादको प्रयोग, मुख्य मुख्य रोग किरा र नियन्त्रण, सिंचाईको आवश्यकता र मुख्य मुख्य समय आदि जस्ता विषयहरू समेट्न सकिन्छ। यसरी विशेष कक्षा संचालन गर्दा विषयसं सम्बन्धित सिकने सामग्रीहरूको तयार गरी प्रयोग गर्दा सिकने/सिकाउने काम सजिलो हुन्छ।

■ **सिफारिशको कार्यान्वयन :**

सामूहिक छलफलबाट निचोड निकाले अनुसार के काम गर्नु पर्ने हो, तुरुन्तै गर्नु पर्ने काम भए सोही दिन गर्ने र पछि गर्न भए कुन दिन गर्ने हो सोही दिन तोकिए अनुसार गर्नु पर्दछ। यसरी सिफारिशको कार्यान्वयन गर्दा क्षेत्त्र तरिकाबाट मात्रै समूहको निर्णय अनुसार गरिन्छ र कृषक तरिकामा बाली प्रणाली तथा खाद्यतत्व

व्यवस्थापनको अवस्था विश्लेषण गरी तयार गरिएको बाली पात्रो अनुसार परमपरागत तरिकाले नै गर्नु पर्दछ । तर एकिकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन (IPNS) र कृषक तरिका दुवैको रेकर्ड राख्नु पर्दछ।

■ अर्को बैठक तोक्ने तथा बैठक समापन :

यसरी एउटा बैठकको समापन हुनु अघि सहभागी कृषकहरुलाई उक्त दिनको सहजकर्ता (अगुवा) ले धन्यवाद दिदै अर्को दिनको बैठक बस्ने मिति र विशेष कक्षाको विषय तोक्ने तथा उक्त दिनको लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीको व्यवस्था गर्ने समेत व्यवस्था गर्नु पर्दछ । यसो गर्दा समूहमा जिम्मेवारीको भावना बढ्नुको साथै अर्को बैठक सुचारु रूपले संचालन गर्न पनि सजिलो हुन्छ ।

सिक्ने सामग्रीको तयारी र प्रयोग :

प्रश्न : तल दिईएको नमुना कुन मल हो ?
मलको नमुना

क	ख	ग
यूरिया	डि.ए.पी.	पोटास

१) मतपेटिका परिक्षा :

एउटा सादा फाईलको आधा भागमा प्रश्न लेखिन्छ । उक्त प्रश्नको संगै (तल) प्रश्नसंग सम्बन्धित नमुना राखिन्छ । फाईलको तल पट्टिको आधा भाग काटेर ३ वटा खल्ली (पेटिका) तयार गरिएको हुन्छ र उक्त खल्ली (पेटिका) माथी बैकल्पिक उत्तरहरु लेखिन्छ । हरेक सहभागीहरुलाई एक एक वटा १×१ को कार्डबोर्डको टुक्रा (मतपत्र) दिईन्छ र सहभागीहरुले उक्त टुक्रा (मतपत्र) लाई अफुले रोजेको पेटिमा खसालेर आफ्नो उत्तर छान्ने काम गर्दछन् । यस तरिकामा प्रश्नको साथमा सम्बन्धित नमुना, चित्र आदि राख्ने हुँदा यस किसिमको परिक्षा लेख पढ गर्न नसक्नेहरुको लागि पनि उपयोगी हुनुको साथै मनोरन्जन पनि हुन्छ ।

यसरी सहभागीहरुले मत खसाले जस्तै गरी आफ्नो अभिमत जाहेर गर्ने हुँदा यसलाई मतपेटिका परीक्षा भनिएको हो ।

२) कपडाको थैला/प्वाल परेको प्लाष्टिक बट्टाबाट माटोको पानी धारण गर्ने क्षमताको जाँच :

बलौटे माटो र चिम्टाईलो माटो, कम प्राङ्गारिक पदार्थ भएको र बढी प्राङ्गारिक पदार्थ भएको माटोको तुलना गर्न यो सामग्री/तरिका बढी उपयोगी हुन्छ ।

३) पि.एच.पेपर/कागज :

माटोको अम्लियपना र सुधारको बारे छलफल गर्दा यो तरिका/सामग्री उपयोगी हुन्छ । अम्लिय माटोमा कृषि चुन प्रयोग गर्दा पि.एच. बढ्छ भन्ने देखाउन पनि यो उपयोगी हुन्छ ।

४) नाईट्रेट स्ट्रिप :

यसको प्रयोगबाट माटोमा ल्हघ नाईट्रोजन कति छ भन्ने नाप्न सकिन्छ । खास गरी माटोमा नाईट्रोजन कति छ र बालीको लागि नाईट्रोजन तत्काल प्रयोग गर्न आवश्यक छ छैन भन्ने जान्न यो सामग्री उपयोगी हुन्छ । यसले ० देखि ५०० पि.पि.एम. नाईट्रेट देखाउँछ । यदी माटोमा ५० पि.पि.एम. भन्दा कम ल्हघ(छ भने नाईट्रोजन कम भएको मानिन्छ । ५०-१०० पि.पि.एम. छ भने ठिकै (मध्यम) भएको मानिन्छ र १०० पि.पि.एम.भन्दा बढी भएमा बढी छ भन्ने मानिन्छ । यसको प्रयोग नाईट्रोजन मलको टपड्रेसिङ गर्न आवश्यक छ छैन भन्ने थाहा पाउन बढी उपयोगी हुन्छ ।

५) हाईड्रोजन परअक्साईड :

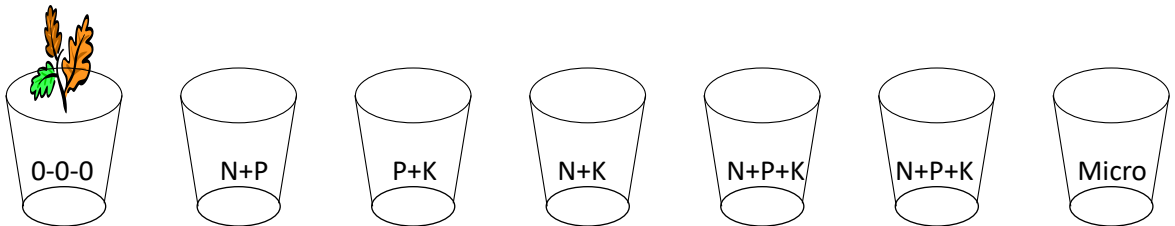
यो एक रसायन हो । यसले माटोमा जिवाणुको सकृयता नाप्न सकिन्छ । यदी माटोमा हाईड्रोजन परअक्साईड राख्दा बढी फिज आयो भने त्यहां जिवाणुको सकृयता र प्राङ्गारिक पदार्थ बढी भएको मानिन्छ । तसर्थ माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थ कम वा बढी कस्तो छ भन्ने थाहा पाउन यो सामग्री उपयोगी हुन्छ ।

६) भू-क्षय नाप्ने बाकस :

यो एउटा आयताकार बाकस हो । यसमा माटो भरेर विभिन्न भुकाव (५०, १००, ३००, ६०० को भुकाव) मा छापो राख्दा र नराख्दा के कति माटो बगेर जान्छ भन्ने देखाउन यो बाकस/सामग्री बढी उपयोगी हुन्छ । मध्य पहाडी भागमा माटोको विनास र उर्वराशक्ति घट्नुको प्रमुख कारण भू-क्षय नै हो र छापोले भू-क्षय रोक्न मद्दत गर्दछ भन्ने बुझाउन यो अति उपयोगी सामग्री हो ।

७) रगीन चित्रहरू :

खास गरी विभिन्न खाद्यतत्वको कमी तथा रोग किराको क्षतिबारे जानकारी गराउन रङ्गीन चित्रहरू बढी उपयोगी हुन्छ ।

८) गमलामा बिरुवा तयार गर्ने :

यसरी बिरुवामा विभिन्न मलखादको कस्तो प्रभाव पर्दछ भन्ने देखाउन माटो राखी विभिन्न परिक्षण गरेर देखाउन सकिन्छ । बिरुवामा सन्तुलित मलखादको आवश्यक पर्दछ भन्ने बुझाउन यो सामग्री धेरै उपयोगी हुन्छ ।

नोट : यो प्रयोग, कम मलिलो माटोमा गर्दा स्पष्ट फरक देख्न सकिन्छ तर मलिलो माटोमा स्पष्ट फरक नदेखिन सक्दछ ।

११. माटो व्यवस्थापन कार्यक्रम सम्बन्धी नर्मस

(नेपाल सरकार सचिवस्तर मिति २०६५/९/१ को निर्णय अनुसार स्वीकृत)

११.१ प्रदर्शन कार्यक्रम

क्र.सं.	कार्यक्रम	स्वीकृत नर्मस र खर्चको आधार
१.१	कम्पोष्ट मल तयार गर्ने प्रविधि प्रदर्शन	<ul style="list-style-type: none"> कम्पोष्ट खाडल (१.५ मी. ह १ मी. x १ मी. को लागि ज्यामी २ जना कृषि चुन ५ के.जी. रासायनिक मल : युरिया ३ के.जी, डि.ए.पी. २ के.जी प्लाष्टिक सीट : ३ व.मी. (२०० गेज) साईनबोर्ड : २.५ फीट x २ फीट तयारी कम्पोष्ट मलको नमूना परीक्षण (२ नमूना)
१.२	हरियो मल प्रदर्शन	<ul style="list-style-type: none"> पहाड १ रो, तराई १.५ कठ्ठा हरियो मल बनाउने बालीको बीउ (ढैंचा, सनई, मुंग आदि) ३ के.जी. रसायनिक मल नाईट्रोजन १ के.जी, फस्फोरस १ के.जी, पोटास १ के.जी. साईनबोर्ड २.५ फीट x २ फीट माटो परीक्षण ४ नमूना (२ नमूना बाली अधि, २ बाली पछि)
१.३	सूक्ष्मतत्व प्रयोग प्रदर्शन	<ul style="list-style-type: none"> पहाड १ रो, तराई १.५ कठ्ठा सूक्ष्म तत्व (जिंक सल्फेट, कपर सल्फेट, फेरस सल्फेट, सोडियम मोलिब्डेट आदि) बढिमा १.५ के.जि. साईनबोर्ड २.५फीट x २ फीट माटो परीक्षण ४ नमूना (२ नमूना बाली अधि, २ बाली पछि)
१.४	सूक्ष्म जैविक मल प्रदर्शन	<ul style="list-style-type: none"> पहाड १ रो, तराई १.५ कठ्ठा कोसेबालीको बीउ २.५ के.जी. सूक्ष्म जैविक मल (राइजोवियम आदि) २०० ग्राम चिनि/गुडको चाक्सी बढिमा १ के.जी साईनबोर्ड २.५फीट x २ फीट
१.५	गोठे मल मुत्र तयार गर्ने प्रविधि (भकारो सुधार) प्रदर्शन	<ul style="list-style-type: none"> मुत्र संकलनको लागि गोठ सुधार (इटा, ढुंगा, बालुवा, सिमेण्ट) रू. १५००।०० गोठेमल खाडल/थुप्रो माथी छाहारीको व्यवस्था ज्यामी ३ जवान साईनबोर्ड २.५फीट x २ फीट
१.६	वायो ग्याँस स्लरीवाट कम्पोष्ट बनाउने प्रदर्शन (नयाँ)	<ul style="list-style-type: none"> कम्पोष्ट बनाउने खाडल १मि ह १मि ह १मि को २ वटा खाडल कृषकवाट रकम व्यहोर्ने गरी तयार गर्न लगाउने प्लाष्टिक सिट (छापनको लागि) ६ व.मी (२०० गेज) प्रांगारीक वस्तु संकलनको लागि ज्यामी २ जना साईनबोर्ड २.५फीट x २ फीट
१.७	कृषि चुन प्रयोग प्रदर्शन	<ul style="list-style-type: none"> पहाड १ रो, तराई १.५ कठ्ठा कृषि चुन बढिमा ३०० के.जि. साईनबोर्ड २.५फीट x २ फीट (पहाड १ रो , तराई १.५ कठ्ठा)
१.८	भर्मिकम्पोष्ट प्रदर्शन (नयाँ)	<ul style="list-style-type: none"> प्लाष्टिक भाडो (स्पुन, जाली लगायतका सामग्री रू .१२५०।- गड्यौला उन्नजातको रू. २५०।-

परिमाणमा आधारित पेश भएका नर्मसको खर्चको आधार स्विकृत स्थानिय (जिल्ला) दररेट अनुसार हुने ।

११.२ माटो परिक्षण शिविर सञ्चालन

क्र.सं.	कार्यक्रम	स्वीकृत नर्मस र खर्चको आधार
२	माटो परिक्षण शिविर सञ्चालन <ul style="list-style-type: none"> माटो परीक्षण शिविर सञ्चालन २ दिन पहिलो दिन माटो परीक्षण (१०० नमूना) दोस्रो दिन माटो व्यवस्थापन तालिम/ अन्तरकृया 	<ul style="list-style-type: none"> चियापान, ब्यानर, स्टेसनरी व्यवस्थापन आदिको लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले खर्च व्यवस्था गर्ने रु.१५००।०० १०० वटा माटोका नमूना परीक्षणका लागि आवश्यक रिजेन्ट खरिद रु. ६६००।०० इन्धन आदिका लागि रु.५०००.००

११.३ एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशाला सञ्चालन

क्र.सं.	कार्यक्रम	कृयाकलापहरू	स्वीकृत नर्मस
३.१	एकवाली पद्धति		
	अन्तरक्रिया गोष्ठी	पहिलो पटक अन्तरक्रिया गोष्ठी दुई जना प्रशिक्षक समेत गरी जम्मा ४० जनामा नवढाई चियापानको लागि रु ३०।-का दरले	१२००
		प्रशिक्षक भत्ता दुई जनालाई रु.३०० प्रति व्यक्तीका दरले	६००
		दोश्रो पटक अन्तरक्रिया गोष्ठी तथा समूह गठन गर्दा कृषक र सहभागी समेत गरी ३० जनालाई चियापान रु ३० का दरले	९००
		प्रशिक्षक भत्ता दुई जनालाई रु.३०० का दरले	६००
	स्थलगत पाठशाला सञ्चालनार्थ शैक्षिक सामग्री खरिद तथा व्यवस्थापन	उल्लेखित विषयमा पाठशाला सञ्चालनको लागि चाहिने रजिष्टर, स्केल, डटपेन, सिसाकलम, मार्करपेन, चार्ट पेपर, मल वीड आदि र तालिम सञ्चालन सामग्री प्लाईउड बोर्ड, रंगिन कलम २५, ब्राउन पेपर १६० वटा, गमला ६वटा,वाँस ठुलो ६ वटा, पोलिथिन ब्याग आधा के.जि, रवर ब्याण्ड, कपडा आदिको लागि	६३५०
		नोटकपी तथा स्टेशनरी २५ सहभागीलाई रु३०का दरले १ पटकको लागि	७५०
		कृषक आवश्यकता पहिचान गोष्ठी सञ्चालन गर्न ५ पटकको लागि दुई जनालाई रु ३००का दरले	३०००
		माटो विश्लेषण सामग्री खरिद	४३००
		माटो र मलखाद विश्लेषण रु ३०००का दरले एक पटक	३०००
		सावारी साधन रु.२०० का दरले ५पटक	१०००
		खाजा खर्च २७ जवान ५ पटक रु ३०का दरले	४०५०
		आमन्त्रित जनप्रतिनिधि, जिल्ला स्तरीय कार्यालय प्रमुख तथा अन्य सहभागी कृषकहरू गरी जम्मा १०० जनालाई रु ३० का दरले चियापान खर्च वापत	३०००
		प्रथम, द्वितिय र तृतीय हुने कृषक समूहलाई पुरस्कार रकम क्रमशः रु५००, रु३०० र रु२०० प्रति व्यक्तिका दरले	१०००

क्र.सं.	कार्यक्रम	कृयाकलापहरू	स्विकृत नर्मस
३.१	एकवाली पद्धति		
		कृषक दिवस सञ्चालन (सूचना प्रवाह, ब्यानर, चियापान, मसलन्द, फोटो धुलाई आदिको लागि)	२०००
		एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशालाको प्राविधिक प्रतिवेदन तयार (३ प्रति)	५००
		कुल जम्मा रकम रु	३२२५०
३.२	दुई वाली पद्धति		
	अन्तरक्रिया गोष्ठी	पहिलो पटक अन्तरक्रिया गोष्ठी दुई जना प्रशिक्षक समेत गरी जम्मा ४० जनामा नवढाई चियापानको लागि रु ३०१-का दरले	१२००
		प्रशिक्षक भत्ता दुई जनालाई रु.३०० प्रति व्यक्तीका दरले	६००
		दोश्रो पटक अन्तरक्रिया गोष्ठी तथा समूह गठन गर्दा कृषक र सहभागी समेत गरी ३० जनालाई चियापाल रु ३०का दरले	९००
		प्रशिक्षक भत्ता दुई जनालाई रु.३०० का दरले	६००
	शैक्षिक सामग्री खरिद तथा व्यवस्थापन खर्च	उल्लेखित विषयमा पाठशाला सञ्चालनको लागि चाहिने रजिष्टर, स्केल, डटपेन, सिसाकलम, मार्करपेन, चार्ट पेपर, मल वीडु आदि र तालिम सञ्चालन सामग्री प्लाईउड बोर्ड, रंगिन कलम २५, ब्राउन पेपर १६० वटा, गमला ६ वटा, बाँस ठुलो ६ वटा, पोलिथिन ब्याग आधा के.जि, रवर ब्याण्ड, कपडा आदिको लागि	६३५०
		नोटकपी तथा स्टेशनरी २५ सहभागीलाई रु३०का दरले २ पटकको लागि	१५००
		कृषक आवश्यकता पहिचान गोष्ठी सञ्चालन गर्न १० पटकको लागि दुई जनालाई रु ३००का दरले	६०००
		माटो विश्लेषण सामग्री खरिद	४३००
		खाजा खर्च २५ जना कृषक र २जना प्रशिक्षक समेत गरी २७जनालाई रु ३० का दरले १० पटक	८१००
		सवारी साधन रु २००का दरले १० पटक	२०००
		माटो र मलखाद विश्लेषण ३००० का दरले २ पटक	६०००
		आमन्त्रित जनप्रतिनिधि, जिल्ला स्तरीय कार्यालय प्रमुख तथा अन्य सहभागी कृषकहरू गरी जम्मा १०० जनालाई रु ३० का दरले चियापान खर्च वापत	३०००
		प्रथम,द्वितीय र तृतीय हुने कृषक समूहलाई पुरस्कार रकम क्रमशः रु५००, रु३०० र रु२०० प्रति व्यक्तिका दरले	१०००
		कृषक दिवस सञ्चालन (सूचना प्रवाह, ब्यानर, चियापान, मसलन्द, फोटो धुलाई आदिको लागि)	२०००
		एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन कृषक पाठशालाको प्राविधिक प्रतिवेदन तयार (३ प्रति)	५००
		जम्मा रु	४४०५०

क्र.सं.	कार्यक्रम	कृयाकलापहरू	स्विकृत नर्मस
३.१	एकबाली पद्धति		
३.३	तिन बाली पद्धति	दुई बाली पद्धति बमोजिमको खर्च	४४०५०
	तिन बाली चक्र पद्धति हुने ठाउँमा पाठशाला सञ्चालन गर्दा ४ देखि ५वटा कक्षा थप सञ्चालन गर्नु पर्ने हुन्छ र त्यसको लागि निम्न बमोजिम थप रकम समावोस गर्नु पर्ने हुन्छ। बाली चक्रको आधारमा यो कक्षा थप गरिन्छ। जहा थप ४ कक्षाको रकम बमोजिम समावेश गरिएको छ।		
	थप कार्यक्रममा लाग्ने रकम	खाजा खर्च २५ जना कृषक र २ प्रशिक्षक समेत २७ जनालाई रू. ३० का दरले ४ पटक	३२४०
		प्रशिक्षक भत्ता २ जनालाई रू.३००प्रति व्यक्तिका दरले ४ पटकको लागि	२४००
		माटो र मलखाद विश्लेषण रू.३०००का दरले १ पटकको	३०००
		सवारी साधन रू.२००का दरले ४ पटक	८००
		जम्मा रू	५३४९०
४	अध्ययन कार्यक्रम		
४.१	विरूवाको खाद्यतत्व समस्या अध्ययन	प्रश्नावली छपाई	५०००
		गणकलाई पारिश्रमिक	६७५०
		गणको तालिम व्यवस्थापन	५००
		डाटा प्रोसेसिङ्ग	२७५०
		माटोको नमूना संकलन र ढुवानी रू ४० प्रति नमूनाका दरले	२०००
		माटोको नमूना विश्लेषण (५० नमूना) (पी.एच., टे, प्रा.प., ना, फो, पो, मो, जि, आ, क, म्या आदि)	१४१५०
		प्रतिवेदन छपाई	१५०००
		जम्मा	४६१५०

११.४ विरूवाको खाद्यतत्व समस्या अध्ययन

विरूवाहरूको विकाश र वृद्धिका लागि माटो वाट उपलब्ध हुने विभिन्न खाद्य तत्वहरूको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। विरूवाले ति तत्वहरू प्राप्त गर्ने मुख्य स्रोतहरूमा माटो, प्रांगारीक पदार्थ र रसायनिक मल पर्दछन्। यस अध्ययनले मुख्यतः माटोमा भएको खाद्यतत्व सम्बन्धी समस्याहरूको अध्ययन, गुणस्तरीय कम्पोष्ट मल बनाउन विभिन्न उपलब्ध प्रांगारीक स्रोतको अध्ययन परीक्षण तथा विभिन्न प्रांगारीक मलमा भएका खाद्य तत्व जाँच तथा त्यसको प्रभावकारिता वारे अध्ययन गरी माटोको उर्वरा शक्ति लाई दिगो रूपमा व्यवस्थापन गर्ने रहेको छ।

उद्देश्य :

माटोमा रहेको विरूवाको खाद्य तत्व सम्बन्धी समस्या र तिनका निराकरण तथा मलखाद व्यवस्थापनमा प्रांगारीक स्रोतको प्रवर्द्धन गरी माटोको उर्वरा शक्ति व्यवस्थापन, विरूवाको विकास र वृद्धिमा सुधार ल्याई कृषि उत्पादकत्वमा सुधार ल्याउने।

कार्यविधि :

- माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय मातहतका प्रयोगशालाहरूले विरूवाको खाद्यतत्व समस्या अध्ययन गर्ने ।
- स्थान विशेष वा पकेट क्षेत्रको बाली नालीको स्थितीबारेमा कृषकहरूसंग प्रश्नावली मार्फतका साथै फिल्ड भ्रमण/अवलोकन गरी सूचना संकलन गर्ने ।
- उक्त क्षेत्रमा माटो तथा बोट विरूवाको नमूना (कम्तीमा ५० नमूना हुनुपर्ने आवश्यकता अनुसार नमूना थप गर्न सकिने) संकलन गर्ने र प्रयोगशालामा परिक्षण गर्ने तथा आवश्यक परेमा फिल्ड परीक्षण गर्ने ।
- डाटा प्रोसेसिङ्ग गर्ने, समस्याको विस्तृत विश्लेषण गर्ने, समाधान सहितको प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

११.५ माटो तथा रासायनिक मलको प्रयोगशाला विश्लेषण दर

सि. नं.	खाद्य कृषि क्षेत्रको आय	दर	कैफियत
१.	क) माटो विश्लेषण		
	प्राङ्गारिक पदार्थ विश्लेषण	१००।-	रसायन तथा अन्य विश्लेषण सामग्रीमा भएको मुल्य वृद्धिको अनुपातमा नयाँ दररेट निर्धारण गरिएको ।
	माटोको पि.एच. विश्लेषण	१०।-	
	टेक्स्चर विश्लेषण	३०।-	
	नाइट्रोजन विश्लेषण	८०।-	
	विरूवाले प्राप्त गर्ने फोस्फरस विश्लेषण	१००।-	
	विरूवाले प्राप्त गर्ने पोटासियम विश्लेषण	८०।-	
	शुक्ष्मत्व विश्लेषण : मोलिब्डेनम	४००।-	
	जिन्क, आइरन, कपर, म्याङ्गनिज	२५०।-	
२.	ख) रासायनिक मल विश्लेषण		
	कुल नाइट्रोजन विश्लेषण	३००।-	
	नाइट्रेट नाइट्रोजन विश्लेषण	३००।-	
	एमोनिकल नाइट्रोजन विश्लेषण	१५०।-	
	कुल फोस्फरस विश्लेषण	५००।-	
	क्रयाक्सनल फोस्फरस पानीमा घुलनशील, साइट्रीक एसिडमा घुलनशील, साइट्रीक एसिड अघुलनशील	१२००।-	
	फस्फोरस विश्लेषण		
	पोटास (STTB) तरिका	६५०।-	
३.	ग) प्राङ्गारिक मल विश्लेषण		
	कुल नाइट्रोजन विश्लेषण	४५०।-	
	कुल फोस्फरस विश्लेषण	५००।-	
	पोटास (फ्लेम फोटोमिटर तरिका)	४००।-	
	चिस्यान विश्लेषण	२०।-	
	प्राङ्गारिक कार्बन विश्लेषण	१२०।-	
	पी.एच. विश्लेषण	१२।-	

द्रष्टव्यः

- कृषक आफैले ल्याएको वा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा कृषि विभाग अन्तर्गतका फार्म केन्द्रहरु वा अन्य सरकारी कार्यालय वा सरकारी स्वामित्व रहेका स्थानहरुबाट आएका नमुना विश्लेषण शुल्कमा ७५ प्रतिशत छुट दिने ।
- अध्ययन अनुसन्धान कार्यका लागि विद्यार्थी वा विश्वविद्यालयका सम्बन्धित अध्येताले अध्ययन केन्द्र वा विश्वविद्यालयको सम्बन्धित विभागले सिफारिस पत्र पेश गरेमा नमुनाको विश्लेषण शुल्कमा ५० प्रतिशत छुट दिने ।

११.६ अभियानमुलक भकारो सुधार कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०

पृष्ठभूमी:

नेपाल भौगोलिक रुपमा बिकट पहाडी मूलुक भएको र कृषि प्रधान मुलुक भएको परिप्रेक्ष्यमा माटोको उर्वरा शक्ति कायम गरि दिगो कृषि विकास गरि खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर गर्ने कार्य चुनौतिपूर्ण रहेको छ । यस चुनौतिको सामना गर्न विरुवालाई आवश्यक खाद्यतत्व प्रयाप्त मात्रामा पुऱ्याउनु पर्ने हुन जान्छ । विरुवालाई आवश्यक खाद्यतत्व पुर्ति गर्न प्रागारिक र रसायनिक श्रोत भएको र वर्षेनी कृषकहरु रसायनिक मल समयमा उपलब्ध नहुनु, त्यसमा पनि पहाडी जिल्लाहरुमा रसायनिक मल ढुवानीमा समस्या पर्नुका साथै महंगो पर्ने भएकोले मध्य पहाडि जिल्लाहरुमा अभियानमुलक भकारो सुधार कार्यक्रम संचालन गरि प्रागारिक मलको गुणस्तर विकास गर्न अति आवश्यक भएको छ ।

यसको अलावा दिगो रुपमा माटोको उर्वरा शक्ति कायम राख्न परम्परागत तरिकामा उत्पादन भैरहेको प्राङ्गारिक मलको मुख्य श्रोत गाई, बस्तुको मल मूत्र नै हो । गाई बस्तुको मल तथा मूत्रमा भैरहेको खाद्यतत्वलाई बचाउन र गुणस्तर बृद्धि गर्न भकारो सुधार एक प्रमुख कार्य भएको र यस अभियानबाट प्राङ्गारिक अभियानमा समेत महत्वपुर्ण योगदान दिन सक्ने भएको यथार्ततालाई समेत मध्यनजर गरि यो प्रस्ताव सहयोगी हुने भएको र वर्तमान समयको माग अनुरूपको उत्पादन गर्न तथा रसायनिक प्रभावबाट केहि हद सम्म मुक्त गरि पर्यावरण तथा वातावरणमा समेत महत्वपुर्ण भूमिका खेल्ने भएकोले नेपाल सरकारले देहायको कार्यविधि बनाएको छ ।

कार्यक्रमको उद्देश्यः

- गुणस्तरिय गोठेमलको उत्पादन तथा प्रयोग मार्फत प्रांगारिक उत्पादनलाई जोड दिने ।
- रसायनिक मलको प्रयोग कम गरि कृषि उत्पादन लागत घटाउने ।
- दिगो कृषि विकास गरि खाद्य सुरक्षामा योगदान पुऱ्याउने ।

संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस कार्यविधिको नाम “अभियानमुलक भकारो सुधार कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०” रहेको छ ।
(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,-
 - (क) “क्लस्टर (Cluster)” भन्नाले सम्झनु पर्छ ।
 - (ख) “कृषि बन तथा वातावरण समिति (AFEC)” भन्नाले स्थानिय स्वायत्त शासनको अवधारणा बमोजिम गा.वि.स.स्तरमा निक्षेपित कृषि विकास सम्बन्धि कार्यक्रम संचालनमा सहजिकरणकालागि गठित समिति सम्झनु पर्छ ।
 - (ग) “निर्देशनालय” भन्नाले माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय सम्झनु पर्छ ।
 - (घ) “समिति” भन्नाले गा.वि.स.स्तरमा कृषि विकास सम्बन्धि कार्यक्रम संचालनमा सहजिकरणका लागि गठित “कृषि बन तथा वातावरण समिति (AFEC)” सम्झनु पर्छ ।
 - (ङ) “सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति” भन्नाले दफा १३ बमोजिमको जिल्ला स्वयंसेवा सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति सम्झनु पर्छ ।
 - (च) “स्वयंसेवक” भन्नाले यस निर्देशिका बमोजिम स्वेच्छापूर्वक स्वयंसेवा सम्बन्धी कार्यमा संलग्न रहेको व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

संचालन गरिने संख्या तथा कृषक छनौट

३. कार्यक्रम संचालन गरिने जिल्ला : नेपाल सरकारको वार्षिक स्विकृत कार्यक्रममा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
४. कार्यक्रम संचालन गरिने संख्या : नेपाल सरकारको वार्षिक स्विकृत कार्यक्रममा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
५. कार्यक्रम संचालनका लागि कृषक छनौट:
 - कार्यक्रम संचालनका लागि गाविसको छनौट जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले जि.वि.स. को सहयोगमा गर्नेछ ।
 - गा.वि.स.को छनौट निक्षेपणको अवधारणा अनुरूप गा.वि.स. तथा जि.वि.स. को लगानि बाट भकारो सुधार कार्यक्रम संचालनमा प्रतिबद्धता गर्ने गा.वि.स लाई प्राथमिकता दिई २ वटा गा.वि.स. छनौट गरिने छ ।
 - गा.वि.स छनौट पश्चात कार्यक्रम संचालनका लागी गा.वि.स.मा कृषि बन तथा वातावरण समिती गठन गरिनेछ । सोहि समिती मार्फत भकारो सुधारका लागि घरधुरिको छनौट गरिनेछ । घरधुरि छनौट गर्दा पशुपालनका पकेट क्षेत्र लाई लक्षित गरि गरिनेछ ।
 - कृषक घरधुरिहरुको छनौट कृषि बन तथा वातावरण समितीले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा नजिकको सेवा केन्द्रको सहयोगमा क्लस्टर (Cluster) बनाई एकै ठाउमा पर्ने गरि गर्नु पर्ने छ ।
 - छनौट भएका घरधुरिको जानकारी कृषि बन वातावरण समिति (AFEC) ले जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा पेश गर्ने छ । जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले सोको जानकारी सम्बन्धित क्षेत्रिय माटो परिक्षण प्रयोगशाला तथा माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय लाई पठाउनु पर्ने छ ।

- Cluster area मा कार्यक्रम संचालन गर्न चाहने कृषकको संख्या लक्ष्य भन्दा बढि भएको खण्डमा दलित, जनजातिलाई प्राथमिकता दिई समितिले सिफारिस गरे बमोजिमका कृषकहरुलाई प्राथमिकता दिई सन्चालन गरिने र कृषकको संख्या लक्ष्य भन्दा कम भएको खण्डमा दुई वटासम्म Cluster मिलाई कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

परिच्छेद -३

कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च ब्यवस्था

- Focal person तोकनु पर्ने : अभियानमुलक भकारो सुधार कार्यक्रमलाई प्रभावकारि रुपमा संचालन गर्न र आवश्यक प्राविधिक सहयोग गर्नकालागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले एकजना अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई Focal person को रुपमा तोकनु पर्ने छ ।
- भकारो सुधारको न्युनतम मापदण्ड पुरा हुनु पर्ने : भकारो सुधार गर्दा कम्तिमा पनि ३ वटा पशुका लागि भुँइ बाट गहुँत नचुहिने गरी पक्कि गरिनु पर्ने, गहुँत संकलन ट्यांकिको ब्यवस्था हुनु पर्ने र भकारो अर्थात मलखाद फाँक्ने खाडललाई घाम पानी बाट जोगाउनका लागि छानोको ब्यवस्था गरिनु पर्ने जस्ता मूलभुत कुराहरुलाई आधार मानिने छ ।
- अनुदान दिईने रकम ब्यवस्था : कृषक छनौट गर्न गा.वि.स. स्तरिय कृषि बन तथा बातावरण समिति गठन गरिनेछ र सो समितिको सिफारिसमा छनौट भएका घरधुरिलाई जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले मुल्याङ्कन गरि प्रति भकारो सुधारका लागि ने.रु ५,२०० अनुदान रकम उपलब्ध गराउने छ ।
- अनुदान दिईने रकम प्रवाहको ब्यवस्था : भकारो सुधार कार्य सम्पन्न भएर सम्बन्धित प्राविधिकले सो को गुणस्तर निरिक्षण गरि सम्बन्धित गा.वि.सको कृषि बन बातावरण समिति (AFEC) को सिफारिस लिई सिफारिस प्राप्त कृषकलाई मात्र जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले अनुदान उपलब्ध गराउँदा एका तर्फ उपभोक्ताहरुको Self monitoring भै अनुचित ब्यक्तिमा रकम प्रवाहहुनबाट मुक्त हुन सक्ने देखिन्छ भने अर्को तर्फ कार्यक्रम प्रति उपभोक्ताहरुको अपनत्व समेत बृद्धि हुन जान्छ ।

परिच्छेद -४

कार्यक्रम अनुगमन ब्यवस्था

- अनुगमन ब्यवस्था : कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि केन्द्रिय स्तरबाट माटो ब्यवस्थापन निर्देशनालय तथा कृषि विभागबाट, क्षेत्रिय स्तरबाट सम्बन्धित क्षेत्रिय माटो परिक्षण प्रयोगशाला तथा क्षेत्रिय कृषि निर्देशनलयबाट र स्थानिय स्तरमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय तथा सेवा केन्द्र बाट अनुगमन गर्ने ब्यवस्था गरिने छ । केन्द्रिय स्तरबाट गरिने अनुगमनका लागि प्रति भकारो सुधारको रु १०० का दरले र क्षेत्रिय स्तरबाट गरिने अनुगमनका लागि प्रति भकारो सुधारको रु ५० का दरले र जिल्ला स्तरबाट गरिने अनुगमनको लागि प्रति भकारो रु १०० का दरले खर्च ब्यवस्थापन गरिने छ ।
- आवश्यकता अनुसार कृषि विकास मन्त्रालयले अनुगमन निरीक्षण गरी निर्देशन दिन सक्नेछ ।

बिबिध

१२. यस कार्यविधि कार्यान्वयनमा केहि बाधा व्यवधान आइपरेमा वा दुविधा उत्पन्न भएमा सो को छिनोफानो कृषि विकास मन्त्रालयले गर्ने छ ।

११.८ भिरालो जमीनमा गरिने खेती प्रविधि - SALT

साधारणतया भिरालो जमीनमा भू-संरक्षण हुने गरि माटोको उर्वराशक्ति बढाउने खालको उपयुक्त तरिकाहरू अपनाएर खेती गरिने प्रविधिलाई भिरालो जमीनमा गरिने खेती प्रविधि अथवा SALT (Sloping Agricultural Land Technology) भनिन्छ ।

यो प्रविधि विशेष गरेर मुख्य खाद्यान्न बालीको उत्पादनमा केन्द्रित छ । यो एउटा साधारण कम खर्चिलो र महत्वपूर्ण कृषि वन प्रविधि नै हो । यस प्रविधिमा कृषकसंग भएको जमीनको ७५ प्रतिशत जग्गामा मुख्य खाद्यान्न बाली र २५ प्रतिशत जग्गामा नगदेबाली वा घाँस वा फलफूल उत्पादन गरिन्छ । यस अनुसार परम्परागत खेती प्रणालीको तुलनामा मुख्य खाद्यान्न बालीको उत्पादन वृद्धि हुने र वढि भू-क्षय हुनबाट कम गराउने विशेषताहरू छन् ।

११.९ प्रांगारिक मल र माटो व्यवस्थापनमा यसको महत्व

कृषि उत्पादनका लागि आवश्यक पर्ने मलखादहरूमा प्रांगारिक मल, रासायनिक मल र जैविक मलहरू हुन् । हाम्रो देशमा रासायनिक मलको कारखाना नभएको परिप्रेक्ष्यमा राज्यले वर्षेनी करोडौं लगानी गरी रासायनिक मल आयात गर्नुपरेको छ । विभिन्न कारणबाट रासायनिक मल कृषकहरूले समयमै पाउन नसकेको अवस्थामा प्रांगारिक मलको प्रयोग महत्वपूर्ण मानिन्छ । नेपालका केही जिल्लाहरूमा कृषकहरूले भकारी सुधार गरी गुणस्तरीय प्रांगारिक मलखाद प्रयोग गरेर माटोलाई दिगो र रासायनिक मलको प्रयोगमा कमी गरेका उदाहरणहरू छन् ।

११.९.१ प्रांगारिक मल

प्रांगारिक मल पशुवस्तु र बाली विरुवाका अवशेषबाट तयार गरिन्छ । हाम्रो देशमा तयार गरिने र प्रयोगमा ल्याउने प्रचलित प्रांगारिक मलहरूमा गोठेमल, कम्पोष्ट मल, हरियो मल आदि हुन् । विशेष गरी प्रांगारिक मलका स्रोतहरूमा गोबर, गहुँत, विरुवाको अवशेष, कुखुराको सूली, घरको भान्साबाट फालिएको वस्तु, खेतीपाती तथा वन्य वनस्पतिबाट प्रयोगमा आउने स्याउला, सोत्तर, हरियो मल (ढैंचा, असुरो, तीतेपाती, वनमारा, सनाइ, असूरी, खिर्रो) एजोला, पिना, चिनी कारखानाको फोहर, सहरको फोहर आदि हुन् ।

राम्रोसँग तयार गरिएको गोठेमलमा नाइट्रोजन १ देखि १.५ प्रतिशत, ०.५ प्रतिशत फस्फोरस र ०.५ देखि १ प्रतिशत पोटास पाइन्छ भने राम्रोसँग तयार गरेको कम्पोष्ट मलमा १ प्रतिशत नाइट्रोजन, ०.५ प्रतिशत फस्फोरस र १ प्रतिशत पोटास पाइन्छ । यसैगरी हरियो घाँस खासगरी हरियो कोशेवाली खाएको गाईवस्तुबाट प्राप्त गहुँतमा १५ देखि २० प्रतिशत नाइट्रोजन पाइन्छ । हामीकहाँ प्रांगारिक मलको उत्पादन र प्रयोगमा सुधार ल्याउन सकेमा रासायनिक मलको प्रयोगमा कमी ल्याउन सकिन्छ । गोठेमल र कम्पोष्ट मलको भण्डारणलाई घाम र भलपानीबाट बचाउनु पर्दछ । यी मलहरू तयार गर्न र गुणस्तरमा सुधार ल्याउन गहुँतको प्रयोग अन्य जोरनहरू (कृषि चुन, युरियाको घोल, कुहिएको गोबर मल, गोबरग्याँसबाट आएको लेदो) प्रयोग गर्नुपर्दछ । यी मलहरू खेतीबारीमा प्रयोग गर्दा खेतबारीमा पुर्‍याएको दिनमै माटोमा मिलाउनु पर्दछ । जति दिन माटोमा मिलाउन ढिलाइ गर्‍यो त्यति नै मात्रामा मलमा भएको नाइट्रोजन, फस्फोरस र

पोटास सूर्यको तापबाट उड्ने र माटोबाट चुहिएर जाने भई मलको प्रयोग निकम्मा हुन्छ ।

माथि नै उल्लेख गरिएको छ कि गहुँतमा सबैभन्दा बढी नाइट्रोजन पाइन्छ तर हरेक कृषक दाजुभाइहरुको गोठमा हेर्दा गहुँत खेर गइरहेको छ । हाल मध्यपहाडी जिल्ला

(ओखलढुंगा, रामेछाप, दोलखा, बागलुङ, पर्वत, स्याङ्जा आदि) हरूमा भकारो सुधारबाट गहुँत संरक्षण गरी गहुँत र गहुँतबाट तयार गरिएको गिती मलको प्रयोग गरी व्यावसायिक तरकारी खेतीबाट आफ्नो आयआर्जनमा बृद्धि गरेका र माटोको उर्वरा शक्तिमा सुधार भएका उदाहरणहरु छन् । भकारो सुधारको प्रविधि नेपालका सबै जिल्लामा पुर्‍याउन क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला र जिल्ला कृषि विकास कार्यालयहरुले भकारो सुधारका प्रदर्शनहरु पनि गर्दै आएका छन् ।

प्रांगारिक मल भनेको माटोमा हुनुपर्ने प्रांगारिक पदार्थको स्रोत हो भने प्रांगारिक पदार्थ माटोको मुटु हो । माटोलाई दिगो राखी हामीले चर्चेको माटो हाम्रा सन्ततिहरुलाई दिगोरूपमा दिगो माटो हस्तान्तरण गर्न प्रांगारिक मलहरुको उत्पादन र प्रयोगमा सुधार ल्याउनु पर्दछ । प्रांगारिक मलहरुको प्रयोगबाट हुने महत्वपूर्ण फाइदाहरु यहाँ उल्लेख गरिएको छ ।

१. माटोको बनावट र बनेटमा सुधार ल्याउँछ । जसबाट माटो खुकुलो भई खनजोतमा सहज हुन्छ ।
२. माटोमा सूक्ष्म जीवाणुको क्रियाकलाप बढ्छ ।
३. माटोको पानी धारण गर्ने क्षमतामा बृद्धि हुन्छ ।
४. बाली विरुवालाई आवश्यक पर्ने मुख्य, सहायक र सूक्ष्म तत्वहरु उपलब्ध हुन्छ ।
५. महंगो रासायनिक मलको खपत घटाई आर्थिक बचत गर्न सकिन्छ ।
६. माटोको उर्वराशक्तिलाई दिगो राख्न सकिन्छ ।
७. माटोका अन्य भौतिक गुणलाई सुधार ल्याउन सकिन्छ ।
८. फोहरमैलालाई व्यवस्थित गरेर कम्पोस्ट मल बनाउन सके वातावरण सफासुघर हुनुका साथै रासायनिक मलको नकारात्मक प्रभावलाई न्यून गर्न सकिन्छ ।
९. विश्वव्यापीरूपमा प्रांगारिक खेतीको नारा आएको छ । प्रांगारिक मल मात्र प्रयोग गरेर कृषि उत्पादन (तरकारी) लिन सके बजार भाउ रासायनिक मलको प्रयोगबाट भएको उत्पादनको तुलनामा बढी लिन सकिने हुँदा प्रांगारिक मलको प्रयोगले व्यवसायमा ठूलो महत्व राख्दछ ।
१०. रासायनिक मलको प्रयोग र अन्य विभिन्न कारणबाट अम्लीयपना भएको माटोलाई प्रांगारिक मलको प्रयोगबाट सुधार गर्न सकिन्छ । तसर्थ गुणस्तरीय प्रांगारिक मलको उत्पादन र प्रयोग गर्ने तरीकामा सुधार ल्याई माटो व्यवस्थापन गरेर दिगो कृषि उत्पादन गर्नु आजको महत्वपूर्ण विषय भएको छ ।

११.९.२ रासायनिक मलको नकारात्मक प्रभाव र न्यूनीकरणका उपाय

बालीविरुवालाई फल, फुल, हुर्कन र राम्रो उत्पादन लिन १६ वटा पोषक तत्वहरुको आवश्यकता पर्दछ । बालीविरुवालाई आवश्यक पर्ने पोषक तत्वहरुमा कार्बन, हाइड्रोजन, अक्सिजन (प्राकृतिकरूपमा हावा र पानीबाट प्राप्त हुने) नाइट्रोजन, फस्फोरस, पोटास (मुख्य पोषक तत्वहरु), क्याल्सियम, म्याग्नेसियम, सल्फर (सहायक पोषक तत्वहरु), आइरन, म्याग्निज, कपर, जिंक, मोलिबडेनम, बोरान, क्लोरिन, (सूक्ष्म पोषकतत्वहरु) गरी १६ वटा पोषक तत्वहरु हुन् । यी पोषक तत्वहरुमा कार्बन, हाइड्रोजन र अक्सिजनबाहेक १३ वटा तत्वहरु विरुवाले माटोबाट प्राप्त गर्दछन् । यी तत्वहरु विरुवालाई उपलब्ध गराउन हामीले रासायनिक मल, प्रांगारिक मल र जैविक मल प्रयोग गर्दछौं ।

११.९.३ रासायनिक मल

बालीविरुवालाई पोषक तत्वहरु उपलब्ध गराई बढीभन्दा बढी उत्पादन लिन थोरै मात्रामा मलखाद प्रयोग गर्दा पनि पोषक तत्वहरु बढी उपलब्ध हुने गरी अत्याधुनिक प्रविधि र विभिन्न रसायनहरुको सम्मिश्रणबाट तयार गरिएका

मलहरुलाई रासायनिक मल भनिन्छ । दोस्रो विश्वयुद्धको समाप्तिपछि विकरालरूपमा निम्तिएको भोकमरीलाई न्यून गर्न हरितक्रान्तिको शुरुवातपश्चात रासायनिक मलको उत्पादन र प्रयोग बढ्दै आएको हो । यसै क्रममा हाम्रो देशमा रासायनिक मल कारखाना स्थापना नभए पनि विकसित राष्ट्रहरुबाट आयात गरी रासायनिक मलको प्रयोग हुँदै आएको छ । रासायनिक मलहरुको प्रयोगबाट कृषि उत्पादनमा वृद्धि भएको कुरालाई हामी नकार्न सक्दैनौं । यसकारण पनि रासायनिक मलको समुचित प्रयोग गरी कृषि उत्पादन बढाएर राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा टेवा पुऱ्याउन र कृषकहरुको जीवनस्तर माथि उठाउन आवश्यक भएको छ ।

हाम्रो देशमा नाइट्रोजन, फस्फोरस र पोटासयुक्त मलहरु बढी प्रयोग भएको पाइन्छ । यी मलहरुले विरुवालाई नाइट्रोजन, फस्फोरस र पोटास तत्वहरु मात्र उपलब्ध गराउँछन् । बालीविरुवालाई यी तीनवटा पोषक तत्वहरु मात्र उपलब्ध गराएर राम्रो उत्पादन लिन सकिदैन । यसकारण माथि उल्लेख गरिएका १३ वटै पोषकतत्वहरु उपलब्ध हुने मलहरु माटोमा प्रयोग गर्नुपर्दछ । नाइट्रोजन पोषकतत्व दिने रासायनिक मलहरुमा युरिया ४६ प्रतिशत नाइट्रोजन, सोडियम नाइट्रेट १५ प्रतिशत नाइट्रोजन, एमोनियम सल्फेट २० प्रतिशत नाइट्रोजन, एमोनियम सल्फेट नाइट्रेट २६ प्रतिशत नाइट्रोजन, एमोनियम क्लोराइड २५ प्रतिशत नाइट्रोजन, क्याल्सियम एमोनियम नाइट्रेट २० प्रतिशत नाइट्रोजन आदि हुन् ।

फस्फोरस पोषकतत्व प्राप्त हुने मलहरुमा सिंगल सुपर फस्फेट १६ प्रतिशत फस्फोरस, डबल सुपर फस्फेट ३२ प्रतिशत फस्फोरस र ट्रिपल सुपर फस्फेट ४८ प्रतिशत फस्फोरस हुन् । पोटास पोषकतत्व प्राप्त हुने मलहरुमा म्युरेट अफ पोटास ६० प्रतिशत प्राप्त हुन्छ । एकभन्दा बढी पोषकतत्वहरु प्राप्त हुने मलहरुलाई मिश्रित मल भनिन्छ । हाम्रो देशमा प्रचलित मिश्रित मलहरुमा डाइएमोनियम फस्फेट (डिएपी) यसमा १८ प्रतिशत नाइट्रोजन र ४६ प्रतिशत फस्फोरस तत्व पाइन्छ । यसैगरी मोनो एमोनियम फस्फेटमा ११ प्रतिशत नाइट्रोजन र ४८ प्रतिशत फस्फोरस पाइन्छ । तीनवटा पोषकतत्व प्राप्त हुने रासायनिक मल कम्प्लेट रासायनिक मल हो, जसमा १५ प्रतिशत नाइट्रोजन, १५ प्रतिशत फस्फोरस र १५ प्रतिशत पोटास पाइन्छ ।

बालीविरुवालाई सूक्ष्म तत्व उपलब्ध गराउन अन्य सूक्ष्म तत्वयुक्त रासायनिक मलहरु पनि बजारमा पाइन्छन् । जस्तै: एमोनियम मोलिब्डेट ५२ प्रतिशत मोलिब्डेनम, बोरेक्स ११ प्रतिशत बोरन, म्याग्निज सल्फेट ३० प्रतिशत म्याग्निज, जिंक सल्फेट २१ प्रतिशत जिंक आदि सूक्ष्म तत्व दिने रासायनिक मलहरु हुन् । हाल बजारमा यी माथि उल्लेख गरिएका १३ वटा पोषकतत्वहरु दिने खालका रासायनिक मलहरु विभिन्न नामबाट उत्पादन गरी विक्री वितरण भइरहेका छन् । माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय र क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशालाहरुको मलखाद परीक्षण प्रतिवेदनमा केही रासायनिक मलहरुमा तोकिए अनुसारका परिमाणमा तत्वहरु कमी पाइएको छ । तसर्थ रासायनिक मलहरु जथाभावी खरीद नगरी आधिकारिक संस्था र डिलरहरुबाट मात्र खरीद गरी प्रयोग गर्नुपर्दछ ।

कृषि उत्पादनका लागि गुणस्तरीय बीऊ, सिंचाई, उन्नत प्रविधिका साथै गुणस्तरीय रासायनिक मलको आवश्यकता पर्दछ । रासायनिक मलहरुमा विरुवालाई आवश्यक पर्ने पोषकतत्वहरु सजिलै उपलब्ध हुने हुँदा रासायनिक मलको प्रयोग जथाभावी नगरी वैज्ञानिकले गरेका सिफारिसमा समुचित प्रयोग गर्नुपर्दछ । रासायनिक मलको जथाभावी प्रयोग गरेमा विभिन्न नकारात्मक प्रभाव समेत पर्दछ । रासायनिक मलको जथाभावी प्रयोगबाट निम्न अनुसारका प्रभाव पर्दछन् ।

(१) माटोलाई अम्लीय बनाउँछ (२) जमिनमुनिको पानीलाई विषालु बनाउँछ (३) बोटविरुवालाई जलाउँछ (४) आर्थिक नोक्सानी हुन्छ (५) माटोमा भएको फस्फोरस विरुवालाई उपलब्ध हुँदैन (६) माटोमा सूक्ष्म जीवाणुको क्रियाकलाप घटाउँछ (७) माटोमा हावापानीको सञ्चारमा कमी आउँछ (८) माटोको पानी धारण गर्ने क्षमता क्षीण हुन्छ (९) माटोको उर्वराशक्तिलाई दिगो बनाउँदैन ।

रासायनिक मलको नकारात्मक प्रभावलाई न्यून गर्ने निम्न उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्दछ ।

(१) रासायनिक मलको प्रयोग जथाभावी नगरी सिफारिसको मात्रा र समुचित प्रयोग गर्ने (२) रासायनिक मलको अनुपातमा गुणस्तरीय प्रांगारिक मल पनि प्रयोग गर्ने (३) कृषि चुनको प्रयोग गरी अम्लीय माटोलाई सुधार गर्ने (४) एकै प्रकारको पोषकतत्व दिने रासायनिक मल प्रयोग नगरी सबै खालको पोषकतत्व दिने मलहरू प्रयोग गर्ने (५) रासायनिक मलको प्रयोगमा सिंचाईको अनिवार्य व्यवस्था मिलाउने (६) माटोलाई बग्नबाट बचाई गह्वा बनाएर खेती गर्ने (७) सम्भव भएमा खेतबारीमा वर्षाको धमिलो भेल पानी पठाउने (८) गाउँघरमा पाइने गुणस्तरीय कम्पोष्ट मलको प्रयोगमा जोड दिने (९) माटोलाई दिगो र रासायनिक मलको नकारात्मक प्रभाव कम गर्न माटोमा प्रांगारिक पदार्थको जगेर्ना गर्ने ।

रासायनिक मलको प्रयोगबाट नकारात्मक प्रभाव परे पनि समग्ररूपमा हेर्दा रासायनिक मलको समुचित प्रयोग आजको आवश्यकता हो किनभने खाने मुखहरू बढ्दैछन् । खेती गर्ने जग्गाको क्षेत्रफल घट्दो छ । कृषि नीति २०६१ ले अवलम्बन गरेको निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई व्यावसायिक एवं प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीमा रूपान्तर गरी दिगो कृषि विकासको माध्यमबाट जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनु कृषि क्षेत्रको दीर्घकालीन दृष्टिकोणलाई सफल पार्न उन्नत बीऊ, सिंचाई, प्रविधि र गुणस्तरीय मलखाद प्रयोग गर्नुपर्दछ ।

११.१० कृषि चुन कारखाना स्थापनाको लागि अनुदान कार्यक्रम संचालन कायविधि, २०७२

पृष्ठभूमी:

माटोको उर्वराशक्तिलाई दिगो रूपमा कायम राखी कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्ने कार्यका लागि माटो परीक्षण तथा सोही बमोजिमको उर्वराशक्ति व्यवस्थापन जरुरी हुन्छ । अम्लिय प्रकृतिको पैतृक पदार्थ, असन्तुलित रासायनिक मलखादको प्रयोग तथा माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थको प्रयोगमा कमीका कारण नेपालको माटोमा अम्लियपनाको समस्या बढ्दो अवस्थामा छ । माटो परीक्षण प्रयोगशालाहरूले माटोको उर्वराशक्ति परीक्षण पश्चात अम्लिय माटो सुधारको लागि कृषि चुनको सिफारिस गर्ने गरेको भएता पनि आवश्यक मात्रामा कृषि चुन उपलब्ध हुन नसक्दा कृषकले समस्या भोग्नु परिरहेको छ ।

नेपालको माटोको पैत्रिक पदार्थ नै अम्लिय प्रकृतिको भएकोले कृषि चुन नेपालको माटोमा निरन्तर अवश्यक पर्ने मात्र नभै असन्तुलित रासायनिक मलको प्रयोगको कारण अन्य जमिनको माटो समेत दिनानुदिन अम्लिय हुँदै गएको पाईन्छ । अम्लिय माटोमा कृषि चुन मात्र प्रयोग गर्दा मात्र समेत १५ देखि २० प्रतिशतले उत्पादनमा बृद्धि हुने अनुसन्धानबाट प्रमाणित भैसकेको छ । यसर्थ नेपालमा कृषि चुन कारखाना स्थापनाको अनिवार्यता महशुस गरिएको छ ।

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको आ. ब. २०६९।७० को प्रयोगशाला नतिजा अनुसार नेपालको करिब ६९ प्रतिशत माटो अम्लिय प्रकारको भएको र यसै माटोलाई मात्र अनुमान गर्ने हो भने पनि करिब ५० प्रतिशत माटो कृषि चुनको प्रयोग बिना सुधार गर्न सकिँदैन । यहि ५० प्रतिशत माटो मात्र सुधार गर्दा समेत प्रति वर्ष ५ लाख मे. टन कृषि चुन अवश्यक पर्दछ ।

विगतमा नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेको कृषि चुन उद्योग बन्द हुनु लगायतका कारण बाट कृषि चुन उपलब्धता हुन नसक्नुकै कारण माटो परीक्षण प्रतिवेदनहरूको प्रभावकारी उपयोगमा समेत कमी आएको यथार्थतालाई मध्य नजर गरी नीजि क्षेत्रका उद्यमीहरू बाट नेपालमा कृषि चुन कारखाना स्थापनाको आवश्यकता महशुस भई नीजि क्षेत्रबाट कृषि चुन कारखाना स्थापनाका लागि नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने अनुदान रकम व्यवस्थित रूपमा प्रवाह गरी उद्यमीहरूको मनोबल बृद्धि गर्न र सरकारी अनुदानको अधिकतम सदुपयोग गरी स्थापित उद्योगहरू फस्टाउन सक्ने वातावरण तयार गर्न कृषि विकास मन्त्रालयले 'कृषि चुन कारखाना स्थापनाको लागि अनुदान कार्यक्रम संचालन कायविधि, २०७२' स्विकृत गरि लागु गरेको छ ।

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस कार्यविधिको नाम “कृषि चुन कारखाना स्थापनाको लागि अनुदान कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७२” रहेको छ ।
- २) यो कार्यविधि स्विकृत भएको मिति बाट लागु हुनेछ ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा
 - (क) “उद्यमी” भन्नाले यस कार्यविधि अनुरूप नेपाल सरकारबाट कृषि चुन कारखाना स्थापनाका लागि आवेदन दिने निजी कम्पनी वा कृषक समूह वा सहकारी संस्था वा फार्म वा गैरसरकारी संस्था सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (ख) “प्रस्ताव” भन्नाले उद्यमीले कृषि चुन कारखाना स्थापनाका लागि अनुदान पाउन पेश गरेको आवेदनको विवरण सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (ग) “अनुदान” भन्नाले यस कार्यविधि अनुरूप कृषि चुन कारखाना निर्माण गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्याउन उपलब्ध गराईने नगद अनुदान रकम सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (घ) “मन्त्रालय” भन्नाले कृषि विकास मन्त्रालय भन्ने सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (ङ) “विभाग” भन्नाले कृषि विभाग भन्ने सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (च) “निर्देशनालय” भन्नाले माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय भन्ने सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (छ) “गैर सरकारी संस्था” भन्नाले संस्था दर्ता ऐन अनुरूप संबन्धित कार्यालयमा दर्ता भएको संस्था सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (ज) “सहकारी संस्था” भन्नाले सहकारी ऐन तथा नियमावली बमोजिम सम्बन्धित कार्यालयमा दर्ता भएको सहकारी संस्था वा संघ सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (झ) “निजी कम्पनी” भन्नाले निजी क्षेत्रका व्यवसायीबाट कम्पनी रजिस्टारको कार्यालय दर्ता भएको कम्पनी भन्ने बुझ्नु पर्दछ । यस शब्दले घरेलु तथा साना उद्योग विभागमा दर्ता भएको उद्योग समेत लाई जनाउँदछ ।
 - (ञ) “फार्म” भन्नाले प्रचलित ऐन बमोजिम सम्बन्धित निकायमा दर्ता भै कृषि सम्बन्धि व्यवसायिक कारोबार गरिरहेको निजी क्षेत्रको व्यवसायिक फर्मलाई सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (ट) “मूल्याङ्कन समिति” भन्नाले परिच्छेद २ को दफा ६ (१) अनुसार गठित समिति सम्भन्तुपर्दछ ।
 - (ठ) “निर्देशन समिति” भन्नाले परिच्छेद २ को दफा ७ (१) अनुसार गठित समिति सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (ड) “कारखाना” भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम स्थापना हुने अथवा भएको कृषि चुन उत्पादन कारखानालाई सम्भन्तु पर्दछ ।
 - (ढ) “कृषि चुन” भन्नाले माटोको अम्लियपना सुधारका लागि प्रयोग गरिने नेपाल गुणस्तर तथा नाप तौल विभागबाट तयार कृषि चुनको न्यूनतम गुणस्तर भएको बस्तुलाई सम्भन्तु पर्दछ ।
३. कार्यविधिको उद्देश्य: यस कार्यविधिको उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेको छ ।
 - (क) कृषि चुन बाट उत्पादित कृषि चुनको प्रयोग गरि कृषि उत्पादन र उत्पादकत्वमा बृद्धि ल्याई खाद्य सुरक्षामा टेवा पुर्याउने ।
 - (ख) कृषि चुन कारखाना स्थापनाका लागि नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने अनुदान रकम व्यवस्थित रुपमा प्रवाह गरी उद्यमीहरुको मनोबल बृद्धि गर्ने ।
 - (ग) सरकारी अनुदानको अधिकतम सदुपयोग गरी स्थापित उद्योगहरु फस्टाउन सक्ने वातावरण तयार गर्ने ।

अनुदान कार्यक्रम

४. कारखाना स्थापना गर्ने संस्था तथा निजी फर्मलाई अनुदान उपलब्ध गराइने आधार
 - (क) कारखाना स्थापना गर्ने संस्था तथा निजी फर्म प्रचलित ऐन बमोजिम सम्बन्धित निकायमा दर्ता भएको हुनु पर्नेछ ।
 - (ख) संस्थाको हकमा वार्षिक साधारणसभाबाट निर्णय गरी वा वार्षिक साधारण सभाबाट अनुमोदन गराउने गरी कार्य समितिको बैठकले कारखाना स्थापना गर्ने निर्णय गरेको हुनु पर्नेछ ।
 - (ग) प्रस्तावक संस्था वा फर्मले प्रस्तावित कारखाना स्थापना र सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा प्राविधिक, वित्तीय र बजार तथा बातावरण (IEE) सम्बन्धी सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा तयार गरिएको प्रस्ताव पेश गरेको हुनुपर्नेछ ।
 - (घ) प्रस्तावित कारखाना स्थापना र संचालनको लागि आवश्यक पूर्वाधार जस्तै सडक, विद्युत, पानी, भवनको व्यवस्था भएको लाई ग्राहता दिइनेछ ।
 - (ङ) कारखानाले प्रयोग गर्ने कच्चा पदार्थको कम्तिमा ६० प्रतिशत नेपाली कच्चा पदार्थ हुनुपर्नेछ ।
 - (च) प्रस्तावित कारखानाले अदक्ष श्रमिकको हकमा शत प्रतिशत स्वदेशी श्रमिक प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।
 - (छ) संस्था वा फर्मसँग कम्तिमा कृषि चुन कारखाना स्थापना गर्न माग गरिएको अनुदान रकम जति भौतिक सम्पत्ति वा नगद बैंक मौज्जात रहेको हुनुपर्नेछ ।
 - (ज) सरकारको तर्फबाट कारखानामा प्रयोग हुने मेशिनरी उपकरणको कुल लागत को ५० प्रतिशत वा बढीमा अधिकतम एक करोड ने.रु. ननाघ्ने रकम मात्र अनुदान उपलब्ध हुन सक्ने भएको हुँदा अन्य सम्पूर्ण चालु तथा पुँजिगत खर्च सम्बन्धित संस्था वा फर्म आफैले ब्यहोर्नु पर्नेछ ।
 - (झ) एक वा एक भन्दा बढी संस्थाहरु मिलेर कारखाना स्थापना एवं संचालन गर्न सक्नेछन । एक भन्दा बढी संस्थाहरु मिलेर कारखाना स्थापना एवं संचालन गर्ने भएमा संबन्धित संस्थाको संचालक समितिको निर्णय र उनीहरु बीचको करारनामा पेश भएको हुनु पर्नेछ ।
 - (ञ) एक संस्था वा फर्मले एक भन्दा बढि प्रस्ताव पेश गर्न पाइने छैन । एक भन्दा बढि प्रस्ताव पेश गरेको पाईएमा बढि अनुदान माग गरिएको प्रस्तावलाई स्वतः रद्द गरिनेछ ।
 - (ट) अनुदान प्राप्त गर्न प्रस्ताव पेश गर्न चाहने संस्था वा फर्मले सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको शिफारिस तथा सम्बन्धित निकायको अनुमति साथ मुल्यांकन समितिको सचिवालय, माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवनमा प्रस्ताव दर्ता गरेको हुनु पर्नेछ ।
 - (ठ) ग्रामिण तथा दुर्गम क्षेत्रमा स्थापना गरिने कारखानाको लागि प्राप्त हुने प्रस्तावलाई अनुदान उपलब्ध गराउन प्राथमिकता दिइनेछ ।
५. अनुदान वितरणको लागि संस्था तथा फर्म छनौट एवं अनुदान उपलब्ध गराउने विधि
 - (क) यस कार्यविधि अनुसार प्रदान गरिने अनुदानको उपयोग गरी कारखाना स्थापना गर्न चाहने उपयुक्त संस्था तथा फर्मबाट प्रस्ताव पेश गर्नको लागि राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा अनुदान उपलब्ध गराइने आधार एवं प्रस्तावको ढाँचा उल्लेख गरी ३० दिनको सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिने छ ।
 - (ख) बुँदा ५ (क) अनुसार प्राप्त प्रस्तावहरु अनुसूचि १ बमोजिमका प्रस्तावना मूल्याङ्कनका आधारहरु र मूल्याङ्कनको अंक विभाजन अनुरूप मुल्यांकन समितिले प्रस्तावना मूल्याङ्कन गर्ने छ ।
 - (ग) मुल्यांकन समितिले बुँदा ५ (ख) अनुसार मूल्याङ्कनको आधारमा सबैभन्दा बढि अंक प्राप्त गर्ने प्रस्तावकलाई अनुदानको लागि शिफारिस गरी स्विकृतिको लागि निर्देशन समितिमा पेश गर्नेछ ।

- (घ) निर्देशन समितिले मुल्यांकन समितिको सिफारिस उपर आवश्यक निर्णय लिई अनुदान स्विकृत गर्नेछ । सोहि बमोजिम आर्थिक वर्षमा विनीयोजित बजेट रकमबाट अनुदान उपलब्ध गराईने छ ।
- (ङ) अनुदान प्रदान गरिने संस्था वा फर्म छनौट भएको सूचना गरी १ महिना भित्रमा सम्झौता तथा कार्यदेश प्रदान गरिने छ ।
- (च) निर्धारित समय सम्म पनि छनौट भएको संस्था वा फर्मले सम्झौता गर्न नआएमा मूल्याङ्कनका आधारमा त्यसपछिको स्थान हासिल गर्नेलाई अनुदान दिन सकिने छ ।

६. निर्देशन समितिको गठन र काम कर्तव्य तथा अधिकार:

(१) गठन विधि:

कारखाना स्थापना गर्न संस्था वा फर्मको छनौट तथा अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापन गर्नको लागि कृषि विकास मन्त्रालय अन्तर्गत देहाय बमोजिमको 'निर्देशन समिति' गठन गरिने छ ।

(क) महानिर्देशक,	कृषि विभाग	-अध्यक्ष
(ख) कार्यक्रम निर्देशक,	बालि विकास निर्देशनालय	-सदस्य
(ग) कार्यक्रम निर्देशक,	कृषि व्यवसाय प्रवर्धन तथा बजार विकास निर्देशनालय	-सदस्य
(घ) अधिकृत प्रतिनिधि,	नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ, कृषि उद्यम केन्द्र	- सदस्य
(ङ) अधिकृत प्रतिनिधि,	खानि तथा भुगर्ब विभाग	- सदस्य
(च) कार्यक्रम निर्देशक,	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	-सदस्य सचिव

समितिले आवश्यक परेमा सम्बन्धित विषयको विज्ञ दुई जनासम्म आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

निर्देशन समितिको सचिवालय माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, कृषि विभागमा रहनेछ ।

(२) काम, कर्तव्य र अधिकार

- (१) अनुशुचि १ मा उल्लेखित मुल्यांकनका आधारहरु समेट्ने गरी मुल्यांकन समितिले तयार गरेको अंक विभाजन सहितको मूल्याङ्कन फारम र प्राप्तांक स्वीकृत गर्ने ।
- (२) संस्था तथा फर्महरुबाट प्राप्त प्रस्तावहरुको मूल्याङ्कन गरी अनुदान उपलब्ध गराउन मल अनुदान प्राविधिक उपसमितिबाट सिफारिस भइ आएका प्रस्तावहरु स्विकृत गरि सो को जानकारी मुल्यांकन समिति को सचिवालयलाई गराउने ।
- (३) मातहतको मुल्यांकन समिति लाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्ने ।
- (४) कृषि चुनका सम्बन्धमा नीतिगत व्यवस्था, पूर्वाधार विकास तथा अन्य रणनीति र कार्यक्रम बारे नेपाल सरकारलाई पृष्ठपोषण गर्ने ।
- (५) निर्देशन समिति र मुल्यांकन समितिको लागि आवश्यकता अनुसार लजिष्टिक खर्च निर्धारण गर्ने ।

७. मुल्यांकन समितिको गठन र काम कर्तव्य तथा अधिकार

(१) गठन विधि:

बुँदा ६ (१) अनुसार गठित अनुदान निर्देशन समितिको काममा सहयोग पु-याउन देहाय बमोजिमको मुल्यांकन समिति गठन गरिने छ ।

(क) कार्यक्रम निर्देशक	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	- संयोजक
(ख) बरिष्ठ कृषि अर्थ विज्ञ	कृषि विभाग	- सदस्य
(ग) बरिष्ठ कृषि इन्जिनियर	कृषि इन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालय	- सदस्य
(घ) कानून अधिकृत	कृषि विभाग	- सदस्य
(ङ) लेखा अधिकृत	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	- सदस्य

(च) बरिष्ठ माटो बिज्ञ,

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय,

- सदस्य सचिव

समितिले आवश्यक परेमा सम्बन्धित विषयको बिज्ञ दुई जना आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

मुल्यांकन समितिको सचिवालय माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, कृषि विभागमा रहनेछ ।

(२) काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) यस कार्यविधि अनुसार प्रदान गरिने अनुदानको उपयोग गरि कारखाना स्थापना गर्न उपयुक्त संस्था तथा फर्म छनौट गर्न राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा छनौटका आधार र अनुदान रकम दिने विधि उल्लेख गरी समितिको सचिवालय मार्फत ३० दिनको सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरि रितपूर्वक प्राप्त प्रस्ताव दर्ता गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

(२) मूल्याङ्कन फारमको आधारमा प्राप्त प्रस्तावहरूको मूल्याङ्कन गरि योग्यताक्रम निर्धारण गर्ने ।

(३) निधप्रति योग्यताक्रम बमोजिमको प्रस्ताव स्विकृतिका लागि निर्देशन समितिमा पेश गर्ने ।

(४) स्विकृत भएका प्रस्तावहरूको सूचि समितिको सचिवालयमा प्रकाशित गरि सम्बन्धित संस्था वा फर्मलाई छनौटको नतिजाबारे जानकारी गराउने व्यवस्था गर्ने ।

(५) यस कार्यविधिको अधिनमा रहि तथा कार्यविधिमा उल्लेख भए बमोजिम छनौट भएका संस्था लाई समितिको सचिवालय मार्फत अनुदान रकम भुक्तानी दिने व्यवस्था गर्ने ।

(६) यस कार्यविधि अनुरूप सम्पादन हुने सम्पूर्ण गतिविधिहरूको अभिलेख समितिको सचिवालयमा राख्ने व्यवस्था मिलाउने ।

(७) निर्देशन समितिबाट प्राप्त निर्देशनको पालना गर्ने ।

परिच्छेद-३

अनुदान प्रवाह

८. अनुदान रकम प्रवाह विधि

(१) स्विकृत प्रस्तावका प्रस्तावक संस्था तथा फर्महरूलाई मुल्यांकन समितिको सचिवालय मार्फत अनुदान रकमको भुक्तानी दिइने छ ।

(२) अनुदान पाउने संस्था तथा फर्मले स्वदेशमै निर्मित मेशिनरी तथा उपकरण खरिद गर्ने भएमा मेशिन, उपकरण खरीदको विल भर्पाइ लगायतको प्रमाण र सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालय प्रमुख वा निजले तोकेको अधिकृतस्तरको कर्मचारीको निरीक्षण भ्रमणबाट मेशीनरी तथा उपकरण सम्बन्धित स्थलमा पुगीसकेको भन्ने प्रतिवेदन प्राप्त भए पछि सो मेशिनरीको सम्बन्धित निकायको सम्बन्धित विषयको विशेषज्ञ (मेकानिकल ईन्जनीयर) बाट अनुगमन गराई सो को आधारमा निर्धारित अनुदान रकमको ५० प्रतिशत रकम पहिलो किस्ता स्वरूप उपलब्ध गराइने छ ।

(३) बुँदा ७ (२) बमोजिम मेशिनरी तथा उपकरण खरिद गर्ने संस्था वा फर्मले कृषि चुन कारखानाको लागि खरिद गरेको मेशीनरी तथा उपकरण जडान गरिसकेपछि बाँकी रकम भुक्तानी दिइने छ । यसको लागि मेशीनरी तथा उपकरण जडान भएको भन्ने सम्बन्धमा सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयबाट निरीक्षण गराइ प्रतिवेदन सहितको सिफारिश पत्र संलग्न गर्नुपर्ने छ ।

(४) प्रतित पत्र (Letter of Credit) मार्फत मेशिनरी तथा उपकरण खरिद गरिने अवस्थामा सम्बन्धित संस्था वा फर्मले मेशिनरी तथा उपकरण आयात गर्न प्रतितपत्र खोल्नको लागि भन्सार मूल्याङ्कनको आधारमा स्वीकृत अनुदान रकमको २५ प्रतिशत रकम सोभै बैंकलाई भुक्तानी उपलब्ध गराइने छ । पचास प्रतिशत रकमको भुक्तानी मेशिनरी उपकरण कारखाना स्थलमा पुगेको बारे जिल्ला कृषि विकास कार्यालयबाट प्रमाणित भए

पछि दिइने छ । अन्तिम २५ प्रतिशत रकमको भूक्तानी प्राप्त गर्नको लागि मेशीन, उपकरण जडान भइ सन्तोषजनक रुपमा सन्चालन भएको बारे कृषि इन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालयबाट निरीक्षण गराइ प्रतिवेदन सहितको सिफारिश पत्र संलग्न गर्नु पर्ने छ ।

९. अनुदानका शर्तहरू

- (१) कारखाना स्थापना वा विस्तारमा प्रयोग हुने गरि खरिद गरिएको मेशीनरी तथा उपकरण कारखानामा कृषि चुन उत्पादन गर्ने प्रयोजन बाहेक अन्य प्रयोजनमा लगाउन पाइने छैन ।
- (२) अनुदान रकम बाट खरिद गरि कारखानामा प्रयोग गरिएका मेशीनरी तथा उपकरण निर्देशन समितिको अनुमति बिना बेच विखन गर्न पाइने छैन । समितिले उपयुक्त ठानेमा त्यस्ता मेशीनरी तथा उपकरण कारखाना स्थापना गर्न चाहने अन्य संस्था तथा फर्मलाई विक्रि गर्न अनुमति दिन सक्ने छ ।
- (३) कारखानामा कृषि चुन उत्पादन गर्ने अनुदान पाएका संस्था वा फर्मलाई कारखाना नियमित सञ्चालन गर्न कृषि विकास मन्त्रालय , कृषि विभाग वा सहकारी विभागले निर्देशन दिन सक्नेछ र उक्त निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित संस्था वा फर्मको कर्तव्य हुनेछ ।
- (४) अनुदान प्राप्त गर्ने संस्था वा फर्मको कारखाना अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने क्रममा कृषि विकास मन्त्रालय अन्तर्गतका अधिकृतहरूलाई सहयोग गर्नु सम्बन्धित संस्था वा फर्मको कर्तव्य हुने छ ।
- (५) यस कार्यविधि बमोजिम अनुदान प्राप्त गर्ने कारखानाबाट उत्पादन हुने कृषि चुनको मुल्य अनुदान नपाएका अन्य कारखानाहरूको तुलनामा कम हुनु पर्नेछ ।
- (६) प्रस्ताव पेश गरे बमोजिमको उत्पादन प्रत्येक वर्ष अनिवार्यरुपमा गर्नुपर्नेछ र उत्पादन तथा खपतको प्रगति विवरण निर्देशनालयमा नियमित पेश गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-४

बिबिध

१०. अनुगमन व्यवस्था

- (१) यस कार्यविधि अनुसार स्थापित कारखानाको अनुगमन तथा निरीक्षणको मूख्य जिम्मेवारी कृषि विभागको हुने छ ।
- (२) अनुदान पाउने संस्था वा फर्महरूबाट उत्पादन हुने कृषि चुनको गुणस्तर नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड बमोजिमको हुनु पर्नेछ । सोको अनुगमनको व्यवस्था निर्देशनालयले मिलाउने छ ।
- (३) आवश्यकता अनुसार कृषि विकास मन्त्रालय ले अनुगमन निरीक्षण गरी निर्देशन दिन सक्नेछ ।

११. विविध

- (१) यस कार्यविधि कार्यान्वयनमा केहि बाधा व्यवधान आइपरेमा वा दुविधा उत्पन्न भएमा सो को छिनोफानो कृषि विकास मन्त्रालयले गर्ने छ ।
- (२) कारखाना स्थापना गर्ने संस्था वा फर्मलाई अनुदान उपलब्ध गराउने प्रक्रियामा यस कार्यविधिमा उल्लेख नभएका विषय वा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सो सम्बन्धि नियमावली, २०६४ संग बाभिएका विषयहरू सोहि ऐन तथा नियमावली अनुसार हुनेछन् ।

अनुशुचि-१

प्रस्तावना मुल्यांकनका आधारहरू

१.	सम्भाव्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा पूर्णांक	पुर्णांक १०
क)	विस्तृत रूपमा कारखाना तथा आयोजनास्थलको नक्शा, विभिन्न प्रयोजनको लागि आवश्यक तथा उपलब्ध जग्गाको क्षेत्रफल, उत्पादन परिमाण, कारखाना स्थापना तथा उत्पादन शुरू गर्ने समय, विभिन्न कामको लागि लागत अनुमान, आवश्यक तथा उपलब्ध जनशक्ति, उत्पादन परिमाण बजार व्यवस्थापन तथा लाभ लागत अनुमान आदि) भएको	१०
ख)	सारांश मात्र प्रस्तुत	५
२.	जग्गाको उपलब्धता	१०
क)	आफ्नै भएको	१०
ख)	भाडामा लिएर संचालन गर्ने (सम्झौता भएको)	६
३.	कम्पनीको किसिम (स्वामित्व)	१०
क)	लिमिटेड कम्पनी (सरकारी शेयर नभएको)	१०
ख)	साझेदारी फर्म	८
ग)	नीजि फर्म	६
घ)	अन्य	५
४.	कच्चा पदार्थको व्यवस्थापन	१०
क)	आफ्नै उत्पादन	१०
ख)	स्थानीय स्तरमा खरिद व्यवस्थापन	९
ग)	स्थानीय उत्पादन तथा आयात समेत	८
५.	पुर्वाधारको व्यवस्था	१०
क)	कालोपत्रे/ग्राभेल सडक, विद्युत, पानी भएको र भवन निर्माण समेत भैसकेको	१०
ख)	कालोपत्रे/ग्राभेल सडक, विद्युत, पानी भएको तर भवन निर्माण हुन बाँकी	८
ग)	कच्ची सडक, विद्युत, पानी भएको र भवन निर्माण समेत भैसकेको	८
घ)	कच्ची सडक, विद्युत, पानी भएको र भवन निर्माण हुन बाँकी	
ङ)	कच्ची सडक र पानी भएको अन्य पुर्वाधार तयार हुन बाँकी	६
६.	प्राविधिकको व्यवस्था	१०
क)	कृषि/जिव विज्ञान/वातावरण विज्ञान विषय लिई स्नातक वा सो भन्दा बढी औपचारिक शिक्षा प्राप्त गरी मलखाद र माटो व्यवस्थापन/उत्पादन सम्बन्धि ५ वर्ष भन्दा बढीको अनुभव प्राप्त	१०
ख)	कृषि/जिव विज्ञान/वातावरण विज्ञान विषय लिई स्नातक वा सो भन्दा बढी औपचारिक शिक्षा प्राप्त	८
ग)	कृषि/विज्ञान विषय लिई प्रमाणपत्र तह सम्मको औपचारिक शिक्षा प्राप्त गरी मलखाद र माटो व्यवस्थापन/उत्पादन सम्बन्धि ५ वर्ष भन्दा बढीको अनुभव प्राप्त वा आधिकारिक संस्थाबाट प्रांगारिक मल उत्पादन सम्बन्धि तीन महिना भन्दा बढीको तालीम प्राप्त गरी मल उत्पादन कार्यमा सँलग्न ।	७
घ)	प्रमाणपत्र तह सम्मको औपचारिक शिक्षा प्राप्त गरी मलखाद र माटो व्यवस्थापन/उत्पादन सम्बन्धि ५ वर्ष भन्दा बढीको अनुभव प्राप्त	६

ड)	कृषिजीव विज्ञान/वातावरण विज्ञान विषय लिई प्रमाणपत्र तह सम्मको औपचारिक शिक्षा प्राप्त	५
७.	लगानी तथा अनुदान माग	१०
क)	८० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी आफ्नो लगानी र २० प्रतिशत वा कम अनुदान तथा ऋण	१०
ख)	६० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी आफ्नो लगानी र ४० प्रतिशत वा कम अनुदान तथा ऋण	९
ग)	४० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी आफ्नो लगानी र ६० प्रतिशत वा कम अनुदान तथा ऋण	८
घ)	२० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी आफ्नो लगानी र ८० प्रतिशत वा कम अनुदान तथा ऋण	५
८.	भौगोलिक अवस्था	१०
क)	काठमाण्डौ उपत्यका, जिल्ला सदरमुकाम र नगरपालिका	६
ख)	काठमाण्डौ उपत्यका, जिल्ला सदरमुकाम र नगरपालिका बाहिरका सार्वजनिक सवारी चल्नेक्षेत्र	७
ग)	काठमाण्डौ उपत्यका, जिल्ला सदरमुकाम र नगरपालिका बाहिरका सार्वजनिक सवारी नचल्ने २० कि.मी. भित्रको क्षेत्र	८
घ)	कालोपत्रे वा ग्राभेल सडक भएको सार्वजनिक सवारी साधन नचल्ने काठमाण्डौ उपत्यका, सदरमुकाम वा नगरपालिका बाट २० कि.मी. भन्दा टाढा	९
ड)	कच्ची सडक भएको काठमाण्डौ उपत्यका, सदरमुकाम वा नगरपालिका बाट २० कि.मी. भन्दा टाढा	१०
९.	उत्पादन क्षमता मे.टन प्रति वर्ष	१०
क)	कम्तीमा ५०० मे टन	६
ख)	५०१ देखि २००० सम्म	७
ग)	२००१ देखि ५००० सम्म	८
घ)	५००१ देखि १०००० सम्म	९
ड)	१०००० भन्दा बढी	१०
१०.	उत्पादनको खपत तथा बजार व्यवस्थापन	१०
क)	स्थानीय वा क्षेत्रीय खपत	७
ख)	राष्ट्रियस्तरमा खपत, वितरण	९
ग)	आन्तरिक खपतको साथै निर्यात	१०

११.७ कृषक समुह/सहकारी मार्फत प्राङ्गारिक मल (भर्मिकम्पोष्ट) उत्पादनका लागि सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१

पृष्ठभूमि:

नेपाल एक कृषि प्रधान मुलुक भएको परिप्रेक्ष्यमा माटोको उर्बरा शक्ति कायम गरि दिगो कृषि विकास गरि खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर गर्ने कार्य चुनौतिपूर्ण रहेको छ। यस चुनौतिको सामना गर्न विरुवालाई आवश्यक खाद्यतत्व प्रयाप्त मात्रामा पूर्ति गर्न रसायनिक मलको मात्र प्रयोग गर्दा माटोको संरचना बिग्रने, माटोको अम्लीयपनामा वृद्धि भई क्रमशः माटोको उर्बराशक्तिमा ह्रास आउँदै जाने समस्या रहेको छ। यसको विकल्पको रुपमा गाँउ घरमा उत्पादित प्राङ्गारिक मलको प्रयोगलाई बढावा दिनुपर्ने हुन्छ। प्राङ्गारिक मलको परिमाण र गुणस्तर कायम गर्नु चुनौतिको रुपमा रहेको छ। यसको लागि गुणस्तरीय प्राङ्गारिक मलको उत्पादन र प्रयोगमा कृषक समुह तथा सहकारीलाई उत्प्रेरीत गरी माटोको उर्बराशक्ति

दीगो रुपमा कायम राख्ने व्यवस्थाको लागि आ.व. २०७१/७२ को विशेष कृषि उत्पादन कार्यक्रमको वार्षिक कार्यक्रममा कृषक समुह/सहकारी मार्फत प्राङ्गारिक मल (भर्मिकम्पोष्ट) उत्पादनका लागि सहयोग कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वीकृत समेत भएको छ। सो कार्यक्रम संचालनका लागि कृषक समुह/सहकारी मार्फत प्राङ्गारिक मल (भर्मिकम्पोष्ट) उत्पादनका लागि सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१ तयार गरिएको छ।

परिच्छेद -१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- (१) यस कार्यविधिको नाम “कृषक समुह/सहकारी मार्फत प्राङ्गारिक मल (भर्मिकम्पोष्ट) उत्पादनका लागि सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१” रहेको छ।
- (२) यो कार्यविधि कृषि विकास मन्त्रालयबाट स्वीकृती भएको मिति बाट प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा -

- (क) “समुह ” भन्नाले सम्बन्धित गाउँ विकास समिति वा जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा दर्ता/सूचीकृत भएका १२ देखि २५ जना कृषकहरुको समुहलाई सम्झनु पर्छ।
- (ख) “सहकारी” (Cooperative) भन्नाले डिभिजन सहकारी कार्यालयमा आधिकारीक रुपमा दर्ता भएका कृषि सहकारीलाई सम्झनु पर्छ।
- (ग) “निर्देशनालय” भन्नाले माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय सम्झनु पर्छ।
- (घ) “प्राङ्गारिक मल” भन्नाले जैविक वस्तुको विघटनबाट तयार गरिएको मल तथा गड्यौलालाई स्थानीय कुहिने सामाग्री खुवाई उत्पादन भएको मललाई समेत सम्झनु पर्छ।
- (ङ) “भकारो सुधार” भन्नाले गाई वस्तुको गोठमा गहुँत नचुहिने गरि ढलान गरिएको, व्यवस्थित रुपमा गँहुत सँकलन गर्ने ट्यांक निमार्ण भएको र भकारोलाई घाम र पानीबाट बचाउन व्यवस्थित छाना तयार गरिएको संरचनालाई सम्झनु पर्छ।
- (च) “क्लस्टर (Cluster)” भन्नाले एउटै क्षेत्र भित्र एक वा जोडिएका दुई गाँउ विकास समिति अन्तर्गतको कृषकहरुको समूह सम्झनु पर्छ।
- (छ) “श्रोत व्यक्ति” भन्नाले भर्मिकम्पोष्ट उत्पादन कार्यक्रमका लागि आवश्यक प्राविधिक सल्लाह तथा गड्यौला उपलब्ध गराउने व्यक्तिलाई सम्झनु पर्छ।

३. कार्यक्रम संचालनको उद्देश्य : यस कार्यविधि अनुसार सन्चालित कार्यक्रमको देहाय बमोजिम उद्देश्य हुनेछ -

- (क) भर्मिकम्पोष्ट लगायत गुणस्तरिय गोठेमलको उत्पादन तथा प्रयोग अभिवृद्धि गर्ने।
- (ख) रसायनिक मलको प्रयोग न्युनिकरण गरि कृषि वस्तुको उत्पादन लागत घटाउने।
- (ग) असन्तुलीत रसायनीक मलबाट हुने नकरात्मक प्रभावलाई कम गर्दै माटोको उर्वराशक्ति कायम राखी उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गराउने।
- (घ) दीगो रुपमा उत्पादन बढाई खाद्य सुरक्षामा योगदान पुऱ्याउने।

कार्यक्रम संचालन प्रकृया

४. **कार्यक्रम संचालन गरिने जिल्ला छनौट :** नेपाल सरकारको वार्षिक स्विकृत कार्यक्रममा उल्लेख भए बमोजिमका जिल्लामा कार्यक्रम संचालन हुनेछ । आ.व.२०७१/०७२ मा अनुसूचि १ अनुसारका जिल्लाहरुमा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
५. **कार्यक्रम संचालन गरिने संख्या निर्धारण :** नेपाल सरकारको वार्षिक स्विकृत कार्यक्रममा उल्लेख भए बमोजिमको संख्यामा कार्यक्रम संचालन हुनेछ ।
६. **गाऊ विकास समिति छनौट :** सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले सम्भाव्यताको आधारमा जिल्ला विकास समितिको समन्वयमा गाऊ विकास समिति (गा.वि.स.) छनौट गर्नेछ । गा.वि.स. छनौट गर्दा एक गा.वि.स.मा कम्तीमा २५ जना कृषक सम्भव भएसम्म एउटै भौगोलिक क्षेत्र (Cluster) मा पर्ने गरि छनौट गर्नु गर्नेछ ।
७. **प्रस्ताव आह्वान, छनौट र सम्झौता:**
छनौट भएका गा.वि.स.हरुमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले दफा ६ उल्लेख भए बमोजिमका आधारहरुमा निहितभै कृषक समूहहरु/सहकारीबाट अनुसूची २ बमोजिमको ढाँचामा प्रस्ताव आह्वान गर्नेछ । उक्त प्रस्तावहरु जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको Focal अधिकृतको संयोजकत्वमा गठित ३ सदस्यीय मूल्याङ्कन समितिले छनौट गरी वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत समक्ष सिफारिस गर्नेछ । प्रस्ताव मूल्यांकन गर्दा स्थानीयस्तरमा श्रोत व्यक्ति उपलब्ध भएको समूह/सहकारीलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ । छनौट भएका समूह/सहकारीहरूसँग जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले सम्झौता गर्नेछ ।
८. **कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रिया:** कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अपनाइने छ-
 - (क) सम्झौता पश्चात कृषक समूह/सहकारीसँग आवद्ध कृषकले सम्झौता बमोजिम काम गर्नेछ ।
 - (ख) कार्यक्रम कार्यान्वयन Cluster मा सन्चालन गरिनेछ ।
 - (ग) एउटा Cluster मा कम्तीमा २५ वटा भर्मिबेड सन्चालन गर्ने Cluster लाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
 - (घ) कृषक समूह/सहकारीका सहभागी सदस्यहरु सँग कम्तीमा ५ वटा गाई भैंसी वा २० वटा बाख्रा भएका घरधुरिलाई मात्र अनुदान प्रकृत्यामा समावेश गरिनेछ ।
 - (ङ) क्लस्टर क्षेत्र (Cluster area) मा कार्यक्रम संचालन गर्न चाहने कृषकको संख्या लक्ष्य भन्दा बढि भएको खण्डमा महिला, दलित, जनजातिलाई प्राथमिकता दिई कृषक समूह/सहकारीले सिफारिस गरे बमोजिमका कृषकहरुलाई समावेश गरिने छ ।
 - (च) गोठ सुधार, भर्मिकम्पोष्ट वेड र भर्मिबेडको छाना निर्माण गर्दा र आवश्यक पर्ने गड्यौला खरिद गर्दा देहाय बमोजिमको मापदण्ड अनुसार हुनु पर्नेछ ।
 - गोठ सुधार गर्दा गोठको आकार - ७ फिट X १५ फिट
 - भर्मिबेडको आकार - ३ मिटर X १ मिटर
 - भर्मिबेडको छानाको आकार - ३.५ मिटर X १.५ मिटर
 - गड्यौला खरिद संख्या - १००० वटा
९. **सम्पर्क व्यक्ति (Focal Person) तोक्नु पर्ने :** कृषक समूह/सहकारी मार्फत भर्मिकम्पोष्ट मल उत्पादन कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्न र आवश्यक प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउन जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले त्यहाँ कार्यरत एकजना अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई सम्पर्क व्यक्तिको रुपमा तोक्नु पर्ने छ ।
१०. **अनुदान बितरण प्रकृया :** अनुदान बितरण प्रकृया देहाय बमोजिमको हुनेछ -
 - (क) सम्झौता बमोजिम काम सम्पन्न भइसकेपछि सम्पर्क व्यक्तिले स्पेशिफिकेशनको मूल्याङ्कन गरि सिफारिसको

आधारमा गोठ सुधार तथा भर्मिबेड र छाना समेत तयार गरेका र गड्यौला खरिद गरी प्रयोग गरेका समुह तथा सहकारी भित्रका कृषकहरुलाई सम्बन्धित कृषक समुह तथा सहकारी मार्फत जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले प्रति कृषक रु. २५,०००। (अक्षरेपी पच्चिस हजार) अनुदान रकम उपलब्ध गराउने छ।

(ख) यस अधि नै भकारो सुधार कार्यक्रम संचालन गरी अनुदान लिई सकेका कृषकहरुले भर्मिबेड तयार गर्न चाहेमा गोठ सुधार बाहेक भर्मिबेड तथा छाना निर्माण र गड्यौला खरिद वापत रु. १४,६०० (अक्षरेपी चौध हजार छ सय मात्र) अनुदान रकम उपलब्ध गराइने छ।

११. **कार्यक्रमको अनुगमन व्यवस्था :** कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि केन्द्रिय स्तरबाट माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय तथा कृषि विभागबाट, क्षेत्रिय स्तरबाट सम्बन्धित क्षेत्रिय माटो परिक्षण प्रयोगशाला तथा क्षेत्रिय कृषि निर्देशनालयबाट र स्थानिय स्तरमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय तथा कृषि सेवा केन्द्र बाट आवश्यकतानुसार अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरिने छ।
१२. **निर्देशन दिन सक्ने :** कार्यक्रम कार्यान्वयनको सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार कृषि विकास मन्त्रालयले अनुगमन निरीक्षण गरी निर्देशन दिन सक्नेछ।
१३. **बाधा अड्काउ फुकाउने :** यस कार्यविधि कार्यान्वयनमा अस्पष्ट एवं द्विविधा उत्पन्न भएमा कृषि विभागको निर्णय अन्तिम हुनेछ।

अनुसूची-१

(दफा ४ साग सम्बन्धित)

आ.व. २०७१/०७२ मा कार्यक्रम सन्चालन गरिने जिल्ला तथा विनियोजित बजेटको अवस्था

बजेट रु. हजारमा

सि. नं.	जिल्ला	सन्चालन गरिने सख्या	बजेट बाडफाड			कैफियत
			कार्यक्रम सन्चालन खर्च	तालिम	अनुगमन तथा मुल्याक्तन	
१	पाल्पा	५०	१२५०	३०	३०	
२	नवलपरासी	५०	१२५०	३०	३०	
३	रूपन्देही	५०	१२५०	३०	३०	
४	ईलाम	५०	१२५०	३०	३०	
५	धनुषा	५०	१२५०	३०	३०	
६	सुर्खेत	५०	१२५०	३०	३०	
७	दाङ	५०	१२५०	३०	३०	
८	डडेल्धुरा	५०	१२५०	३०	३०	
९	बाँके	५०	१२५०	३०	३०	
१०	खोटाङ	५०	१२५०	३०	३०	
११	चितवन	५०	१२५०	३०	३०	
१२	ओखलढुङ्गा	५०	१२५०	३०	३०	
१३	मकवानपुर	५०	१२५०	३०	३०	
१४	सिन्धुली	५०	१२५०	३०	३०	
१५	दोलखा	५०	१२५०	३०	३०	

सि. नं.	जिल्ला	सन्चालन गरिने सख्या	बजेट बाडफाड			कैफियत
			कार्यक्रम सन्चालन खर्च	तालिम	अनुगमन तथा मुल्याक्तन	
१६	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, कृषि विभाग				७५०	
१७	क्षे.मा.प.प्र. भुम्का				४०	
१८	क्षे.मा.प.प्र., हेटौँडा				८०	
१९	क्षे.मा.प.प्र., पोखरा				६०	
२०	क्षे.मा.प.प्र., खजुरा				६०	
२१	क्षे.मा.प.प्र., सुन्दरपुर				४०	
२२	मा.प.प्र.सुरुंगा				२०	
जम्मा		७५०	१८७५०	४५०	१५००	

अनुसूची -२

(दफा ७ सँग सम्बन्धित)

कृषक समूह/सहकारीले प्राङ्गारिक (भर्मिकम्पोष्ट) मल उत्पादन गर्न प्रस्तावको ढाचा

१. कृषक समूह/सहकारीको नाम:

२. ठेगाना:

३. दर्ता नम्बर र दर्ता मिति :

४. समूह/सहकारीको स्थाई संरचनाको विवरण :

५. समूह/सहकारीमा आवद्ध कृषक सख्या:

६. प्राङ्गारिक मल (भर्मिकम्पोष्ट) उत्पादन गर्न चाहने सदस्यहरुको सख्या:

७. स्थानीय श्रोत व्यक्तिको उपलब्धता (भए/नभएको) :

८. कार्यक्रममा सहभागी हुन चाहने सदस्यहरुको विवरण:

सि. नं.	कृषकको नाम	ठेगाना	जमीन सम्बन्धि विवरण		पशु चौपाया सख्या	कार्यक्रममा सहभागिता		दस्तखत
			खेत	पाखो		गोठ सुधार सहित भर्मिकम्पोष्ट	भर्मिकम्पोष्ट मात्र	
१								
२								
३								
४								
५								
६								
७								

सि. नं.	कृषकको नाम	ठेगाना	जमीन सम्बन्धि विवरण		पशु चौपाया सख्या	कार्यक्रममा सहभागिता		दस्तखत
			खेत	पाखो		गोठ सुधार सहित भर्मिकम्पोष्ट	भर्मिकम्पोष्ट मात्र	
८								
९								
१०								
११								
१२								
१३								
१४								
१५								
१६								
१७								
१८								
१९								
२०								
२१								
२२								
२३								
२४								
२५								

समूह/सहकारीको अध्यक्षको नाम:

दस्तखत:

मिति: समूह/सहकारीको छाप :

९. प्रस्ताव पेश गर्दा आवश्यक कागजातहरू :

- समूह/सहकारीको बैठकको निर्णय सहितको प्रतिबद्धपत्र
- समूह/सहकारी दर्ता प्रमाणपत्र
- गा.वि.स. वा गा.वि.स भित्र रहेको कृषि बन तथा वातावरण समितिको सिफारिस
- नजिकको कृषि/पशु सेवाकेन्द्रको सिफारिस
- स्थानीयस्तरमा श्रोत व्यक्ति भएमा निजको सिफारिस

११.८ प्राङ्गारिक मल अनुदान (जिल्लास्तर) कायविधि, २०७२

(नेपाल सरकार मा.मन्त्रीस्तरबाट मिति २०७२।०२।०५ मा स्वीकृत)

प्रस्तावना:

प्राङ्गारिक कृषिलाई प्रवर्धन गर्ने उद्देश्य अनुरूप आ.व.२०६८/६९ देखि स्वदेशमा उत्पादित प्राङ्गारिक मलमा कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड मार्फत कृषि विकास मन्त्रालयबाट अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यक्रम सञ्चालित छ। कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेडबाट प्राङ्गारिक मल अनुदानमा विक्री वितरणको अवस्था दृष्टिगत गर्दा अपेक्षाकृत रुपमा कृषकस्तरमा विक्री वितरण हुन नसकेको तथा विभिन्न प्रकारका प्राङ्गारिक मलहरूको लागत मूल्य फरक हुने हुँदा प्राङ्गारिक मल उत्पादकहरूले अनुदानको कार्यक्रममा समान रुपमा सहभागी हुन नपाएको समेत देखिएको छ। अतः स्थानीयस्तरमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालयहरू मार्फत प्राङ्गारिक मल अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिएको खण्डमा कृषकहरूको माग बमोजिम गुणस्तरीय प्राङ्गारिक मलको विक्री वितरण हुने, यथार्थ विक्रीको आधारमा अनुदान प्रवाह भई सरकारी अनुदानको अधिकतम सदुपयोग हुने एवम् स्थानीयस्तरमा सञ्चालित प्राङ्गारिक मल उद्योगहरू समेत फस्टाउन सक्ने महशुस गरी कृषि विकास मन्त्रालयले यो कायविधि बनाई लागू गरेको छ।

परिच्छेद(१)

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस कायविधिको नाम “प्राङ्गारिक मल अनुदान (जिल्लास्तर) कायविधि, २०७२” रहेको छ।
(२) यो कायविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कायविधिमा,
(क) “निर्देशिका” भन्नाले “प्राङ्गारिक मल अनुदान निर्देशिका, २०६८ (संशोधन सहित)” भन्ने संझनु पर्दछ।
(ख) “मल वा प्राङ्गारिक मल” भन्नाले नेपालमा उत्पादन भई प्राङ्गारिक तथा जैविक मल नियमन कायविधि २०६८ (संशोधन सहित) अनुरूप दर्ता भएको प्राङ्गारिक मल संझनु पर्दछ।
(ग) “समिति” भन्नाले मल आपूर्ति तथा वितरण व्यवस्थापन समिति संझनु पर्दछ।
(घ) “मन्त्रालय” भन्नाले कृषि विकास मन्त्रालय संझनु पर्दछ।
(ङ) “कार्यालय” भन्नाले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय संझनु पर्दछ।
(च) “उद्योग वा उत्पादक” भन्नाले प्राङ्गारिक तथा जैविक मल नियमन कायविधि, २०६८ (संशोधन सहित) अनुरूप दर्ता भएको प्राङ्गारिक मल उद्योग भन्ने संझनु पर्दछ।
(छ) “विक्रेता” भन्नाले मल उद्योग/उत्पादक वा मल आपूर्तिकर्ताले खडा गरेको डिलर वा विक्रेता भन्ने संझनु पर्दछ।

परिच्छेद-२

अनुदान वितरण व्यवस्थापन सम्बन्धि

३. मल आपूर्ति तथा वितरण व्यवस्थापन समिति: (१) जिल्लास्तरमा मलको नियमित आपूर्ति, वितरण तथा अनुगमन गर्न देहाय बमोजिमको मल आपूर्ति तथा वितरण व्यवस्थापन समिति रहनेछ:
(क) प्रमुख जिल्ला अधिकारी
(ख) स्थानीय विकास अधिकारी

संयोजक
सदस्य

(ग) प्रमुख, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	सदस्य
(घ) अगुवा कृषकरकृषक समुहको प्रतिनिधि (एकजना महिला सहित २ जना)	सदस्य
(ङ) प्रमुख, कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड	सदस्य
(च) मल निरीक्षक, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	सदस्य-सचिव
- (२) खण्ड (च) बमोजिम मल निरीक्षक नतोकिएको जिल्लामा सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको प्रमुखले तोकेको अधिकृतले समितिको सदस्य-सचिवको कार्य सम्पादन गर्नु पर्नेछ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ।
- (४) समितिको बैठकमा समितिले सम्बन्धित पदाधिकारीलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।
- (५) समितिले स्थानीय स्तरमा मल वितरणको मापदण्ड एवम् विक्रिवितरण प्रकृया प्रचलित नीयमरकानूनको परिधी भीत्र रही निर्धारण गर्न सक्नेछ।
- (६) समितिले बैठकको कार्यविधि आफै निर्धारण गर्नेछ।
४. समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार: (१) समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:
- (क) जिल्लामा किसानलाई अनुदानमा उपलब्ध गराईने मलको परिमाणको आधारमा क्षेत्र निर्धारण गर्ने। जिल्लाभर मल वितरण गर्न नसकिने वा आवश्यक नपर्ने भई केहि क्षेत्रमा मात्र प्राङ्गारिक मलको विक्रिवितरण गर्दा प्राङ्गारिक कृषि उत्पादन क्षेत्र, व्यवसायिक कृषि उत्पादन क्षेत्र र गाईवस्तु वा पशु पालन कम भएको क्षेत्र वा माटोको उर्वराशक्ति कम भएको र विविध कारणले विग्रिएको माटो (degraded soil) भएको क्षेत्रलाई प्राथमिकता दिईनेछ।
- (ख) मापदण्ड बमोजिमको मल वितरण भएनभएको यकिन गरी न्यून गुणस्तरको मल उत्पादन र वितरण गर्ने फर्म/व्यवसायलाई कानून अनुसार कारवाहिका लागि सम्बन्धित निकायलाई निर्देशन दिने।
- (ग) मलको सुलभ आपूर्ति तथा वितरण व्यवस्थाको लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालयलाई आवश्यक सहयोग तथा निर्देशन दिने।
- (घ) अनुदान वितरण सम्बन्धि आवश्यक काम गर्ने/गराउने।
- (ङ) अनुदानित प्राङ्गारिक मलको विक्रिवितरणमा अपचलन भएको अवस्थामा आवश्यक कानूनी कार्यवाहिका लागि स्थानीय प्रशासन तथा अन्य सम्बद्ध निकायमा जानकारी गराउने।

परिच्छेद-३

अनुदान कार्यक्रम

५. अनुदान उपलब्ध गराईने आधार: (१) यस कार्यविधि बमोजिम प्रदान गरिने अनुदानको प्रयोजनको लागि प्राङ्गारिक मलमा देहाय बमोजिमको मापदण्ड पुरा भएको हुनुपर्नेछ:
- (क) नेपालमा उत्पादन भई प्राङ्गारिक तथा जैविक मल नियमन कार्यविधि, २०६८(संशोधन सहित)बमोजिम दर्ता भएको।
- (ख) मलको बोरा वा प्याकेजमा व्यापारिक नाम (Trade Name) उल्लेख भएको।
- (ग) मलको उत्पादन र खपत गरिसक्नु पर्ने मिति, ब्याच नम्बर र तौल प्रष्टरूपमा देखिने गरी सुरक्षित रूपमा प्याकिङ्ग गरेको।
- (घ) मलमा पाईने पोषकतत्वको मात्रा प्रत्येक प्याकिङ्गमा उल्लेख गरेको।
- (ङ) समितिले तोके बमोजिमको अन्य आधार पुरा गरेको।
६. मल विक्रि वितरण विधि: (१) यस कार्यविधि बमोजिमको अनुदान जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको सिफारिसमा

कृषकहरुलाई उपलब्ध गराईने प्राङ्गारिक मलमा प्रदान गरिने छ ।

- (२) प्राङ्गारिक मल अनुदानका लागि जिल्लामा प्राप्त हुने वजेटका आधारमा कार्यालयले अनुदानमा विक्रि गर्ने मलको परिमाण निर्धारण गरी सूचना प्रवाह गर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको सूचनाको आधारमा कृषि विकास मन्त्रालयबाट मल उत्पादन गर्ने अनुमति प्राप्त गरेका प्राङ्गारिक मल उत्पादक, विक्रेता वा डिलरहरुले आफूले उपलब्ध गराउने मलको मात्रा, गुणस्तर र मूल्य समेत खुलाई दफा (५) मा उल्लेखित आधारहरु पुष्टि हुने कागजात सहित माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ । निवेदकले कुन कुन जिल्लामा मल विक्री गर्ने केन्द्र वा डिलर छन् सो को नाम र रजिष्टर्ड नम्बर समेत उल्लेख गरी निवेदन दिन सक्नेछन् । निवेदकहरुले जिल्लाभित्र आफ्नो १ भन्दा बढी विक्री केन्द्र वा डिलर भए तिनको समेत विवरण निवेदनमा खुलाउनु पर्नेछ ।
- (४) उद्योग रहेको जिल्ला भन्दा बाहिरका जिल्लाहरुमा उद्योगिहरुले उद्योग रहेको जिल्लाको जिल्ला कृषि विकास कार्यालयबाट विवरणहरु प्रमाणित गरी लैजान सक्ने छन् ।
- (५) उपदफा (३) बमोजिम पर्न आएका निवेदन उपर जाँचवुझ गरी दफा (५) बमोजिमको आधार पुरा गरेको पाईएमा माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयले मल आपूर्तिकर्ताको रुपमा सूचीकृत गरी अनुदानित प्राङ्गारिक मलको आपूर्ति तथा विक्रि वितरणमा सहभागी हुन पाउने उत्पादक, विक्रेता वा डिलरहरुको सूची तयार गरी विभिन्न उत्पादक, विक्रेता वा डिलरहरुले विक्रि गर्ने मलको नाम, उक्त मलहरुको खुद्रा मूल्य, अनुदान रकम र अनुदानित मूल्य समेत सार्वजनिक गर्नेछ ।
- (६) उपदफा (४) बमोजिम प्रमाणित भएका उत्पादक, विक्रेता वा डिलरहरुले अनुसूची (१) अनुसार प्राङ्गारिक मलको खरिद विक्रि तथा स्टक रजिष्टर र अनुसूची (२) अनुसारको प्राङ्गारिक मलको विक्रिको लगत रजिष्टर अनिवार्य रुपले राख्नुपर्नेछ र आपूर्ति गर्न अनुमति प्राप्त जिल्लाको जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले तोकेको परिमाणमा विक्री वितरण गर्नुपर्नेछ । विक्री वितरण गरिने मलको लगत विवरण जिल्ला कृषि विकास कार्यालयका मल निरीक्षक वा कार्यालयले तोकेको अधिकारीले अनुगमनको क्रममा उक्त रजिष्टरको आधारमा स्टक मिले नमिलेको तथा सेवाग्राहीहरुले उल्लेख भए अनुसारको परिमाणको मल पाए नपाएको अनुगमन गर्नेछ ।
- (७) उपदफा (४) बमोजिम सूचीकृत उद्योग वा उत्पादक वा विक्रेताहरुबाट विक्रि हुने मलमा मात्र अनुदान उपलब्ध गराईनेछ ।
- (८) उद्योग रहेको जिल्ला भन्दा बाहिरका जिल्लाहरुमा प्राङ्गारिक मल अनुदानमा विक्रिवितरण गर्दा स्थानीय ढुवानी दररेट लाई आधार मानी ढुवानी सहितको मूल्य कायम गरी अनुदानित मूल्य कायम गर्न सकिने छ । स्थानीय दररेट भन्दा ढुवानी बढी देखाईएको अवस्थामा कृषि विकास कार्यालयले अनुदान कार्यक्रममा सहभागी गराउन बाध्य हुने छैन ।
- (९) प्राङ्गारिक मलको अनुदान दर खुद्रा मूल्यको पचास प्रतिशत वा प्रति के.जि. १० रुपैया मध्ये जुन कम हुन्छ सो भन्दा बढी हुने छैन र प्रति कट्टा ५० के.जि. वा प्रति रोपनी ७५ के.जि.का दरले एक जना कृषकलाई १५०० के.जि. भन्दा बढी अनुदानित मल उपलब्ध गराईने छैन । तर, अन्य निकायको सहयोगमा अनुदान उपलब्ध हुन सकेमा बढी क्षेत्रफल र परिमाणमा मल उपलब्ध गराउन बाधा पर्ने छैन । साथै, कृषकले आफ्नो खर्चमा यस भन्दा बढी मल खरिद गर्न समेत यसले बाधा गर्ने छैन ।
- (१०) प्राङ्गारिक मलको खरिदमा दिईने अनुदान दर तथा अनुदान विधिका सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार मन्त्रालयले पुनरावलोकन गर्न सक्नेछ ।

७. अनुदान प्रवाह विधि: (१) जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा कृषि सेवा केन्द्र/उपकेन्द्रहरुले जिल्ला मल आपूर्ति तथा

वितरण व्यवस्थापन समितिले निर्णय गरे अनुसार कृषकहरूलाई जग्गाधनी पूर्जाको आधारमा प्रति कठ्ठा ५० के.जि. वा प्रति रोपनी ७५ के.जि.का दरले अनुसूची(३) अनुसारको शिफारिस उपलब्ध गराउने र अनुसूची (४) अनुसारको विवरण समेत राख्नेछ। जग्गा धनी पूर्जा नभएका र अरुको जग्गा भाडामा लिई खेती गर्ने कृषकलाई जग्गा धनी तथा खेती गर्ने कृषकको संभौता पत्र र स्थानीय निकायको शिफारिस मध्ये कुनै एकको आधारमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा कृषि सेवा केन्द्रहरूले शिफारिस उपलब्ध गराउन सक्नेछ।

- (२) स्थानीय विक्रेताले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा कृषि सेवा केन्द्र/उपकेन्द्रको शिफारिसमा कृषकलाई मल विक्री गर्दा वील काटि विक्री मूल्यमा अनुदान वापतको रकम छुट दिई भुक्तानी लिनु पर्नेछ र विल अनुसारको परिमाण, कूल मूल्य तथा अनुदान रकम खुल्ने गरी अनुसूची १ अनुसारको रेकर्ड राख्नु पर्नेछ।
- (३) स्थानीय मल विक्रेताले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा कृषि सेवा केन्द्र उपकेन्द्रको शिफारिस अनुसूची (३) र मल खरिद गर्ने कृषकको अनुसूची (२) अनुसारको विवरण सहित अनुदान रकम भुक्तानीका लागि सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा पेश गर्नेछ र जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले संलग्न प्रमाणहरूको आधारमा अनुदान रकम उपलब्ध गराउनेछ।

परिच्छेद-४

गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धि

८. गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धि व्यवस्था: (१) जिल्लामा विक्री वितरण हुने प्राङ्गारिक मलको गुणस्तर तथा परिमाण जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले नियमित अनुगमन गर्नेछ।
- (२) अनुदानमा विक्रीवितरण हुने प्राङ्गारिक मलको गुणस्तरको अनुगमन कृषि विभाग, माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्रयोगशालाबाट हुनेछ।
- (३) न्यून गुणस्तरको प्राङ्गारिक मल विक्रीवितरण गरेको पाईएमा वा समितिको निर्णयको बर्खिलाप गरेको पाईएमा अनुदान प्रवाह गरिने छैन र त्यसो गर्ने उत्पादक वितरक लाई अनुदान कार्यक्रममा समेत समावेश गरिने छैन।
- (४) विक्री नभएको मल विक्री भएको तथा यकिन परिमाण पेश नगरी परिमाण तलरमाथी गरी वा ढाँटी अनुदानका लागि पेश गरेको पाईएमा त्यस्तो मलको दर्ता समेत खारेज गर्न कृषि विकास कार्यालयले शिफारिस गर्न सक्नेछ।

परिच्छेद-५

अनुगमन निरीक्षण सम्बन्धि

९. निरीक्षण तथा अनुगमन सम्बन्धि व्यवस्था: (१) अनुदानमा वितरित मलको अनुगमन निरीक्षण गर्ने मुख्य जिम्मेवारी जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको हुनेछ। जिल्ला कृषि विकास कार्यालय तथा मातहतका सेवा केन्द्र/उपकेन्द्रहरूले आफूले शिफारिस गरेको अनुदानित मल उपलब्ध गराउने अनुसूची(४) अनुसारको विवरण तथा मल उत्पादक वा विक्रेताहरूले अनुसूची(१) अनुसारको विवरण हरेक महिनाको अन्तिममा अनिवार्य रुपले मल निरीक्षक वा सो कार्यक्रम हेर्ने शाखामा पेश गर्नु पर्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम गरिएको अनुगमन निरीक्षणको प्रतिवेदन चौमासिक रुपमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले सम्बन्धित क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय मार्फत कृषि विभागमा पठाउनु पर्नेछ
- (३) प्राङ्गारिक मलको विक्रीवितरण सम्बन्धि अनुगमन निरीक्षण तथा मूल्याङ्कन कृषि विकास मन्त्रालय, कृषि

विभाग, माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय तथा क्षेत्रीय माटो परिक्षण प्रयोगशालाबाट हुन सक्नेछ ।

- (४) प्राङ्गारिक मलको विक्रिवितरण पारदर्शी रूपमा भएरनभएको सम्बन्धमा सम्बन्धित गाउँ विकास समिति/नगरपालिकाहरुबाट निरिक्षण अनुगमन गरी समितिलाई जानकारी गराउन सक्नेछ ।

परिच्छेद-६

दुर्गम क्षेत्रका लागि अनुदान व्यवस्था

१०. दुर्गम क्षेत्रका लागि अनुदान सम्बन्धि व्यवस्था: (१) मल उद्योगहरु नरहेको तथा दुर्गम जिल्लाहरुका हकमा प्राङ्गारिक मल विक्री वितरणका लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको स्वीकृतीमा उद्योगीले आफ्नो पसल वा डिलर खडा गर्न सक्नेछन् ।
- (२) ढुवानी अनुदान कार्यक्रम रहेको तथा कुनै दुर्गम जिल्लामा मल उद्योग वा उद्योगको विक्री केन्द्र वा डिलर समेत नभएको खण्डमा प्राङ्गारिक मल आपूर्तिका लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले वितरणको सुनिश्चितता गराउन सक्नेछ ।

परिच्छेद-७

विविध

११. गुनासो तथा उजुरी सुन्न सक्ने: (१) मल विक्री वितरणको सम्बन्धमा पर्न आएको उजुरी समितिले सुन्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम पर्न आएको उजुरी उपर समितिले आवश्यक छानविन गरी दोषी उपर कानून बमोजिम कारवाही गर्न स्थानीय प्रशासन समक्ष लेखि पठाउनु पर्नेछ ।
१२. मल विक्री वितरण गर्ने क्रममा हुन सक्ने धाक, धम्की तथा हुलहुज्जत लगायतका अवाञ्छित कृयाकलापलाई ध्यानमा राखी आवश्यक सुरक्षा व्यवस्थाका लागि समितिले स्थानीय प्रशासनलाई सुरक्षा व्यवस्था मिलाउन अनुरोध गर्न सक्नेछ ।
१३. बैठक भत्ता सम्बन्धि व्यवस्था: (१) समितिको बैठक भत्ता नियमानुसार हुनेछ ।
- (२) समितिको बैठक भत्ताको व्यवस्थापन जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले गर्नेछ ।
१४. खारेजी तथा संशोधन: कृषि विकास मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार यो कार्यविधिमा संशोधन तथा खारेजी गर्न सक्नेछ ।
१५. कार्यविधिको व्याख्या: (१) अनुदान वितरण सम्बन्धि यस कार्यविधिको व्यवस्था अपूर्ण तथा अस्पष्ट भएमा वा कार्यविधिको कार्यान्वयनमा व्यवधान भएमा कृषि विकास मन्त्रालयले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

अनुसूचि-१

प्राङ्गरिक मलको खरिद बिक्रि तथा स्टक रजिष्टर

उत्पादक, आपूर्तिकर्ता वा विक्रेताको नाम:

ठेगाना:

मिति	उत्पादन/खरिद (के.जि.)	बिक्रि (के.जि.)	बाँकी स्टक मौज्दात (के.जि.)	कैफियत

अनुसुचि-२

प्राङ्गारिक मलको विक्रिको लगत रजिष्टर
उत्पादक/आपूर्तिकर्ता वा विक्रेताको नाम/थर
ठेगाना:

सि.नं.	कृषकको नाम/थर	ठेगाना	जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको शिफारिस मिति तथा नं.	शिफारिस मलको परिमाण (कै.जि.)	खरिद गरे को मलको नाम	खरिद परिमाण (कै.जि.)	मूल्य प्रति कै.जि. (रु.)	जम्मा खरिद मूल्य (रु.)	अनुदान दर (रु.रकै.जी)	जम्मा अनुदान र कम (रु.)	विल नं.	कैफियत

नोट: अनुदान रकम खुद्रा विक्री मूल्यको ५० प्रतिशत वा रु.१० प्रति कै.जि. नवढ्ने गरी हुनुपर्नेछ ।

अनुसूची-३

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय

.....
कृषि सेवा केन्द्र/उपकेन्द्र:

मिति:

विषय: प्राङ्गारिक मलमा अनुदानको लागि शिफारिस सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा.....जिल्ला.....गा.वि.स. वडा नं.निवासी कृषक श्री.....
लाई जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको प्राङ्गारिक मल अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत प्रति के.जि. रु. १० वा परल मूल्यको
५० प्रतिशतमा जुन कम हुन्छ सो बराबरको अनुदान रकम उपलब्ध हुने गरी.....के.जि. मल अनुदानित मूल्यमा
उपलब्ध गराईदिन हुन अनुरोध छ ।

शिफारिस गर्ने:

नामरथर

पद:

तपसिल

विवरण	परिमाण	कैफियत
कृषकको नाम/थर		
ठेगाना		
जग्गाधनी पूर्जा कित्ता नं.		
जग्गा रहेको स्थान		
शिफारिस मलको परिमाण/के.जि.		
अधिकतम अनुदान रकम रु.प्रति के.जि.	१०.००	

अनुसूचि-४

प्राङ्गारिक मलमा अनुदानका लागि शिफारिस रजिष्टर

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय:

कृषि		सेवा		केन्द्र		उपकेन्द्र:	
सि.नं.	कृषकको नाम/थर	ठेगाना	जग्गाधनी पूर्जा र कि.नं.	क्षेत्रफल	जग्गा रहेको स्थान	शिफारिस परिमाणर के.जि.	कैफियत

प्रति कट्टा ५० के.जि. वा प्रति रोपनी ७५ के.जि.का दरले जम्मा परिमाण १५०० के.जि. भन्दा बढी हुने छैन ।

अनुसुचि-५

(मल उत्पादक, विक्रेता वा डिलरले अनुदानित मल विक्रिको लागि सुचिकृत हुन पाउँ भन्ने निवेदन फारमको नमूना)

श्रीमान बरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत ज्यू,

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय

.....

विषय: अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत प्राङ्गारिक मल विक्रि गर्न पाउँ भन्ने बारे ।

प्रस्तुत विषयमा त्यस कार्यालयको मितिमा प्रकाशित सूचना अनुसार मेरो/हाम्रो कम्पनीबाट उत्पादित/विक्रिवितरण हुने तपसिल अनुसारको मल/मलहरु अनुदानको कार्यक्रम अन्तर्गत विक्रिवितरणमा सहभागी हुन पाउँ भनी आवश्यक कागजपत्रहरु यसैसाथ सम्लग्न राखी यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं ।

तपसिल

सि.नं.	मलको नाम	दर्ता नं. र मिति	उपलब्ध हुने कूल परिमाण	विक्रि मूल्य रु.के.जि.	खाद्य तत्वको मात्रा प्रतिशत (न्यूनतम)			कैफियत
					ना.	फो.	पो.	

आ.व.	२०७२/७३	मा	माटो	व्यवस्थापन	निर्देशनालयबाट	प्रयोगशालामा	परीक्षण	गरिएका	माटोका	नमूनाहरू	र	प्राप्त	नतिजा
प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating	
१	पल्वी सिंह	काठमाडौं नया बानेश्वर	१.६९	L	०.०८	L	३८२.८	VH	१९९.८	M	४.५१	A	
२	जिल्ला विकास कार्यालय	बेसिसहर लम्जुङ	१.५७	L	०.०८	L	१३.५	L	४६१.५	H	२.१४	HA	
३	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर २	२.२७	L	०.११	M	२३.४	L	५०५.१	VH	५.३४	A	
४	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर २	२.४६	L	०.१२	M	१४.४	L	५१९.६	VH	६.०२	SA	
५	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर २	२.५८	M	०.१३	M	२४.३	L	५२६.९	VH	५.६८	SA	
६	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर २	२.३७	L	०.१२	M	३२.४	M	४७६.०	H	५.७५	SA	
७	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर ३	२.९८	M	०.१५	M	८६.३	H	५१९.६	VH	५.२८	A	
८	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर ४	२.४६	L	०.१२	M	७७.३	H	४९७.८	H	५.४१	SA	
९	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर ५	२.०६	L	०.१०	M	९५.३	H	४४६.९	H	५.५७	SA	
१०	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर ६	०.४४	VL	०.०२	VL	१३.५	L	७२३.१	VH	५.९७	SA	
११	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर ७	०.११	VL	०.०१	VL	१८.९	L	६५०.४	VH	५.९	SA	
१२	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर ८	०.६३	VL	०.०३	VL	१७.१	L	७८१.२	VH	६.४५	NN	
१३	हरिलाल सुनार	रामेछाप गुप्तेश्वर ९	०.४१	VL	०.०२	VL	२३.४	L	६२८.६	VH	६.१८	SA	
१४	रोहित बस्नेत	रामेछाप न.३	२.८४	M	०.१४	M	६.४	VL	२३७.२	M	७.२४	NN	
१५	रन्जना तापा मगर	रसुवा लहरे पैवा १	१.८४	L	०.०९	L	८७.८	H	१४५.५	M	६.८३	NN	
१६	रन्जना तापा मगर	रसुवा लहरे पैवा १	०.४४	VL	०.०२	VL	७०.७	H	७५.५	L	६.४५	NN	
१७	रन्जना तापा मगर	रसुवा लहरे पैवा २	१.७१	L	०.०९	L	१२२.१	VH	९७.०	L	६.६२	NN	
१८	वाङ्गेल गुरुङ	स्वयम् काठमाडौं	०.९३	VL	०.०५	VL	५३.५	M	७०.१	L	६.३२	SA	
१९	ठकुरारी श्रेष्ठ	सुनखानी नुवाकोट	१.९३	L	०.१०	L	९६.४	H	२९६.५	H	५.५४	SA	
२०	रविचन्द्र ठकुरी	काभ्रे	३.२८	M	०.१६	M	५४०.४	VH	३३३३३	VH	६.६८	NN	
२१	राजु मित्रकोटी	ललितपुर धापाखेल २५	१.२३	L	०.०६	L	१०५.३	H	१५२.६	M	५.८६	SA	
२२	Samantha Day	धुलिखेल	२.९५	M	०.१५	M	५५४.२	VH	२१३.७	M	६.३२	SA	
२३	Samantha Day	धुलिखेल	२.३९	L	०.१२	M	४९०.१	VH	२९९.२	H	५.९८	SA	

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
२४	Samantha Day	धुलिखेल	३.०५	M	०.१५	M	५६३.३	VH	३२३.६	H	५.८	SA
२५	Samantha Day	धुलिखेल	३.४५	M	०.१७	M	६०४.६	VH	३६०.२	H	६.४७	NN
२६	Samantha Day	धुलिखेल	३.०५	M	०.१५	M	४७६.३	VH	३६०.२	H	५.९८	SA
२७	Samantha Day	धुलिखेल	३.५८	M	०.१८	M	५२६.७	VH	३४८.०	H	६.१७	SA
२८	Samantha Day	धुलिखेल	२.८९	M	०.१४	M	५५८.८	VH	३११.४	H	६	SA
२९	Samantha Day	धुलिखेल	२.५५	M	०.१३	M	४३५.१	VH	२६२.५	M	५.८३	SA
३०	Samantha Day	धुलिखेल	२.६५	M	०.१३	M	४१६.८	VH	३४८.०	H	६.१४	SA
३१	Samantha Day	धुलिखेल	३.१२	M	०.१६	M	५१३.०	VH	४८.८	VL	६.२९	SA
३२	Samantha Day	धुलिखेल	३.३५	M	०.१७	M	४७१.७	VH	४३३.५	H	६.५७	NN
३३	Samantha Day	धुलिखेल	३.३५	M	०.१७	M	४२५.९	VH	३९०.८	H	६.३४	SA
३४	Samantha Day	धुलिखेल	३.३२	M	०.१७	M	४३५.१	VH	२६२.५	M	६.२	SA
३५	Samantha Day	धुलिखेल	३.०२	M	०.१५	M	४८०.९	VH	३२९.७	H	६.३८	SA
३६	Samantha Day	धुलिखेल	३.४२	M	०.१७	M	४९९.२	VH	३५४.१	H	६.०५	SA
३७	सुजल श्रेष्ठ	गोरखा न.पा. १२ गोरखा	२.६९	M	०.१३	M	१३७.४	VH	१०३.८	L	५.२५	A
३८	सुजल श्रेष्ठ	गोरखा न.पा. १२ गोरखा	१.७६	L	०.०९	L	२२.९	L	३६.६	VL	५.७६	SA
३९	सुजल श्रेष्ठ	गोरखा न.पा. १२ गोरखा	२.९२	M	०.१५	M	१९२.४	VH	५५.०	VL	५.३५	A
४०	सुजल श्रेष्ठ	गोरखा न.पा. १२ गोरखा	२.४५	L	०.१२	M	२१०.७	VH	१८.३	VL	५.७६	SA
४१	सुजल श्रेष्ठ	गोरखा न.पा. १२ गोरखा	३.२२	M	०.१६	M	४८५.५	VH	३१७.५	H	६.२५	SA
४२	सुजल श्रेष्ठ	गोरखा न.पा. १२ गोरखा	०.८६	VL	०.०४	VL	२७.५	L	२४.४	VL	६.०५	SA
४३	युवक ध्वज जि.सी.	गठाघर	१.७०	L	०.०८	L	६४४.४	VH	२१४.१	M	७.०६	NN
४४	फलफुल विकास निर्देशनालय	बाजुरा कोल्टी	३.८१	M	०.१९	M	३१.७	M	१२९.६	M	७.८	Alk
४५	राम कुमार लामा	ककनी	१.६०	L	०.०८	L	१०७.८	H	१७४.७	M	६.२	SA
४६	शिव कुमार लामा	ककनी	०.३८	VL	०.०२	VL	३३.४	M	२८७.४	H	६.०६	SA
४७	रमेश ब. तामाङ	ओखल ढुङा पातले ७	२.५९	M	०.१३	M	२५३.९	VH	७३१.४	VH	६.३३	SA

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
४८	रमेश ब. तामाङ	ओखलढुङा पातले ८	१.८२	L	०.०९	L	३३.७	M	५३१.७	VH	७.१२	NN
४९	रमेश ब. तामाङ	ओखलढुङा पातले ९	२.६५	M	०.१३	M	१३.२	L	१४३.०	M	६.८८	NN
५०	खेटराज राई	ओखलढुङा सिस्नेरी ५	१.८८	L	०.०९	L	६.४	VL	१८०.८	M	६.६१	NN
५१	खेटराज राई	ओखलढुङा सिस्नेरी ६	३.८४	M	०.१९	M	५७.६	H	१२१.४	M	६.३	SA
५२	पुरुसोतम थापा	ललितपुर लेले	३.००	M	०.१५	M	१६८.६	VH	३१५.८	H	६.१२	SA
५३	रामचन्द्र महर्जन	काठमाडौं चन्द्रगिरी न.पा.	१.७५	L	०.०९	L	१०८.८	H	२५६.४	M	६.५७	NN
५४	शुब्बा माझी	बोडे गाउँ सिन्धुपाल्चोक	४.६१	M	०.२३	H	६.४	VL	११६.०	M	६.३४	SA
५५	जय बहादुर तामाङ	सिन्धुपाल्चोक ३	३.८१	M	०.१९	M	६.४	VL	१०५.३	L	५.४५	SA
५६	जय बहादुर तामाङ	सिन्धुपाल्चोक ४	३.६८	M	०.१८	M	६.४	VL	१८०.८	M	५.३७	A
५७	जय बहादुर तामाङ	सिन्धुपाल्चोक ५	३.०४	M	०.१५	M	१४.९	L	२२४.०	M	५.४	A
५८	जय बहादुर तामाङ	सिन्धुपाल्चोक ६	३.३६	M	०.१७	M	६.४	VL	१४८.४	M	५.६१	SA
५९	जय बहादुर तामाङ	सिन्धुपाल्चोक ७	२.५९	M	०.१३	M	६.४	VL	७२.९	L	५.७	SA
६०	विश्वनाथ के.सी.	काठमाडौं मुलपानी	१.५३	L	०.०८	L	१९.२	L	२१८.६	M	६.०५	SA
६१	राम बस्नेत	रामकोट ८, काडमाडौं नमुना १	१.०८	L	०.०५	L	१०.७	L	१२१.४	M	७.५१	Alk
६२	राम बस्नेत	रामकोट ८, काडमाडौं नमुना २	१.१७	L	०.०६	L	१४.९	L	१६४.६	M	६.८२	NN
६३	राम बस्नेत	रामकोट ८, काडमाडौं नमुना ३	४.७४	M	०.२४	H	६.४	VL	२०२.४	M	६.९२	NN
६४	महेश चन्द्र गिरी	बास न.पा.१३, तनहु	४.७७	M	०.२४	H	४९.१	M	२१३.२	M	६.०८	SA
६५	सम्भु तिमिल्सना	ताकेश्वर न.पा. जितपुर फेदी ८	१.५६	L	०.०८	L	७०.४	H	१७५.४	M	६.१७	SA

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
६६	सम्भु तिमिल्सना	ताकेश्वर न.पा. जितपुर फेदी ८	०.४७	VL	०.०२	VL	६.४	VL	१२१.४	M	५.९७	SA
६७	सम्भु तिमिल्सना	ताकेश्वर न.पा. जितपुर फेदी ९	०.३४	VL	०.०२	VL	१०.७	L	१७५.४	M	५.९१	SA
६८	सम्भु तिमिल्सना	ताकेश्वर न.पा. जितपुर फेदी १०	०.५९	VL	०.०३	VL	१४.९	L	७२.९	L	७.०३	NN
६९	सम्भु तिमिल्सना	ताकेश्वर न.पा. जितपुर फेदी ११	१.११	L	०.०६	L	१६.६	L	७८.३	L	७.२५	NN
७०	सम्भु तिमिल्सना	ताकेश्वर न.पा. जितपुर फेदी १२	१.२१	L	०.०६	L	८.१	VL	९९.९	L	७.२७	NN
७१	चन्द्रपुरी	कपिलबस्तु	१.४९	L	०.०७	L	४२.२	M	७२.९	L	८.०८	Alk
७२	पाल्लेवन	केवलपुर धादिङ	०.७१	VL	०.०४	VL	२५.७	L	२१४.०	M	६.५	NN
७३	शसि विक्रम कार्की	भोटसिद्धा ९ सिन्धुपाल्चोक	१.७५	L	०.०९	L	८.६	VL	७३.२	L	५.६	SA
७४	शसि विक्रम कार्की	भोटसिद्धा ९ सिन्धुपाल्चोक	०.८१	VL	०.०४	VL	८.६	VL	७८.८	L	५.६	SA
७५	शसि विक्रम कार्की	भोटसिद्धा ९ सिन्धुपाल्चोक	०.७५	VL	०.०४	VL	८.६	VL	९०.१	L	५.७	SA
७६	महेश चन्द्रगिरी	पोखरी भन्जाड ४ तनहु	२.९४	M	०.१५	M	१७.१	L	१२३.९	M	६	SA
७७	सविन ख्याजु	भक्तपुर	०.९५	VL	०.०५	VL	२७४.२	VH	१५२.०	M	६.२	SA
७८	अष्टमान तामाङ	छत्रेदेउराली धादिङ	१.२१	L	०.०६	L	२२२.८	VH	३८८.५	H	६.१	SA
७९	अष्टमान तामाङ	छत्रेदेउराली धादिङ	१.७८	L	०.०९	L	६०.०	H	१२९.५	M	६.७	NN
८०	हिरा लामा	साधुपाल्चोक फुल्लिङकोट ८	४.३१	M	०.२२	H	७७.१	H	२६४.६	M	६.१	SA

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
८१	भुवनक बहादुर बुढाथोकी	साथुपाल्चोक फुल्लिङकोट ४	०.९१	VL	०.०५	VL	८.६	VL	५६.३	VL	७.३	NN
८२	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	४.६४	M	०.२३	H	५९१.३	VH	१६३.३	M	६.९	NN
८३	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	४.३१	M	०.२२	H	६५९.९	VH	१०७.०	L	७.२	NN
८४	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	२.९८	M	०.१५	M	२०५.७	VH	९०.१	L	६.८	NN
८५	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	४.९७	M	०.२५	H	५८२.८	VH	१६८.९	M	७	NN
८६	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	३.३७	M	०.१७	M	३४२.८	VH	५६.३	L	६.८	NN
८७	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	३.४७	M	०.१७	M	२४८.५	VH	९५.७	L	६.८	NN
८८	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	२.८४	M	०.१४	M	३३४.२	VH	२१९.६	M	६.७	NN
८९	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	३.१४	M	०.१६	M	३०८.५	VH	१०७.०	L	६.८	NN
९०	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	३.०४	M	०.१५	M	३६८.५	VH	७३.२	L	६.८	NN
९१	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	३.६१	M	०.१८	M	२९१.४	VH	१८०.२	M	६.५	NN
९२	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	४.८४	M	०.२४	H	९२५.६	VH	६७.६	L	६.९	NN

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
९३	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	पनौती काभ्रे	३.२४	M	०.१६	M	५३९.९	VH	१४०.८	M	६.८	NN
९४	छविनाल राई	किर्तिपुर न.पा. चौदह १५	३.०४	M	०.१५	M	१८८.५	VH	९०.१	L	६.४	SA
९५	छविनाल राई	किर्तिपुर न.पा. चौदह १६	१.६८	L	०.०८	L	१८०.०	VH	१२३.९	M	६.३	SA
९६	छविनाल राई	किर्तिपुर न.पा. चौदह १७	१.५५	L	०.०८	L	१४५.७	VH	८४.५	L	६.२	SA
९७	छविनाल राई	किर्तिपुर न.पा. चौदह १८	२.०८	L	०.१०	M	१८०.०	VH	२१४.०	M	६	SA
९८	छविनाल राई	किर्तिपुर न.पा. चौदह १९	३.१८	M	०.१६	M	५६५.६	VH	१५३.६	M	६	SA
९९	आनन्द मुडभरी	कुमारी ३ नुवाकोट	०.८५	VL	०.०४	VL	१७.१	L	४१.९	VL	५.८	SA
१००	शुरेश भक्त श्रेष्ठ	कुमारी ३ नुवाकोट	१.९०	L	०.१०	L	२६.८	L	८६.६	L	६	SA
१०१	शुरेश भक्त श्रेष्ठ	कुमारी ३ नुवाकोट	०.५८	VL	०.०३	VL	१७.९	L	६४.३	L	६	SA
१०२	शुरेश भक्त श्रेष्ठ	कुमारी ३ नुवाकोट	०.९४	VL	०.०५	VL	८.९	VL	१०३.४	L	६.७	NN
१०३	शुरेश भक्त श्रेष्ठ	कुमारी ३ नुवाकोट	१.०९	L	०.०५	L	१७.९	L	२६५.४	M	६.८	NN
१०४	शुरेश भक्त श्रेष्ठ	कुमारी ३ नुवाकोट	०.७३	VL	०.०४	VL	२६.८	L	५८.७	L	६.६	NN
१०५	धिरज न्यौपाने	भक्तपुर चागुनारायण न.पा. ६	२.८२	M	०.१४	M	४०५.०	VH	१७६.९	M	६.६	NN
१०६	धिरज न्यौपाने	भक्तपुर चागुनारायण न.पा. ७	२.३७	L	०.१२	M	४१०.५	VH	५२.६	VL	६.६	NN
१०७	बालि संरक्षण प्रयोगशाला हरीहरभवन	काभ्रे									६.२	SA
१०८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.८४	VL	०.०४	VL	२१.८	L	१२०.२	M	८.१	Alk
१०९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२१	L	०.०६	L	२९.५	L	१६२.३	M	८.२	Alk
११०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८०	L	०.०९	L	२७.७	L	७२.१	L	८.६	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
१११	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२४	L	०.०६	L	४९.२	M	१५६.२	M	७.७	Alk
११२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.६८	VL	०.०३	VL	२१.८	L	७८.१	L	८.३	Alk
११३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.६८	L	०.०८	L	२२.२	L	९६.२	L	८.३	Alk
११४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.२०	L	०.११	M	३०.९	M	६६.१	L	८.४	Alk
११५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४६	L	०.०७	L	२६.८	L	१५०.२	M	८.५	Alk
११६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.४२	L	०.१२	M	२३.६	L	१०८.२	L	८.३	Alk
११७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.९९	L	०.१०	L	२६.८	L	९६.२	L	८.४	Alk
११८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७४	L	०.०९	L	२३.६	L	१०८.२	L	८.४	Alk
११९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४३	L	०.०७	L	२०.४	L	१०८.२	L	८.२	Alk
१२०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.६१	L	०.०८	L	२०.४	L	९०.१	L	८.३	Alk
१२१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.९९	L	०.१०	L	२२.२	L	७२.१	L	८.४	Alk
१२२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.३०	L	०.११	M	१३.१	L	१०८.२	L	८.३	Alk
१२३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७१	L	०.०९	L	२१.३	L	१५०.२	M	७.८	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
१२४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८९	L	०.०९	L	१८.५	L	१६२.३	M	८	Alk
१२५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१२	L	०.०६	L	१८.५	L	१५०.२	M	७.९	Alk
१२६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.८८	M	०.१४	M	१९.०	L	१०८.२	L	८.२	Alk
१२७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.६८	L	०.०८	L	३०.५	M	१७४.३	M	८	Alk
१२८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७१	L	०.०९	L	२५.४	L	११४.२	M	७.३	NN
१२९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४६	L	०.०७	L	२८.६	L	१०२.२	L	७.४	NN
१३०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८३	L	०.०९	L	२४.०	L	८४.१	L	८	Alk
१३१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१८	L	०.०६	L	२५.४	L	७८.१	L	८	Alk
१३२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४६	L	०.०७	L	२८.६	L	७२.१	L	८.१	Alk
१३३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.३०	L	०.११	M	२५.९	M	२१६.३	M	७.४	NN
१३४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.६५	VL	०.०३	VL	२०.८	L	५४.१	VL	८.३	Alk
१३५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.३६	L	०.१२	M	२९.५	M	१६८.३	M	८.२	Alk
१३६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८०	L	०.०९	L	२७.७	L	१०२.२	L	८.४	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
१३७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०२	L	०.१०	M	२१.३	L	१४४.२	M	८.३	Alk
१३८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८९	L	०.०९	L	३०.०	L	१३२.२	M	८.२	Alk
१३९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७७	L	०.०९	L	२४.५	L	१७४.३	M	७.२	NN
१४०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०२	L	०.१०	M	२१.८	L	१३८.२	M	७.६	Alk
१४१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.५१	M	०.१३	M	४७.४	M	२०४.३	M	७.७	Alk
१४२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१८	L	०.०६	L	२५.०	L	८४.१	L	८.४	Alk
१४३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४९	L	०.०७	L	२५.४	L	१०२.२	L	८	Alk
१४४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.२०	L	०.११	M	३९.६	M	२४६.४	M	७.९	Alk
१४५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१२	L	०.०६	L	४२.४	M	११४.२	M	६.४	SA
१४६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.६१	L	०.०८	L	३०.९	M	१२०.२	M	६.७	NN
१४७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०८	L	०.१०	M	२८.२	L	१३२.२	M	८	Alk
१४८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२७	L	०.०६	L	२५.०	L	१२६.२	M	८	Alk
१४९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५२	L	०.०८	L	६१.१	H	९६.२	L	६.२	SA

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
१५०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.५७	M	०.१३	M	२९.५	L	१२६.२	M	८.१	Alk
१५१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७१	L	०.०९	L	२८.६	L	१२६.२	M	७.९	Alk
१५२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.१६	M	०.१६	M	२९.१	L	१९२.३	M	६.८	NN
१५३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८०	L	०.०९	L	३७.३	M	१२०.२	M	७.९	Alk
१५४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.१४	L	०.११	M	३०.९	M	२१६.३	M	६.६	NN
१५५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.१४	L	०.११	M	८६.८	H	२४०.४	M	६.४	SA
१५६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.११	L	०.११	M	२७.३	L	१३२.२	M	७.७	Alk
१५७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८३	L	०.०९	L	३२.३	M	१०८.२	L	८.१	Alk
१५८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१३	L	०.०६	L	२.३	VL	१४६.४	M	७.५	NN
१५९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२०	L	०.०६	L	११.५	L	८२.९	L	७.८	Alk
१६०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७७	L	०.०९	L	६.९	VL	१३६.६	M	७.१	NN
१६१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०८	L	०.१०	M	१६.०	L	१२६.९	M	८.१	Alk
१६२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.७९	VL	०.०४	VL	६.९	VL	७३.१	L	८.१	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
१६३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४३	L	०.०७	L	१५३.४	VH	५९१.१	VH	६.६	NN
१६४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८७	L	०.०९	L	११५	L	१०२.४	L	७.६	Alk
१६५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५४	L	०.०८	L	११५	L	९७.६	L	८	Alk
१६६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५०	L	०.०८	L	११५	L	११७.१	M	७.९	Alk
१६७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.४६	VL	०.०२	VL	१६.०	L	६३.४	L	७.९	Alk
१६८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२३	L	०.०६	L	२५.२	L	८७.८	L	७.८	Alk
१६९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४७	L	०.०७	L	११५	L	१२६.९	M	७.९	Alk
१७०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०८	L	०.१०	M	१६.०	L	११७.१	M	७	NN
१७१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४७	L	०.०७	L	५२.७	M	१०७.३	L	५.६	SA
१७२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२३	L	०.०६	L	१६.०	L	९७.६	L	७	NN
१७३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.६४	L	०.०८	L	११५	L	८७.८	L	७.८	Alk
१७४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.८६	VL	०.०४	VL	२०.६	L	१४६.४	M	७	NN
१७५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.४९	VL	०.०२	VL	१६.०	L	१३१.८	M	७.९	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
१७६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.८३	VL	०.०४	VL	१६.०	L	६८.२	L	७.५	NN
१७७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२०	L	०.०६	L	६६.४	H	१५६.२	M	८	Alk
१७८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१६	L	०.०६	L	११.५	L	८७.८	L	६.६	NN
१७९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.२४	L	०.११	M	१६.०	L	९७.६	L	७.८	Alk
१८०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५७	L	०.०८	L	२०.६	L	१३६.६	M	५.९	SA
१८१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८१	L	०.०९	L	३८.९	M	४८८.५	H	८.५	Alk
१८२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२०	L	०.०६	L	७१.०	H	१५१.३	M	५.५	SA
१८३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.८९	VL	०.०४	VL	१६.०	L	१०२.४	L	८.२	Alk
१८४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.३७	L	०.०७	L	१६.०	L	१२२.०	M	६.५	NN
१८५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१३	L	०.०६	L	१६.०	L	९२.७	L	७.४	NN
१८६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४३	L	०.०७	L	११.५	L	९२.७	L	७.७	Alk
१८७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८७	L	०.०९	L	२५.२	L	१५१.३	M	८.५	Alk
१८८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५०	L	०.०८	L	२९.८	L	१४१.५	M	७.२	NN

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
१८९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.०३	L	०.०५	L	११.५	L	६८.२	L	५.६	SA
१९०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४०	L	०.०७	L	६.९	VL	८२.९	L	५.६	SA
१९१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.३०	L	०.०६	L	११.५	L	१३१.८	M	६.४	SA
१९२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७७	L	०.०९	L	१६.०	L	१५६.२	M	७.६	Alk
१९३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५४	L	०.०८	L	३८.९	M	३४१.९	H	६.३	SA
१९४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.३०	L	०.०६	L	१६.०	L	१३१.८	M	८	Alk
१९५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.६४	L	०.०८	L	११.५	L	१०७.३	L	८.२	Alk
१९६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४०	L	०.०७	L	६६.४	H	३२७.२	H	७.५	NN
१९७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.०३	L	०.०५	L	११.५	L	७८.०	L	६.७	NN
१९८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७०	L	०.०९	L	३८.९	M	१८५.५	M	६.८	NN
१९९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४०	L	०.०७	L	६.९	VL	१९०.४	M	५.४	A
२००	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१३	L	०.०६	L	१६.०	L	१४६.४	M	५.४	A
२०१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०८	L	०.१०	M	२०.६	L	१३१.८	M	७.२	NN

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
२०२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७७	L	०.०९	L	३८.९	M	३४६.८	M	७.५	NN
२०३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.११	L	०.११	M	६.९	VL	९२.७	L	८.१	Alk
२०४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.०६	L	०.०५	L	१११.५	L	८७.८	L	६.९	NN
२०५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५७	L	०.०८	L	१११.५	L	६८.२	L	८	Alk
२०६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१६	L	०.०६	L	१६.०	L	१२६.९	L	६.४	SA
२०७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.१६	M	०.१६	M	१४८.९	VH	६०५.७	VH	७.९	Alk
२०८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१६	L	०.०६	L	६.९	VL	१४६.४	M	६.४	SA
२०९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.४६	VL	०.०२	VL	२०.६	L	७८.०	L	८.१	Alk
२१०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४३	L	०.०७	L	३८.९	M	१०७.३	L	७	NN
२११	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.९९	M	०.१५	M	१६.०	L	७८.०	L	५.७	SA
२१२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.९३	VL	०.०५	VL	३४.४	M	७८.०	L	६.६	NN
२१३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.८९	VL	०.०४	VL	२०.६	L	६३.४	L	८.५	Alk
२१४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.८६	VL	०.०४	VL	११.५	L	५८.५	L	६.५	NN

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
२१५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७७	L	०.०९	L	२.३	VL	५३.६	VL	७.८	VL
२१६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५७	L	०.०८	L	२.३	VL	८२.९	L	९.१	L
२१७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.५६	VL	०.०३	VL	६.९	VL	३६१.४	VL	५.५	H
२१८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.५२	VL	०.०३	VL	६.९	VL	६८.२	VL	८.१	L
२१९	युवराज तिमिल्सिना	सिन्धुपाल्चोक पाडेटार ३	१.५४	L	०.०८	L	३८७.०	VH	१४०.०	VH	६.४	M
२२०	गोपाल प्रसाल रिमाल	धादिङ दाखा १	१.४०	L	०.०७	L		VL	८८.२	VL	६.३	L
२२१	नोम बाहादुर हासु	वास्खर ६ नाकाधौली सिन्धुली	०.८९	VL	०.०४	VL	३०४.५७	VH	४५६.४	VH	७.६	H
२२२	बाली संरक्षण नि.	वास्खर ६ नाकाधौली सिन्धुली	१.२६	L	०.०६	L	३६८.६९	VH	५९१.२	VH	८	VH
२२३	अमर चेपाङ	बुमराम धुषा ९ धादिङ	१.४७	L	०.०७	L	२६७.९३	VH	२४८.९	VH	८	M
२२४	अमर चेपाङ	बुमराम धुषा ९ धादिङ	३.११	M	०.१६	M	५६५.६३	VH	४४६.०	VH	७.९	H
२२५	रामेछाप १	भालुखोला	२.१५	L	०.११	M	१२५७.२	VH	३४७.५	VH	७.५	H
२२६	रामेछाप २	भालुखोला	०.७५	VL	०.०४	VL	३२२.८९	VH	३३३३३	VH	७.७	VH
२२७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.२२	L	०.११	M	२०.६१	L	१९७.१	L	८	M
२२८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.९१	L	०.१०	L	५२.६७	M	१९७.१	M	७.३	M
२२९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०२	L	०.१०	M	२.२९	VL	२०७.५	VL	७.५	M

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
२३०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.०९	L	०.०५	L	६.८७	VL	९८.५	L	६.५	NN
२३१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७४	L	०.०९	L	३८.९३	M	२२८.२	M	६.७	NN
२३२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७१	L	०.०९	L	२५.१९	L	११४.१	M	८.३	Alk
२३३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२३	L	०.०६	L	६६.४१	H	२२८.२	M	५.७	SA
२३४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८८	L	०.०९	L	११.४५	L	२०२.३	M	८.३	Alk
२३५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.१९	L	०.११	M	११.४५	L	२३३.४	M	७.३	NN
२३६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४४	L	०.०७	L	६६.४१	H	२८०.१	H	७.३	NN
२३७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.७७	M	०.१४	M	२०.६१	L	४६६.८	H	८	Alk
२३८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.९८	L	०.१०	L	२.२९	VL	४०४.५	H	८.१	Alk
२३९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०९	L	०.१०	M	३८.९३	M	२९०.४	H	८.२	Alk
२४०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४०	L	०.०७	L	६.८७	VL	१२४.५	M	७.७	Alk
२४१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.३३	L	०.०७	L	६.८७	VL	१४०.०	M	८.२	Alk
२४२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२६	L	०.०६	L	६.८७	VL	१८१.५	M	७.१	NN

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
२४३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.३३	L	०.०७	L	६.८७	VL	२०७.५	M	७	NN
२४४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७४	L	०.०९	L	६६.४१	H	१६६.०	M	७.१	NN
२४५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.३७	L	०.०७	L	१६.०३	L	२०७.५	M	८.१	Alk
२४६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५७	L	०.०८	L	५२.६७	M	२१७.८	M	७.७	Alk
२४७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.६४	L	०.०८	L	६.८७	VL	२१७.८	M	७.४	NN
२४८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.३७	L	०.०७	L	७५.५७	H	१५५.६	M	८.१	Alk
२४९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.५०	L	०.१२	M	६.८७	VL	२७४.९	M	८.१	Alk
२५०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.०३	L	०.०५	L	११.४५	L	२५४.१	M	५.९	SA
२५१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.४३	L	०.१२	M	६.८७	VL	३००.८	H	८.२	Alk
२५२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.१९	L	०.११	M	६.८७	VL	१५५.६	M	८.२	Alk
२५३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.७७	M	०.१४	M	६.८७	VL	२३३.४	M	८	Alk
२५४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.९१	L	०.१०	L	६.८७	VL	२२८.२	M	८.२	Alk
२५५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.९६	VL	०.०५	VL	११.४५	L	१३४.८	M	६.५	NN

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
२५६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५०	L	०.०८	L	२९.७७	L	१७६.३	M	६.४	SA
२५७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.९१	L	०.१०	L	१६.०३	L	२५९.३	M	७.९	Alk
२५८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.१६	L	०.०६	L	५७.२५	H	१७६.३	M	७.८	Alk
२५९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५७	L	०.०८	L	११.४५	L	१९१.९	M	७.३	NN
२६०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.८९	VL	०.०४	VL	१६.०३	L	१४०.०	M	६.१	SA
२६१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.५०	L	०.१२	M	६.८७	VL	२८०.१	H	६.६	NN
२६२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.३७	L	०.०७	L	६.८७	VL	२४३.८	M	८.३	Alk
२६३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.९८	L	०.१०	L	२९.७७	L	२९५.६	H	७.३	NN
२६४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७१	L	०.०९	L	६.८७	VL	३३७.१	H	७.२	NN
२६५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०२	L	०.१०	M	११.४५	L	३२१.६	H	८.३	Alk
२६६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८१	L	०.०९	L	२.२९	VL	२३३.४	M	६.८	NN
२६७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.६४	L	०.०८	L	१६.०३	L	२०७.५	M	८.१	Alk
२६८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४४	L	०.०७	L	६.८७	VL	१५५.६	M	८.३	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
२६९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	०.६५	VL	०.०३	VL	२.२९	VL	१५५.६	M	६.२	SA
२७०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.६०	M	०.१३	M	७५.५७	H	३००.८	H	७.५	NN
२७१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.३३	L	०.०७	L	२.२९	VL	२१७.८	M	६.२	SA
२७२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.६८	L	०.०८	L	४८.०९	M	२९०.४	H	६.६	NN
२७३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.२३	L	०.०६	L	१६.०३	L	३४२.३	H	७.७	Alk
२७४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७१	L	०.०९	L	२.२९	VL	२८०.१	H	८	Alk
२७५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.४०	L	०.०७	L	३४.३५	M	२०२.३	M	८.१	Alk
२७६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.१५	L	०.११	M	६.८७	VL	२९५.६	H	७.८	Alk
२७७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.५७	L	०.०८	L	२.२९	VL	२८५.३	H	८.१	Alk
२७८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.०६	L	०.०५	L	६.८७	VL	१८१.५	M	७.३	NN
२७९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८५	L	०.०९	L	५७.२५	H	२११.४	M	६.३	SA
२८०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०२	L	०.१०	M	११.४५	L	८८.१	L	७.३	NN
२८१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.२९	L	०.११	M	४८.०९	M	६४.६	L	८.१	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
२८२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७३	L	०.०९	L	२.२९	VL	५२.९	VL	६.३	SA
२८३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.५८	M	०.१३	M	२.२९	VL	६४.६	L	५.६	SA
२८४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.९८	M	०.२०	M	११.४५	L	१५८.६	M	७	NN
२८५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.२८	L	०.११	M	२.२९	VL	१५८.६	M	८.२	Alk
२८६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.३०	M	०.१६	M	६.८७	VL	१४०.९	M	८.१	Alk
२८७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.२१	L	०.११	M	२.२९	VL	८८.१	L	७.५	NN
२८८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.९२	M	०.१५	M	५७.२५	H	९४.०	L	६.६	NN
२८९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.५७	M	०.१८	M	२९.७७	L	१३५.१	M	७.५	NN
२९०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.६५	M	०.१३	M	२०.६१	L	७६.३	L	८.४	Alk
२९१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.५५	M	०.१३	M	२.२९	VL	८८.१	L	६.७	NN
२९२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.७२	M	०.१४	M	२.२९	VL	८२.२	L	८.१	Alk
२९३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.३७	M	०.१७	M	११.४५	L	३६४.१	H	८	Alk
२९४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.७२	M	०.१४	M	६.८७	VL	११.८	VL	६.५	NN

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
२९५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.१६	M	०.१६	M	२.२९	VL	१२९.२	M	६.८	NN
२९६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.०६	M	०.१५	M	२.२९	VL	८८.१	L	८.३	Alk
२९७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.३०	M	०.१६	M	६.८७	VL	१३५.१	M	७.४	NN
२९८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.०९	M	०.१५	M	३८.९३	M	१४६.८	M	८.२	Alk
२९९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.४१	L	०.१२	M	२.२९	VL	७६.३	L	७.४	NN
३००	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.२०	M	०.१६	M	२.२९	VL	१०५.७	L	७.९	Alk
३०१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.४७	M	०.१७	M	२.२९	VL	१४०.९	M	६.९	NN
३०२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०४	L	०.१०	M	२.२९	VL	९४.०	L	८.५	Alk
३०३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.०६	M	०.१५	M	२५.१९	L	११७.५	M	६.६	NN
३०४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.३०	M	०.१६	M	२.२९	VL	१११.६	M	७.२	NN
३०५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.७५	M	०.१४	M	६.८७	VL	१०५.७	L	८.६	Alk
३०६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.४५	L	०.१२	M	२.२९	VL	९९.८	L	६.७	NN
३०७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.६५	M	०.१३	M	२.२९	VL	९४.०	L	६.७	NN

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
३०८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.९६	M	०.१५	M	१६.०३	L	१२९.२	M	८.६	Alk
३०९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.०३	M	०.१५	M	६.८७	VL	८८.१	L	७.४	NN
३१०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.०६	M	०.१५	M	१६.०३	L	१४०.९	M	८.८	Alk
३११	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.८९	M	०.१४	M	२.२९	VL	१४०.९	M	७.६	Alk
३१२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.७९	M	०.१४	M	२.२९	VL	१११.६	M	८	Alk
३१३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.८९	M	०.१४	M	१६.०३	L	१५८.६	M	८.५	Alk
३१४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.९९	M	०.१५	M	२०.६१	L	१८२.१	M	६.८	NN
३१५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.८९	M	०.१४	M	६.८७	VL	१५८.६	M	७.३	NN
३१६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.९६	M	०.१५	M	१६.०३	L	११७.५	M	६.४	SA
३१७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.०९	M	०.१५	M	११.४५	L	१४०.९	M	८.९	Alk
३१८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.४८	L	०.१२	M	२.२९	VL	१४६.८	M	८.६	Alk
३१९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.१६	M	०.१६	M	११.४५	L	२१७.३	M	८.३	Alk
३२०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.२६	M	०.१६	M	२५.१९	L	१४०.९	M	८.६	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
३२१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.२३	M	०.१६	M	११.४५	L	१२३.३	M	७.९	Alk
३२२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.१३	M	०.१६	M	२.२९	VL	१७६.२	M	८.५	Alk
३२३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.७९	M	०.१४	M	२०.६१	L	२४०.८	M	८.३	Alk
३२४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.२३	M	०.१६	M	११.४५	L	२४०.८	M	८.६	Alk
३२५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.४७	M	०.१७	M	११.४५	L	१५८.६	M	८.४	Alk
३२६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.३०	M	०.१६	M	११.४५	L	१४६.८	M	८.५	Alk
३२७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.८९	M	०.१४	M	६.८७	VL	१५२.७	M	८.४	Alk
३२८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.७९	M	०.१४	M	११.४५	L	२११.४	M	७.७	Alk
३२९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.४७	M	०.१७	M	६.८७	VL	२२३.२	M	७.९	Alk
३३०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.४०	M	०.१७	M	१६.०३	L	१६४.४	M	८	Alk
३३१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.४४	M	०.१७	M	२.२९	VL	१४०.९	M	८.५	Alk
३३२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.०६	M	०.१५	M	६.८७	VL	१९९.७	M	७.७	Alk
३३३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.९८	M	०.२०	M	३४.३५	M	२४०.८	M	८.५	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
३३४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.६४	M	०.१८	M	११.४५	L	२४०.८	L	८.२	Alk
३३५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.१८	L	०.११	M	२५.१९	L	१६४.४	L	८.६	Alk
३३६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.६२	M	०.१३	M	११.४५	L	१४०.९	L	८.५	Alk
३३७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.६५	M	०.१३	M	११.४५	L	१४६.८	L	८.६	Alk
३३८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.७२	M	०.१४	M	१६.०३	L	१९३.८	L	८.५	Alk
३३९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.८२	M	०.१४	M	६.८७	VL	२५८.४	VL	७.१	NN
३४०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.२३	M	०.१६	M	२०.६१	L	२३४.४	L	८.५	Alk
३४१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.१६	M	०.१६	M	१६.०३	L	१३९.५	L	८.४	Alk
३४२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.१३	M	०.१६	M	२०.६१	L	६१.४	L	८.५	Alk
३४३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.०३	M	०.१५	M	६.८७	VL	११७.२	VL	८.३	Alk
३४४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	३.५४	M	०.१८	M	१६.०३	L	९४.९	L	८.५	Alk
३४५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७१	L	०.०९	L	२.२९	VL	५५.८	VL	८.४	Alk
३४६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.१३	L	०.११	M	२.२९	VL	१५६.२	VL	८.४	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
३४७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८८	L	०.०९	L	६.८७	VL	८९.३	L	८.५	Alk
३४८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७५	L	०.०९	L	११.४५	L	८९.३	L	८.९	Alk
३४९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.५६	M	०.१३	M	६.८७	VL	१२८.३	M	७.९	Alk
३५०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.३५	L	०.१२	M	३८.९३	M	२४५.५	M	८.४	Alk
३५१	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.८८	L	०.०९	L	६.८७	VL	८३.७	L	७.३	NN
३५२	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.६०	M	०.१३	M	२.२९	VL	१६१.८	M	७.२	NN
३५३	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०१	L	०.१०	M	११.४५	L	६७.०	L	६	SA
३५४	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.४३	L	०.१२	M	११.४५	L	१३९.५	M	८.३	Alk
३५५	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.०९	L	०.१०	M	६.८७	VL	६१.४	L	८.२	Alk
३५६	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	१.७५	L	०.०९	L	२.२९	VL	७२.५	L	८.१	Alk
३५७	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.८५	M	०.१४	M	११.४५	L	१३९.५	M	८.३	Alk
३५८	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.३०	L	०.१२	M	१६.०३	L	९४.९	L	८.४	Alk
३५९	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.५२	M	०.१३	M	२.२९	VL	१३९.५	M	८.३	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
३६०	RAAS Engineering consultancy	kspilbastu	२.१८	L	०.११	M	२.२९	VL	११७.२	M	८.७	Alk
३६१	टंक दाहाल	खोकना ३ ललितपुर	२.९०	M	०.१४	M	८४.७३	H	१२८.३	M	७.७	Alk
३६२	टंक दाहाल	खोकना ३ ललितपुर	३.२३	M	०.१६	M	६१.८३	H	१३३.९	M	८	Alk
३६३	टंक दाहाल	खोकना ३ ललितपुर	२.७७	M	०.१४	M	४८.०९	M	१०६.०	L	८.६	Alk
३६४	पासाङ टेम्वा शेर्पा	सोलुखुम्बु ४	५.७७	H	०.२९	H	११२.२१	VH	६३६.१	VH	८	Alk
३६५	फटिक वहादुर पुन	हुक्दीसीर ९ बागलुङ	१.७५	L	०.०९	L	६.८७	VL	७८.१	L	८.२	Alk
३६६	फटिक वहादुर पुन	हुक्दीसीर ९ बागलुङ	२.९८	M	०.१५	M	२०.६१	L	८९.३	L	७.७	Alk
३६७	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.६८	M	०.१३	M	११.४५	L	१११.६	M	८	Alk
३६८	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.२६	L	०.११	M	११.४५	L	६७.०	L	८.५	Alk
३६९	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.७३	M	०.१४	M	११.४५	L	९४.९	L	८.४	Alk
३७०	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.२६	L	०.११	M	११.४५	L	१८९.७	M	८.३	Alk
३७१	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.६८	M	०.१३	M	४३.५१	M	१६१.८	M	८.२	Alk
३७२	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.१३	L	०.११	M	६.८७	VL	९४.९	L	८.५	Alk
३७३	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	१.८४	L	०.०९	L	२५.१९	L	८९.३	L	८.५	Alk
३७४	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.९८	M	०.१५	M	२०.६१	L	१६१.८	M	७	NN

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमूना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
३७५	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	१.७५	L	०.०९	L	४३.५१	M	८३.७	L	७.२	NN
३७६	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	१.४२	L	०.०७	L	२.२९	VL	७२.५	L	८.५	Alk
३७७	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.०५	L	०.१०	M	२०.६१	L	१६१.८	M	८.७	Alk
३७८	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.५२	M	०.१३	M	२०.६१	L	१२८.३	M	७.८	Alk
३७९	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	३.०२	M	०.१५	M	५७.२५	H	१६१.८	M	८	Alk
३८०	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.४७	L	०.१२	M	२०.६१	L	१४५.१	M	७.९	Alk
३८१	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	१.५९	L	०.०८	L	२९.७७	L	८३.७	L	७.४	NN
३८२	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.४७	L	०.१२	M	२९.७७	L	९४.९	L	७.९	Alk
३८३	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.५६	M	०.१३	M	२५.१९	L	१००.४	L	८.३	Alk
३८४	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	३.११	M	०.१६	M	११.४५	L	१६१.८	M	८.२	Alk
३८५	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	१.६३	L	०.०८	L	८४.७३	H	२२३.२	M	६.७	NN
३८६	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	३.०२	M	०.१५	M	२०.६१	L	७२.५	L	८.१	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
३८७	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	१.७१	L	०.०९	L	११.४५	L	४४.६	L	८.४	VL
३८८	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.७७	M	०.१४	M	१२.५	L	८७.३	L	८.८	L
३८९	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.४७	L	०.१२	M	२९.१	L	९२.४	L	८.८	L
३९०	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.०५	L	०.१०	M	२०.८	L	६६.८	L	८.६५	L
३९१	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.६४	M	०.१३	M	२०.८	L	१७४.६	L	८.६	M
३९२	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	१.९७	L	०.१०	L	२९.१	L	७७.०	L	६.६५	L
३९३	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.४३	L	०.१२	M	२०.८	L	११३.०	L	७.८७	M
३९४	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.८१	M	०.१४	M	३७.४	M	१३८.६	M	८.९२	M
३९५	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.५६	M	०.१३	M	३३.३	M	७१.९	M	८.८४	L
३९६	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.६४	M	०.१३	M	४५.७	M	१५९.०	M	८.८४	M
३९७	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.३०	L	०.१२	M	४५.७	M	१७९.२	M	६.४७	M
३९८	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	१.६३	L	०.०८	L	१६.६	L	११८.२	L	७	M

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
३९९	प्रकास नेपाल	सिन्धुपाल्चोक डाडा गाउँ	२.३०	L	०.१२	M	६२.४	H	१८४.९	M	७.८५	Alk
४००	राजु कृष्ण श्रेष्ठ	मधपुर ठिमी	३.७८	M	०.१९	M	३२८.५	VH	१३३.५	M	६.६	NN
४०१	राजु कृष्ण श्रेष्ठ	मधपुर ठिमी	४.१६	M	०.२१	H	५७८.१	VH	१४३.८	M	७	NN
४०२	उदय बहादुर पंथ बालि संरक्षण निर्देशनालय	देउराली ९ गोरखा	२.६८	M	०.१३	M	२०.८	L	१०७.९	L	६.२	SA
४०३	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	काभ्रे	२.९०	M	०.१४	M	१९९.२३	VH	१२०.२	M	६.२	SA
४०४	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय		२.८१	M	०.१४	M	२०८.३९	VH	१२०.२	M	५.७	SA
४१७	धन कुमारी पुन	गोदवारी	३.९१	M	०.२०	M	८४.७३	H	३७७.५	H	६.६	NN
४१८	धन कुमारी पुन	गोदवारी	३.९१	M	०.२०	M	५२.६७	M	३२७.१	H	७	NN
४१९	धन कुमारी पुन	गोदवारी	३.८६	M	०.१९	M	३४.३५	M	२४३.३	M	६.२	SA
४२०	धन कुमारी पुन	लेले	२.४७	L	०.१२	M	१६.०३	L	४४४.६	H	६.२	SA
४२१	धन कुमारी पुन	लेले	३.१२	M	०.१६	M	१६.०३	L	२८२.४	H	५.७	SA
४२२	धन कुमारी पुन	लेले	४.७८	M	०.२४	H	२९.७७	L	३७.९	H	६.१	SA
४२३	धन कुमारी पुन	गोदवारी	३.७८	M	०.१९	M	३३६.६३	VH	१७०.६	M	७.१	NN
४२४	कार्वरथि विभाग	शिव कार्की	५.९६	H	०.३०	H	२२६.७१	VH	५४५.२	VH	७.४	NN
४२५	मिता सुवेदी	रजहर द गौरीपुर	२.१२	L	०.११	M	५७.२५	H	१२०.२	M	५.८	SA
४२६	पार्वती आचार्य	रजहर द	१.७७	L	०.०९	L	६१.८३	H	९७.९	L	६.३	SA
४२७	तुलसी पौडेल	रजहर द	२.२५	L	०.११	M	२५.१९	L	९२.३	L	५.८	SA
४२८	विद्या ढुंगाना	रजहर द	२.४२	L	०.१२	M	५७.२५	H	१४८.२	M	५.९	SA
४२९	नविदा आचार्य	रजहर द	१.५९	L	०.०८	L	३४.३५	M	१४२.६	M	७.२	NN
४३०	बाल कृष्ण पौडेल	जध्दा २	१.१६	L	०.०६	L	१६.०३	L	६९.९	L	६.६	NN
४३१	चन्द्र मान चौधरी	रामपुर खडौना ३	१.३३	L	०.०७	L	११.४५	L	६४.३	L	७	NN

प्र. न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
४३२	राम चन्द्र चौधरी	रामपुर खडौना ४	०.९४	VL	०.०४	VL	३४.३५	M	७५.५	L	७.२	NN
४३३	चिन्तामणी चौधरी	बदहरदुबौलिया ७	१.५९	L	०.०८	L	२५.१९	L	९२.३	L	७.१	NN
४३४	श्याम विधारी चौधरी	जध्दा २ लेवडा	२.१२	L	०.११	M	२०.६१	L	६४.३	L	७.५	NN
४३५	नमस्ते कृषि फार्म		१.६८	L	०.०८	L	४८.०९	M	१२०.२	M	५.८	SA
४३६	रमेश खत्री	टोखा न.पा.१२	१.९९	L	०.१०	L	१०३.०५	H	२०४.१	M	७.१	NN
४३७	नमस्ते कृषि फार्म		०.८१	VL	०.०४	VL	५७.२५	H	१४२.६	M	५.४	A
४३८	नमस्ते कृषि फार्म		१.६८	L	०.०८	L	१७६.३३	VH	१८१.७	M	५.२	A
४३९	नमस्ते कृषि फार्म		२.१२	L	०.११	M	६६.४१	H	१०९.०	L	५.५	SA
४४०	नमस्ते कृषि फार्म		२.५५	M	०.१३	M	९८.४७	H	१९८.५	M	५.१	A
४४१	नमस्ते कृषि फार्म		२.१२	L	०.११	M	७५.५७	H	१३७.०	M	५.४	A
४४२	नमस्ते कृषि फार्म		१.५५	L	०.०८	L	६६.४१	H	११४.६	M	५.५	SA
४४३	धर्मराज भट्टराई	केशवटार १ तनहु	२.४२	L	०.१२	M	१६.०३	L	६९.९	L	६.१	SA
४४४	दोमी शर्पा	सोलु	३.०५	M	०.१५	M	२९.७७	L	११५.१	M	५.८	SA
४४५	दोमी शर्पा		४.२६	M	०.२१	H	३८.९३	M	३९५.८	H	५.५	SA
४४६	दोमी शर्पा		३.२०	M	०.१६	M	२०.६१	L	१३१.९	M	५.६	SA
४४७	दोमी शर्पा		३.२७	M	०.१६	M	१६.०३	L	२२७.४	M	६.१	SA
४४८	दिलिप जडगा शाही	काठमाडौं	३.५८	M	०.१८	M	११२.२१	VH	८२८.०	VH	७.१	NN
४४९	दिलिप जडगा शाही	काठमाडौं	१.५६	L	०.०८	L	१६.०३	L	१०९.५	L	५.७	SA
४५०	दिलिप जडगा शाही	काठमाडौं	१.१०	L	०.०६	L	११.४५	L	४४६.३	H	७	NN
४५१	दिलिप जडगा शाही	काठमाडौं	१.१०	L	०.०६	L	२.२९	VL	११५.१	M	६.१	SA
४५२	दिलिप जडगा शाही	काठमाडौं	१.०७	L	०.०५	L	११.४५	L	१५४.४	M	७.१	NN
४५३	दिलिप जडगा शाही	काठमाडौं	१.७५	L	०.०९	L	२.२९	VL	२४४.२	M	६.२	SA
४५४	दिलिप जडगा शाही	काठमाडौं	०.९९	VL	०.०५	VL	२.२९	VL	१२०.७	M	६.४	SA
४५५	दिलिप जडगा शाही	काठमाडौं	६.३२	H	०.३२	H	२९.७७	L	४०१.४	H	६.७	NN
४५६	दिलिप जडगा शाही	काठमाडौं	२.३६	L	०.१२	M	२.२९	VL	२७२.३	M	६.३	SA

प्र.द.न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
४५७	संगीता गुरुङ	टोखा	१.२६	L	०.०६	L	७०.९९	H	१७६.८	M	६.७	NN
४५८	कुमार महर्जन	टोखा	१.७१	L	०.०९	L	७५.५७	H	२८९.१	H	६.३	SA
४५९	कवि महर्जन	टोखा	२.३२	L	०.१२	M	२५४.१९	VH	१०९.५	L	६.२	SA
४६०	कुमार थापा	टोखा	१.२३	L	०.०६	L	२७.४८	L	१४१.५	M	५.७	SA
४६१	गोकर्ण घिमिरे	टोखा	१.७५	L	०.०९	L	५२.६७	M	२४९.८	M	५.८	SA
४६२	प्रसाद मिश्र	टोखा	३.३५	M	०.१७	M	१८५.४९	VH	४०७.०	H	५.८	SA
४६३	श्याममहर्जन	टोखा	२.२२	L	०.११	M	१८७.७८	VH	७०.८	L	५.२	A
४६४	कृष्ण महर्जन	टोखा	१.९०	L	०.१०	L	७०.९९	H	८७.०	L	५.१	A
४६५	आरधाना आर्याल	जीतपुर फेदी	१.६९	L	०.०८	L	५९.५४	H	१४७.०	M	६.२	SA
४६६	राजकुमार अर्याल	जीतपुर फेदी	२.५६	M	०.१३	M	४१.२२	M	२१७.७	M	५.२	A
४६७	विपला चन्दयान	जीतपुर फेदी	१.६९	L	०.०८	L	९६.१८	H	२४४.९	M	५.७	SA
४६८	गोपाल अर्याल	जीतपुर फेदी	२.११	L	०.११	M	६८.७	H	२०१.४	M	५.६	SA
४६९	कृष्ण हरि तिमिल्सिना	जीतपुर फेदी	२.०६	L	०.१०	M	४३.५१	M	७५.८	L	५.६	SA
४७०	विशुम्बर तिमिल्सिना	जीतपुर फेदी	२.६३	M	०.१३	M	११२.२१	VH	६४.६	L	५.६	SA
४७१	राधा अर्याल	जीतपुर फेदी	२.०२	L	०.१०	M	११६.७९	VH	१०९.५	L	५.३	A
४७२	अर्जुन प्रसाद तिमिल्सिना	जीतपुर फेदी	२.०९	L	०.१०	M	१५८.०१	VH	३११.६	H	५.२	A
४७३	मुरली गजुरेल	जीतपुर फेदी	१.२३	L	०.०६	L	६८.७	H	१३०.६	M	६.१	SA
४७४	परशुराम तिमिल्सिना	जीतपुर फेदी	१.५४	L	०.०८	L	११९.०८	VH	११९.८	M	५.४	A
४७५	गणेश तिमिल्सिना	जीतपुर फेदी	२.२२	L	०.११	M	४५.८	M	११९.८	M	५.७	SA
४७६	विन्दावति महर्जन	जीतपुर फेदी	२.७४	M	०.१४	M	२८६.२५	VH	२३८.६	M	६.३	SA
४७७	नाती महर्जन	जीतपुर फेदी	२.४७	L	०.१२	M	१६७.१७	VH	१४३.१	M	५.२	A
४७८	गोविन्दा चौधरी	जीतपुर फेदी	२.३२	L	०.१२	M	३९१.५९	VH	७०४.५	VH	५.२	A
४७९	कृष्ण घिमिरे	जीतपुर फेदी	२.८९	M	०.१४	M	३१३.७३	VH	१६५.६	M	५.४	A
४८०	तुल प्र.भट्ट	जीतपुर फेदी	२.४५	L	०.१२	M	१६४.८८	VH	१६३.३	M	५.८	SA

प्र.द.न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
४८१	प्रदीप भट्ट	जीतपुर फेदी	२.४४	L	0.१२	M	२८१.६७	VH	५८६.६	VH	५.७	SA
४८२	राजन भट्ट	जीतपुर फेदी	२.६३	M	0.१३	M	३६८.६९	VH	४४०.७	H	५.३	A
४८३	माइतकाली महर्जन	जीतपुर फेदी	३.९६	M	0.२०	M	६४३.४९	VH	३३९.६	H	५.९	SA
४८४	कान्छा लामा	जीतपुर फेदी	२.२१	L	0.११	M	९६४.०९	VH	३४५.२	H	५.३	A
४८५	योजुराम गुरुङ	जीतपुर फेदी	२.२१	L	0.११	M	५८८.५३	VH	५८१.०	VH	६.५	NN
४८६	लक्ष्मण भण्डारि	जीतपुर फेदी	२.८९	M	0.१४	M	१८५.४९	VH	२६६.६	M	८.१	Alk
४८७	बैकुण्ठ अधिकारी	साडला	२.४१	L	0.१२	M	१०५.३४	H	१४७.०	M	६.३	SA
४८८	शम्भु कार्की	साडला	३.३९	M	0.१७	M	४८३.१९	VH	४८५.६	H	७	NN
४८९	रामकृष्ण महर्जन	भोरमाहाडकाल	२.८२	M	0.१४	M	१३५.११	VH	३०५.९	H	६.६	NN
४९०	दिपेन्द्र महर्जन	भोरमाहाडकाल	२.७०	M	0.१४	M	२९.७७	L	८७.०	L	५.३	A
४९१	कुमार कटुवाल	टोखा	२.५९	M	0.१३	M	२१२.९७	VH	२१०.५	M	६.५	NN
४९२	कृष्णमान श्रेष्ठ	टोखा	३.०५	M	0.१५	M	१९०.०७	VH	३३३३३	VH	६.१	SA
४९३	प्रम नगरकोटी	बुढानिलकण्ठ	३.६९	M	0.१८	M	२९९.९९	VH	५२४.९	VH	६.७	NN
४९४	कृष्ण हरि अर्याल	बुढानिलकण्ठ	३.९६	M	0.२०	M	१२१.३७	VH	१४३.१	M	६.२	SA
४९५	अनिता महर्जन	बुढानिलकण्ठ	३.३९	M	0.१७	M	२८६.२५	VH	२८३.५	H	६.९	NN
४९६	मंगलमाया नगरकोटी	बुढानिलकण्ठ	२.७४	M	0.१४	M	१३५.११	VH	३७८.९	H	७.७	Alk
४९७	सुजनलाल श्रेष्ठ	बुढानिलकण्ठ	३.४६	M	0.१७	M	१९०.०७	VH	१५४.४	M	६.५	NN
४९८	बालकृष्ण खत्री	बुढानिलकण्ठ	२.२८	L	0.११	M	११६.७९	VH	२६६.६	M	६.१	SA
४९९	कृष्ण नगरकोटी	बुढानिलकण्ठ	३.८८	M	0.१९	M	१९९.२३	VH	१४३.१	M	६	SA
५००	प्रेम गुरुङ	बुढानिलकण्ठ	३.३९	M	0.१७	M	१८०.९१	VH	३१७.२	H	७.५	NN
५०१	कुल ब. सुब्बा	टोखा	४.२३	M	0.२१	H	१६२.५९	VH	५५८.६	VH	५.८	SA
५०२	चन्द्र अधिकारी	फुलवारी	२.६०	M	0.१३	M	१९६.९४	VH	१९६.०	M	७.२	NN
५०३	विष्णु कुमारी शर्मा	फुलवारी	२.७०	M	0.१४	M	१६७.१७	VH	१२६.३	M	७.१	NN
५०४	उर्मिला रावत	फुलवारी	२.३०	L	0.११	M	३२.०६	M	५४.४	VL	६.६	NN
५०५	विष्णु सुवेदी	फुलवारी	२.०७	L	0.१०	M	५०.३८	M	३२६.६	H	६.२	SA

प्र.द.न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
५०६	खिलानाथ न्यौपाने	फुलवारी	२.९७	M	0.१५	M	१३०.५३	VH	७५.८	L	६.७	NN
५०७	कल्पना न्यौपाने	फुलवारी	२.७४	M	0.१४	M	८९.३१	H	१०९.५	L	६.३	SA
५०८	शारदा दौलिया	फुलवारी	३.१६	M	0.१६	M	७५.५७	H	१४८.८	M	६.३	SA
५०९	टिकाराम सापकोटा	फुलवारी	२.८६	M	0.१४	M	३८.९३	M	५८.९	L	६.२	SA
५१०	शारदा पकोटा	फुलवारी	२.७९	M	0.१४	M	२१५.२६	VH	२३९.५	M	६.६	NN
५११	मन्जु खड्का	फुलवारी	३.२०	M	0.१६	M	६६.४१	H	२२१.७	M	६.६	NN
५१२	प्रेम ब. खड्का	फुलवारी	३.३५	M	0.१७	M	३२७.४७	VH	३९०.१	H	६.५	NN
५१३	बुद्धी ब. थापा	फुलवारी	२.५२	M	0.१३	M	६४.१२	H	१३०.६	M	६.७	NN
५१४	सावित्री सुवेदी	फुलवारी	३.१६	M	0.१६	M	८९.३१	H	१६५.६	M	७	NN
५१५	पार्वती सुवेदी	फुलवारी	३.४६	M	0.१७	M	११६.७९	VH	२४९.८	M	६.८	NN
५१६	राजेन्द्र अधिकारी	फुलवारी	२.४७	L	0.१२	M	१८५.४९	VH	१४८.८	M	७.१	NN
५१७	मैयादेवि ढुंगेल	फुलवारी	२.६३	M	0.१३	M	२०३.८१	VH	१२६.३	M	७.७	Alk
५१८	सन्तोष सुवेदी	फुलवारी	२.७०	M	0.१४	M	७०.९९	H	१९३.७	M	७.३	NN
५१९	कुल प्र. सापकोटा	फुलवारी	१.९२	L	0.१०	L	९१.६	H	१२५.२	M	६.२	SA
५२०	धननाथ बराल	फुलवारी	२.३२	L	0.१२	M	११२.२१	VH	४०७.०	H	६.७	NN
५२१	इन्द्रराज पौडेल	फुलवारी	१.६९	L	0.०८	L	२०१.५२	VH	४१३.७	H	६.९	NN
५२२	शोभा न्यौपाने	फुलवारी	१.८८	L	0.०९	L	१०९.९२	H	५२२.५	VH	६.४	SA
५२३	कुन्ती पौडेल	फुलवारी	२.०३	L	0.१०	M	२३८.१६	VH	४०२.८	H	६.३	SA
५२४	स्नेहालता न्यौपाने	फुलवारी	१.९९	L	0.१०	L	३३४.३४	VH	२०६.८	M	६.२	SA
५२५	सीता थापा	फुलवारी	१.९५	L	0.१०	L	२२.९	L	९२.५	L	६.३	SA
५२६	अनिता परियार	फुलवारी	२.०७	L	0.१०	M	५०.३८	M	१०८.९	L	६.१	SA
५२७	कृष्ण पाठक	र्यानेश्वर	२.०३	L	0.१०	M	९६.१८	H	१९६.०	M	७.५	NN
५२८	लक्ष्मी थापा	र्यानेश्वर	२.६८	M	0.१३	M	११९.०८	VH	१०८.९	L	७	NN
५२९	शिवलाल पौडेल	र्यानेश्वर	२.९८	M	0.१५	M	३३४.३४	VH	३१५.७	H	७.२	NN
५३०	चुन्ना प्र. गौतम	र्यानेश्वर	३.०२	M	0.१५	M	५९.५४	H	११४.३	M	८	Alk

प्र.द.न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
५३१	सरु गिमिरे	र्यानेश्वर	२.३७	L	०.१२	M	५९.५४	H	१०८.९	L	८	Alk
५३२	भोला थापा	र्यानेश्वर	१.७७	L	०.०९	L	१६४.८८	VH	१४७.०	M	७.७	Alk
५३३	हुम ब. भुजेल	र्यानेश्वर	२.३३	L	०.१२	M	१६४.८८	VH	११४.३	M	७.३	NN
५३४	नुरा थापा	र्यानेश्वर	२.४९	L	०.१२	M	४९०.०६	VH	३८१.०	H	६.६	NN
५३५	हरि ब. थापा	र्यानेश्वर	२.१८	L	०.११	M	४५८	VH	४७३.६	H	६.८	NN
५३६	यम प्र. सुवेदी	र्यानेश्वर	२.२२	L	०.११	M	१२३.६६	VH	१२५.२	M	७.५	NN
५३७	प्रभु कोइरला	र्यानेश्वर	२.३०	L	०.११	M	१६०.३	VH	८७.१	L	७.५	NN
५३८	विष्णु कोइरला	र्यानेश्वर	१.९५	L	०.१०	L	२८३.९६	VH	१४१.५	M	७.४	NN
५३९	रविलाल गौतम	मंगलपुर	२.४९	L	०.१२	M	२१५.२६	VH	२१७.७	M	७.६	Alk
५४०	इटाराम बस्याल	मंगलपुर	१.६९	L	०.०८	L	१४१.९८	VH	१४१.५	M	७.३	NN
५४१	भरत क्षेत्री	मंगलपुर	२.१८	L	०.११	M	११९.०८	VH	१०८.९	L	६.९	NN
५४२	आशा धिताल	मंगलपुर	२.१४	L	०.११	M	६८.७	H	१९०.५	M	७.८	Alk
५४३	अशोक धिताल	मंगलपुर	२.१८	L	०.११	M	१२८.२४	VH	१३०.६	M	७.३	NN
५४४	मुक्ती पौडेल	मंगलपुर	२.३०	L	०.११	M	१७४.०४	VH	१३६.१	M	६.८	NN
५४५	किरव ढुङ्गाना	मंगलपुर	२.४१	L	०.१२	M	११४.५	VH	१८५.१	M	७.२	NN
५४६	सीता नेपाली	मंगलपुर	२.४५	L	०.१२	M	२५१.९	VH	९९६.१	VH	७.९	Alk
५४७	अमिर महर्जन	ल.प. धापाखेल न.पा. २४	१.१६	L	०.०६	L	२७.४८	L	१३६.१	M	५.८	SA
५४८	अमिर महर्जन	ल.प. धापाखेल न.पा. २५	०.८५	VL	०.०४	VL	९.१६	VL	८७.१	L	५.३	A
५४९	शमशेर बस्नेत	धादिङ	०.५९	VL	०.०३	VL	२७.४८	L	३६४.७	H	६.२	SA
५५०	शंकर न्यौपाने	चितवन	१.८०	L	०.०९	L	५०.३८	M	८७.१	L	६.४	SA
५५१	प्रदिप थापा	चितवन	१.६५	L	०.०८	L	१८.३२	L	६५.३	L	६.५	NN
५५२	रविन्द्र विष्ट	लेले	०.२५	VL	०.०१	VL	८.२२०६	VL	१५४.८	M	६.२	SA
५५३	रविन्द्र विष्ट	लेले	२.०१	L	०.१०	M	८.२२०६	VL	१०१.४	L	५.८	SA

प्र.द.न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
५५४	रविन्द्र विष्ट	लेले	१.२७	L	०.०६	L	४.११०३	VL	१६५.५	M	५.६	SA
५५५	रविन्द्र विष्ट	लेले	१.४२	L	०.०७	L	४.११०३	VL	११२.१	M	५.६	SA
५५६	रविन्द्र विष्ट	लेले	१.२१	L	०.०६	L	४.११०३	VL	५८.७	L	५.७	SA
५५७	रविन्द्र विष्ट	लेले	०.५८	VL	०.०३	VL	४.११०३	VL	४८.०	VL	५.६	SA
५५८	रविन्द्र विष्ट	लेले	२.०१	L	०.१०	M	४.११०३	VL	५८.७	L	५.५	SA
५५९	रविन्द्र विष्ट	लेले	५.०२	H	०.२५	H	१.६४४१	VL	७४.७	L	५.९	SA
५६०	कृष्ण प्र. खतिवडा	बेलकोट नुवाकोट	५.०८	H	०.२५	H	३५५.९९	VH	५९१.६	VH	६.१	SA
५६१	कृष्ण प्र. खतिवडा	बेलकोट नुवाकोट	१.८९	L	०.०९	L	३२१.४	VH	४४४.६	H	६.५	NN
५६२	कृष्ण प्र. खतिवडा	बेलकोट नुवाकोट	२.३६	L	०.१२	M	२३९.८१	VH	५६२.२	VH	६.७	NN
५६३	यम थापा	बाग्लुङ	२.५६	M	०.१३	M	२१.६३३	L	१९७.६	M	६.५	NN
५६४	यम थापा	बाग्लुङ	१.८३	L	०.०९	L	१८.०८५	L	८०.०	L	६.४	SA
५६५	यम थापा	बाग्लुङ	१.३९	L	०.०७	L	१०.१०३	L	१०३.५	L	६.३	SA
५६६	शान्ता तामाङ	नुवाकोट महाकाली	२.२९	L	०.११	M	२३७.१४	VH	३९१.६	H	५.९	SA
५६७	अवध किशोर प्रसाद शाह	धनगढा ५ सर्लाही	१.४६	L	०.०७	L	८.३२९७	VL	३३.०	VL	६.८	NN
५६८	लक्ष्मि ब. महर्जन	बज्रबाराही ७ ललितपुर	२.२५	L	०.११	M	७७.८६	H	१३३.३	M	५.७	SA
५६९	लक्ष्मि ब. महर्जन	बज्रबाराही ७ ललितपुर	१.१३	L	०.०६	L	४१.२२	M	८३.६	L	५.७	SA
५७०	लक्ष्मि ब. महर्जन	बज्रबाराही ७ ललितपुर	०.७२	VL	०.०३	VL	३६.६४	M	५२.६	VL	६	SA
८७३	महिमा श्रेष्ठ	गोपाल गंज	१.७२	L	०.०९	L	१४८.८५	VH	२१६.६	M	६.३	SA
८७४	राम ब. खड्का	गोपाल गंज	१.८०	L	०.०९	L	१८५.४९	VH	१६७.७	M	६.२	SA
८७५	दिपा चौधरी	गोपाल गंज	२.०४	L	०.१०	M	१७.७५	VH	२५८.५	M	६.१	SA
८७६	राममाया घर्ति	गोपाल गंज	२.०४	L	०.१०	M	२३५.८७	VH	१९५.६	M	६.४	SA
८७७	हरि कला गुरुङ	गोपाल गंज	२.१९	L	०.११	M	३०४.५७	VH	२०२.६	M	६.३	SA
८७८	श्याम ब. गुरुङ	रामपुर	१.७२	L	०.०९	L	२९५.४१	VH	१५३.७	M	६.२	SA
८७९	टेक ब. के.सी.	रामपुर	०.९४	VL	०.०५	VL	९८.४७	H	१११.८	M	६.४	SA

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
८८०	मान ब. गुरूङ	रामपुर	०.९४	VL	०.०५	VL	११२.२१	VH	११८.८	M	६.४	SA
८८१	सविता तामाङ	गोपाल गाञ्ज	१.८०	L	०.०९	L	२४०.४५	VH	५७२.९	VH	६	SA
८८२	सिता दराई	सारदा नगर	१.८०	L	०.०९	L	१९४.६५	VH	१४६.७	M	६	SA
८८३	लालकुमारी पुन	सारदा नगर	२.१२	L	०.११	M	२५८.७७	VH	२५१.५	M	६.५	NN
८८४	दिलराम पौडेल	सारदा नगर	२.१९	L	०.११	M	२१२.९७	VH	३४२.३	H	६.५	NN
८८५	मुकुन्द शर्मा	सारदा नगर	२.४३	L	०.१२	M	२१२.९७	VH	२०२.६	M	६.१	SA
८८६	श्याम धिताल	गोपालगाञ्ज	१.९६	L	०.१०	L	१९०.०७	VH	३७७.३	H	६.४	SA
८८७	कोपिला शर्मा	रामपुर	१.८८	L	०.०९	L	२७२.५१	VH	३००.४	H	६	SA
८८८	शान्ता तामाङ	सारदा नगर	२.०४	L	०.१०	M	२०३.८१	VH	२७९.५	M	६	SA
८८९	श्याम प्र रिजाल	रामपुर	१.८०	L	०.०९	L	३५४.९५	VH	२८६.४	H	६.४	SA
८९०	कान्छीमाया राई	रामपुर	१.६५	L	०.०८	L	२३५.८७	VH	२३७.५	M	६.१	SA
८९१	मान प्र. पौडेल	रामपुर	१.८०	L	०.०९	L	२१७.५५	VH	३००.४	H	६.३	SA
८९२	भ्रम ब. दराई	गोपालगाञ्ज	१.६५	L	०.०८	L	२३१.२९	VH	२३०.६	M	६.५	NN
८९३	विष्णु देवाडी	रामपुर	१.५७	L	०.०८	L	१३९.६९	VH	२०२.६	M	६.३	SA
८९४	शिला भट्टराई	शारदा नगर	२.१२	L	०.११	M	२७७.०९	VH	२७९.५	M	६	SA
८९५	विन्दु पोखरेल	विराटनगर मोरङ	३.८४	M	०.१९	M	(२२.८	VL	१४६.७	M	७.६४	Alk
८९६	विन्दु पोखरेल	विराटनगर मोरङ	५.९६	H	०.३०	H	(२५.३७	VL	११८.८	M	७.२४	NN
८९७	विन्दु पोखरेल	विराटनगर मोरङ	६.८२	H	०.३४	H	६१०.०६	VH	१२५.८	M	७.१८	NN
८९८	विन्दु पोखरेल	विराटनगर मोरङ	६.४३	H	०.३२	H	३३८.९६	VH	९७.८	L	७.५८	Alk
८९९	विन्दु पोखरेल	विराटनगर मोरङ	७.९१	H	०.४०	H	३८४.२८	VH	१३९.७	M	७	NN
९००	विन्दु पोखरेल	विराटनगर मोरङ	५.१७	H	०.२६	H	६१६.०५	VH	१११.८	M	७.३	NN
९०१	विन्दु पोखरेल	विराटनगर मोरङ	५.४१	H	०.२७	H	५७७.५६	VH	२१.०	VL	७	NN
९०२	विन्दु पोखरेल	विराटनगर मोरङ	४.७८	M	०.२४	H	६१०.९२	VH	१४.०	VL	७.२	NN
९०३	AGRO Manang pvt. ltd.	मनाङ भ्रताङ पिसाङ १	०.८६	VL	०.०४	VL	७१४.४	VH	२१.०	VL	७.७६	Alk

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P205 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
१०४	AGRO Manang pvt. ltd.	मनाङ् भाताङ पिसाङ २	५.९९	H	०.३०	H	६१६.०५	VH	२१.०	VH	७.७७	VL
१०५	AGRO Manang pvt. ltd.	मनाङ् भाताङ पिसाङ ३	५.२५	H	०.२६	H	९३.५०८	H	४१.९	VH	७.५	VL
१०६	AGRO Manang pvt. ltd.	मनाङ् भाताङ पिसाङ ४	५.५२	H	०.२८	H	३१.९३२	M	३४.९	M	७.६६	VL
१०७	कृष्णमान श्रेष्ठ	टोखा ३	४.१०	M	०.२१	H	११६६.६	VH	३३३३३	VH	६.१	VH
१०८	कृष्णमान श्रेष्ठ	टोखा ४	३.३३	M	०.१७	M	८८०.१	VH	९७९.६	VH	६.४	VH
१०९	कृष्णमान श्रेष्ठ	टोखा ५	४.३७	M	०.२२	H	९८३.९	VH	३३३३३	VH	६.४	VH
११०	धन ब. गुरुङ	गोर्खा सिम्जुङ ७	२.४०	L	०.१२	M	५७.२५	H	२२०.३	M	६.१	M
१११	धन ब. गुरुङ	गोर्खा सिम्जुङ ८	२.८२	M	०.१४	M	१००.७६	H	१५२.०	M	५.६	M
११२	धन ब. गुरुङ	गोर्खा सिम्जुङ ९	२.२५	L	०.११	M	४१.२२	M	१२०.९	M	६.३	M
११३	धन ब. गुरुङ	भाउसौरा	५.५१	H	०.२८	H	८७.०२	H	३९४.२	H	५.३	H
११४	धन ब. गुरुङ	भाउसौरा	२.३४	L	०.१२	M	४५.८	M	२०१.६	M	६.१	M
११५	धन ब. गुरुङ	भाउसौरा	१.३४	L	०.०७	L	३२.०६	M	१८९.२	M	५.८	M
११६	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	४.२१	M	०.२१	H	१०९४.६	VH	३३३३३	VH	५.७	VH
११७	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	५.७५	H	०.२९	H	१०९९.२	VH	७९१.७	VH	५.८	VH
११८	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	६.६९	H	०.३३	H	११९०.८	VH	३३३३३	VH	५.९	VH
११९	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	६.८४	H	०.३४	H	१५८९.३	VH	३३३३३	VH	६.१	VH
१२०	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	७.११	H	०.३६	H	११४५	VH	३३३३३	VH	६	VH
१२१	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	६.७८	H	०.३४	H	८९७.६८	VH	३३३३३	VH	६.२	VH
१२२	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	६.०२	H	०.३०	H	५९५.४	VH	६१७.८	VH	६.७	VH
१२३	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	४.५१	M	०.२३	H	६३२.०४	VH	५५५.७	VH	६.८	VH
१२४	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	५.०६	H	०.२५	H	६५०.३६	VH	६९८.५	VH	६.५	VH
१२५	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	६.१७	H	०.३१	H	६७३.२६	VH	६११.६	VH	६.५	VH

प्र. न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
१२६	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	६.५७	H	०.३३	H	५६३.३४	VH	७११.०	VH	६.५	NN
१२७	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	५.४८	H	०.२७	H	५७२.५	VH	५३०.८	VH	६.६	NN
१२८	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	४.८२	M	०.२४	H	५८१.६६	VH	५७४.३	VH	५.९	SA
१२९	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	३.८२	M	०.१९	M	४९४.६४	VH	३६९.३	H	६.२	SA
१३०	उत्सला श्रेष्ठ	किर्तिपुर	४.५८	M	०.२३	H	४३०.५२	VH	३४४.५	H	६.३	SA
१३१	तेज बहादुर लामा	सिन्धुपाल्चोक नवलपुर ४	१.५५	L	०.०८	L	९१.६	H	१६४.४	M	५.८	SA
१३२	तेज बहादुर लामा	सिन्धुपाल्चोक नवलपुर ५	१.५८	L	०.०८	L	५४.९६	M	११४.७	M	५.८	SA
१३३	भिम तामाङ	गौरीगाउँ नवलपुर ६	२.६१	M	०.१३	M	५०.३८	M	८९.८	L	५.९	SA
१३४	भिम तामाङ	गौरीगाउँ नवलपुर ६	०.२९	VL	०.०१	VL	४५.८	M	९६.१	L	५.९	SA
१३५	तेज बहादुर लामा	सिन्धुपाल्चोक नवलपुर ४	१.७९	L	०.०९	L	५४.९६	M	८३.६	L	५	A
१३६	तेज बहादुर लामा	सिन्धुपाल्चोक नवलपुर ५	१.४९	L	०.०७	L	२७.४८	L	८३.६	L	५.६	SA
१३७	तेज बहादुर लामा	सिन्धुपाल्चोक नवलपुर ६	२.०७	L	०.१०	M	६४.१२	H	१२७.१	M	५.८	SA
१३८	तेज बहादुर लामा	सिन्धुपाल्चोक नवलपुर ७	२.३४	L	०.१२	M	५९.५४	H	११४.७	M	६.१	SA
१३९	तेज बहादुर लामा	सिन्धुपाल्चोक नवलपुर ८	२.०४	L	०.१०	M	८२.४४	H	१३९.५	M	५.६	SA
१४०	तेज बहादुर लामा	सिन्धुपाल्चोक नवलपुर ९	१.७०	L	०.०९	L	५०.३८	M	९६.१	L	६.१	SA
१४१	राम्बो लामा	गोल्छे ८ सिन्धुपाल्चोक	५.१८	H	०.२६	H	७३.२८	H	६५.०	L	५.३	A
१४२	राम्बो लामा	गोल्छे ८ सिन्धुपाल्चोक	३.६०	M	०.१८	M	४१.२२	M	५८.८	L	५.९	SA
१४३	राम्बो लामा	गोल्छे ८ सिन्धुपाल्चोक	३.६९	M	०.१८	M	९६.१८	H	८३.६	L	५.७	SA
१४४	राम्बो लामा	गोल्छे ८ सिन्धुपाल्चोक	२.४३	L	०.१२	M	८२.४४	H	१३३.३	M	५.७	SA
१४५	राजेन्द्र कुमार राई	हरिसिद्धि २९ ललितपुर	५.३३	H	०.२७	H	५०.३८	M	२२०.३	M	५.८	SA
१४६	दुर्गा आचार्य	जाउलाखेल ४ ल. पु.	६.७२	H	०.३४	H	१८३२	VH	३३३३३	VH	६.३	SA
१४७	दुर्गा आचार्य	जाउलाखेल ४ ल. पु.	५.१२	H	०.२६	H	१५८४.७	VH	३३३३३	VH	६.६	NN

प्र.द.न.	कृषकको नाम थर	नमूना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
९४८	उत्सला श्रेष्ठ		१.३७	L	०.०७	L	५०३.८	VH	४०५.५	VH	६.३	SA
९४९	उत्सला श्रेष्ठ		१.४७	L	०.०७	L	९६६.३८	VH	४३४.८	VH	५.२	A
९५०	उत्सला श्रेष्ठ		१.११	L	०.०६	L	७०९.९	VH	३३५.०	VH	६	SA
९५१	उत्सला श्रेष्ठ		२.३१	L	०.१२	M	६०९.१४	VH	३२९.२	VH	६.३	SA
९५२	उत्सला श्रेष्ठ		०.५०	VL	०.०३	VL	४९४.६४	VH	४७०.१	VH	६.५	NN
९५३	उत्सला श्रेष्ठ		१.७०	L	०.०८	L	५५४.१८	VH	३८२.०	VH	६.५	NN
९५४	उत्सला श्रेष्ठ		३.२१	M	०.१६	M	९०२.२६	VH	६०५.१	VH	५.७	SA
९५५	उत्सला श्रेष्ठ		३.३४	M	०.१७	M	१०८०.९	VH	८६९.३	VH	५.७	SA
९५६	उत्सला श्रेष्ठ		३.४७	M	०.१७	M	९१६	VH	९२८.०	VH	५.९	SA
९५७	उत्सला श्रेष्ठ		३.४७	M	०.१७	M	११०३.८	VH	९८०.८	VH	६.२	SA
९५८	उत्सला श्रेष्ठ		३.४४	M	०.१७	M	८७०.२	VH	७५१.८	VH	६	SA
९५९	उत्सला श्रेष्ठ		३.१८	M	०.१६	M	९३४.३२	VH	७८१.२	VH	६.१	SA
९६०	उत्सला श्रेष्ठ		२.७३	M	०.१४	M	६०४.५६	VH	४४६.६	VH	६.६	NN
९६१	उत्सला श्रेष्ठ		२.९५	M	०.१५	M	५५८.७६	VH	५४६.४	VH	६.८	NN
९६२	उत्सला श्रेष्ठ		२.९२	M	०.१५	M	५८१.६६	VH	५४६.४	VH	६.९	NN
९६३	उत्सला श्रेष्ठ		२.३७	L	०.१२	M	६२७.४६	VH	६८७.३	VH	६.८	NN
९६४	उत्सला श्रेष्ठ		२.०८	L	०.१०	M	६९१.५८	VH	५७५.७	VH	६.७	NN
९६५	उत्सला श्रेष्ठ		२.१५	L	०.११	M	६८२.४२	VH	६४०.३	VH	६.७	NN
९६६	भुवन मैनाली	सिन्धुपाल्चोक ४ कमलडाडा	२.७०	M	०.१३	M	५०.३८	M	१३५.५	M	५.९	SA
९६७	रामशरण भुजेल	चितवन रत्ननगर १२	२.०५	L	०.१०	M	१७८.६२	VH	२००.०	M	५.४	A
९६८	रामशरण भुजेल	चितवन रत्ननगर १३	१.७९	L	०.०९	L	२२९	VH	६२८.६	VH	५.७	SA
९६९	रामशरण भुजेल	चितवन रत्ननगर १४	१.७३	L	०.०९	L	३११.४४	VH	२००.०	M	५.७	SA
९७०	अनिल राई	लाजिम्पाट काठमाडौं	३.१५	M	०.१६	M	५०.३८	M	१८८.३	M	६	SA
९७१	अनिल राई	लाजिम्पाट काठमाडौं	२.१८	L	०.११	M	४५.८	M	३४६.८	M	५.५	SA

प्र.द.न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
९७२	शिव कुमार घिमिरे	बेलबारी २ मोरङ	०.१५	VL	०.०१	VL	१०७.६३	H	२५१.६	M	७.५	NN
९७३	दिपक खुवाल	बेलबारी २ मोरङ	०.११	VL	०.०१	VL	१९९.२३	VH	१९७.१	M	७.४	NN
९७४	यमनाथ खतिवडा	जन्ते १ जय नेपाल चौक	०.०८	VL	०.००	VL	५७.२५	H	१८५.०	M	६.७	NN
९७५	विष्णु प्रसाद खतिवडा	जन्ते १ जय नेपाल चौक	०.३४	VL	०.०२	VL	१६.०३	L	१५४.७	M	६.६	NN
९७६	कर्ण बहादुर राना	सुवेडा बजाङ	२.१५	L	०.११	M	२९९.९९	VH	३००.०	H	७.७	Alk
९७७	मदन राज रेग्मी	सुवेडा बजाङ	३.५७	M	०.१८	M	३७७.८५	VH	३६०.६	H	७.६	Alk
९७८	सर्मिला धामी रोकाया	कोटदोबल ७ बजाङ	१.१८	L	०.०६	L	१८०.९१	VH	१६०.८	M	७.८	Alk
९७९	रेउटी रोकाया	कोटदोबल ७ बजाङ	१.२८	L	०.०६	L	१०७.६३	H	२९४.०	H	७.९	Alk
९८०	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.०२	L	०.१०	M	२९.७७	L	५७.८	L	६.७	NN
९८१	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	३.०५	M	०.१५	M	१०३.०५	H	७६.०	L	६.९	NN
९८२	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.२६	L	०.११	M	६.८७	VL	४५.७	VL	६.७	NN
९८३	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.५८	M	०.१३	M	२५.१९	L	६९.९	L	७.९	Alk
९८४	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.३२	L	०.१२	M	३८.९३	M	२१.५	VL	६.४	SA
९८५	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.३२	L	०.१२	M	८९.३१	H	५१.८	VL	७.७	Alk
९८६	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.५५	M	०.१३	M	४३.५१	M	२७.५	VL	६.५	NN
९८७	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	१.६०	L	०.०८	L	५७.२५	H	३३.६	VL	६.६	NN
९८८	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.६८	M	०.१३	M	८४.७३	H	४५.७	VL	६.८	NN
९८९	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.३५	L	०.१२	M	१०३.०५	H	५१.८	VL	७.७	Alk
९९०	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.४२	L	०.१२	M	१०७.६३	H	६९.९	L	६.७	NN
९९१	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	१.००	L	०.०५	L	२.२९	VL	३३.६	VL	७	NN
९९२	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	१.७६	L	०.०९	L	४३.५१	M	२१.५	VL	६.६	NN
९९३	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.५२	M	०.१३	M	५२.६७	M	१५.४	VL	६.४	SA
९९४	माधव आचार्य	लेल १ ललितपुर	२.९८	M	०.१५	M	६६.४१	H	४५.७	VL	६.८	NN

प्र.द न.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
९९५	मिरा देवि थापा	धोवि नागदह रामेछाप	३.५४	M	०.१८	M	३.२०६	VL	१०५.९	L	५.४	A
९९६	मिरा देवि थापा	धोवि नागदह रामेछाप	३.१५	M	०.१६	M	१२.३६६	L	८८.९	L	५.७	SA
९९७	मिरा देवि थापा	धोवि नागदह रामेछाप	२.७९	M	०.१४	M	१६.९४६	L	६०.६	L	५.३	A
९९८	मिरा देवि थापा	धोवि नागदह रामेछाप	३.७९	M	०.१९	M	३.२०६	VL	९४.६	L	५.६	SA
९९९	मिरा देवि थापा	धोवि नागदह रामेछाप	२.४४	L	०.१२	M	१२.३६६	L	१३९.८	M	६	SA
१०००	भक्त बहादुर वलायर	चित्लाङ	३.१५	M	०.१६	M	२०९.३१	VH	३६६.०	H	६.२	SA
१००१	प्रसिद्धि एगो एण्ड प्रोसेसिङ	लालमटिया ६ मौरिघाट दाङ	१.७९	L	०.०९	L	७१.९०६	H	१९०.७	M	८.३	Alk
१००२	प्रसिद्धि एगो एण्ड प्रोसेसिङ	लालमटिया ६ मौरिघाट दाङ	१.५०	L	०.०८	L	३१०.०७	VH	३९४.३	H	८	Alk
१००३	प्रसिद्धि एगो एण्ड प्रोसेसिङ	लालमटिया ६ मौरिघाट दाङ	०.९८	VL	०.०५	VL	४२४.५७	VH	६७७.०	VH	८.२	Alk
१००४	प्रसिद्धि एगो एण्ड प्रोसेसिङ	लालमटिया ६ मौरिघाट दाङ	१.९९	L	०.१०	L	४५२.०५	VH	९३७.१	VH	७.९	Alk
१००५	प्रसिद्धि एगो एण्ड प्रोसेसिङ	लालमटिया ६ मौरिघाट दाङ	१.०५	L	०.०५	L	१५८.९३	VH	८३५.३	VH	८.१	Alk
१००६	प्रसिद्धि एगो एण्ड प्रोसेसिङ	लालमटिया ६ मौरिघाट दाङ	०.९८	VL	०.०५	VL	२०४.७३	VH	४८४.७	H	८.२	Alk
१००७	प्रसिद्धि एगो एण्ड प्रोसेसिङ	लालमटिया ६ मौरिघाट दाङ	१.६३	L	०.०८	L	८५.६४६	H	८२९.६	VH	८.३	Alk
१००८	प्रसिद्धि एगो एण्ड प्रोसेसिङ	लालमटिया ६ मौरिघाट दाङ	२.०२	L	०.१०	M	१२.३६६	L	४२२.५	H	८.३	Alk
१००९	प्रसिद्धि एगो एण्ड प्रोसेसिङ	लालमटिया ६ मौरिघाट दाङ	१.०२	L	०.०५	L	१३६.०३	VH	४६२.१	H	८.३	Alk
१०१०	प्रसिद्धि एगो एण्ड प्रोसेसिङ	लालमटिया ६ मौरिघाट दाङ	१.८६	L	०.०९	L	२४५.९५	VH	३३३३३	VH	८.१	Alk

प्र. द. नं.	कृषकको नाम थर	नमुना संकलन गरेको ठेगाना	OM%	Rating	N%	rating	P2O5 Kg/ha	Rating	K2O Kg/ha	Rating	pH	Rating
१०११	तुल्सीराम ज्ञवावली	रामनगर १ नवलपरासी	०.८९	VL	०.०४	VL	२१.५२६	L	१९०.७	M	५.८	SA
१०१२	सागर पाण्डे	थापासी काठमाडौं	१.११	L	०.०६	L	१२.३६६	L	२४७.२	M	६	SA
१०१३	सागर पाण्डे	थापासी काठमाडौं	२.५३	M	०.१३	M	१७७.२५	VH	१७३.७	M	५.७	SA
१०१४	सुवर्ण सिंह तामाङ	नुवाकोट चतुराली ७	१.२१	L	०.०६	L	१६.९४६	L	२६४.२	M	५.७	SA
१०१५	सुवर्ण सिंह तामाङ	नुवाकोट चतुराली ७	१.७९	L	०.०९	L	४९.००६	M	३९९.९	H	६.१	SA
१०१६	सुवर्ण सिंह तामाङ	नुवाकोट चतुराली ७	१.८६	L	०.०९	L	६७.३२६	H	४८४.७	H	५.७	SA
१०१७	सुवर्ण सिंह तामाङ	नुवाकोट चतुराली ७	१.८६	L	०.०९	L	२६.१०६	L	२४१.६	M	५.७	SA
१०१८	सुवर्ण सिंह तामाङ	नुवाकोट चतुराली ७	२.२१	L	०.११	M	४४.४२६	M	१९६.३	M	५.९	SA

आ.व. २०७२/७३ मा माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयमा परीक्षण गरिएका मलखादका नमुनाहरू र प्राप्त नतिजाहरू

प्र. द. नं.	मल पठाउनेको वा संस्थाको नाम ठेगाना विवरण	मलको ब्राण्ड	मलको किसिम	नतिजा				
				N %	P2O5%	K2O%	moisture %	pH
१	ज्ञानभैरव इन्टरनेशनल ट्रेडिङ प्रा.लि. काठमाडौं	NAM DOK MAI	प्राङ्गारिक	१.५	०.१	०.३६	१.६	७.६
२	कञ्चन प्रागारिक मल खाद्य उद्योग		प्राङ्गारिक	२.७२	६.४६	२.३७	२९	७.३
३	लुम्बिनि जैविक मल		प्राङ्गारिक	२.३५	५.३६	२.११	७.३	७.५
४	साल्ट ट्रेडिङ शोभा भगवती एग्रोभेट	Urea	Chemical	४६				
५	क.न.पा. ३ भूपा सुरुङा	D.A.P.	Chemical	७.८६	३.४३			
६	नवरत्न	M O P	Chemical			६०		
७	अशोक खाद विज भण्डार डाइलिया मोरङ	Urea	Chemical	४६				
८	विनोद खाद भण्डार रंगेली २	CROMOR Urea N 46	Chemical	४६				
९	विनोद खाद भण्डार रंगेली २	SONA 20:20:0 NPK	Chemical	०.१८	१५.७१			
१०	अशोक खाद विज भण्डार डाइलिया मोरङ	FASAL 12:12:12 NPK	Chemical	४.५३	३.२३	५.१४		
११	विनोद खाद भण्डार रंगेली २	PARAS MOP K 60	Chemical			६०		

प्र. द. नं.	मल पठाउनेको वा संस्थाको नाम ठेगाना विवरण	मलको ब्राण्ड	मलको किसिम	नतिजा				
				N %	P2O5%	K2O%	moisture %	pH
१२	लम्साल एग्रो भेट बाँके	SSP P2 O5-16	Chemical		१६			
१३	सुर्खेत	Urea N 46	Chemical	४६				
१४	सुर्खेत	DAP NPK 16: 46:1	Chemical	१८	२०.०६			
१५	सुर्खेत	NPK 0:0: 60	Chemical			६०		
१६		SONA 20:20:0 NPK	Chemical	१०.२५	७.७५			
१७	मुनाल कृषि सहकारी रुद्रपुर द	DAP NPK 18: 46:0	Chemical	१८	४०.३५			
१८	मुनाल कृषि सहकारी रुद्रपुर द	MOP NPK 0-0-60	Chemical			६०		
१९	सगुन एगो रुद्रपुर द	Urea NPK 46:0:0	Chemical	४६				
२०	सगुन एगो रुद्रपुर द	DAP NPK 18: 46:0	Chemical	१८	१९.९२			
२१	शिव शक्ति एगो रुद्रपुर द	Urea NPK 46:0:0	Chemical	४६				
२२	शिव शक्ति एगोरुद्रपुर द	DAP NPK 18: 46:0	त्रुजभूखर्बा	झड	झढ. टझ			
२३	नव किसान एगो करहिया	DAP NPK 18: 46:0	त्रुजभूखर्बा	झड	दुझ. ढद			
२४	नव किसान एगो करहिया	Urea NPK 46:0:0	त्रुजभूखर्बा	ढुट				
२५	प्रभात कृषि सहकारी सुर्यपुरा	Urea NPK 46:0:0	Chemical	४४.३				
२६	प्रभात कृषि सहकारी सुर्यपुरा	DAP NPK18: 46:	Chemical	१८	३६.१			
२७	प्रभात कृषि सहकारी सुर्यपुरा	MOP NPK0:0 :60	Chemical			६०		
२८	जनसेवा एगो मणीग्राम	DAP NPK18: 46:0	Chemical	१८	२१.९			
२९	जनसेवा एगो मणीग्राम	DAP N- 46:	Chemical	४६				
३०	आनन्द बन सहकारी आनन्द बन	DAP NPK18: 46:0	Chemical	१८	२४.३			
३१	आनन्द बन सहकारी आनन्द बन	Urea NPK 46:0:0	Chemical	४६				
३२	इको प्राङ्गारिक मल उद्योग पोखरा १५ स्थानी मजुवा	NPK 1.65:1.59:3.0 PH-6.5	प्राङ्गारिक	१.८४	६.१८	३.४९	२२.२	९.३८
३३	नर्थ फिल्ड प्राङ्गारिक मल कारखाना प्रा.लि.गोरखा न.पा. ९ छेपेटार	NPK 3%3.89%3.53% Moisture 13.5% c:N 9.9:1	प्राङ्गारिक	१.६३	३.११	२.७१	४१.५	८.९७

प्र. द. नं.	मल पठाउनेको वा संस्थाको नाम ठेगाना विवरण	मलको ब्राण्ड	मलको किसिम	नतिजा				
				N %	P2O5%	K2O%	moisture %	pH
३४	नर्थ फिल्ड प्राइगारिक मलको अभियान नेपाल भरी अर्गानिक वाली उत्पादन	DC 9.20% ca 4.3	प्राइगारिक	१.३२	३.४४	२.९४	५१	७.३८
४०	कुमार लामिछाने बालकोट		Compost	५.३	८.०३	१.५	२०.५	८.२९
४१	Samantha Day		organic wood ash	०.१९	४.४३	९.२	४.१	११.०२
४२	Samantha Day		organic mustard cake	५.९३	५.०४	२.८	१५.४	५.४
४३	Samantha Day		Bone meal	३.९४	१२.१८	०.५	१६.८	८.३८
४४	Samantha Day		compost	१.२६	२.४१	२.५	२९.४	७.४६
४५	सौभाग्य प्रा.लि.मल उद्योग भैरहवा	सौभाग्य मल	प्राइगारिक	१.६३	२.९	२.३	२४.२	८.३८
४६	फडिराज आचार्य		liquid	०.३	०.५४	०.६		
५१	कन्चनजगां एग्रोकल्चर काभ्रे	Goat urin	liquid	२.६१	०.०३	०.८१		७.०५
५२	Gorkha chips लेले १६		Gramle					
५३	राज कुमार खड्का टंकिस्तिनवरी ज्ञ मोरङ	Vermi compost	organic Fertiliger	१.९	४.५५	४.०९	७७.३	८.२
५५	SMD अध्ययन अनुसन्धान		Chemical	१६.९२				
५६	SMD अध्ययन अनुसन्धान		Chemical	११.०३				
५८	National Biotech pvt.ltd.pulchok	BAP	Organic दानेदार	१.५	२.२२	३.३३	३५.२	६.८७
५९	National Biotech pvt.ltd.pulchok	BAP कृषि मल	Organic धूलो	१.७६	२.१२	३.३२	३०.४	७.१५
६०	गौतम एग्रोभेट लक्ष्मीपुर ४ कटुसे इलाम	Urea 1	Chemical	४६				
६१	प्रविन राई लक्ष्मीपुर ८ इलाम	Urea salt trading origin	Chemical	४६				
६२	प्रविन राई लक्ष्मीपुर ८ इलाम	Ure ATC origin	Chemical	४६				

प्र. द. नं.	मल पठाउनेको वा संस्थाको नाम ठेगाना विवरण	मलको ब्राण्ड	मलको किसिम	नतिजा				
				N %	P2O5%	K2O%	moisture %	pH
६३	तुलाराम अधिकारी लक्ष्मीपुर ८ इलाम	Urea salt trading origin	Chemical	४६				
६४	नमुना कृषि तथा पशुपालन सहकारी संस्था लि मंगलबारे ४ इलाम	Urea	Chemical	४६				
६५	नमुना कृषि तथा पशुपालन सहकारी संस्था लि मंगलबारे ४ इलाम	Urea	Chemical	४६				
६६	नमुना कृषि तथा पशुपालन सहकारी संस्था लि मंगलबारे ४ इलाम	DAP	Chemical	१७.९	४६			
६७	प्रविन राई लक्ष्मीपुर ८ इलाम	DAP	Chemical	८.७१	३.४			
६८	तुलाराम अधिकारी लक्ष्मीपुर ८ इलाम	MOP Salt Trading origin Belatur	Chemical		६०			
६९	नमुना कृषि तथा पशुपालन सहकारी संस्था लि मंगलबारे ४ इलाम	MOP बंगलादेश	Chemical		६०			
७०	दुर्गा प्रसाद खड्का नेत्रगंज ५ सर्लाही	गडौला मल		१.७७	०.८	३.१७	६४.२	८.३
७१	अन्नपूर्ण कृष मल खाद्य उद्योग विराटनगर	जैविक मल		१.५	५.५६	३.४७	२८.६	८.७
७२	अन्नपूर्ण कृष मल खाद्य उद्योग विराटनगर	जैविक मल		३.१९	९.५८	१.७	५१.७	७.५
७३	अन्नपूर्ण कृष मल खाद्य उद्योग विराटनगर	कम्पलिट मिक्स प्राणारिक	खुला	३.६६५	३.१३	१.९७	६.८	८.५
७४	Basanta Nahata BM Trade	Chemical 30'6'0	खुला	१०.५	८.१९			
७५	kamal pkphari	Chemical 26'0'0	खुला	१०.२५				
७६	सौभाग्य प्रा.लि.मल उद्योग भैरहवा	प्राणारिक मल सौभाग्य	खुला	०.९	२.२१	२.३६	४३.५	८.३
७७	सौभाग्य प्रा.लि.मल उद्योग भैरहवा	प्राणारिक मल सौभाग्य मिश्रित	खुला	१.३४	२.५५	४.१८	४०.८	७.३
७८	सौभाग्य प्रा.लि.मल उद्योग भैरहवा	प्राणारिक मल सौभाग्य मिश्रित	खुला	२.२५	१.७९	३.५२	३२.३	३.३

प्र. द. नं.	मल पठाउनेको वा संस्थाको नाम ठेगाना विवरण	मलको ब्राण्ड	मलको किसिम	नतिजा				
				N %	P2O5%	K2O%	moisture %	pH
७९	एग्री बायोमल	प्रागारिक मल	N 1	०.९६	५.०२	२.०३	३६.११	६.८
८०	एग्री बायोमल	प्रागारिक मल	N 2.5	१.०७	४.०८	१.३६	२६.६	६.६
८१	फुलमाया तामाङ धुलिखेल	Takakura compost	खुल्ला	१.१	१.४८	३.९२	४६.४५	८.६
८२	मनोज एग्रोभेट भिमाद	प्रागारिक मल	खुल्ला	२.९३	८.६४	१.६१	३८.८९	६.७
८३	मनोज एग्रोभेट भिमाद	L.O.M	खुल्ला	१.६४	०.०३	२.६८	३०	८.४
८४	मनोज एग्रोभेट भिमाद	L.O.M	खुल्ला	०.७४	१.४१	३.८	८.५७	७.३
८५	नर्थ फिल्ड प्राङगारिक मलको कारखाना प्रा.लि.	प्रागारिक मल	packaged	१.८७	६.१५	२.४५	३९.११	८.६
८६	बंगलादेश बाट आएको	प्रागारिक मल		१.८२	६.८९	३.३९	४३.५१	७.६
८७	जिल्ला कृषि वि. कार्यालय पर्सा यूरिया	नमुना १ यूरिया		४६				
८८	जिल्ला कृषि वि. कार्यालय ब ए व	नमुना २ A P S		२०	२०			
८९	जिल्ला कृषि वि. कार्यालय पर्सा विजय कुमार गुप्ता	नमुना ३ यूरिया		४६				
९०	विनोद प्रजापति डि ए पी	नमुना ४ यूरिया		१८	४६			
९१	संजय रैनियार	नमुना ५ यूरिया		४६				
९२	संजय रैनियार	नमुना ५ डि ए पी		१८	४६			
९३	मदन ठाकुर	नमुना २ यूरिया		४६				
९४	यूरिया	नमुना ७ ख		४६				
९५	मदन ठाकुर	नमुना ८ डि ए पी		१८	४६			
९६	डि.ए.पी.	नमुना १०		१८	४६			
९७	यूरिया	नमुना ११		४६				
९८	मनोज चौरा	नमुना ९		४६				
९९	डि.ए.पी.	नमुना ११		१८	४६			
१००	डि.ए.पी.	नमुना १२		१८	४६			
१०१	डि.ए.पी.	नमुना ७		१८	२०.४१			
१०२	प्रागारिक मल अर्जुन चौधरी चितवन	तयारी मल	खुला	२.५५	५.०१	१.९५	४२.९६	७.४
१०३	प्रागारिक मल अर्जुन चौधरी चितवन	प्रागारिक मिडिया	खुला	१.१९	१.०२	७.२	२२.४६	७.५

प्र. द. नं.	मल पठाउनेको वा संस्थाको नाम ठेगाना विवरण	मलको ब्राण्ड	मलको किसिम	नतिजा				
				N %	P2O5%	K2O%	moisture %	pH
१०४	सीपाल श्रेष्ठ धरान	प्रांगारिक मल	खुला	१.३४	०.६८	१.६२	५०.९६	६.९
१०५	सौभाग्य ५०/५०	प्रांगारिक मल	खुला	२.३७	३	२.०४	१४.६३	८.३
१०६	जि.कृ.वि.का. अर्घाखाची	जैविक मल	खुला	२.५७	३.९५	२.७८	३०	८.२
१०७	कृषि सामग्री कम्पनी लि. हेटौडा	कृषि चुन						
१०८	जि.कृ.वि.का. रुपन्देही	प्रांगारिक क		१.८६	४.५६	२.०१	२९.९	५.४५
१०९	जि.कृ.वि.का. रुपन्देही	प्रांगारिक ख		१.५४	३.५६	३.५७	२४.३	८.७९
११०	सौभाग्य प्रा.लि.मल	प्रांगारिक						८.०४
१११	मनकामना एगो अगािनिक फर्टिलाइजर	प्रांगारिक		२.९६	८.१६	१.८९	९.५	७.८
११२	कन्चन प्रांगारिक मल खाद उद्योग भलारी न.पा.१०	प्रांगारिक मल	खुल्ला	२.७३	२.४५	०.३७	२८.६	५.९
११३	शाही जैविक मल उद्योग	प्रांगारिक मल	खुल्ला	१.७२	१.६२	२.७५	३०	६.४
११४	जि.कृ.वि.का. रुपन्देही	सोना S1 N.P	खुल्ला	८.८२	७.७			
११५	जि.कृ.वि.का. रुपन्देही	त्रिशक्ती S2 P.S			जठ.ढुङ्गा			
११६	जि.कृ.वि.का. रुपन्देही	त्रिशक्ती P.S.D.			१९.३५			
११७	Achyut raj regmi singia 8 sunsari	organic fertliger	खुल्ला	०.५६	२.०७	१.५	२०.२	७.३

आ.व. २०७२/७३ मा माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयमा परीक्षण गरिएका सूक्ष्मतत्वयुक्त मलखाद र कृषि चुनका नमुनाहरू र प्राप्त नतिजा

प्र. द. नं.	मल पठाउनेको वा संस्थाको नाम ठेगाना विवरण	मलको ब्राण्ड	मलको किसिम	नतिजा				Neutralizing Value
				Zn %	Cu%	Fe%	Mn %	
३५	For phytocare international pvt.ltd.Bharatpur chitawan Nepal	photo plus sampurna liquid	liquid					
३६	जिल्ला कृषि वि. कार्यालय चितवन	PHUTO ZINC		१।५१				
३७	जिल्ला कृषि वि. कार्यालय चितवन	PHUTO ZINC Plus		१।४६	१।११	१।३१	०।५	
३८	जिल्ला कृषि वि. कार्यालय चितवन	PHUTO ZYMNE Plus		०।८६		३।२	१।०३	
३९	जिल्ला कृषि वि. कार्यालय चितवन	PHYTOPLEX		०।८७	०।४६	०।६	०।२२	

૪૭	SMID			liquid						૬૬
૪૮	શ્રી દેડરાલી ઉર્વરા કૃષિ ચુન તથા શક્તિ ગ્રીટ ઉદ્યોગ	ચુન		Chemical						૭૪/૬
૪૯	Phyfocare Intermallional pvt ltd BHARATPUR Chitwan	ZINC sulphate		Fertiliger	૪/૭૭					
૫૦	Phyfocare Intermallional pvt ltd BHARATPUR Chitwan	ZINC sulphate		Fertiliger	૫/૧૪					
૫૪	દેડરાલી ચુન ઉદ્યોગ	ચુન		Chemical						
૧૦૭	કૃષિ સામાગ્રી કમ્પની લિ. હેટૌંડા	કૃષિ ચુન		100% Passed through 1 mm sieve and 92.7% Passed through 0.25 mm sieve						

